

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Savaş KAPLAN

**CENGİZ AYTMAOV'UN "DİŞİ KURDUN RÜYALARI" İLE JACK
LONDON'IN "BEYAZ DİŞ" ROMANLARININ HAYVAN
SEMBOLİZMİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ-2025

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Savaş KAPLAN

**CENGİZ AYTMATOV'UN "DİŞİ KURDUN RÜYALARI" İLE JACK
LONDON'IN "BEYAZ DİŞ" ROMANLARININ HAYVAN
SEMBOLİZMİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Tamella ALİYEVA

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Zeynep ANGIN

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Servet ŞENGÜL

MUŞ-2025

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR.....	V
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE TANIM VE KAPSAM

1.1. KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYATIN TANIMI KAPSAMI VE TARİHİ	9
1.2. HAYVAN SEMBOLİZMİ VE ARKETİP	14

İKİNCİ BÖLÜM

CENGİZ AYTMAOV VE JACK LONDON'IN HAYATI VE EDEBİ ŞAHSİYETİ

2.1. CENGİZ AYTMAOV'UN HAYATI VE EDEBİ ŞAHSİYETİ	20
2.1.1. Eserleri	25
2.2. JACK LONDON'IN HAYATI VE EDEBİ ŞAHSİYETİ.....	27
2.2.1. Eserleri	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ROMANLARIN İÇERİKLERİ VE KARŞILAŞTIRILMASI

3.1. ROMANLARIN İÇERİKLERİ.....	32
3.1.1. Dişi Kurdun Rüyalari Romanının İçeriği	32
3.1.2. Beyaz Diş Romanının İçeriği.....	43
3.2. ROMANLARIN KARŞILAŞTIRILMASI.....	52
3.2.1. Benzerlikleri	54
3.2.1.1. İnsandan İsim Kazanan Kurtlar	55
3.2.1.2. Güçlü Erkek Kurtlara Rağmen Dişi Kurtların Liderliği	58
3.2.1.3. Dişi Kurtların Erkek Kurtları Cezalandırma Biçimi	62
3.2.1.4. Sürüde Olup Sürüden Ayrılan Kurtlar	64
3.2.1.5. Kurtların Gözünde İlahlaşan İnsan	67
3.2.1.6. Silahlarından Arındırılmış İnsanın Doğadaki Acizliği	70
3.2.1.7. Esarete Direnen Kurtlar	76

3.2.1.8. Bilinmeyenden Korkma İlgüdüü	80
3.2.1.9. Zayıfı Ez Güçlüye Boyun Eğ.....	84
3.2.1.10. İçki Karşılığında Satılan Kurtlar	87
3.2.2. Farklılıkları	89
3.2.2.1. Tabiatın Algılanma ve Betimlenme Biçimi	91
3.2.2.2. Melez Safkan Ayrımı	94
3.2.2.3. İnsanın Sömürüsündeki Farklılık.....	97
3.2.2.4. Romanların Sonlarındaki İnsan-Tabiat Uzlaşısındaki Farklar.....	103
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	112
KAYNAKÇA	122

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CENGİZ AYTMATOV'UN "DİŞİ KURDUN RÜYALARI" İLE JACK LONDON'IN "BEYAZ DİŞ" ROMANLARININ HAYVAN SEMBOLİZMİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI

Savaş KAPLAN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Tamella ALİYEVA

2025, 135 sayfa

Dişi Kurdun Rüyalari ve *Beyaz Diş* romanlarında, olay örgüsü anlamında bir karakter olarak yeri bulunan ve başkarakter olarak değerlendirilebilen hayvanlara yüklenen sembolik anlamların ele alınacağı çalışmada, Cengiz Aytmatov ve Jack London'ın, hayvanlara romanlarındaki vaka seyri içerisinde ne gibi roller verdiklerini ve bu rollerin birbirine benzeyen ve ayrılan yanlarını ayrıntılarıyla ortaya çıkarmaya çalışılacaktır. Farklı zamanlarda ve farklı coğrafyalarda yazılmış bu iki eserin hayvan sembolizmine dair ayrıntıları karşılaştırmalı edebiyat metotları ışığında değerlendirilecektir.

Eserlerin benzer ve farklı yanları ışığında sanatsal anlamdaki kalitesini, esinlenme veya etkilenme durumunun derecesini ifade etme çabası içindeki bu çalışmada, hayvan sembolizmi genel olarak arketip temelinde ele alınacaktır. Çalışmayı derinleştirme noktasında komparastik inceleme metotlarından çoğulcu inceleme usulüne göre hareket edilecek olup psikanalitik yaklaşım en fazla başvurulmuş yöntem olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Edebiyat, Hayvan Sembolizmi, Cengiz Aytmatov, Jack London.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

A COMPARISON OF CENGİZ AYTMAOV'S "THE DREAMS OF THE FEMALE WOLF" AND JACK LONDON'S "WHITE FANG" NOVELS IN TERMS OF ANIMAL SYMBOLISM

Savaş KAPLAN

Advisor: Prof. Dr. Tamella ALİYEVA

2025, Page: 135

This study will examine the symbolic meanings attributed to animals, which are considered protagonists and characters within the plot of *The Dreams of the Female Wolf* and *White Fang*. This study will explore the roles assigned to animals by Cengiz Aytmatov and Jack London within their novels, and the similarities and differences between these roles. Details regarding the animal symbolism of these two works, written at different times and in different geographies, will be evaluated using comparative literary methods.

This study, which attempts to express the artistic quality of the works and the degree of inspiration or influence in light of their similarities and differences, will examine animal symbolism on a general archetypal basis. To further elaborate the study, a pluralistic approach, a comparative method, will be employed, with the psychoanalytic approach being the most frequently employed.

Key Words: Comparative Literature, Animal Symbolism, Cengiz Aytmatov, Jack London.

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Karşılaştırmalı Edebiyat yöntemleriyle değerlendirilmeye çalışılan *Dişi Kurdun Rüyaları* ve *Beyaz Diş* romanları benzer noktaları olduğu kadar, birbirinden bakış açısı, kişi tasarımları ve kurgusal dizilim açısından ayrılmaktadır. Çalışmada bu benzer ve farklı noktalar, eserlerin benzerlik derecesini, esinlenme durumunu ve öncül ardıl ilişkisinin ortaya konulabilmesi için tespit edilmiş ve sanatsal kalite bağlamında iki eserin de sahip olduğu değeri ortaya çıkarmak için çaba sarf edilmiştir. Klasik haline gelen bu iki eserin değerlendirilmesinde çoğulcu inceleme metotları uygulanarak daha net bir sonuç elde edilmeye çalışılmış ve daha önce elde edilmeyen tespit noktalarına temas edilmeye gayret edilmiştir.

Bu tezin hazırlanması sırasında beni bilgi ve birikimiyle sürekli destekleyen, bilimsel çalışma konusunda teşvikleriyle ve hayata dair tavsiyeleriyle bana sürekli yol gösterip motive eden, önerileriyle çalışmamı her daim önemseddiğini hissettiren ve çalışmamla ilgili sorularımı sabırla ve titizlikle cevaplayan, akademik anlamda yaklaşım geliştirme manasında mesafe kat etmem konusunda bana yol gösteren, Karşılaştırmalı Edebiyat ile tanışmamı ve çalışma yapabileceğimi gösterip yöntem kullanımı konusunda tecrübelerini aktaran Azerbaycan ve Türkiye'yi hem kültürel hem de bilimsel manada daha da yakınlaştırma konusunda eşsiz katkılarda bulunan saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Tamella ALİYEVA'ya, edebi metinlere yaklaşım konusunda bilgi ve birikimini esirgemeyen, metot kullanımı ve metin tahlili konusunda doğru yöntemi belirleme noktasında birikimlerinden faydalandığım kıymetli hocam Dr. Servet ŞENGÜL'e ve çalışmanın bölümlerinin belirlenmesi anlamında yardımlarını esirgemeyen, arketip kavramının çalışmada kullanılma şekil ve derecesi anlamında metot geliştirme konusunda yol gösteren değerli hocam Doç. Dr. Zeynep ANGIN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca çalışmam için elde ettiğim birikimi sağlayacak eğitim ortamını benim için temin eden, kişisel gelişimim konusunda kıymetli bilgi ve tecrübeleriyle bana her zaman doğru yolu gösterip yetiştiren ve haklarını ödeyemeyeceğim kıymetli anne ve babama, akademik manadaki çalışmalara girmekteki tereddütlerimi yenmemi sağlayan tavsiye ve teşvikleriyle beni umutlandıran, beni her koşulda destekleyip daha fazla gayret gösterme konusunda teşvik eden, yılgınlığımı yenmeme vesile olan ve bana inanmaktan

vazgeçmeyen sevgili eşim Özge KAPLAN'a, hayatıma girdiğinden beri dünyamı değiştiren, her türlü sıkıntıya katlanmam konusunda motivasyon kaynağım olan ve dünyalar kadar sevdiğim sevgili kızım Aybüke Bilge KAPLAN'a ve son olarak da dünyaya gelişiyle mutluluğumuzu katlayan evimizin neşe ve sevinç kaynağı sevgili oğlum Göktürk Mete KAPLAN'a sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Muş-2025

Savaş KAPLAN

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

BD	:	Beyaz Diş
DKR	:	Dişi Kurdun Rüyaları
sf	:	Sayfa

GİRİŞ

Doğanın bir parçası olarak dünyada yer edinmiş olan insanoğlunun, yaşam döngüsü bağlamında en belirgin özelliklere sahip olan hayvanlara yüklediği anlamlar gözlemlerin ve yoğun etkileşimin ürünü olduğu kadar, hayal gücüne ve bakış açısına da dayanır. Doğadaki yayılım sahası her daim artış gösteren insan, doğayı etkilediği nispette doğadan da etkilenmiştir. Bu etkileşimin sonucu olarak modern toplumun hatta tarım toplumunun bile oluşmadığı ilkel zamanlarda, etkilendiği pek çok hayvan gibi yaşamını sürdürebilmek için hem toplayıcı hem de avcı konumunda bulunan insanın kolektif bilinçaltında, hayvanlarla ilgili çağrışım yoluyla oluşturduğu pek çok kod bulunmaktadır. İnsan avlanmayı, yiyecek bulmak için yeni yerlere gidebilmeyi, iz sürmeyi, tehlike karşısında savunma mekanizmaları geliştirebilmeyi doğayı gözlemleyerek öğrenmiştir. İnsanoğlu, ilk atalarından itibaren sayılan bu temel ihtiyaçları karşılama noktasında kullanılan bilgileri elde etmenin dışında, daha üstün bir bilişsel sürecin ifadesi olarak, hayvanların yaşamından yola çıkıp dünyayı ve dünyanın içinde barınan her türlü canlıyı farklı bir yere konumlandırmıştır.

Bilmediğinden korkan insan zihni, hayvanların yaşam alanına her geçen çağda biraz daha girmiş, korku önce kendini hayranlığa, medeniyet seviyesinin aşamalı şekilde yükselmesiyle beraber, yayılım sahasının genişlemesinden kaynaklı olarak artan ihtiyaçlar neticesinde de rekabete dönüştürmüştür. Fiziksel açıdan avcı hayvanlardan eksikleri bulunan insan, bu açığını her türlü hayvandan daha güçlü olan zihinsel gücü sayesinde kapatmış ve nihayetinde öne geçmiştir. Önceleri bir avcının hareketlerini, avına ulaşmak için kullandığı taktikleri gözlemleyip uygulamaya çalışmıştır. Daha sonra bu gözlemlerinden elde ettiği verileri kendi zihninde kurguladığı yeni şemalarla sentezleyip besin zincirinde en tepeye yerleşmiştir.

Uyum sağlama konusunda bilişsel yetenekleri ön plana çıkan insan, etki alanının sınırlarını bugün itibariyle her türden canlıyı kontrol edebilecek bir noktaya getirmiş ve hangi canlının ne nispette var olacağı konusunda karar verici konuma erişebilmiştir. Bu bağlamda diğer tüm canlıların yaşayabilme hakkı ve sınırı bütünüyle insanın elindedir. Hal böyleyken evrensel etik anlayışına göre yaşam hakkı konusunda adil kararlar almak gibi bir sorumluluğa sahip olan insanoğlu, incelenmeye çalışılan eserlerde, bu mekanizmayı doğru şekilde işletemeyen taraflarıyla betimlenmiştir. Aytmatov eserinde çevreyi tüm ihtirasıyla sömüren insanı tasvir ederken, London insan benliğinin

zalimliğiyle şekillenen bir kurdun, dramatik yaşam öyküsünü kaleme almıştır. Her iki yazarın da yaptığı büyük bir güce sahip olan insanın bu güç nispetinde sorumluluğa sahip olmadığı bir tahkiye kurgulamaktır.

Tarihin uzunca seyri boyunca karakteristik nitelikleri ağır basan hayvanların tutumları, aile üyeleriyle kurdukları ilişkiler, yaşamsal süreçlerindeki alışkanlıkları, insanın bilinçaltında hayvanların hemen hemen hepsiyle ilgili bir çıkarım oluşturmuştur. Bu çıkarımların ışığında umumiyetle güçlü, çevik, sağlam sürü bağları olan, insana ait erdemlere benzeyen birtakım kişilik özellikleri sergileyen, süper avcı ya da avlanması güç avlar olarak bilinen hayvanlar, insanın yerinde olmak isteyeceği kadar hayranlık duyduğu doğa unsurları olarak kabul görmüştür. Medeniyet sahasının farklılığına bağlı olarak tabiatın var ettiği çeşitlilikteki hayvana yüklenen anlamlar birbirinden farklılık gösterebilir. Kurt bir medeniyette iyi bilinirken başka bir medeniyette korku ya da kötücül her türlü unsuru sembolize edebilir. Çalışmaya konu olan romanlarda ise kurtların sembolize ettiği değerler ya da olgular birbirine son derece benzerdir. Karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarına konu olmalarının sebebi de tamamıyla buna bağlıdır.

İfade edilen bu hususiyetler sebebiyle insan her devirde hayvan davranışlarına, hayvanların doğada kendini ifade ediş şekillerine derin anlamlar yüklemiştir. İnsanoğlu, kendisindeki bilince sahip olduğunu düşündüğü hayvanlara sembolik anlamlar atfederek yüceltmıştır. Yüklenen sembolik anlamların etkisiyle ilk anlatılardan güncel yazınsal yapıtlara kadar, hayvanların insana benzer düzeyde kişiliği ve bilinci olduğu vurgulanmıştır. Bu tutum halk anlatılarından edebi anlamdaki türlerin en sistematığı olan romanlara kadar sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Sembolik manada hayvan davranış ve tavırları hikâye ve romanda farklı nedenlere bağlanmış, insani vasıflar hayvanlara, hayvanlara ait birtakım özellikler de insana yüklenmiştir. Sembolik bir yaklaşımla gözlemlenen davranışlar farklı yerlere konmuş, bu davranışların ışığında yapılan çıkarımlar neticesinde hayvan türleri hakkında kategorik sınıflandırmalar yapılmıştır. Hangi türün nasıl davranacağı, ortaya koyduğu eylemlerin sebepleri hep bu sınıflandırmaların sonucunda cevap bulmuştur.

Hayvanlar, karakteristik özelliklerinden yola çıkılarak yapılan genellemeler yoluyla anılmaya başlanmıştır. İnsan ve hayvana has özelliklerin karşılıklı olarak birbirlerine yüklendiği dilsel birimler, deyimler yaratılmıştır. Ayak direyen insana “*katır*

gibi inatçı”, güçlü kuvvetli insanların dövüşürken attığı darbelere *“aslanpençesi”*, gözleri keskin ve dikkatli görüşü olan insana *“kartal gözlü”*, sinsi ve sezgileri kuvvetli kurnaz insanlara *“tilki”* yakıştırmaları yapılması sayılamayacak kadar örneğin bazılarıdır. Yine karganın insani bir özellik olan kurnazlıkla, fillerin kindarlıkla, aslanların cesaretle, kurtların özgürlük ve bağımsızlıklarına düşkünlükleriyle anılması bu duruma örnek oluşturacak hususlardır.

Evrensel manada hemen hemen her medeniyette deyimlere, atasözlerine, kalıp birtakım ifadelerle de ilham kaynağı olan, hatta hayvan sembolizmi kaynaklı türler bile oluşturan bu kavrayış şekli anlatı dünyasının da beslendiği son derece mühim bir kaynaktır. İnsan üzerinden örnekleme yapılmasından imtina duyulan konuların anlatılmasında yansıtma yöntemiyle hayvana atfedilmesi durumu, eleştiri ve hiciv temelli anlatılarda sıklıkla başvurulmuş bir yöntem haline gelmiştir. Ezop, hayvanları kişiselleştirip konuşturarak insana ve insan özelinde de üst tabakaya dair birtakım eleştirilerini üstü kapalı tarzda ifade ettiği masallar yaratmıştır. Fabl türü içerisinde yer alan bu anlatıların Ezop’u takip eden örnekleri La Fontane tarafından verilmiştir. Kahramanları hayvanlar olan bu türde, insan yerine hayvanlardan kahramanlar yaratarak, sembolik ve kendilerini rahatça ifade edebilecekleri bir anlatı sahasını oluşturmuş ve böylece daha özgürce eleştiri yapabilmişlerdir. Bizim edebiyatımızda da Nizami Gencevi, Şeyhi, Mevlâna ve daha pek çok müellif, hayvan sembolizmi yöntemini gerek anlatısını zenginleştirip dikkat çekmek maksadıyla gerekse de örtülü bir anlatım sağlamak için kullanmıştır.

Dünya üzerinde bulunan hemen hemen tüm milletlerin kendine bir sembol hayvan seçmesi de bahsedilen hayvan özelliklerinin hayranlıkla algılanmasından ve içselleştirilmesinden ileri gelir. Genel itibarıyla sahip oldukları özelliklerin baskınlığı esastır ve bu durum her milletin algılama biçimine göre farklılık gösterir. Amerikalıların kartalı, Rusların ayıyı, Fransızların horozu ve Türklerin de kurdu kendine sembol seçmiş olması, bazen mitoloji kaynaklı bazen de güçlü görünmek adına verilen çabanın ifadesidir. Özellikle kurdu kendileri için bir kült hayvan ya da mitolojik temelli bir ortak ata olarak kabul eden Türk toplumları açısından önemine, Aytmatov’un da Kırgız kökenli bir Türk oluşu sebebiyle ayrıca değinmek gereklidir. Farklı Türk boyları tarafından *bozkurt*, *gök börü*, *kök börü*, *gök yeleli kurt* ve *gök kurt* gibi isimlerle anılan kurt, Türkler için ortak bir ata, kült ya da dünyaya geliş unsuru olarak telakki edilmiş, türeyiş destan

ve efsanelerine konu olmuştur (Arslan, 2010:171). Bu bakımdandır ki kurtlar kutsiyet atfedilen, hayranlık duyulan ve zarar verilmesinden imtina edilen canlılar olarak Türk toplumlarında kabul görmüşlerdir. Bütün eski Türk kavimleri kurtların Tanrı tarafından korunduğuna ve kurtların da Tanrı kılığına girerek insan karşına çıkarak Tanrısal bir temsil görevi üstlendiklerine inanırlar (Altun, 2019:95). Türkler uzunca bir müddet konargöçer bir yaşam tarzını benimsediğinden, yerleşik hayata geçiş konusunda diğer medeniyetlerden daha geç davranmış ya da buna ihtiyaç duymayıp doğa ile iç içe bir hayat sürdürmek durumunda kalmışlardır ve bu hayatın seyrinde tabiatın her türlü unsurundan faydalanıp etkilendiği gibi kurtlardan da etkilenmişlerdir. Bu bağlamda kurdun bir totem ya da ortak ata olarak görüldüğü anlatıları meydana getirmişler ve bahsi geçen bu anlatıların en bilinenleri arasında yer alan Göktürk Türeyiş ve Uygur Türeyiş Efsanelerinde kurtlar, Türklerin türemesini sağlayan baba ya da anne olarak merkeze alınmışlardır (Arslan, 2010:171). Yaratılış manasında dayandırılan bir kök ya da kaynak olarak telakki edilen kurtlar saygı ile anılan bir canlı olarak Türklerin zihninde yer edinmiştir. Türklerin atalarını köken itibariyle kurda dayandıran bir kavim olduğundan ve bayraklarının üzerine kurt başını andıran simgeler yerleştirdiklerinden bahsedilen kaynaklar mevcuttur (Clouston, 2021:186). Anlaşılacağı üzere kurt, sembolik anlamda bir güç gösterisi yapmak korku salmak ya da korkuyu yenmek adına kullanılan bir tılsım gibi telakki edilmiştir. Bu durumun bahsedildiği kaynakların başında Çin, Arap, İran ve Süryani kaynakları yer almaktadır. (Arslan, 2010:171). Kurt motifi Türki kavimler tarafından sıklıkla benimsenen, kabul gören folklorik bir unsur halini almış ve böylelikle her türden halk anlatısına kaynaklık edebilecek bir hüviyet kazanmıştır. Bundan sebeptir ki Aytmatov gibi küçük yaşlardan itibaren folklorik unsurlarla iç içe büyümüş bir romancı, eserlerine dinleyerek ya da okuyarak içselleştirdiği halk anlatılarını yerleştirmiştir. Ninesinin anlattığı masallar, efsaneler, halk hikâyeleri ve okuduğu halk şiirleri Aytmatov'un hayal dünyasını küçük yaşlardan itibaren milli unsurlarla şekillendirmiş ve eserlerini besleyen ve derinlik kazandırarak bezeyen önemli bir kaynak olmuştur (Kolcu, 2008:71-72). Çalışmaya konu olan *Dişi Kurdun Rüyalari* romanı da bundan dolayı mitolojik unsurları barındıran, özellikle Bozkurt Türeyiş destanını işaret eden bir yapıyı barındırmaktadır. Bu yapı *Dişi Kurdun Rüyalari*'nda Akbar'ın Börü Ana'ya yalvarışıyla kendini belli eder ve Akbar'ın Börü Ana'yı kutsal bir ata ya da anne gibi telakki etmesi yönüyle Türklerin ilk atalarının kurtlar olduğu inancını sezdirir.

Akbar'ın bu tarzla tasarımı her ne kadar insanın kurttan türemesi ya da çoğalması gibi bir algılama oluşturmaya da mitolojik bir unsurun Aytmatov tarafından gerçek hayat düzlemindeki metnin sunabildiği olanaklar çerçevesinde yeniden işlenmesi gibi algılanabilir (Kolcu, 2015:101).

Hem *Dişi Kurdun Rüyalari* 'nda hem de *Beyaz Diş* 'te hayvanlarla ilgili sembolik pek çok detayın varlığı barizdir. İki eserde de yazarlar ana düşüncenin omurgasını, insanla beraber doğanın merkezini paylaşan kurtlar çevresinde gelişen olaylara yüklemiştir. Tabiatı temsil eden değer olarak kurtlar özelinde bir karakter tasarımı meydana getirilmiştir. Özellikle dişi kurtlar, doğanın var eden, çoğaltan ve üreten yanını temsil eder. Bu yönüyle tabiat ana diye tabir edilen olgunun tezahür ettiği semboller dişi kurtlardır. Bahsi geçen bu kurtların doğal ortamlarında ve insanla iç içeyken verdiği mücadeleler, insanın var oluş çabasında sarf ettiği çabaya denk düşecek şekilde dizayn edilmiştir. Kurtların yaşamsal döngüde sahip oldukları yeteneklerini, hayatta kalabilme içgüdülerinin güdümünde kullanarak var oluş anlamında kendilerini kanıtlayarak ifade etme durumları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu mücadelenin büyük bir kısmı doğal ortamlarındaki unsurlardan daha çok insanın yaratıp var ettiği sisteme karşıdır. Bu sistem, tüketimin her türlüünü kendine mubah gören, çevresel koşulların öngörmediği doğallıktan uzak bencil bir yaklaşımdır. Romanların her ikisi de bu sistemin dışında kalmaya çalışan insan karakterleri de barındırır. Bu gibi karakterlerin sayısı oldukça az olsa da romanlardaki sanatsal varlık içerisinde kilit rollere sahiptir ve varılmaya çalışılan sonuçlar manasında son derece önemli çıkarımları sağlayabilecek kıymettedir. Bahsi geçen bu karakterler, tıpkı romanlardaki bedel ödemek zorunda bırakılan kurtlar gibi sistemin kurbanı konumunda masum roldeki kişilerdir. Bu bağlamda kurtların temsil ve sembolize ettiği değerleri savunan karakterler, kurtlarla aynı düzlemde yer alan bir nevi kader birliğindeki kişilerdir.

Bir diğer önemli husus ise iki eserin hayvan zihnine girip insana ve dünyaya oradan bakmak ve dolayısıyla hayvanla empati kurmak gibi bir anlamı işaret ettiği gerçekliğidir. Doğayı yalnızca insandan mürettep gören bir bakış açısının tersine hareket eden her iki yazar da kurtların gözünden varoluşsal birtakım çıkarımlar yaparak ortak şekilde sorumlu olunan günahlarla tüm insanlık adına yüzleşme çabası içine girmişlerdir. Doğayı en çok tahrip eden varlık olan insanla, tabiat çevresi içerisinde en fazla fayda sağlayabilen canlılardan olan kurtların kıyası romanlarda hâkim unsurdur. Romanlarda

ekosistemlerin dengesini sağlayabilecek şekilde doğal bir seçim döngüsünü oluşturabilecek şekilde tasarlanan kurtlar, mecbur kalmadığı takdirde insandan olabildiğince uzakta yaşam alanları seçer. Akbar ve Taşçaynar bahar mevsimiyle beraber çok sayıda ikiz doğumun olmasıyla sayıları aşırı artan saygıları sıklıkla avlayarak nüfuslarını dengelemiş böylelikle bitki varlığının yıpranmasını ya da yok olmasını engellemişlerdir. Romanlardaki kurtlar sonradan bir habitata yerleştiklerinde en rahat şekilde avlayabilecekleri hasta, zayıf, sakat veya avlanması kolay hayvanların peşine düşerler. Böylelikle saldırdıkları sürünün en sağlam bireyleri hayatta kalır. Bu sağlam bireylerden ise daha sağlam bir gelecek nesil ürer. Ayrıca bulundukları doğanın içerisindeki otçulların sayısını da dengede tutarak bitki varlığının devamlılığını da sağlamış olurlar. Bu bağlamda kabataslak bir bakışla tüketen, yok eden ve yalnızca öldüren bir varlık olarak değerlendirilebilecek avcılar gibi telakki edilseler de ihtiyaçları nispetince avladıkları için doğal dengenin bozan değil tamir eden unsurlarıdır. Süper avcı olarak nitelendirilen, besin zincirinin en tepesindeki her etobur, bulunduğu çevre neresi olursa olsun bu faydayı sağlar. İnsan ise avlarken hiç ihtiyacı olmayan sayıda hayvan öldürebilir. Ayrıca avı bir gösteriş yöntemi olarak görmesi hasebiyle de saldırdığı sürü içindeki en sağlam, gösterişli ve semiz bireylerin peşine düşer. Bundan dolayıdır ki insanlar tarafından gerçekleştirilen avlar, sürü halinde yaşayan otçulların sağlıklı bir şekilde nesil devam ettirebilmesini hem nitelik hem de nicelik açısından zorlaştırır. Özellikle Aytmatov *Dişi Kurdun Rüyalari* 'nda bu kilit soruna son derece ayrıntılı şekilde değinmiştir. Sayga avlarının neden ve niçin yapıldığı ve nasıl gerçekleştirildiğinin anlatıldığı kısımlar, yukarıda sıralanan tespitleri kanıtlar niteliktedir.

İnsanın istisnalar hariç avlanmaktaki en esas gayesi, gösteriş ve bu gösteriş eyleminin getirdiği ego tatminidir. Fizyolojik açıdan avladığı hayvanın etine mutlak bir zaruretle ihtiyacı olmayan insan, bulunduğu toplumsal çevre içerisinde daha çok kabul görmek adına sürekli avları düzenlemiş, bu avlarda kendine son derece büyük avantajlar sağlayan silah ve ekipmanları kullanmaktan geri durmamıştır. Böylelikle yaptığı şey ihtiyaç karşılamaktan çok bir kıyım ve gözü dönmüş bir tüketime dönüşmüştür. Pek çok hayvanın nesli doğal koşullarla gerçekleşen seçim yoluyla değil insan eliyle düzenlenen avlarla son bulmuştur. Bugün bile nesli tükenme tehlikesi altında olan pek çok hayvanın bu durumla karşılaşmasının mutlak müsebbibi insan tamahkârlığıdır. Kolcu'nun durumu ifade eden tespiti:

“Romanda öne çıkan iki kıyımdan söz edebiliriz. Birincisi Mjunkum bozkırında yaşayan Akbar ve Taşçaynar adlı kurt ailesinin kendilerine dağları dar eden insanoğlunun yol açtığı bozguncu uygulamaları; ikincisi de rejimin eksik et stoklarını tamamlamak için başvurduğu bir antilop toplukıyımıdır. Burada trajik olan her iki durumda da av mantığının işlememesi meselesidir. Bilindiği gibi av literatüründe adil(!) bir av, avcı ile av arasında güç dengesinin eşit olmasıdır. Bu denge biri aleyhine bozulduğu takdirde av av olmaktan çıkar bir kıyıma dönüşür. Bir başka deyişle avcı avına her zaman bir şans vermek durumundadır. Fakat insanoğlu bu soylu davranışını terk edeli çok zaman olmuştur. Niteliği ne olursa olsun her türlü av(lanma)da güç dengesi avcı lehine bozulmuştur. Mjunkum bozkırında dağlarda yaşayan Akbar ve Taşçaynar kurt ailesi yukarıda zikredilen toplukıyımın hem tanığı hem de nesnesi olmuşlardır. Uçsuz bucaksız Mjunkum bozkırında ilk kez insanla karşılaştıklarında onların doğada yaptıkları tahribata tanık olurlar. Bu bir antilop katliamıdır. Bir kıyamete denk kargaşanın içinde kendilerini bulurlar. İnsanoğlu bedelini ödemediği hazır bulduğu bu dünyanın nimetlerini fütursuzca tüketmektedir.” (Kolcu, 2008:43).

Kolcu’nun da ifade ettiği üzere insan av kavramının da içeriğini boşaltan sömüren bir davranışla hükmünü her açıdan etrafındaki canlılara hissettirmiştir. Av ile avcı arasındaki doğal mücadelenin sınırlarını yok ederek başka bir tahribata daha sebep vermiştir. İnsan tahakkümünün her koldan tabiatı sarışı kendi sonunu da hazırlamaktadır.

Karşılaştırması yapılan romanlarda, hayatı anlama noktasında doğa unsurlarının gözünden bakış hâkim bir unsurdur. Bu çalışmada sembolik anlamlar bağlamında, her iki romanın hayvan karakterlerinin, var olma mücadelesini nasıl algıladığını ve bu uğurda gösterdikleri çabanın, insanın kâinata kendine yer edinmek için sarf ettiği emeğin meşruluğuna hangi yönlerden benzediğine ve hangi yönlerden ayrıldığına değinilecektir. Hayvan sembolizmi açısından olaylara bakılmasındaki önemli sebeplerden bir tanesi de aşırı kişileştirilen, bir derdi ve amacı olan insanlar gibi karakterize edilen kurtların, salt bir hayvan olarak değil, doğanın sözcülüğünü yapan bireyler olarak vaka örgülerine yerleştirilmeleridir. Bu kapsamla değerlendirildiğinde son derece çarpıcı tespitlere gebe özellikler ihtiva eden kurt karakterler, bazı durumlarda iki eserde de aynı şekilde davranış sergilemeleri dolayısıyla tipleşen yapılara sahiptir. Çalışmanın karşılaştırma kısmı bu gibi doneler göz önünde bulundurularak oluşturulacaktır.

Üç Bölümden mürettep çalışmanın birinci bölümünde, karşılaştırmalı edebiyat metotlarına uygun düşecek şekilde öncelikle bakış açısını oluşturan hayvan sembolizmi kavramı, totemizm ve arketip kavramlarından destek alınarak tanım ve kapsam boyutlarıyla açıklanacak, daha sonra Karşılaştırmalı Edebiyat anlamında teorik ve literatür anlamında bilgiler verilecektir. Arketip ve totemizm kavramlarından, yalnızca

hayvan sembolizmi kavramının tanımının derinleştirilmesi amacıyla ve dolayısıyla uygun nispette aşırı detaya inmeden faydalanılacaktır.

İkinci Bölümde Aytmatov ve London'ın hayatı, edebi kişiliği ve eserleriyle ilgili genel bilgiler verilecektir. Psikanalitik yaklaşımın da kullanıldığı çalışmada yazarların incelemeye konu olan eserlerinin, biyografilerinden önemli izler taşıdığı düşünüldüğünden, biyografileri verilirken eserlerle bağdaşan tarafların üzerinde özellikle durulacaktır.

Üçüncü ve en ehemmiyetli bölümde romanların hayvan sembolizmi temel alınarak karşılaştırılması yapılacaktır. Eserlerin içeriği ve özeti yapılan tespitlerin bulunduğu kısımlar üzerinde daha fazla detaya inilerek verilecektir. Özetlerin ardından tespit edilen konu benzerlikleri sıralanacaktır. Farklar kısmında da yine işlenen konu ya da bakış açısı farklıları verildikten sonra kurgu açısından öneme haiz olan karakterler arasındaki farklardan bahsedilecektir. Sonuç kısmında ise kişiler düzleminde sembolik anlamlar yüklenen karakterlerin benzerliklere değinilerek karşılaştırmalı edebiyat açısından tespit edilen benzerlikler ve farklılıklar değerlendirilip, benzerlik ve farklılıkların sebepleri üzerinde durulacak ve farklı açılardan yaklaşılarak ulaşılan sonuçlar analiz şeklinde sebep sonuç ilişkisine bağlı kalınarak sıralanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE TANIM VE KAPSAM

1.1. KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYATIN TANIMI KAPSAMI VE TARİHİ

Karşılaştırmalı edebiyat yöntemi ya da biliminin temel dayanak noktasını başka disiplinlerdeki karşılaştırma dallarında olduğu gibi karşılaştırma eylem ya da kavramı oluşturur (Aytaç, 2021: 17). Bu bakımdan karşılaştırmalı edebiyat kavramını doğru bir şekilde anlamlandırabilmek için öncelikle karşılaştırma kavramının tanımına başvurmak gerekiyor. Türkçe Sözlüğe göre karşılaştırma “*Kişi ve nesnelerin benzer veya aynı yanlarını incelemek için kıyaslama, mukayese.*” (TDK, 2011: 1337) şeklinde tanımlanmaktadır. Karşılaştırma tanımından hareketle bu eylemin gerçekleşebilmesi için iki farklı değişken arasında bir benzerlik ilişkisinin bulunması zaruridir. Bu anlamda gelişigüzel seçilmiş iki değişkenin karşılaştırmaya, kıyaslanmaya tabi tutulması anlamsız bir uğraştır. İnsanın bilim dallarında kullanmadan önce de sahip olduğu, bilişsel davranışlarının en doğal yanlarından birisi olan kıyaslama karşılaştırma temelli bir zihinsel süreçtir (Aytaç, 2021: 17). Nesneleri, varlıkları, olgu ya da olayları karşılaştırmak en temel zihinsel beceriler arasındadır. Karşılaştırma ihtiyacı doğal bir süreçtir ve benzer yanların belirginliğiyle ortaya çıkma teamülü sergiler. Hayatın içinde ilk olarak kendisiyle ilgili benzerlikleri ifade etme ihtiyacı hisseden insan, en yaygın şekliyle bir çocuğu anne ya da babasına benzerliği yönüyle, birbiriyle akrabalığı bulunmayan farklı iki insanı birbirine benzerliği açısından değerlendirmeye tabi tutarak karşılaştırma girişimlerinde bulunur. Kendinden başka her türden varlık ya da nesnenin de karşılaştırması bu mantıkla gerçekleşir ve bu bilişsel süreç sınıflandırma yapma gibi daha üst düzey, daha karmaşık bir zihinsel ifade ediş sürecinin oluşmasına zemin hazırlar. Öğrenmeyi kolaylaştıran bu eylem, insana kendi zihinsel çıkarımları ışığında kendini ve tüm evreni tanımlama, anlamlandırma ve öğrenme yetisini kazandıran etkenlerden birisi olmuştur.

Edebiyat alanında hem sanatsal üretim alanında hem de eserlerin değerlendirilmesi anlamında çok büyük bir karşılığı bulunan karşılaştırma kaynaklı benzetim kurma yöntemleri, bizim edebiyatımızın geçmiş dönemlerinde anlam derinliğini arttırmak ya da estetik niteliği derinleştirmede kullanılan bir yöntem olmuştur. Kasidelerde padişahların övüldüğü, yüceltildiği bölümlerde güç ve kudret açısından bir

insana ya da hayvana iyi yönleriyle benzetilmesi durumu, gazellerde maşukun güle, aşkın bülbüle benzetilmesi ile oluşturulan mazmun ifade bu durumun örnekleri arasında yer alır. Eski edebiyat tabiriyle teşbih denilen, medeniyet sahamızın sanatsal anlayışı içerisinde son derece muhkem bir yere sahip, türlere bile ayrılan bir yapıyı barındıran karşılaştırma temelli bu sanatsal yöntemler, insanı yalnızca kendi türüyle değil başka canlı veya varlıklarla karşılaştırma esasına dayalı benzetim ortaya koyma süreçleridir. En baştan beri ifade edildiği üzere son derece temel bir olgu olan karşılaştırma kavramının sanatsal ürünlerin üretimindeki süreçlere de nüfuz etmesi son derece doğaldır.

Karşılaştırmanın sanat ürünü ortaya koymada kullanıldığı kadar sanatsal ürünlerin birbiriyle karşılaştırılmasında da kullanıldığını ifade edilmişti. Önceki edebiyat dönemlerinde başarılı bir eserin kendinden önce üretilen ve büyük beğeni toplayan aynı türden bir eserle kıyası yalnızca insanda uyandırdığı sanatsal haz noktasında gerçekleşmekteydi. Divan Edebiyatı dönemini baz alındığında birden fazla şairin aynı isimli ve nispeten aynı çerçeveye sahip mesneviler yazdığını görebiliriz. Bu duruma en büyük örnek Leyla ve Mecnun mesnevileridir. İlk olarak Nizami Gencevi'nin kaleme aldığı mesneviye pek çok şair nazire yazsa da Fuzuli dışındaki şairlerin nazireleri pek makbul görülmez (Kanar, 2007: 184). Görüldüğü üzere sanatsal kabiliyetini ve ürününü başarılı bulduğu bir sanatçının eseriyle, kendi sanatını mukayese etme girişiminde bulunan her sanatçı, büyük bir şair ya da yazarı ulaşılması gereken bir hedef olarak belirleyerek benzerini hatta daha iyisini üretmenin arayışı içinde olmuştur. Bu girişimlerin sonucunda ortaya çıkan sanatsal ürünler de okuyucu tarafından kıyasa tabi tutulmuş, hangisinin daha başarılı bir sanatsal muhteviyatı olduğu ile ilgili çıkarımlar yapılmaya çalışılmıştır. Ancak bu karşılaştırma meseleleri yukarıda da ifade edilen üzere sanatsal haz odaklı olmuş, bilimsel manada bir yönleme ya da sürece tabi tutulmayan dolayısıyla da nesnelliği sorgulanabilecek çıkarımlardır. Karşılaştırmalı edebiyat bilimi ve yöntemleri ortaya çıkana kadar bu gibi karşılaştırma eylemleri bilimselliğin peşinde olmayan yalnızca insanın temel manadaki mukayese dürtülerinin bir sonucu olarak algılanmalıdır.

Edebiyat sözlü ya da yazılı her türlü edebi eseri inceleme amacını taşıyan bir bilim dalıdır ve insanlığın tarih sahnesine çıktığı ilk andan itibaren kendisini ifade etme ihtiyacının bir ürünü olarak meydana gelen uzun bir süreci kendisine araştırma sahası olarak kabul etmiştir. Bu geniş sürecin içerisinde, edebi sanat çerçevesinde her sanat

dalında olduğu gibi etkileşim ya da esinlenme denilen olgunun varlığı yadsınamaz bir gerçek olmakla birlikte, edebiyat ürününe derinlik ve sanatsal değ er kazandıran bir unsur olarak kabul edilmelidir (Aytaç, 2021: 11). Esinlenme ya da etkilenme durumunun sanattaki mutlak kabul şartı, kopya etmekten daha ziyade özgün tarafıyla ön plana çıkan yeni bir örneğini ortaya çıkarabilmektir (Aytaç, 2021: 12). Aksi gerçekleş tiğinde sanatsal bir üretkenliğin mümkün olmadığı, birbirinin tekrarı olan bir yığın kopyanın varlığından bahsedilebilir. Böylesine bir süreç insanın evrensel kabulüne de nail olamamıştır ki sanatsal manadaki öykünmede bulunan müellifler, sanatsal camialardan dışlanmışlardır. Son derece keskin bir otokontrol sürecinin iş lemesiyle gerçek sanatın ve sanatçının hakkına sahip çıkılmış tır. Bir edebiyatçı başka bir edebiyatçının eserindeki konudan ya da temadan etkilenerek kendi eserini inşa ya kalkış tığında, özgünlüğ ünü koruyabilmek için esinlendiği konuyu başka bir bakış açısıyla, farklı bir yöntemle, özgün kurgusal dizilimle ve bağ lamsal niteliklerle ele almalıdır. Böylesine bir sürecin sonunda ortaya çıkan eser literatüre kazandırılmış yeni bir değ er haline gelir. İnsanlığ ın ortak yazınsal mirasının bir unsuru halini alır.

Karşılaşt ırmalı Edebiyat ya da uluslararası literatürdeki ismiyle *Komparastik* biliminin en önemli ve belki de ilk kaynağı Goethe'nin "*Weltliteratur*" diye tabir ettiğ i ve Türkçesi "*Dünya Edebiyatı*" olan bir kavramdır ve bu düşünce farklı milletlerden yazarların ürettiğ i üst kalite eserlerin bütün insanlığ ın ortak edebi hazinesini oluşturması manasıyla algılanmalıdır (Aytaç, 2021: 13). Birbirinden farklı coğrafyalarda eş zamanlı ya da birbirinden bağımsız zamanlarda kaleme alınan, ortak konu, benzer karakter tasarımı ve bütünüyle olmasa da benzer yakınlıkta bakış açısı ve tema gibi unsurları barındıran eserler, sanatsal kalite açısından değ er görmeye yetecek üst seviyedeki standartlara sahip olduğu müddetçe kabul edilebilir bir değ eri ihtiva eder. Bu gibi eserler de karşılaşt ırmalı edebiyatın inceleme sahasına girerek insanoğ lunun sahip olduğu evrensel nitelikteki ortak değ er ve düşüncelerin ve hatta ortak tarihsel köken ve kültürel etkileşimlerin varlığını kanıtlayan tezleri desteklemekte kullanılabilir (Cihangir, 2020: 330). Bu yönüyle değ erlendirildiğinde karşılaşt ırmalı edebiyat bilim dalı, edebi anlamdaki her araşt ırmada olduğu gibi yalnızca edebiyata hizmet eden bir disiplin olarak değ il de hemen hemen her sosyal bilime yardımcı olan, besleyen ve hatta geliş tirme potansiyeli bulunan bir yapıya sahiptir.

Yazarlar yalnızca kendi kültür ürünlerinden, mensup oldukları toplumlarından ya da çevresinden etkilenmez, kendine çok uzak birtakım kültür sahalarından da etkilenebilir, esinlenebilirler (Enginün, 2017:15). Günümüzde bu durum karşılaştırmalı edebiyatın ilk kez ortaya çıktığı dönemlere göre daha belirgin ve daha olağan haldedir. Hal böyleyken bizim edebi devirlerimiz de birtakım akım ve edebi çevrelerin etkisine maruz kalmış, eski edebiyatla İran ve Arap tesirini hissettirmiş, devamında Tanzimat ile birlikte Fransız edebiyatının etkisine girmiş ve nihayetinde bütün dünyada olduğu gibi İkinci Dünya Savaşı ile Amerikan edebiyatının etkilerini barındıran bir yapıya bürünmüştür (Enginün, 2017:15). Bu yüzdendir ki edebiyatlar arası etkileşim ya da benzeşme her zaman mümkün olmuştur ve bundan sonra da olmaya devam edecektir.

Karşılaştırmalı Edebiyat ya da diğer adıyla mukayeseli edebiyat tabiri, 1827 yılında ilk kez Fransa’da Villemain tarafından ortaya atılmış ve bu terim, bilim dalını ayrı bir disiplin olarak kurup çerçevelerini belirleyen Tieghem tarafından da kabul edilerek bugünkü halini almıştır (Enginün, 2017:17). Fransa’da ilk adımlarını atan bu bilim dalı zamanla Avrupa ve Amerika sahasının tümüne yayılan bir disiplin haline gelmiştir. Bilim dalının Fransa’da vücut bulmasının ve gelişimini hızlandırmasının en büyük sebebi Fransa’da yazar ya da şair biyografilerinin ve eserlerin çevirilerinin son derece yaygın oluşu ve araştırmacıların bu kaynaklara rahatlıkla ulaşılacak imkânlarla sahip olmaları sayesinde (Enginün, 2017:16-17). Karşılaştırmalı edebiyat alanında araştırma yapabilmek için birden fazla dil bilmek son derece büyük bir avantajdır ve bilim dalının ilk kez ortaya çıktığı yıllarda çevirilerin günümüzdeki kadar yaygın olmaması sebebiyle son derece elzem bir durumdur. Eserlerin başka dillere çevrilip yayımlanması hadisesi 1800’lü yılların şartlarında pek de yaygın bir durum değildir. Hele ki yazar ve şair biyografilerinin hazırlanması konusundaki çalışmaların kıtlığı ve yalnızca yerelde kalma durumu çalışma yapma konusunda işleri zorlaştıran bir diğer etkidir. Zira karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarında yazar biyografilerinin ele alınması son derece önemlidir. Bugün ise karşılaştırmalı edebiyat araştırmacıları kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması vasıtasıyla çevirilere ve eserlere daha kolay bir şekilde ulaştığından daha güzel imkânlarla sahiptir (Enginün, 2017:16). İnternetin yaygınlaşmasıyla verileri elde etmek eskiye nazaran daha kolay bir hal aldığından, araştırmacılar malzeme toplama açısından sınırsız sayılabilecek imkânlarla sahiptir. Bu anlamda araştırma yapmak, literatür tarama gibi külfetli bir iş basitleştiğinden daha hızlı gerçekleşebilmektedir.

Günümüzde karşılaştırmalı edebiyat araştırmacılarının sayısı hızla yeni bölümlerin açılmasıyla artmakta ve disiplinin inceleme alanı açısından bir sınırının bulunmayışından, kesin çizgilerle belirlenmiş dar alana sığdırılan bir yapısının olmayışından ve çok yönlü bir yapıyı barındırmasından dolayı araştırmacı sayısını her geçen gün çoğaltmaktadır (Rousseau ve Pichois, 2022:40-41). Bu anlamda karşılaştırmalı edebiyat sahası yalnızca modern anlatı türlerini kendine inceleme alanı olarak seçmemiş, geçmişin anlatılarını da araştırma sahası içerisine almıştır. Tür ve dönem fark etmeksizin birbiriyle benzerlik ifade eden her şekildeki edebi metin karşılaştırılabilir. Bu da araştırmacıların geniş yelpazeli bir sahada ilerlemesine imkân oluşturmaktadır.

Tarihi manada birbiriyle ilişkisi olan ve günümüzde de komşu olup kültürel etkileşimini devam ettiren medeniyetlerin ürünü olan edebi eserlerin, birbiriyle ortak noktaları olması gayet tabi ve olağandır. Hal böyleyken günümüzde farklı coğrafyalarda yaşayan ve bilinen tarihte etkileşimlerine dair emareler bulunmayan medeniyetlerin ürettiği edebi metinler arasında benzerliklerin ortaya konulabilmesi, karşılaştırmalı edebiyat biliminin sayesinde mümkün olabilecektir. Bahsedilen bu eserler anlaşılacağı üzere dünyanın her yerinden ulaşılması mümkün olan modern çağların edebi ürünleri değil, daha eski çağların sözlü kültür ürünleridir. Destan, efsane, masal, mit, yaratılış efsaneleri ve sayılamayacak çeşitlilikteki folklorik mahiyetteki edebi ürünler arasındaki benzerlik hali, karşılaştırmalı edebiyat gibi daha çok modern anlatıları kendisine malzeme edinmiş bir disiplinin nadiren girdiği bir sahadır. İlerleyen yıllarda komparastiğin bu alanlara da temas etmesiyle beraber başta halk bilimi olmak üzere tarih, etnografya ve sosyoloji gibi pek çok beşerî bilim dalının literatür manasında değişime gitmesi bir zaruret halini alacaktır. Özellikle ülkemizde Türk Dili ve Edebiyatı ana bilim dalı altında yer alan Halk Edebiyatının ürünleri bu anlamda çok fazla malzemeyi ihtiva etmektedir. Komparastiğin araştırma sahasının da yalnızca roman ve hikâye ile sınırlandırılmadığını ve dünyada bu tarz sözlü kültür ürünü, anonim yapı ve sonradan yazıya geçirilmiş edebi metinlerin de karşılaştırıldığını göz önüne alırsak, geniş bir sahanın araştırma yapmak için tabir yerindeyse tüm bakirliğiyle beklediğini ifade etmek mümkündür.

Çalışmada kullanılacak karşılaştırmalı edebiyat inceleme yöntemi olan çoğulcu incelemeye değinmek yerinde olacaktır. Karşılaştırılan eserler tek bir yöntem ile üzerinde çalışılamayacak kadar derin ve teferruatlı katmanlara sahip olduğundan bu yöntemin seçilmesi uygun görülmüştür. Ağırlıkla yazarların hayatlarından, tecrübelerinden ve

eğilimlerinden yola çıkarak bir inceleme gerçekleştirilse de arketip bağlamındaki birtakım donelerin varlığından ötürü birden fazla yöntemin uygun nispette kullanıldığı çoğulcu inceleme metodu tercih edilmiştir. Araştırmacıya kendi sezgilerini kullanabildiği bir özgürlük sağlayan ve metnin ihtiyaç duyduğu birden fazla yöntemin kullanılabildiği bir gücü veren çoğulcu inceleme yöntemi karşılaştırma yapan kişiyi dar kalıplara sıkışmaktan kurtarır (Aytaç, 2021:101).

1.2. HAYVAN SEMBOLİZMİ VE ARKETİP

Hayvan sembolizmi yönüyle karşılaştırma yapmak çalışmada dayanak noktasını oluşturduğundan tanım ve tarifinin yapılması zaruridir. Hayvan sembolizminin tam olarak ne olduğunun anlaşılabilmesi için simge tanımından hareketle sembolizmin tanımının yapılması çalışmanın çerçevesinin çizilmesi için gereklidir. Türkçe Sözlükte simge “*Duyularla ifade edilemeyen bir şeyi belirten somut nesne veya işaret, alem, remiz, rumuz, timsal, sembol.*” (TDK, 2011:2114) şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı sözlükte sembol kelimesinin ayrı bir tarifi yapılmadığından yalnızca *simge* karşılığıyla ifade edildiğinden simge kelimesinin tanımının yapılma gerekliliği duyulmuştur. Simgenin sözlük karşılığından hareketle, simgenin bir şeyin yerine başka bir şeyi koyarak ifade etmek olduğu çıkarımında bulunulabilir. Bu şey bazen soyut yapı ihtiva eden bir duygu bazen de somut yapıdaki her türden nesne, eşya, canlı ya da insan olabilir. Bu bağlamdan hareketle sembolizm de bir şeyi sembolleştirmek ya da simgeleştirmek eylemidir. Daha kapsamlı bir ifadeyle sembolizm, imgesel bir yaklaşımla her türden kavramı, duyguyu, canlı ya da cansız her türden varlığı ezcümle insanla ve insanın ilgilendiği her şeyi simgesel bir düzlemde açıklama veya yerine yeni anlamlar yükleme çabasının ürünüdür. Hayvan sembolizmi de bahsi geçen bu işi hayvanlara yüklenen anlamlar vasıtasıyla yapmaktır. Karşılaştırması yapılan iki romanda da hayvanlar davranışlarıyla ve sahip oldukları özellikler açısından değerlendirildiğinde tabiatın ve etik değerlerin bazılarını sembolize ederler. Özellikle dişi kurtların anne sembolünü ifade eder tarzdaki davranışları ve bu davranışları sergilerken takındıkları tutumlar onları örnek teşkil eden bir anne olmaları hasebiyle tipleştirmektedir. Bu bağlamda arketipsel bir sembolizmi ifade ettikleri söylenebilir.

Meseleye bu yönden yaklaşıldığında Carl Gustav Jung’un *arketip* Türkçe karşılığıyla *ilk örnek* ya da *ilkimge* olarak adlandırılan kavramına değinmek çalışmada ele alınan romanların dişi kurtlarının anne arketipiyle yan yana değerlendirilmesini

mümkün kılmaktadır. İlk olarak Platon'un idea kavramıyla dile getirilen arketip terimi, Tanrının ilk yaratılan varlık her neyse onun üstünde ve öncesinde bir ilkinde olduğu görüşüne dayanır. Bu bağlamda Tanrı arketiplerin ilki ve her türden varlığın da bünyesinde barınan ve dolayısıyla her şeyin varlığına kaynaklık eden ve sebep olan bir varlıktır (Jung, 2021:17-18). İlk örnek türünün ilki gibi bir anlamı çağrıştıracaktır. Türden kasıt çeşitlilik ifade etmek amaçlı bir kullanım değil yaratılma var olma anlamındaki ilk olma durumudur. İnanç meselesi sistematik hale bürünmeden önce toplulukların dilsel ifade kabiliyetlerinin zayıflığından da sebeple, kabiliyet açısından insandan daha üstün olan birtakım canlıların, bahsi geçen bu tanrısal güçten pay alarak varlığını ilan ettiği düşüncelerine kapılmak pek mümkündür. Yüklenen bu gibi anlamlar insan zihninde kendinden binlerce belki de milyonlarca yıl sonra yaşayacak nesillere kolektif bir aktarım vasıtasıyla taşınmıştır. Özellikle bazı hayvanlar insanoğlu tarafından birebir aynı olmasa da büyük oranda aynı şekilde anlamlandırılmıştır. Farklı çevresel koşulların şekillendirdiği Aytmatov ve London kurtlara aynı anlamları yüklemiştir. Arketiplerin varlığını kanıtlayan bu benzerlikler, hayvan sembolizmi bağlamında incelenen iki eserdeki benzerliklerin sebepleri konusunda çığır açan unsurlardır. Jung insan yeteneklerinin ya da bilişsel becerilerinin yalnızca eğitim ve öğrenme yoluyla değil, doğuştan kolektif bilincin aktarımıyla da olduğunu şu şekilde ifade eder:

“...Bilinçöncesi psike, örneğin yeni doğmuş bir bebeğinki, uygun koşullar sağlandığı takdirde her şeyin doldurulabileceği boş bir levha değildir, aksine son derece karmaşıktır, çok net bir biçimde tanımlanmış bireysel bir olgudur ve bize karanlık bir boşluk gibi gelmesinin nedeni, onu doğrudan doğruya göremememizdir. Fakat gözle görülebilir ilk psişik tepkiler verilmeye başlandığında, bu tepkilerdeki bireysel özelliği, yani özgün kişiliği görmemek için insanın kör olması gerekir. Bütün bu ayrıntıların gözlemlendikleri anda oluştuklarını varsaymak mümkün değil herhalde. Örneğin, anne babada da görülen bazı marazi özelliklerin kalıtım yoluyla geçtiğini varsayabiliriz. Epileptik bir annenin çocuğundaki epilepsinin acayip bir mutasyon olduğunu düşünmek aklımıza bile gelmez. Kuşaktan kuşağa aktarılan yetenekler için de geçerlidir bu. Ana babalarımı hiç görmemiş, dolayısıyla onlar tarafından ‘eğitilmemiş’ hayvanların karmaşık içgüdüsel davranışlarını da aynı şekilde açıklarız...” (Jung, 2021:20).

Jung, insanın sahip olduğu birtakım fiziki manadaki özellik ya da hastalıkların doğuştan kazanılmış olduğunun kabulüne rağmen bilişsel açıdan değerlendirilebilecek davranış veya tepkilerin yalnızca öğrenme yoluyla gerçekleşebileceği savına itiraz ediyor. Bu bağlamda insan dünyaya geldiği andan itibaren bazı davranış ya da bilgileri kazanmış halde yaşamına başlar. Bunun içindir ki bilme hali yalnızca çevresel etkiyle gerçekleşmez. İlk imge denilen bu bilgiler insana ilk atadan miras kalan ve nesiller

aracılığıyla aktarılmış bilgilerdir. Bu bağlamda çalışmada incelenen romanların yazarları kurtlar ile ilgili aynı bilgilere sahip olan toplumların kolektif imge aktarımıyla bilgi kazandırdığı bireylerdir. Aytmatov ve London bundan sebeple kurtlara birbiriyle benzeşen anlamlar yüklemiştir. Jung insanın bilme halinin tümüyle sonradan kazanılmış bir olgu olmadığını şu şekilde ifade eder:

“...Günümüzde, insanın diğer canlılardan farklı olmadığı, her hayvan gibi onun da önceden biçimlenmiş, türüne uygun bir psike’ye sahip olduğu, üstelik de, keskin gözlemlerin de ortaya koyduğu üzere, belirgin ailevi özellikler taşıdığı varsayımından yola çıkmak durumundayız. Bu kuralın dışında kalan insan davranışları (işlevleri) olduğunu düşünmemiz için hiçbir neden yoktur. Hayvanlarda içgüdüsel davranışları mümkün kılan yapı ya da eğilimler hakkında kesin bir fikir sahibi olmamız mümkün değil. Aynı şekilde, bir insanın insan gibi davranmasını sağlayan bilinçdışı psikik yapıların işleyişini de bilmiyoruz. Bunlar benim ‘imgeler’ diye tanımladığım işlev biçimleri olsa gerek. ‘İmge’ yalnızca gerçekleştirilecek eylemin biçimini değil, eyleme neden olan durumu da ifade eder. Bunlar imgeler, türe özgü olmaları nedeniyle ‘ilkingeler’dir ve eğer bir şekilde ‘oluşmuş’ iseler bile, oluşumları türün ortaya çıkışıyla eşzamanlıdır. İnsanı insan kılan özelliklerdir bunlar, insan eylemlerinin insana özgü biçimleridir. Bu spesifik tarz insanın çekirdeğinde vardır ve kalıtsal olmadığı, her insan da yeni baştan oluştuğu varsayımı, sabah doğan güneşin önceki akşam batan güneşten farklı bir güneş olduğu biçimindeki ilkel inanç kadar saçmadır...” (Jung, 2021:20-21)

Jung’un kastettiği şey, bilginin yalnızca sonradan kazanılmış bir şeklinin ya da halinin olmadığıdır. İnsan ilk var olduğu andaki bilgilerini genetik bir hastalığı, saç ya da göz rengini aktarır gibi nesiller boyunca aktarmıştır. Bu bilgiler temel noktadaki unsurlardır. Jung’un tabiriyle ilk imgelerdir. İlk imgeler kalıtsal ve kolektif şekilde bir diğer nesle kazandırılmıştır. Buradan öğrenmenin gözlem ve çevresel etkiler yoluyla kazanılamayacağı gibi bir sonuç çıkarılamaz. Jung’un bahsettiği imgeler öğrenim yoluyla kazanılmayan doğuş ile birlikte gelen bilgi ya da şemalardır. Hiç akrabalık bağı bulunmayan ve birbirini görmemiş bebeklerin aynı durum karşısında aynı tepkileri göstermesi bunun önemli bir örneğidir. Bu bağlamda çalışmaya konu olan, birbirinden farklı zamanlarda ve yerlerde yazılan romanların, kurtlara birbiriyle büyük ölçüde benzeşen sembolik değerler yüklediği görülmektedir. Her ne kadar aynı hayvanın farklı milletler tarafından zıt anlamları karşılayacak şekilde sembolize edildiği görülse de incelenen romanların kişi kadrosundaki insanların kurtlarla ilgili çıkarımları, korkuları ya da hayranlıkları hemen hemen aynıdır. Bu bağlamda karşılaştırılan romanlardaki kişilerin tepkilerini de göz önünde bulundurarak, esareti kabul edemeyen yapılarıyla ve mücadele azimleriyle iki romanda da yer alan kurtlar sembolik açıdan ele alınmalı, tabiatın bir yandan dizginlenemez bir yandan da yaratıcı ruhunu yansıtan temel karakterleri olarak

algılanmalıdır. En azından iki eserin de yapmaya çalıştığı iş budur. Özellikle dişi kurtlar ilk anne arketipinin güncel temsilcisi olarak değerlendirilmelidir. İlk anne, diğer bir deyişle var eden yaratan ilk güç olarak Tanrının simgelendiği bir arketip kavramı olarak ifade edilebilir (Jung, 2021:17-18). Dişi Kurdun Rüyaları'nın Akbar'ı ve Beyaz Diş'in Kiche'si her türlü insan yıkımına ve yok edici eylemlerine karşın var olmaya ve doğurganlıklarıyla ısrarla var etmeye çalışan anneler olarak tam anlamıyla arketip halinde zuhur etmiş varlıklardır. Tabiat tarafından beslenip var edilmesine rağmen yok etmeyi seçerek varlığına ihanet eden insanoğluna doğru yolu göstermeye çalışan yaratıcı gücün, kurt cismine bürünmüş şekli olarak değerlendirilebilecek Akbar, Kiche ve erkek kurt Beyaz Diş, kötülüğe kötülükle karşılık veremeyecek derecede bir arınmışlığa sahiptir. Hatta kötülüğün kendisinden bihaber olan ve insan elinden kötülüğü öğrenen canlılardır. Durumun Jung tarafından ifade edilişi:

“Hayvan yönü ne ilkel insan ne de bilinçdışı için bir değer yitimi anlamına gelir, zira belli yönlerden hayvan insandan üstündür de. Hayvan henüz bilincin içinde kaybolmamış, onu yaşatan gücün karşısına başına buyruk bir Ben koymamıştır; tersine, onu yöneten iradeye neredeyse mükemmel bir biçimde boyun eğer. Eğer hayvanda bilinç olsaydı, ahlaken insandan daha iyi olurdu.” (Jung, 2021: 112).

Jung'un bahsettiği bilinç ile kastettiği şey bir bilme farkında olma becerisinden daha ziyade iradeye karşılık gelir. Hayvanlarda da irade pek tabi ki mevcuttur fakat insana kıyasla son derece kısıtlıdır. İnsan yaratıcının mutlak irade ile donattığı kısıtlı ömre sahip bir canlıdır. İyiye kötüye karar verme gibi bir serbestliğe sahiptir. Hayvanlar ise insanın aksine kendilerine biçilen rolleri, dürtü denilen iradeden sıyrılmış, refleks minvalinde değerlendirilebilecek yalnızca hayati manada varlıklarını korumalarına yarayan, kısıtlı nispette irade kullanabilen canlılardır. Bundan sebeptir ki bilerek ve isteyerek kötülük denilecek eylemlere tevessül etme gibi bir durumları kesinlikle söz konusu olamaz. Eylemlerinin sonuçları konusunda yalnızca hayat devamlılığı amacı güttüklerinden fayda zarar çıkarımları yapabilirler. İşte Jung'un gerçek bilinçle kastettiği şey iyi bir eylemle kötü bir eylem arasında tercihte bulunabilmek ve bu tercihin doğuracağı sonuçların bütünüyle bilincinde olabilme halidir. İnsan bu bilinç düzeyine rağmen kötüyü bile isteye tercih edebilir ve bu tercihinde kendini haklı gördüğü takdirde ise mutlak

manada bir kötülüğü ruhuna hâkim kılabilir. Dünyaya geliştteki maksat ise bu bağlamda irdelendiğinde eylemleri ile tercihte bulunabilme iradesiyle donatılan insanın iyi ya da kötü olmaya karar vermesi gibi değerlendirilebilir.

Bu açıklamalar ışığında hayvan sembolizmi kavramı bir olguyu, kavramı, değeri, duygu ya da düşünceyi hayvanlara yüklenen anlamlarla açıklama, yansıtırma ve en nihayetinde sembolize etme eylemi olarak da tanımlanabilir. Özellikle destan dönemi Türk anlatılarında birden fazla başlıktan mürettep tasnifle açıklanabilecek sembolik değerlere haiz olan hayvanlar ile ilgili örnekleri görebilmek mümkündür. Türeyiş destanlarında ata ya da lider olarak sembolize edilen hayvanlar güçlü, zeki ve başka birçok beğenilen özelliklerinden ötürü bu anlamlar yüklenecek şekilde ifade edilmişlerdir (Özkartal, 2012:58). Ergenekon Destanında lider ve rehber olarak ortaya çıkan kurt, Türeyiş Destanlarında Türklerin ilk annesi ya da atası şeklinde tecelli etmiştir. Hayvanların bu şekilde anlamları karşılayacak biçimlerde kullanılması teamülünün en önemli sebebi Türklerin oluşturdukları pek çok medeniyet dairesinde hayvanlarla içi içe yaşayıp onları kendi hayatlarının bir parçası olarak görmesinden kaynaklıdır (Özkartal, 2012:58).

Karşılaştırılan romanlarda insanlar bu bahsi geçen tercihlerde bulunarak hayatı beraber paylaştıkları kurtlarla ilgili iyi ya da kötü senaryolara karşılık gelen irade göstermeleri yönüyle işlenmiştir. Kurtlar ise bu senaryoların hepsinde kısıtlı iradeleriyle yaşam mücadelesi sürdürme eyleminden başka bir şey yapmayan canlılardır. *Dişi Kurdun Rüyalari'nin Akbar*'ı özelinde düşünüldüğünde birkaç defa yavrularını insan müdahalesiyle kaybetmesine rağmen, olağandışı bir şekilde, gerçek hayat teamüllerine uymayan bir mahiyette, ısrarla ve kısa aralıklarla gebe kalarak yavru lamaya çalışması, tabiatın bir elemanı olarak var etme, yenileme, çoğalma gibi reflekslerini temsil ettiğı gerçekliğini ortaya koyuyor. Akbar tabiatı, insana rağmen var eden ve insanın yaşamasına daha fazla olanak veren bir yapı halinde tutması yönüyle sembolize ediyor. Hayvan sembolizminde çeşitli kavramları, duyguları, olguları hayvanlara yüklenen vasıf ve özelliklerle karşılama, temsil etme mantığı olduğu düşünüldüğünde Akbar özelinde kurt bir annenin tabiatın her şarta rağmen var olma çabasını da temsil ettiğı çıkarımının yapılmasını sağlamaktadır. Ayrıca arketip bağlamında değerlendirme yapıldığında ise Akbar, ilk anne arketipiyle özdeşleşerek yaratıcıyı kendi varlığında barındıran bir düzleme

oturmaktadır. Beyaz Diş'in Kiche'si de bu yönüyle kabul görmesi gereken bir yapıya sahiptir. Melez bir köpek olmasına karşın kurt içgüdüleriyle hareket ederek kendi yavrusu olan Beyaz Diş'i mağaralarında verdiği mücadeleyle bir vaşağa karşı korumuş ve roman düzlemi açısından anne arketipi bağlamında romanın en değerli karakterini yaşattığı için var eden, yaşatan ve koruyan yönleriyle tabiatın yenileyici tarafını sembolize etmiştir. Araştırmada ele alınan romanlardaki kurtlar bu ve buna benzer donelerden hareketle folklorik unsurlara benzeyen bir şekilde sembolik anlamları işaret eder vaziyettedir. Çalışmanın bağlamını oluşturan bakış açısına bizi yönlendiren, iki yazar tarafından da insana dair defoların kurtlar ve dolayısıyla tabiat tarafından açık edilmesi durumunun son derece belirgin olmasıdır. Akbar, Taşçaynar, Kiche, Tekgöz ve Beyaz Diş her iki romanda, vefasızlığa karşı vefayla; yok etmeye karşı var etme ve doğurganlıkla; zevk için eziyet etmeye karşı güçlü konumdayken merhametle ve en mühimi kötülüğün mutlak kararlılığına rağmen karşılıksız iyilikle cevap verirler.

İKİNCİ BÖLÜM

CENGİZ AYTMATOV VE JACK LONDON'IN HAYATI VE EDEBİ ŞAHSİYETİ

2.1. CENGİZ AYTMATOV'UN HAYATI VE EDEBİ ŞAHSİYETİ

Hem Kırgız ve Rus edebiyatının hem de dünya edebiyat camiasının önemli bir figürü olan Cengiz Aytmatov, 12 Aralık 1928'de büyük Türk kahramanı Manas'ın karargâhının olduğuna inanılan Talas vadisinde bulunan Şeker köyünde dünyaya gözlerini açmıştır (Dıykanbayeva, 2015: 170). Babası Sovyet Rusya döneminde önemli sayılabilecek nitelikte bir devlet adamı olan Törökul Aytmatov, annesi ise Tatar asıllı öğretmen Nagima Aytmatova'dır. (Dıykanbayeva, 2015: 170). Ailenin en büyük çocuğu olan Aytmatov'un İlgiz isminde bir erkek, Lyutsiya ve Roza isimli iki kız olmak üzere üç kardeşi vardır (Dıykanbayeva, 2015: 170).

Küçük yaşlardan itibaren gelenekçi bir yapıdaki babaannesi Ayımkan'ın tedrisatından geçen Aytmatov, ninesinden yöreye ait ve Kırgız geleneklerinin katışıksız ürünü olan halk türküleri, ağıtlar, masallar ve buna benzer folklorik unsurları dinleyerek bir çocukluk geçirir (Kolcu, 2008: 71). Çocuklukta yaşadığı bu süreç son derece bariz bir şekilde folklorik unsurları, geleneğin anlatılarını eserlerine yansıtmasına yardımcı olmuştur. (Kolcu, 2015: 67). Eserlerindeki bu gibi ayrıntılar yaşantı temellidir ve ahengi bozmayan bilakis kendine has bir ahengi beraberinde getiren metnin şartlarına tabi olan bir biçimde yerleşmiştir.

Babasının Komünist Parti'nin bir memuru olması hasebiyle ilköğrenimine Moskova'da başlayarak Rusçayı da burada öğrendi (Kahraman, 2020: 147). Aytmatov'un babası Törökul 1937 yılında Stalin'in çıkardığı bir kararla "pantürkist" suçlamasıyla Moskova'daki evinde tutuklanır ve mektuplaşmanın bile yasaklanmasıyla kendisinden uzun süre haber alınamaz (Dıykanbayeva, 2015: 173). Ailecek yaşadıkları bu vahim hadise Aytmatov'un bilinçaltında son derece büyük bir travma oluşturmuş, daha sonradan Sovyet rejiminin eğittiği ve önem atfettiği bir yazar olmasına rağmen eserlerinde bu baskıyı ve zulmü farklı şekillerde kurgulayarak yansıtmıştır. Cengiz Aytmatov sembolik anlamlar oluşturabilecek arketip olarak değerlendirilmeye uygun nesne, kişi ya da hayvanları eserlerine kurgu şartlarına uygun şekilde yerleştirerek, esas derdi olan konuyu anlatmayı başarabilmiş bir yazardır. Betimlemeler, kurgusal derinlik ve kişi kadrosunun

zenginliği gibi meseleler, işin sanatsal kısmıyla ilgili marifet gösterdiği alanlardır. Esas olan bu gibi muhkem unsurlar ardında gizlenen esas metni okuyabilmektir.

Aytmatov ve ailesi, Törekul Aytmatov'un "burjuva milliyetçisi" suçlamasıyla idam edilmiş, bütün aile de halk düşmanının suçlamasıyla karşı karşıya kalarak yıllarca büyük bir azap çekmiştir (İbraimov, 2018: 20). Yaşanan bu olaydan evvel babası tarafından tüm ailesiyle birlikte Şeker'e gönderilen Cengiz, rejim tarafından kurşuna dizilerek idam edilmiş olan babasının ölümünü uzun yıllar sonra öğrenir (Kahraman, 2020: 147). Özellikle *Beyaz Gemi* eserindeki babasız çocuk karakteri bu travmanın izlerini taşıyan ve yansıtan psikanalitik temelde değerlendirilmesi gereken bir karakterdir.

Şeker'e dönen Aytmatov burada öğretmen olan annesi tarafından kardeşleriyle beraber iyi bir şekilde eğitilir ve 1938'de taşındıkları Kirovskoye'deki yatılı okulda da bir yandan eğitimine devam eder (Kahraman, 2020: 147). Büyük bir sarsıntı yaşamasına rağmen annesinin öğretmen olması sebebiyle eğitim konusunda şanslı olan Aytmatov, başarılı bir öğrencilik hayatı geçirebilmiştir. Bu başarısı sayesinde küçük yaşına rağmen bulunduğu köyün sovhozunda vergi memurluğu ve Rusça öğretmenliği yapmıştır (Kahraman, 2020: 147). Bu anlamda değerlendirildiğinde küçük yaşından itibaren sorumluluk alan ve ailesine katkıda bulunma konusunda yeteneklerini sergileyen bir yapıda olduğu söylenebilir.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından 1946'da Cumbul'a taşınırlar ve Aytmatov burada veteriner okuluna girer (Kahraman, 2020: 147). Doğayla iç içe bir çocukluk geçirmesi ve kırsalda yaşamaları göz önüne alındığında kendi yatkınlıklarına uygun bir meslek edinmeye çalışır. Öğrenim gördüğu veteriner okulunda hocalarının etkisiyle edebiyata merak salarak klasikleri okumaya başlar ve şiir yazmaya yönelmesine karşın bir hocasının hikâye yazmaya daha uygun yeteneklerinin olduğu konusundaki tavsiyeleriyle düz yazıya yönelir (Kahraman, 2020: 147). Hikâye yazmadaki mahirliğini kısa sürede kanıtlayan Aytmatov, ilk hikâyesi olan *Gazetçi Dzyuo* isimli eserini 1952'de yayımlar ve bu hikâyenin yayımlanmasını takiben pek çok hikâyesi birbiri sıra neşredilir (Kahraman, 2020: 147). Yazmadaki yeteneği pek çok otorite tarafından takdir edilmektedir. Bir de ele aldığı konular bağlamında yazarlığının ilk yıllarında kendisini kabul ettirene kadar rejimle görünür manada ters düşmediğinden bizzat hükümet tarafından Kırgız Bilimsel Hayvan Araştırmaları Enstitüsünde göreve başlatılarak

araştırma yapmak amacıyla tüm ülkeyi gezme dolayısıyla da gözlemleme fırsatı bulur (Kahraman, 2020: 147). Roman ve hikâyelerindeki mekânların çeşitliliği ve bu mekânların tasvirinin derinliğinin başarısı, bu görevindeki seyahatlerinden kaynaklanır. Hem ülkedeki doğal çevrenin hem de bu çevrede yaşayan insanının fotoğrafını anlatılarda okurun karşına son derece net çıkarabilmesi bu fırsata sahip olabildiği ve üstün tahkiye yeteneğiyle dünyaya geldiği içindir.

Aytmatov'un yazarlıktaki yükselişi bununla da sınırlı kalmayarak hükümet tarafından Moskova'daki Maksim Gorki Edebiyat Enstitüsüne davet edilerek iki yıl süreyle edebiyat kuramlarıyla ilgili dersler almasıyla devam eder (Kahraman, 2020: 147). Bu bağlamda doğal yazarlık yeteneği açısından üstün meziyetlere sahip olan Aytmatov bir de bu kursu alarak teorik manada da yetkinlik kazanmış olur. Bu kurs sayesinde kazandıklarıyla yerel bir yazar konumundan evrensel boyut kazanmaya aday bir sanatçı olmanın ilk adımlarını da atmış olur. Edebiyat eğitimi konusunda bununla sınırlı kalmayıp 1958 yılında Moskova Üniversitesi Edebiyat Fakültesine başlar ve bu yılı takiben Sovyet Komünist Partisine ve Yazarlar Birliğine dâhil olarak (Kahraman, 2020: 147) hem sanatsal hem de siyasal manada toplum nazarında tartışılmayacak ehemmiyete haiz bir yer edinmiş olur. Buna rağmen Sovyet Rusya hâlâ ayaktaiken bile rejimi eleştirme konusunda pek çok çağdaşından daha cesur davranması yönüyle ayrı bir yer edinir. Özellikle *Gün Olur Asra Bedel* romanıyla dünya literatürüne kazandırdığı ve derin yankı uyandıran “*mankurt*” kavramı, Sovyet Rusya'nın başka etnik kökenden olan vatandaşlarına karşı sistematik bir şekilde uygulamaya koyduğu asimilasyon politikasının eleştirildiği bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu yönüyle konuya yaklaşıldığında eğitim ve değer görme açısından Sovyet Devletinin imkânlarından faydalanmış olsa da yanlış gördüğü yaklaşımları eleştirmekten geri durmayan bir yapısı olduğu söylenebilir. Ancak durumu yalnızca bu yönden bakarak ifade etmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Sovyet Rusya'nın 1934 yılında toplanan devletin sanat politikasının belirlendiği ve dikte edildiği Birinci Sovyet Yazarlar Birliği'nde alınan kararlar ile devlet politikasına ters düşmeyen bir edebi çerçeve oluşmuştur (Kara, 2013:113-114). Aytmatov da bu kongrede alınan kararlar neticesinde oluşan edebi anlayışa bağlı kaldığı ve kongrenin azınlık etnik kökenden gelen yetenekli yazarları destekleme anlayışına uygun olduğu için sanat camiasında kabul görür ve önemli kazanımlar elde edeceği yardımlar alır (Kara, 2013:115). Çift dilli bir yazar olmasına Rusçayı Rus yazarların benimsediği biçimsel

özellikleri benimsemesine (Kahraman, 2020: 149) rağmen Kırgız milli kimliğinden ve halkının sorunlarına değinmekten hiçbir zaman geri durmayı bu yönüyle de açıklayabilir. Bu durum politik açıdan Aytmatov'un bir proje olduğu savının ortaya atılmasına zemin hazırlasa da özellikle biraz önce belirtilen mankurt kavramı ve eserlerin büyük bir bölümünde insanın ve çevrenin hükümet politikalarıyla tahribinin alenen işlenmesi, yazarın yalnızca bir proje olabilmesini pek mümkün kılmaz. Aytmatov, mevcut zaman ile kendi milli kültür ve geçmişinin unsurları olan geleneksel anlatıların ilişkisini ustaca kurduğu için (Kolcu, 2015:46) bir yanıyla devletin normlarına uyabilmiş bir yandan da milli benliğini yansıtmadaki amaçlarına ulaşabilmiştir. Zira kendisi evrensel boyutlar kazanacak düşünce, karakter veya tipleri mensubu olduğu milletin hayatından seçip eserlerini basit bir düzleme indirgemeyen uluslararası boyutlara taşıyabilen bir yazardır (Kolcu, 2015:46). Bundan dolayıdır ki farklı dillere çevrilen eserlerinin bazıları bir klasik hüviyeti taşımaktadır.

Sanatsal açıdan üretkenliğini devam ettiren yazarın, ana dili olan Kırgızca ile kaleme aldığı *Cemile* isimli eseri, Dmitrieva tarafından önce Rusçaya, Luis Aragon tarafından da dünyanın en güzel aşk hikâyesi nitelenmesiyle Fransızcaya çevrilince ünü bütün dünyaya yayılmış olur (Kahraman, 2020: 147). *Cemile* romanının bu şekilde rağbet görmesi, ayrıca uluslararası anlamda kabul görmüş bir yazar ve eleştirmenin olumlu yorumlarını alması kendisinin yerel bir yazardan uluslararası nitelik kazanan bir edebiyatçı olmasının kapılarını aralamış olur. Yerelde de çeşitli alanlarda görevler almaya devam ederek Kırgızistan Dergisinin redaktörlüğünü ve Noviy Mir ile Literaturnaya Gazeta'nın baş editörlüğünü yapar (Kahraman, 2020: 147). Bu gibi yönetici pozisyonundaki görevleri üstlenerek yalnızca iyi bir yazar değil, başka yazarların ürettiği yazınsal ürünleri de değerlendirip denetleyebilecek yetkinliğe sahip olduğunu göstermiş ve bu gibi görevlerdeki başarıları sayesinde daha üst düzey görev ve sorumlulukları yerine getirebileceğini kanıtlamıştır.

Birden fazla görev üstlenmesine rağmen yazarlık mecrası hep birincil önceliği olan sanatçı, 1963 yılında "*Steplerden ve Dağlardan Hikâyeler*" isimli eseriyle Lenin ödülünün, 1968 yılında neşrettiği "*Elveda Gülsarı*" eseriyle ise Sovyet Büyük Edebiyat ödülünün sahibi olur (Kahraman, 2020:147). Yerel ve uluslararası alanda büyük bir sanatsal etki uyandıran ve yüksek bir okunma sayısına erişen Aytmatov, yazdıklarıyla Kırgız halkını, topraklarını, halk inanışlarını ve adetlerini farklı ülkelerdeki insanlara

tanıtmış ve hatta okurları arasından çocuklarına Cengiz, Daniyar, Cemile, Asel, Tolgonay, Duyşon gibi isimler veren bile olmuştur (Dıykanbayeva, 2015: 172). Yarattığı bu etki yazdığı romanlarda yarattığı karakterlerin yerel kaynaktan türeyip evrensel manada anlamlar çıkarmaya gebe bir yapıda bulunmalarından kaynaklıdır.

Sosyalist gerçekçi çerçevede bir devlet politikası halinde uygulamaya konulan edebi anlayışın, ulaşmaya çalıştığı en büyük hedeflerden birisi de içerik bağlamında sosyalist politikaları destekleyen biçimsel anlamda ise etnik bir milliği barındırmasında beis olmayan çok uluslu bir yapıdır (Kara, 2013:114). Sosyalizmi öven önceleyen konular bağlamında yazılmış bir eserin biçimsel manada hangi etnik unsurları barındırdığıyla ilgilenmeyen bu anlayış, milletler üstü bir sosyalizm çatısı oluşturma gayesinin tezahürüdür. Bu politika sayesinde Sovyet rejimi bir taşla iki kuş vurmak isteyerek hem devleti dünya arenasında çok uluslu ve kültürlü bir yapıya sahipmiş gibi gösterecek hem de azınlıklar için uygulanan politikaların başarılı olduğunu kanıtlayacaktı (Kara, 2013:115). Despot her yönetimin başvurduğu bu yöntemler bir şeyler kanıtlama içgüdüsüyle hareket etmenin bir sonucu olarak karşılaşılan durumlardır. Yine de özünde samimi olmayan bu kültür ve eğitim politikasıyla bile, Rus hegemonyası altında yaşamak mecburiyetinde olan milletlerden sanatçılar çıkabilmiştir ve bu sanatçıların en yeteneklilerinden birisi de Aytmatov olmuştur.

Rejimin edebi eserlerde benimsenmesini istediği çok ulusluluk politikasının bir diğer önemli özelliği, eserlerde seçilen karakterlerin de çok uluslu bir yelpazede olması gerekliliğidir ve Aytmatov bu düstura hemen hemen her eserinde bilinçli bir şekilde uyarak çok geniş bir etnik çeşitlilikte karakter kadroları kurmuştur (Kara, 2013:115). İncelemesi yapılan Dişi Kurdun Rüyalari başta olmak üzere tüm romanlarında Rus, Kırgız, Kazak, Tatar ve diğer milletlerden karakterler kendi milli benliklerine uygun düşen özellikleri barındıracak şekilde karakter tasarımlarıyla okuyucu karşısına çıkarılmıştır. Dayatılan bu zorunluluğu eserlerinde bir zenginlik olacak şekilde son derece belirgin biçimsel bir özellik olarak uygulayan Aytmatov, eserlerinin hitap ettiği yelpazeyi de genişletmiş olur. Özellikle Türk kökenli azınlıkları betimleyiş şekli son derece ustacadır. Başka etnik kökenleri betimleyişinde de tarafsızlığı gözetmiş her ulustan iyi ya da kötü özelliklere sahip kişilerden mürettep bir şahıs kadrosu yaratabilmiştir.

Eserlerinde işlediği konuların en başında Kırgız ve diğer halkların Sovyet Rusya içerisinde maruz kaldığı asimilasyon ve baskılar gelir. Ancak evrensel manada sahip olunması gereken ve dünyayı daha güzel bir yer haline getireceğini düşündüğü etik değerler bağlamında ele aldığı konular tüm okurların dikkatini celbeden, derin tefekkür haliyle gelen varoluşsal manadaki sorgulama ve çıkarımlara sebebiyet veren cinsten bir yapıyı ihtiva eder. Sanatsal kalite manasında bir eser okunup bir kenara bırakıldığında bu gibi etkiler uyandırdığında üst seviyede demektir. İnsanın kendini ve çevresini, daha geniş çerçevede de dünya ve evreni sorguladığı, anlamlandırmaya çalıştığı bir etkilenme halini beraberinde getiren her türden sanatsal ürün tüm insanlık adına sözcülük yapan yapıdadır. Aytmatov'un tahkiyeleri de bu bağlamda son derece bariz nitelikleri bünyesinde barındırır. Ele aldığı konular bağlamında özellikle vicdan kavramı üzerine basa basa işlediği ve tüm insanlığı refah ve sükûnete sevk edebilecek bir olgu olması yönüyle okuyucuya sunulur. Karakter tasarımlarını da buna göre yapan iyiyi mutlak bir iyi kötüyü ise kalbi kararmış gerçek bir kötü olarak tasarlar. Böylelikle vermeye çalıştığı mesaj daha çarpıcı ve anlaşılır olur. Vicdan meselesine eserlerinde yaklaşımı bir çeşitliliği beraberinde getirerek çocuksu vicdan, insanlık vicdanı, ilahi vicdan ve evrensel ruhun vicdanı şeklinde kategorize olmuştur (Akın, 2015:1566). Çalışmada değerlendirilen Dişi Kurdun Rüyaları'nda ise kurt bir anneye sunulması gereken vicdanın esirgendiği bir kurgusal yapı tasarımı mevcuttur ve bu durum yerel bir problem olmaktan çıkartılıp tüm insanlığın kendi vicdanını ve tabiat karşısındaki duruşunu sorgulamasına sebep olacak şekilde sunulmuştur.

2.1.1. Eserleri

Aytmatov yoğunlukla roman ve hikâye olmakla birlikte pek çok edebi türde eser vermiştir. Eserleriyle ilgili Alim Kahraman'ın 2020 yılında Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisinde yayımlanan “AYTMATOV, Cengiz” maddesinde yapmış olduğu tasniften:

“Hikâye ve Roman:

1. *Betme-Bet {Yüz Yüze, 1957}. Asker kaçağı İsmail ile sonunda hırsızlık yapınca onu ihbar eden karısı Seyde'nin hikâyesidir.*
2. *Camiyla (Cemile, 1958). Kocasını askerde olan bir genç kadınla köye dönen sakat bir asker arasında gelişen aşkı konu edinir. Doğa içinde lirik bir şarkı gibi yükselen bu aşk, Cemile'nin ressam olmak isteyen on dört-on beş yaşlarındaki kayınbiraderinin ağzından yüceltici bir dille aktarılmıştır.*

3. *Toolar Cana Talaalar Bayanı (Steplerden ve Dağlardan Hikâyeler, 1961).* İçinde "İlk Öğretmen/ Birinci Mugalım", "Deve Gözü / Boto Kız", "Cemile" ve "Al Yazmalım Selvi Boylum / Kızıl Cooluk Calcalım" hikâyeleri yer almaktadır. "İlk Öğretmen"de toplumun eğitim sorunu, idealist bir köy öğretmeniyle kız öğrencisi etrafında karanlıktan aydınlığa çıkış temasına uygun olarak işlenir.
4. *Samançının Colu (Toprak Ana, 1962, 1963).* Toprak ve insan sevgisinin yaşama sevinciyle birleştiği eserde askere gidip de dönmeyen erkekler, dul kalan eşler, yaşanan aşklar, fakirlik ve hayat mücadelesiyle II. Dünya Savaşı yılları anlatılır.
5. *KızılAlma (Al Elma, 1964).*
6. *Canıbarım Gülsarı (Elveda Gülsarı, 1966).* Eserde savaş sonrası yılların sorunları ele alınmıştır. "Gülsarı" rahvan bir atın adıdır. Yeni düzenin programına pek ayak uyduramayan, hareketli, aksi ama iyi niyetli sahibi Tanabay gibi o da geçmişiyile yaşamaktadır, bir insan gibi âşık olur, üzülür.
7. *Svidanie s Sinom (Oğulla Buluşma, 1969).* II. Dünya Savaşı'nda oğlunu savaşa kurban veren, aradan yirmi yıl geçtiği halde durumu kabullenememiş bir babanın hikâyesidir.
8. *Ak Kemi (Beyaz Gemi, 1970).* Babası ile annesi ayrı yaşayan, kendisi her ikisinden uzakta dedesinin yanında babasına kavuşacağı günü bekleyen bir çocuğun hikâyesidir.
9. *Deniz Boylop Cortkon Ala Döböt (Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek, 1971).* Dört insanın uçsuz bucaksız denizde verdiği yaşam mücadelesinin anlatıldığı hikâyenin kahramanı bir çocuktur.
10. *Atadan Kalgan Tuyak (Askerin Oğlu, 1971-1972).* Eserde, babasını savaşta kaybeden bir çocuğun köye gelen bir savaş filmini seyrederken oradaki askeri babası olarak düşünüp kabullenmesi anlatılır.
11. *Ete Kelgen Turnalar (Erken Gelen Turnalar/ Sultanmurat, 1975-76).* Savaş yıllarının ağır şartlarında okulu bırakıp çalışmak zorunda kalan çocuklar ve bir ilk gençlik aşkı anlatılmaktadır.
12. *Kılım Kantar Bir Kün (Gün Uzar Yüzyıl Olur/ Gün Olur Asra Bedel, 1980, 1981).* Eserde eski dostunun ölümüyle geçmişe dönen bir adamın hatırladıkları, başına deve derisi geçirilen "mankurt"lar, Nayman Ana ve yalnız dolaşan tilkiye kadar iç içe hikâyelerle bozkırdaki hayat anlatılır.
13. *Kıyamət (Dişi Kurdun Rüyaları, 1985).* Bu eserde de hayatı boyunca kimseyle uyum sağlayamamış bir misyonerle uyuşturucunun yol açtığı problemler sergilenir.
14. *Ak Caan (Beyaz Yağmur, 1990).*
15. *Çıngıs Handın Ak Bulutu (Cengiz Han'a Küsen Bulut, 1990).* Cengiz Han'ın Sarı-Özek'ten geçerken iki sevgiliyi idam ettirisi efsanesi yeni zamanlarla iç içe verilen eserde diktatör karşısındaki bireyin durumu irdelenir.
16. *Plaç Pereletnoy Ptitsi (Göçmen Kuşun Çığlığı/ Yıldırım Sesli Manasçı, 1990).*
17. *Kassandra Tamgası (Kassandra Damgası, 1995).* Gelecekteki felâketleri haber veren Kassandra mitindeki öz, uzay araştırmaları ortamına aktarılır.
18. *Toolor Kulaganda (Dağlar Devrildiğinde / Ebedî Nişanlı, 2007).* Değişen dünya şartları, her şeyini satışa sunmuş insanlığın trajik durumu, küreselleşmenin

doğurduğu problemler, mânevî fakirlik ve kirlilik eserin temaları arasındadır. (Kahraman, 2020:148-149).

Romanları bir yandan Rus biçimciliğinin şekil özelliklerini yansıtırken bir yandan da milli romantizmin yerel duygusallığını içeren yapıdadır. Yayımladığı romanların hemen hemen hepsinde kendi yöresinin örf ve adetlerini, halk anlatılarını ve inanç biçimlerini yansıtır. Mitik öğelerle bağ kuran ve bunu da büyük ölçüde kurgusal bir doğallıkla sağlayan ve yararlandığı unsurların yarattığı metinlere hizmet etmesini sağlayan bir prensibi benimsemiştir.

2.2. JACK LONDON'IN HAYATI VE EDEBİ ŞAHSİYETİ

Amerikalı yazar John Griffith London, Amerika Birleşik Devletleri'nin Kaliforniya eyaletine bağlı San Francisco şehrinde 12 Ocak 1876 yılında doğmuştur (Budun, 2021:5). Babasının kim olduğuyla ilgili tartışmalar bulunan yazarın biyolojik babasının, annesi Flora Wellman Chaney ile evlilik dışı bir ilişki yaşayan ve Amerika'da astroloji alanında önemli bir isim olan William Chaney olabileceği düşünülmektedir (Budun, 2021:5). Annesi Flora Wellman ise ruh çağırıcılığı ile ilgilenip seanslar düzenleyerek ve piyano dersleri vererek geçimini sağlayan bir isprizmacıdır (Haley, 2024:1). Asıl adı John Griffith olan yazarın biyolojik babası olduğu düşünülen Henry Chaney, mesleği piyano öğretmenliği olan annesi Flora Wellman'ı doğumundan önce terk eder. Anne Flora, Jack'in doğumundan sekiz ay sonra John London ile evlenince yazar London soyadını almış olur (Barlas, 2021:984).

Öz babasının kendilerini terk edişiyile büyük bir travmayla büyüyen Jack London, hayatı boyunca bu eksikliğin izlerini taşıyacaktı. Çok zor ve ağır sorumluluklar almak durumunda kaldığı bir çocukluk ve ergenlik dönemi geçiren London, yoksulluk içinde yaşadıkları için ailesine katkıda bulunabilmek için küçük yaşta çalışmak zorunda kalmış ve henüz on üç yaşındayken okulu bırakmak zorunda kalarak aktif şekilde çalışma hayatına 1889 yılında atılmış olur (Budun, 2021:8). Yazarlık serüvenine atılmadan önce yaşadığı bu olaylar eserlerine de tezahür etmiş, hayatın ve doğanın acımasız yanlarını son derece sert bir gerçekçilik çizgisinde yansıtmaya teamülü göstermiştir. Özellikle *Beyaz Diş* romanının son bölümü hariç bütününde tabiat ve hayatın kendisi, zayıfların ayakta durmakta güçlük çekebileceği bir evren şeklinde tasarlanmıştır. Yazarlığı ana geçim kaynağı olarak görmeden önce London, konserve ve hintkeneviri fabrikasında işçilik, istiridye korsanlığı Japon adalarına giden bir gemide tayfalık gibi ağır işlerde çalışmak

zorunda kalmıştır (Budun, 2021:8-9). 1897 yılında üniversite eğitimi de sekteye uğradığı için kayınbiraderi James Shepard ile birlikte Klondike'a, o dönem son derece revaçta olan altın madenciliği için gitmek gibi bir maceraya atılmıştır (Budun, 2021:12). Altın madenciliği için çıktığı yolculuktan ilerde yazacağı birçok kitabı için fikirlerle ve hikâyelerle dönmüştür (Haley, 2024:93). Bu tarz işlerde küçük yaştan itibaren çalışan yazarın sert bir gerçekçilikle eserlerindeki kurgusal çevreleri ve karakterleri tasarlamış olması son derece doğal karşılanmalıdır.

Ağır da olsa işinin olduğu dönemin ardından kendisinin avarelik dönemi diye adlandırdığı hayatının işsizlikle geçen bölümünde trenlere kaçak binerek şehir şehir dolaşır ve karnını doyurabilmek için kapı kapı dolaşarak yemek dilenmek zorunda olduğu bir dönem başlar (Budun, 2021:10). Zor da olsa böylesine maceralara gebe bilinmezliklerle dolu bir süreci yaşayan yazar, eserlerinde bu unsuru net şekilde yansıtır. Hareketli ve sürükleyici kurgular tasarlamasında bu gibi tecrübelerin etkili olduğu söylenebilir. Hayatının bu dönemindeki yapı ve hava kurgusal özelliklerine bariz bir şekilde yansımıştır. Bahsi geçen bu avarelik ve perişanlık döneminin sonuna doğru London yaklaşık otuz günlük bir hapis cezasına çarptırılır ve bu cezası süresince hayatı boyunca etkisini hissedeceği çok önemli tecrübeler kazanır (Budun, 2021:10). Yaşadıklarının *Beyaz Diş* romanında Beyaz Diş'in çektiklerine benzemesi yönüyle aynı düzlemde olduğu değerlendirilebilir. Beyaz Diş'in güçlüye itaat et zayıfı ez düsturunu benimsemesi, mutlak gücü elinde tutanların kararlarına itaat edildiği takdirde yaşam hakkının olabileceği görüşü, London'ın geçirdiği avarelik döneminde yaşadıklarına benzetilebilir. Ayrıca Beyaz Diş'in Güzel Smith elinde yaşadığı esaret döneminde yaşadıkları bu durumuyla paralellik gösterdiğinin düşünülmesine sebebiyet vermektedir. Bu çıkarımların yapılmasına sebep olan durumlardan birisi de *Yol* isimli eserinde bu hapisanede yaşadıklarından ve psikolojisi üzerindeki etkilerinden bahsetmesidir. London romanlarında yaşantı temelli unsurları sıklıkla kullanır ve psikanalitik metotlarla incelenmesi gereken eserler kaleme alır.

Hapis cezası biten London yarım kalan eğitimine devam etmeye karar vererek Oakland Lisesine kaydolur. Burada özellikle Oakland Kütüphanesinde geçirdiği vakit kendisinin edebiyat eserleriyle birlikte felsefi alanda eser veren yazarların kitaplarıyla da tanışmasına imkân verir. Marx, Herbert Spencer ve Friedrich Nietzsche'nin eserlerini okuyarak sahip oldukları felsefi ve ideolojik temelli düşüncelerden belirgin bir şekilde

etkilenir (Barlas, 2021:985). Lise öğrenimi öncesinde sıklıkla eğitimi sekteye uğrayan London yerel kütüphanelerde vakit geçirerek çok sağlam bir kitap okuma alışkanlığı edinmiştir (Budun, 2021:7). Hikâye ve roman anlamındaki klasikleri ve güncel eserleri okuyan London üzerinde burada geçirdiği zamanlar ve Ina Coolbrith isimli kütüphane memuru yazarlığa merak salması açısından son derece etkili olmuştur (Budun, 2021:7).

Berkeley Üniversitesine lise mezuniyetinin akabinde 1896 kayıt olsa da ekonomik açıdan zor durumda olduğundan buradaki eğitimini devam ettiremez ve geçimini sağlamak için 1897’de altın avına katılmak üzere yola çıkar. Bu yolculuk hem psikolojik hem de fiziksel manada ona hayatında çekeceği en büyük zorlukları yaşatır. 1897 yılının kışında yaptığı bu yolculuk sürecinde ilk başarılı öykü ve romanları için son derece önemli malzemeler toplamıştır. Çıktığı çetin yolculuk sırasında çektiği beslenme yetersizliğinden dolayı iskorbüt hastalığına yakalanır ve öndeki dört dişi dökülür. Ölümünden dönen London bir rahibin bakımı ve tedavisiyle iyileşir (Budun, 2021:11-12)

Altın avı sırasında yaşadığı fiziksel ve psikolojik sorunlar hem eserlerinin konusunu teşkil etmiş hem de hayata bakış açısını, dünyayı algılayışını olduğu gibi değiştirmiştir. Dünyaca üne kavuşan eserlerinin büyük bir kısmının mekânlarını da burada gözlemlediği doğal çevreler oluşturmıştır. Bu çevrelerde tecrübe ettikleri mücadele, tabiatın insana karşı çıkardığı türlü zorluklar, açlık ve korku olduğundan eserlerinde tabii unsurlar insana acımasız davranan, korku salan mekânlar olarak tasvir edilmiştir. Beyaz Diş romanının mekânları da bu duruma paralellik gösterir. Yazarlık mecrasına erken yaşlarda daha lise eğitimini sürdürdüğü dönemde adım atan London’ın bir yandan hademelik yapıp bir yandan da okuduğu lisenin dergisinde sekiz hikâyesi yayımlanır (Haley, 2024:XIX). Dergilerde yayımladığı hikayeleri 1900 yılında toparlayarak “*The Son Of Wolf: Tales of the Far North*” (Kurdun Oğlu: Uzak Kuzeyin Hikayeleri) ismiyle neşreder (Barlas, 2021:985).

1896 yılının yazında üniversite için hazırlanırken felsefi ve bilimsel konulara da merak salmış, Marx, Engels, Nietzsche ve Spencer gibi filozof ve yazarların kitaplarını da okuyarak onların sosyalist fikirlerinden etkilenmiş ve sosyalizmi bir dünya görüşü olarak benimsemiş, bunula da yetinmeyip sosyalist örgütlerle bağ kurmaya başlamıştır. (Budun, 2021:11). Bu yılı takip eden 1897 yılında çıktığı altın avı sırasındaki kış boyunca ve iskorbüt hastalığının tedavisi sırasında hep sosyalist fikir adamlarının eserlerini

okuyarak etraflıca düşünmüş ve tam bir sosyalizm savunucusu haline gelmiştir (Budun, 2021:12).

Sosyalizm fikrini benimsemesi özellikle Bolşevik devrimiyle sosyalist çizgide yeniden kurulan SSCB’de daha sonraki yıllarda yoğun şekilde okunan bir yabancı yazar haline gelmesini sağlar. Baskı ile yönetme düsturunu her alanda hâkim kılmaya çalışan SSCB yönetimi, ülkedeki yazarların sanat icra etmedeki sınırlarını belirlediği kadar hangi yabancı yazarın eserinin çevrilip basılacağına da büyük bir önem verir. Kendi politikalarıyla uyuşmayan ya da bireysel manada Rus komünizmine aykırı görüşler geliştiren hiçbir sanatçının eseri ülke sınırları içine sokulmaz. Henüz yirmili yaşlarının başında etkili bir sosyalist olan ve sosyalist çizgideki konuşmalarını her ortamda yapıp ideolojinin savunuculuğunu üstlenen Jack London bu fikirlere ilk olarak avarelik döneminde tanıdığı bilgili insanları dinleyerek kapılmış, avarelikten vazgeçmeye çalıştığı sırada New York eyaletinin Buffalo şehrinde haksız yere tutuklanıp hapiste ağır koşullarda geçirdiği 30 günde kuvvetlendirmiştir (Haley, 2024:XVIII).

Eserlerine de bu ideolojik yapısını yansıtmaya gayesi güden London, özellikle *Demir Ökçe* isimli romanı ile edebi kaygı ve derinlik gibi noktalar üzerinde önemle durmuştur ve bu eseriyle şahsi hayatını da eserlerinde konu olarak kullanabileceğini gözler önüne sermiştir (Budun: 2021:18).

London 1898’de Oakland’a döndüğünde yazdıklarını yayımlatma anlamında çok ciddi bir gayret içine girmiştir. *Yoldaki Adam* yayımlan ilk öyküsüdür. Öykünün yayımlanması için kendisine ilk olarak beş dolar teklif edilmiştir (Budun: 2021:13). Daha sonra birçok hikayesi farklı dergilerde yayımlanmış ama kendisine esas büyük gelir sağladığı, 2500 dolar gibi büyük bir para kazandıran ve Saturday Evening Post isimli dergide yayımlanan romanı *Vahşetin Çağrısı’dır* (Budun: 2021:13).

Jack London Amerika Birleşik Devletleri’nin ilk milyoner yazarıdır. Öyküleri, romanları ve makaleleri yayınlanma anlamında büyük başarı göstermiştir. Sosyalizm destekçiliğini açık bir dille her platformda ve çoğu eserinde ifade eder.

Bu anlamda bir yandan milyoner olması bir yandan da sosyalizm gibi burjuva sınıfının varlığını sorgulayan ve reddeden bir görüşe sahip çıkması, çelişki içinde olduğu tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Eserleri bütün dünyada pek çok dile çevrilmiş ve

özellikle de romanlarının bir bölümü klasikler arasında yer almıştır. Ayrıca öykü ve romanları günümüzde bile filme dönüştürülmeye devam etmektedir.

2.2.1. Eserleri

Küçük yaşlardan itibaren yazmaya başlayan London'ın çok sayıda roman ve hikâyesi yayımlanmış ve bugün itibariyle dünya klasikleri arasında yer alan pek çok eseri bulunmaktadır. Eğitimi sık sık sekteye uğrayan London'ın ilk yazarlık deneyimleri Oakland Lisesinin dergisinde yayımlanan hikâyeleri ile başlar. İlk eseri olan *Bonin Island* isimli hikâyesi Oakland Lisesi'nin yayınlarından biri olan *Aegis* isimli dergide yayımlanır (Budun: 2021:11). İlklerden sayılabilecek bir eseri de annesinin teşvikiyle kaleme aldığı ve birinci olarak 25 dolar ödül kazandığı, Japonya'ya gemi ile seyahat ettiği sırada yakalandığı tayfunu konu alan yazısıdır (Haley, 2024:XVIII).

Profesyonel manada ilk yazarlık tecrübesi ise beş dolar gibi bir ücret karşılığı yazdığı *Overland Monthly* isimli bir dergide yayımlanan *Yoldaki Adam* isimli kısa hikâyesidir (Budun: 2021:13). İlk para kazandığı eserleri hep ticari kaygıyla yayın yapan dergilerde yayımlanmıştır. Daha sonradan bu tarz dergilerde yayımlanan eserlerinin bazılarını müstakil olarak neşretmiştir. Bu eserlerinden birisi de *Saturday Evening Post* isimli bir dergide yayımladığı ve Buck isimli bir köpeğin hikâyesini anlatan *Vahşetin Çağırısı* isimli romanıdır (Budun: 2021:13). Vahşetin Çağırısı'nın ardından üzerinde çalışmaya başladığı *Deniz Kurdu* isimli, Nietzsche'nin üst insan modeli ile oluşturduğu bireyci anlayışı eleştirmek için yazdığı romanı izler ve bu romanı en önemli eserlerinden biri olarak kabul edilir (Budun, 2021:14). Daha sonrasında *Kurdun Oğlu* isimli eseri ve Anna Strunsky ile beraber kaleme aldıkları *Kempton-Wace Mektupları* adlı aşk kavramını iki farklı açıdan ele alan mektuplarla oluşturulmuş romanı yayımlanır (Budun, 2021:15). Bu eserini izleyen süreçte *Cosmopolitan* isimli dergide *When God Laughs* ve *What Life Means to Me* adlı eserleri yayımlanır. Ardından muhtelif dergilerde hikâyeleri yayımlanmaya devam eder. 1905 yılında çalışmaya konu olan *Beyaz Diş* isimli romanını yayımlar. Ticari dergilerin zaman kısıtlamasıyla kısa sürelerde çok sayıda eser verir (Budun, 2021:15). London son derece üretken bir yazar olarak tanınmış ve bugün dahi eserleri çok okunmaya devam etmektedir. Birçok dile çevirisi yapılan romanları Dünya klasikleri arasında yerini almıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ROMANLARIN İÇERİKLERİ VE KARŞILAŞTIRILMASI

3.1. ROMANLARIN İÇERİKLERİ

3.1.1. Dişi Kurdun Rüyaları Romanının İçeriği

Roman içi içe geçen pek çok tahkiyeyi barındırsa da ana hikâye Akbar, Taşçaynar ve yavrularının tabiat içerisindeki yaşam mücadelesinden ve bu mücadele sırasında karşılaştığı insanoğlu ile yaptığı çatışmalardan ve varoluşsal düzlemdeki ilişkilerinden yola çıkarak evrensel manada birtakım durumları sorgulatan bir yapıya sahiptir. İnsanoğlunun doğa ve evren üzerinde takındığı ve takınmaya çalıştığı muhkem tavrı gözler önüne seren, doğanın tahribiyle suçsuz olan binlerce hayvan ve insanın ödediği bedeli gözler önüne seren bir anlatımı barındırır. Roman, Sovyet Rusya'nın hâkim kılmaya çalıştığı edebi anlayışın dışına çıkarak bazı noktalarda yanlış politikaları eleştiren, bu politikaların tahrip edici gücüne işaret eden tutumlara da sahiptir.

Olay örgüsü Isık Göl etrafındaki mekanların, tabi unsurların son derece çarpıcı ve ayrıntılı bir şekilde tasviriyle başlar. Aytmatov romancılığının olmazsa olmazı olarak kabul edebilebilecek bu hususiyet tahkiyenin bütününe hâkim bir anlayıştır. Okurun zihninde açık bir nokta bırakmayacak nispette bir tasvir anlayışıyla zihinde tabiri caizse mekanların fotoğrafları oluşur. Betimleme açısından değerlendirilme yapılsaydı bu kısım romandaki tüm betimlemelerin özelliklerini ihtiva eden bir veriyi sağlayabilirdi.

Romanın başkarakteri Akbar isimli dişi kurt ve erkek kurt Taşçaynar ile birlikte yaşadıkları mağaralarında bulundukları esnada bir helikopterin mağaralarına çok yakın bir noktadan geçtiği sırada çığ sayılabilecek büyüklükteki kar kütlelerinin mağara ağzına düşmesi ve bu esnada yayılan dehşet hali neticesinde Isık-Göl'deki bu yuvalarını terk ederek Mjunkum'a göç etmek zorunda kalırlar. Mjunkum'a geldiklerinde bu yörenin yabancıları olduklarından ve yöre kurtlarına hiç benzemediklerinden bir yabancı gibi karşılanırlar ve uyum sağlayana kadar son derece tedirgin bir süreç yaşarlar.

Taşçaynar ve Akbar yöreye özgü kurtlardan fiziksel görünüş ve boyutlarının büyüklüğüyle ayrıldığından hem insanoğlunun hem de diğer hayvanların dikkatlerini bütünüyle üzerlerine çeker. Bu bakımdandır ki yöre çobanları her ikisini de bu yönlerinden hareketle Akbar ve Taşçaynar isimlerini verir. Güç ve kudretleriyle isim

kazanan kurtlar zamanla bölgede otoritelerini kabul ettirerek kendi bölgelerine de sahip olmayı başarır.

Akbar ve Taşçaynar bölgeye geldiklerinde bahar mevsimidir ve olabildiğince bir bolluk havası hâkimdir. Bu bolluktan mütevellit Akbar ve Taşçaynar gayet huzurlu bir şekilde yaşamlarını sürdürürken içgüdüsel olarak çoğalma isteğine kapılmıştır. Sonuç olarak Akbar sağlıklı üç tane yavru dünyaya getirir. Dünyaya gelen yavrulardan biri dişi ikisi erkektir. Dişi yavru annesine çok benzediğinden Gözde olarak anılır. Erkek yavrulardan birisi babası Taşçaynar'a çok benzediğinden ve büyük bir kafası olduğundan Kocabaş ismini alır. Daha küçük yapıdaki erkek kurt ise son derece çevik olduğundan Hızlı ismini alır. Bu isimlendirmeler Akbar ve Taşçaynar gözünden bakışla anlatıcı tarafından insan normları gözetilerek yapılmıştır.

Akbar bu üç yavrusuyla beraber avlanma hayalleri kurarak avlanacakları anı her detayıyla zihninde tasarlayarak tekrar tekrar yaşamaya başlar. En fazla arzuladığı ve yavrularını büyütüp eğitme noktasında son derece kilit bir yönü de ihtiva eden bu anın gelmesini ipe çekmektedir. Bir gün bir sayga sürüsüyle karşılaştıklarında, Taşçaynar ve yavrular avlanmak için karşı konulmaz bir içgüdüyle harekete geçmek istese de Akbar başarısız bir av girişimi olması ihtimaline karşı yavrularını ve Taşçaynar'ı dizginler. Doğru anın gelmesini ve mutlak başarının hâkim kılındığı bir ilk av olması konusunda ısrarcıdır. Zira başarısız bir ilk av tecrübesi yavruların özgüvenini son derece sert bir şekilde sarsacak ve sonraki avlarda korkak, çekimser ve isteksiz davranmalarına sebep olacaktır.

Beş üyeden oluşan bu küçük kurt sürüsünde en önemli hayati anlamı olan kararlar Akbar tarafından alınmaktadır. Yavruların katılım göstereceği ilk avlarının zamanının ve yerini de Akbar belirler. Kış mevsimi sırasında sürünün ve diğer bölge kurtlarının en temel avı olan sayga sürüsünün bir tepe ardında konumlandığını gören Akbar, doğru anın geldiğini düşünerek avı başlatır. Plana göre av Akbar'ın hareketiyle başladıktan sonra yavrular annelerinin önderliğinde yan taraflardan saygaları Taşçaynar'a doğru sürecekti ve son darbeyi Taşçaynar atacaktı. Ancak beklenmedik bir biçimde helikopterler ve ciplerle saygaları bulundukları noktadan tam aksi yöne kurtların pusuda beklediği tarafa süren insanlar hem saygaları hem de kurtları av konumuna düşürür.

Kurtlar saygaların toynakları altında ezilmemek içinde var olan hızlarıyla kaçmaya başlar. Tam manasıyla bir şok dalgası olan bu olay ilk avlarını yapacak olan yavruları ölüm kalım savaşının içerisine sokar. Bu amansız hengâmenin içinde Akbar doğurduğu bütün yavrularını kaybeder. Bu hadisenin ardından Akbar ilk şoku atlattıktan sonra tüm yavruların yitip gittiği ve sayısız sayga ölüsüyle kaplı düzlüğe uzun uzun bakıp derin ve tarifsiz bir acı yaşar. İlk olarak Isık-Göl'deki yuvalarını insan teması nedeniyle tedirgin olarak terk eden Akbar ve Taşçaynar şimdi de ilk yavrularını daha ilk avlarının arifesinde kaybetmiştir. İnsan hükmünün acımasızlığı konusunda son derece önemli çıkarımlar yapılabilecek bu bölüm insan tabiat ilişkisindeki insanın verdiği kararların etkisinin hayvan nazarındaki bir aksidir.

Beş Yıllık Plan hedeflerindeki et miktarlarına üretim yoluyla ulaşamayan yerel yönetim, hedefleri tutturma konusunda saygaları toplu halde avlayarak başarıya ulaşmayı hedeflemiştir. Bu acımasız kararlar yalnızca saygalar değil saygaları doğal avları olarak gören kurtlar da büyük bir yıkıma uğratılmıştır. Bu bağlamda insan doğal denge içerisindeki avı da avcıyı da birer av olarak görerek hareket etmiştir. Bölgede bulunan sayga nüfusunun neredeyse katledildiği bu avda altı tane insan sahada yer almıştır. Bu altı kişiden yalnızca Abdias diğerlerinden farklı bir yapıdadır. Diğer beşi bu ava hem kazanç gözüyle bakar hem de bu katliamdan sadistçe bir zevk alır. Herhangi bir değer yargısı bulunmayan bu beş kişi Abdias'ı da kendilerine benzemediği için yargılayıp ayıplamaktadır.

Abdias babası gibi bir din adamı olabilmek için papaz okuluna giren iki yılın sonunda reformist fikirleri olduğundan dinden çıktığı söylenerek okuldan kovulmuştur. Kovulmasındaki sebep insanların Tanrıyı algılama konusundaki genel geçer yargılarına çeşitli yenilikler getirmek istemesindendir. İnsanları kendine has bir tarzla doğru yola iletme peşindedir.

Sayga ve kurtların katledildiği bu olaydan daha önceki bir süreçte Abdias, çalıştığı dergide uyuşturucu kullanımı ve ticaretinin neden olduğu zararları ortaya koyan bir makale için veri toplamak maksadıyla Petruha ve Lenka isimli iki uyuşturucu kaçakçısıyla kimliğini gizleyip paraya ihtiyacı olan ve kaçakçılık yapmak isteyen bir kişi olarak kendini tanıtarak yola çıkar. Bu yolculuk esnasında yazısı için bilgi toplayıp gidişata uyum sağlamak yerine bu iki genci doğru yola ileterek vazgeçirmek için çaba

sarf eder. Bu tutumu şüpheleri üzerine çeker. Esas gayesi her ne koşulda olunursa olunsun Tanrı'nın kelamını söylemekten geri durmamaktır. Bu bakımdandır ki Petruha ve Lenka'nın bağlı bulunduğu çetenin lideriyle tanışarak onu da doğru yola sevk etme gayesi gütmektedir. Böylelikle daha büyük bir etki yaratacak ve azmettiriciye ulaşarak sorunu kökten çözecektir.

Gerçekleştirdikleri bu katliamdan önce Abdias, Petruha ve Lenka isimli iki uyuşturucu kaçakçısıyla tanışır. Bu iki yoldan çıkmış genci doğru yola iletmek için yanlarından ayrılmaz. Onlara uyuşturucunun kötülüğünden bahseder. Doğru yola iletip düzgün bir hayat sürmelerini öğütler. Bunu yapmasındaki amaç kendi inandığı Tanrı algısından kaynaklıdır. Ona göre Tanrı ve öğütleri kötülüğe bulaşmış, yoldan çıkmış insanlara daha fazla tanıtılmalı ve anlatılmalıdır. Kötü insanları doğru yola iletmek için çaba sarf edildiğinde iyi insanların hayatı daha da güzelleşecektir.

Petruha, Lenka ve Abdias birlikte Calpak-Saz'a doğru gitmek için trenle yola çıkarlar. Abdias trende kendi kimliklerini gizli tutan ve haşhaş kaçakçılığı için yolculuk yapan başka kaçakçıların da olduğunu öğrenir. Bu çete üyelerinin her biri doğru zamanda çete liderinin emriyle hareket edecek ve o ana kadar işten bahsetmeyecektir. Abdias her defasında liderle tanışmak istediğini Petruha ve Lenka'ya bildirir. Bu isteği sürekli ve artan şiddetle azarlanarak karşılık bulmaktadır ancak Abdias farklı farklı sebeplerle lafi sürekli aynı yere getirmekten usanmaz. Uzun süren yolculukları sırasında Abdias iki gence de sürekli vaaz babından öğütler vermektedir. Ancak ikisi de Tanrıya inanmadığından söylemleri pek karşılık bulmaz.

Abdias Calpak-Saz istasyonuna yaklaştıkça çete lideriyle tanışma konusundaki isteğini daha fazla dile getirmeye başlar. Bu ısrarlarına daha fazla dayanamayan ve çete içerisinde hatırı sayılır bir konumu bulunan Petruha, Abdias'a eğer haşhaş poleni denilen ve son derece yüksek bir maddi değeri bulunan bir maddeden yeteri kadar toplayabilirse patronun onunla tanışacağını söyler. Abdias da kendince yüksek ve ehemmiyetli gördüğü hedeflerine ulaşma noktasında başarı sağlayacağı varsayımıyla teklifi kabul eder.

Calpak-Saz istasyonuna gelmeden trende bulunan diğer haşhaş kaçakçıları ile birlikte Petruha, Lenka ve Abdias trenden atarlar. Abdias çete lideriyle tanışmak umidiyle Petruha'nın işaret ettiği bölgeye haşhaş poleni toplamaya gider. Haşhaş polenlerini topladığı sırada daha önce hiç tecrübe etmediği bir sarhoşluk hali yaşar.

Haşhaş toplamadaki yöntemi sağa sola koşarak elbiselerine polenlerin yapışmasını sağlamak ve daha sonra yapışan bu polenleri toplamaktır. Belli bir süreden sonra daha fazla polen yapışacağını düşündüğünden elbiselerini çıkarır. Kafasında bir panama şapka ve üzerinde yalnızca bir silip olduğu halde sağa sola bilinci nispeten yitik bir şekilde koşmaya başlar. Tam bu esnada Akbar ve Taşçaynar kendi bölgelerinin dışında kalan ve uğramayı alışkanlık edindikleri bu alanı yavrularına tanıtmaktadır. Abdias ilk olarak alanda oynayan yavrularla karşılaşır. Sarhoş oluşunun da etkisiyle yavrulara fazlasıyla yakınlaşır ve onları sevmek ister. Bunu gören Akbar koruma içgüdüleriyle yavrularına uzanan insan elini görünce aniden Abdias'ın üzerine atılır. İhtişamlı anne kurdun üstüne atladığını gören Abdias ani bir refleksle diz çöküp başını ellerinin arasına alarak savunma pozisyonuna geçer. Akbar saldırıp bir anda Abdias'ın gırtlığına atacağı darbeden göz göze gelip zararsız olduğunu hissettiği anda vaz geçer ve başının üstünden Abdias'ın arkasına geçer. Yavrularına kızar gibi homurtular çıkarıp onları Abdias'tan uzaklaştırır. Bu sırada saldırmak için tetikte bekleyen Taşçaynar'ı da saldırısından vazgeçirip alandan hızla uzaklaşırlar. Abdias da sarhoş olmasına rağmen burun buruna olduğu tehlikenin vahametini kavrayarak koşarak alandan ayrılıp Petruha ve Lenka'nın olduğu yere gider.

Haşhaş çetesi alanda topladıkları bütün haşhaşı o gece trene binip götürecektir. Treni yolun kıvrımlarının artıp yavaşladığı bir bölgede durdurarak süratle vagonlara atlayacaklardır. Trenin gelmesini beklerlerken Petruha ismi Grişan olan ve yolculuk boyunca kendisinden bahsedilen çete liderine Abdias'ın genel tutumuyla ilgili bilgiler vermiştir. Çetenin genel gidişatını bozabileceğine, adamlarının kafalarını karıştıracığına inandığı Abdias'ı bir köşeye çeken Grişan onunla sorgu mahiyetindeki bir mülakata başlar. Yaptıkları işin tehlikesinden mütevellit sivil polislerin ya da askerlerin aralarına sızması riskini göz ardı etmeyen Grişan Abdias'ın gerçek niyetini anlamaya, çözmeye çalışır.

Abdias'la gerçekleştirdikleri mülakatta, yaptıkları bu işten herkesin memnun olduğundan, toplumun hor gördüğü bu insanlara bir çıkış yolu ve şans verdiğinden dem vuran Grişan, bu insanların kurtarılmaya ihtiyaç duymadığını, herkesin halinden memnun olduğundan bahseder. Abdias'a onları bu yoldan döndürmekte serbest olduğunu ve trene bindiklerinde ona ve çete üyelerine bu girişim sırasında müdahale etmeyeceğini ve sonuç ne olursa olsun iki tarafın da buna razı olacağını söyler.

Tren gelir ve çete üyelerinin yaptığı plan üzerine rayların kıvrımlı olup trenin yavaşladığı noktada durdurulur. Fırsat kollayıp tetikte bekleyen çete bir anda trenin ilk denk gelen vagonlarına biner. Daha sonra vagonların çatısından yürüyerek belli bir vagona toplanırlar. Yolculuk başlayınca çete üyeleri uyuşturucu içmeye başlar. Abdias her zamanki tutumuyla adamları uyuşturucu içmekten vazgeçirmeye çalışır ancak nafile bir çabadan ileri gitmez. Çete Abdias'a da uyuşturucu içirmek ister ama Abdias reddeder. Zorla içirmeye çalışırlar ve Abdias toplanan haşhaşın bir kısmını trenden aşağı atar. Bunun üzerine uyuşturucunun da verdiği etkiyle çılgına dönen çete üyeleri Abdias'ı öldüresiye dövüp trenden atarlar. Yalnızca Lenka Abdias'ı korumaya çalışmış ve trenden atılmasına mani olmaya çalışmıştır ama çabası kendisine yöneltilen tehditlerle boşa çıkarılmıştır. En sonunda Lenka'nın da kafasına yumruk atılır ve bir köşeye sindirilir.

Abdias perişan bir halde kırıklar içinde rayların kenarında yatmaktayken yağmur başlar ve dayaktan bitap düşmüşken bir de sırlısklam ıslanır. Sonrasında dirençsiz halde olduğu için tekrardan bayılarak iyiden iyiye üşütür. Kendine geldiğinde yoldan geçen bir kamyon görür. Kamyonu durdurup yardım ister. Cebinde çok az para kaldığından bu kamyonla belli bir noktaya kadar gidip evine ulaşmaya çalışacaktır. Kamyonda kazak bir çiftçi ve eşi vardır. Kazak çiftçi Abdias'ın durumunu görür ve yardım edip kamyonu bindirir. Kamyonu binince Abdias uyur ve tüm yaşadıklarıyla ilgili hayaller görerek yolculuk yapar. Calpak-Saz istasyonuna geldiklerinde kamyon durur Abdias da uyanır. Kamyonun sahibi Abdias'a kamyonu inebilmesi için yardım eder ve uğurlar.

Abdias sürünerek tren istasyonuna ulaşır ve orada polisler halini görüp pasaport sorunca yırtılmış paçavraya dönmüş pasaportunu gösterir. Polis üstü başı yırtık her tarafı yara bere içindeki bu adamı derhal polis merkezine götürür. Abdias'a ne iş yaptığı sorulduğunda gazeteci olduğunu söyler ve polisler buna haliyle inanmaz. Abdias polis merkezindeki nezarethanede gördükleri karşısında şaşkına döner. Kendisini öldüresiye dövüp trenden atan yol arkadaşları karşısındadır. Şaşkınlığını atlatır atlatmaz nezarethanedeki kaçakçılara seslenir. Burada ne işlerinin olduğunu nasıl yakalandıklarını sorar. Bunun üzerine polis şefi nezarethanedekilere Abdias'ı tanıyıp tanımadıklarını sorar. Her biri Abdias'ı tanımadığını söyler. Abdias bu durum karşısında iyice hiddetlenir. Olayları anlatmaya çalışır ama kimse inanmaz. Adamlar da ısrarla tanımadıklarını söyleyince polis şefi Abdias'a gitmesini söyler ama Abdias kabul etmez ve kendisini de onların yanına atmalarını söyler. Bunun üzerini ofisteki tüm polisler şaşkınlık içinde

Abdias'a bakar. Polis Şefi Abdias'ı dışarı çıkarıp biraz sohbet ettikten sonra onu gitmeye ikna eder.

Abdias iyice k  t  leŐ miŐ tir. Bir banka oturup beklemeye baŐ lar. YaŐ lı bir kadın gelip onun çok hasta ve zor durumda olduğ unu anlar. Ona beklemesini s  yleyip bir doktor bulmaya gider. YaŐ lı kadın bir hemŐ ireyle gelir ve Abdias'ı Calpak-Saz hastanesine g  t  r  p tedaviye baŐ larlar. Bu hastanede son derece iyi bir doktor olan Kazak Aliye İsmail onun tedavisine son derece ehemmiyetli bir Şekilde baŐ lar. Tedavi iŐ e yarar ve Abdias hem fiziken hem de psikolojik açıdan kendine gelmeye baŐ lar.

Hızla iyileŐ meye devam eden Abdias'ı hiç tahmin etmediğ i biri ziyaret eder. İnga isminde g  zeller g  zeli bir kızı haŐ haŐ  kaakılığ ı sırasında g  rm  Ő  ve hiç aklında ıkaramamıŐ tır. Yolculuk boyunca ara ara tekrardan karŐ ılaŐ mayı   mit ettiğ i bu kız bir botanikidir. Doktor Aliye'nin arkadaŐ ıdır. İnga kendi alanı ile ilgili bilgi toplamak için kenevir tarlalarının bulunduğ u yerde kimliğ ini gizleyerek araŐ tırma yapmaya alıŐ maktadır. Doktor Aliye'den tıpkı kendisi gibi araŐ tırma yapan bir hastasının olduğ unu duyunca derhal Abdias'la tanışıp ondan bilgi almaya alıŐ ır. Abdias İnga'yı g  r  nce b  t  n ağ rılarını ve hastalığ ını birden unutup verir.

Zamanla İnga da Abdias'ın aŐ kına karŐ ılık verir ve iyileŐ ince beraber Moskova'da yaŐ amaya baŐ larlar. Ancak İnga'nın   nceki evliliğ inden bir ocuğ u vardır ve kocasıyla ocuğ un velayeti için anlaŐ mazlıkları bulunmaktadır. İnga eski eŐ i ile ocuğ u için yaŐ adıĐ ı anlaŐ mazlıkları  zebilemek için bir g  n aniden Calpak-Saz'a gitmek durumunda kalır ve Abdias'a bir mektup bırakır. Mektupta eski eŐ iyle olan anlaŐ mazlıklarını tam anlamıyla  z  p tekrardan d  neceğ ini s  yler. Abdias İnga'nın geliŐ ini evde bekleyemeyip istasyona gider. Burada İnga'nın yolunu g  zlerken, kendisine Boss diyen ve kaçak av iŐ ine girmek için adam bulmaya alıŐ an bir adamla tanışır. Boss Kandalov Abdias'ın aresizliğ ini anlayıp ona iŐ  teklif eder. Abdias da İnga'yı bekleyiŐ inde umutsuzluğ a kapılır ve en azından O geldiğ inde elinde biraz para olabileceğ ini d  Ő  nerek iŐ i kabul eder. Kandalov bu b  lgede normal Şartlarda yangın s  nd  rme ekibinin baŐ ındadır ancak Şimdi beŐ  yıllık plandaki et   retim aığ ını kapatmak için sayga avında g  revlendirilecektir.

Mjunkum bozkırındaki bu av, t  m saygaları ve Akbar'ın yavrularını katleden o vahim hadisenin yaŐ andıĐ ı avdır. Abdias bu avın vahametini anlayınca ava katılan diğ er

adamları her zamanki gibi doğru yola davet ederek kafalarını karıştırmaya başlar. Adamlar da Boss'un emriyle Abdias'ın ellerini ve ayaklarını bağlayarak bir kamyonun kasasına atarlar. Av bitip tüm ganimet toplanarak teslimatın yapılacağı yere gidildiğinde Boss Abdias'a işkence ederek Onu yaptıkları bu işi bozmayı planladığı için sert şekilde cezalandırır. Boss eski bir askerdir ve son derece katı kurallara sahiptir. Abdias'ın bir hain olduğunu düşünmektedir ve en sonunda onu çarmıha gererek ölüme terk eder. Bu bağlamda trenden dayak yiyip atıldığı sırada İsa peygamberin Golgotha tepelerindeki son anlarının hayalini kuran Abdias tıpkı onun gibi insanları doğru yola yöneltmeye çalışırken çarmıha gerilmiştir.

Çarmıha gerili vaziyette ölümü bekleyen Abdias son anlarında İnga ve sahip olduğu değerlerle ilgili hayaller kurarken mucizevi son bir olay daha yaşar. Kenevir tarlalarında karşılaştığı güzel dişi kurt Akbar son anında onun yanına gelir. Son derece anlamlı şekilde çarmıhtaki zavallı Abdias'ın gözlerinin içine bakarak onun çektiği acıları anlamışçasına bir hale bürünür. Yavrularını kaybetmiş olmasına rağmen Akbar Taşçaynar'ın intikam için Abdias'a saldırmamasını durdurur. Abdias da bu ulu kurda eğer bir gün İnga 'ya rastlarsa ona zarar vermemesini ve korumasını söyler ve son nefesini verir. Akbar da Taşçaynar ile birlikte oradan ayrılır. Abdias son nefesinde Akbar'ı görmüş ve bu gördüğü son güzellik olmuştur.

Akbar ve Taşçaynar Mjunkum'da yaşadıkları felaketin ardından yeniden bir başlangıcın peşine düşerler. Aldaş Gölü yakınlarına yerleşip beş yavruları olup yaralarını tam sardıkları bir anda yerleşim yeri açmak ve maden aramak isteyen insanlar bu mevkideki sazları yakarlar. Akbar ve Taşçaynar birer yavruya ağızlarına alıp gölün karşısına geçmeye çalışırlar ama karşıya geçtiklerinde yavruları boğularak ölmüş halde bulurlar. Diğer üç yavru da yangında ölmüştür. Bu vahim olayın ardından Aldaş'da insanların yayılımının ve hareketliliğinin arttığını görürler ve kendileri için bir gelecek göremedikleri için tehlikeli ve uzun bir yolculuğun ardından Isık-Göl kırsalına göç ederler.

Akbar ve Taşçaynar Isık-Göl'e gelip yerleşir ve buradaki hayata uyum sağlar. Belli bir noktadan sonra Akbar yeniden yavrular ve dört yavru dünyaya getirir. Nihayet huzur bulduklarını düşünüp yavrularını inlerinde bırakıp avlanmaya çıktıkları bir gün, yeni bir felaket daha yaşarlar.

Bölgede çalışma yapacak bir jeolog grubu yerel bir rehber aramaktadır. Bazarbay isimli bir çoban iyi para verileceğini öğrenince hemen işe talip olur. Jeologları sarp bir arazinin ardındaki hedeflerine ulaştırıp yüklü ücretini alacaktır. Bazarbay içki müptelası işlerini fazla umursamayan yozlaşmış bir karakterdir. Jeologlardan ücret haricinde bir de büyük bir şişe votka talep eder. Adamları hedeflerine ulaştıktan sonra parasını ve votkasını alıp bir düzlükte kafayı iyice çeker. Dinlendiği yer Akbar ve Taşçaynar'ın ininin çok yakınıdır. Mağarada kalan yavru kurtlar açlıktan ve korkudan sürekli ses çıkartmaktadır. Bazarbay sesleri duyup hemen mağaraya girer. Sarhoşluğun da verdiği cesaretle anne kurdun gelip gelmeyeceğini hiç düşünmeden dört yavruya inden çıkartıp atının heybesine yerleştirir. Bazarbay yavruları hayvanat bahçesine yüklü bir para karşılığında satacaktır. Havanın da kararmaya başlayacağını hesaba katarak hemen yola çıkar.

Avdan karınlarını doyurmuş halde dönen Akbar ve Taşçaynar yuvalarında yavrularının olmadığını görür. Akbar deli divaneye dönmüş bir halde dört bir yana koşup yavrularını arar ama bulamaz. Bir süre sonra Bazarbay'ın bıraktığı votka şişesini bulur. Şişeyi koklayıp Bazarbay'ın kokusunun izini sürmeye başlar. Belli bir süre sonra Bazarbay'a yetişirler. Yavrularının kokusunu alan Akbar ve Taşçaynar daha da süratlenerek Bazarbay'a çok yaklaşırlar. Bazarbay can havliyle en yakında ışığı yanan eve ulaşmak için dörtmala at sürer. Yakındaki bu ev Boston isimli son derece çalışkan bir çobanın evidir. Bazarbay son bir gayretle at sürerek eve ulaşır ve canını kurtarır.

Kurtlar yavrularının korunaklı ve birçok çoban köpeğiyle çevrili bu evde olduğunu bildiğinden alandan ayrılmaz. Civar tepelerde pusuya yatıp beklerler. Bazarbay Boston'un evinde bir gece konakladıktan sonra yavruları alıp kendi evinin yolunu tutar. Yola çıkmadan önce caka satmak için yavruları Boston'un küçük oğlu Kence oynasın diye ona bir mühlet verir. Kurt yavrularının kokusu Kence'nin üstüne sinmiştir. Bazarbay yola çıkmasına rağmen Akbar ve Taşçaynar'ın Boston'un evinin etrafından ayrılmazlar.

Akbar her gece acı acı uluyarak yavrularını istemektedir. Boston ve ahalisi her gece Akbar'ın çıkardığı dehşet dolu gürültüden rahatsızlık duymaktadır. Boston en sonunda bir sabah kalkar kalkmaz Bazarbay'ın yanına gidip yavruları bırakmasını onları satmamasını söyler. Bazarbay Boston'un çalışkanlığını, sürülerinin çokluğunu, adamlarının ona itaat edişini ve güzel eşini kışkırttığından ondan nefret etmektedir.

Boston'un böyle bir teklifle gelerek onu aşağıladığını, kendisine akıl verdiğini düşündüğünden onunla kavga eder ve küfürler eder. Boston çaresiz başını belaya sokmak istemez ve Bazarbay'ın evinden hedefine ulaşmadan geri döner.

Boston sovhozdaki en üretken hayvan yetiştiricisi olduğundan hükümetin yetkilileriyle birlikte yapılan her toplantıya davet edilmektedir. Bu toplantılardan birinde sekreter Koçkarbayev ile bir tartışma yaşar. Boston üretim veriminin artırılması için yeni meralara ulaşılması gerektiğini ve ulaşılan bu meraların ağılların hakkı olması gerektiğini uzun süredir savunmaktadır. Hatta bu mera arayışlarından birinde en iyi adamı ve ilerde ortağı yapmak istediği Ernazar Ala-Mengü dağlarında buzul kaplı bir mağaraya düşerek can vermişti. Koçkarbayev Boston'a bu hedefinden vazgeçmesi gerektiğini sosyalist rejimin kurallarına aykırı olarak arazi sahip olmak istediği ve yeni arazi arayışıyla bir çobanın ölümüne sebep olduğu gerekçeleriyle suçlar. Ayrıca Bazarbay'ın kurt yavrularını ele geçirerek toptan şekilde kurtları sorun olmaktan çıkardığını ve Onun peşini bırakması gerektiğini söyler. Boston ise Koçkarbayev ile şiddetli şekilde tartışarak suçlamalarını kabul etmez ve genel merkezle bir duruşma yapılmasını talep edip toplantıdan ayrılır.

Ertesi gün Akbar ve Taşçaynar'ın her gece ulumasından ve kendilerini taciz etmesinden usanan Boston, kuzularla birlikte ağıldan ayrılır. Çobanlara hayvanları bolca yemlemelerini ve ağılda tutmalarını meraya çıkarmamaları yönünde talimat verir. Akbar ve Taşçaynar uzun süredir insanlara gece gündüz demeden ve hiç çekinmeden intikam hırsıyla saldırmaktadır. Bu durumu bir fırsata dönüştürmek isteyen Boston onlara bir tuzak tertipler. Bir ırmağın kenarındaki düzlüğe kuzuları getiren Boston tüfeğiyle birlikte pusuya yatar. Uzun süre bekledikten sonra Akbar çalıların arasından birden kuzuların arasına atlar. Boston çobanları saklandıkları yerden çıkarmak için böyle tuzaklar kuran kurtlar olduğunu bildiğinden hiç acele etmez ve sakince nişan alıp diğer kurdun ortaya çıkmasını bekler.

Tuzağı fark eden kurtlardan Taşçaynar Boston'un arkasına dolanmıştır. Akbar'ı nişan aldığını görünce birden Boston'un üzerine saklandığı yerden atılır. Gürültü ile gelen kurdu fark eden Boston yattığı yerden arkasına dönerek Taşçaynar'a tüfeğini ateşler. Koca kurt havada fazla ilerleyemeden cansız şekilde Boston'un önüne düşer. Bu esnada durumu fark eden Akbar öldürdüğü kuzuyu da orada bırakarak kaçar. Boston işini tam halledemediği için hayıflanır ve evinin yolunu tutar.

Bu olaydan sonra Akbar Boston'un ağılı etrafında çok sık dolaşmaz. Ara sıra gelip sesleri dinleyip etrafı koklayarak yavrularından bir iz arar. Taşçaynar'ı çok sevdiği eşini de kaybettiği için hayattan hiçbir beklentisi kalmamış bir halde etrafta hayatta kalacak kadar avlanır. Bir gün yaylaklara göç hazırlığı yapan Boston eşi ve çocuklarıyla kahvaltı yapmaktadır. Kence o gün son derece mutlu ve enerji doludur. Babasıyla konuşmakta bir annesine bir babasına gidip sarılmaktadır. Oğlunu bu kadar mutlu gören Boston da mutluluğu yeniden tatmaya başlamıştır. Parti hakkında soruşturma açsa da Koçkorbayev ve Bazarbay hakkında şikâyet mektupları açsa da keyfi yerindedir. Son iki toplantıya işlerinin yoğunluğunu gerekçe göstererek katılmamıştır. Kence kahvaltıdan sonra bahçede tavuk ve civcivlerle oynamaktadır. Tavuk birden tedirgin olur ve yavrularını bir araya toplayıp oradan uzaklaşır. Akbar bütün çobanların ve köpeklerin yaylaya gitmesini fırsat bilerek avluya girmiştir. Kence Akbar'ı görünce kaçmaz onunla oynamaya başlar. Akbar da bu henüz iki yaşına gelmemiş sevimli çocuğu görünce kendi yavrularını hatırlar ve çocuğa yanaşıp ona dokunmak için müthiş bir istek duyar. Kence Akbar'ı okşayıp sever ve hatta Akbar da Kence'nin dizinin dibine yatmış halde onu sevmesi için hareketsiz bekler. Akbar uzun süre sonra tüm acılarından arınmış halde kendi yavruları yerine koyduğu bu insan yavrusunu sırtına alıp götürmek için dizginlenemez bir istek duyar. Ve sonunda bu düşündüğünü yaparak çocuğu sırtına alıp kaçmaya başlar. Durumu gören Bostonların komşusu Aslıgül hemen feryat figan içinde Boston'a bir kurdun Kence'yi kaçırdığını haber verir. Boston duvarda asılı tüfeğini kaptığı gibi Akbar'ın peşine düşer. Koşarken Akbar'a yalvararak Kence'yi bırakmasını artık ona bir zararının dokunmayacağını anlayacakmış gibi söyler. Bu arada birkaç el havaya uyarı mahiyetinde ateş eder. Son iki fişeği kalmıştır. Nefes nefese kaldığı için sağlıklı nişan alamaz ve ilk atışını ıskalar. Son fişeği ile ateş eder ve Akbar yere devrilir. Koşarak Akbar ve Kence'nin yanına gittiğinde Akbar'ı can çekişirken bulur. Kence ise merminin göğsüne gelmesi sonucu oracıkta vefat etmiştir.

Boston Kence'nin cansız bedenini eve getirir. Dünyası yıkılmış halde evden fişeklerini alır ve atı Donkülük'e atlayarak doğru Bazarbay'ın evine gider. Bazarbay'ı tam göçünü yüklemiş yola çıkarken kamyonun içinde yakalar. Bazarbay Boston'u görünce kamyonundan iner. Boston onu oracıkta öldürür. Orada bulunan çibanlara ve diğer herkese kendisinin teslim olacağını söyleyerek ayrılır. Atına binip Isık-Göl'e doğru sürer.

Burada Donklk' gözyaşları içinde serbest bırakır ve gle dalgın dalgın gözyaşları içinde bakar.

3.1.2. Beyaz Diş Romanının İçeriği

Sert bir kış mevsiminde tüm doğanın neredeyse uyuduğu, ölüm sessizliğini andıran bir ortamda Henry ve Bill isimli iki kızak sürücüsü son derece ehemmiyetli yükleriyle ıssızlığın ortasındaki buz kaplı kuzey topraklarında g bela ilerlemeye çalışmaktadır. Kızaklarını çeken altı haski bulunmaktadır ve zorlansalar da dirayetle çalışmaktadırlar. Henry ve Bill yolculuğun en etin noktalarından birinde takip edildiklerini anlar. Kamp kurup kısa süreliğine ufukta beliren güneşin çıkacağı zamanı bekleyip tekrardan yola çıkacaklardır. Kamp kurdukları sırada köpeklerini donmuş balıkla beslemek isterler. Her köpeğe birer balık vermişlerdir ama bir köpekleri balık alamamıştır. Sonradan fark ettikleri üzere kendilerini takip eden kurt sürüsünün içinden bir kurt fark edilmeyecek bir ustalıkla haski sürüsünün içine girip balığı kapamıştır. Bu durum iki arkadaşı tedirgin etmiştir. Yorgun oldukları için bu olayın fazla üzerinde durmadan yatıp dinlenmek üzere yataklarını hazırlayıp uyurlar. Sabah kalktıklarında köpeklerinin sayısının beşe indiğini grrlar. Sürü içindeki en salak köpek olan Dobış artık yoktur. Bunun zerine ikili bir önceki gece köpeklerinin balığını alan kurt üzerinde biraz daha dikkatli düşünmeye başlar.

Yola tekrar çıkan Henry ve Bill, bir yandan doğanın etin şartlarıyla mücadele ederken bir yandan da peşlerine açlığın dürtüsüyle takılan kurt sürüsü tarafından amansız şekilde takip edilmektedir. Belli bir süre ilerledikten sonra tekrardan kaplarını kurup dinlenmeye geçerler. Sabah uyandıklarında köpekleri besleyecekken bu sefer de sürünün en kuvvetli köpeği Frog sürü tarafından avlanmıştır. Artık dört köpekleri kalmış halde yola devam edeceklerdir. Sürünün içindeki haskilere de benzeyen dişi kurdu gördüler. Hatta köpeklerin arasına yine girmiş halde onların balıklarını almaya çalışırken. Bu sefer Bill sopayla ona vurabilmiştir. Henry yatağından fırlar ve seslerin olduğu yöne yönelir. Kızgın şekilde söylenen Bill'e Frog'un gittiğini söyler. İkili zaman kaybetmeden tekrar yola koyulur. Aynı şekilde zorlu yolculuk devam eder ve peşlerindeki sürü de omları çığlıklar içinde takibi sürdürür. Tekrardan kamp kuracakları zaman bu sefer köpekleri bağlarlar. Ancak sabah uyandıklarında bir köpeklerini daha kaybettiklerini grrlar. Sürü  köpeği kalan adamlara daha cüretkâr şekilde yaklaşmaya başlar. Yolculuk tekrardan

başladığında Bill, üç kurşun ile bu kurt sürüsünün yanına giderek Henry ve kalan üç köpeği kurtarabileceğini düşünür. Ancak bu amacına ulaşmadan ölür. Tek başına kalan Henry'ye kurt sürüsü gittikçe yaklaşır. Daha fazla yaklaşmamaları için tek çare sürekli ateşi canlı halde tutmaktır. Bu şekilde de çok uykusuz kalan Bill günden güne güçten düşer. Bir gün uykuya daldığı sırada ateş söner ve kurt sürüsü kendisine iyice yaklaşır. Tam Bill kurt sürüsü tarafından parçalanacakken o sırada yakınlarından geçmekte olan avcılarının sayesinde kurtulur.

Bill'in kurtuluşu sonrası kalabalık kurt sürüsü avların bollaşması neticesinde bölünür. Hep beraberken dört yüz kiloluk erkek bir geyiği son olarak avlayıp midelerini tıka basa etle doldururlar. Bolluk gelip yiyecek bulma kolaylaşınca sürüdeki erkek kurtlar birbirleriyle dalaşmaya başlar ve sürü küçük küçük gruplara ayrılır. Dişi kurt Tekgöz, hırslı genç kurt ve büyük sürünün genç lideri olmak üzere dört bireylik bir gruptadır. Sürüde bulunan üç erkek kurt dişi kurt için kavga etmeye başlar. Bu kavgada yaşlı Tek Göz'le birlik olan genç lider hırslı genç kurdu öldürür. Daha sonra Tekgöz yaralarını yalarken boynunu açık eden genç lidere ani bir şekilde saldırır ve onu da bertaraf eder. Yaşlı kurt Tekgöz genç dişi kurtla birleşir. Tekgöz ile dişi kurt bu kavganın ardından oradan ayrılırlar ve çok farklı bölgelere giderler. İnsanların tavşanlar için kurduğu tuzaklara yakalan avları bile alırlar. Aradan belli bir süre geçtikten sonra Dişi Kurt hamiledir ve kendilerine bir mağara bulup burayı yuvaları yaparlar.

Dişi Kurt bu mağarada yavrularını dünyaya getirir. Yavrulardan bir tanesi diğerlerinden oldukça farklı her yönüyle safkan bir kurt olan babası Tekgöz'ün sanki bir kopyasıdır. Algıları açık her haliyle diğerlerinden farklı bir yapıdadır. Baba Tekgöz her gün yuvasına av getirmek için mağarayı terk edip gitmektedir. O yıl müthiş bir kıtlık baş gösterir. Bu yüzden tek bir yavru hayatta kalmıştır. O da her haliyle babasına benzeyen erkek bir yavrudur. Bir gün Tekgöz yuvaya dönmez. Endişelenen Dişi Kurt çıkıp eşini aramaya başlar. İzleri takip ettiğinde bir dere yatağının sol taraftaki çatalında Tekgöz'den geriye kalanları görür. Daha sonra Tekgöz'ün yakınından bir mağaraya giden izleri takip eder ve buranın bir vaşakın yuvası olduğunu anlar. Tekgöz bir vaşak tarafından avlanmıştır. Bu vaşak yeni yavrunun olduğu ve bir kurdun tek başına karşılaşamayacağı kadar güçlü ve tehlikeli bir rakiptir. Dişi Kurt buradan uzak durması gerektiğini anlayarak tekrardan yuvasına döner. Artık dişi kurt sık sık yuvasını avlanmak üzere terk etmek zorundadır. Av için yuvadan ayrıldığı bir gün yavru kurt güvenli mağaradan dışarı çıkmak

için müthiş bir istek duyar ve çıkar. Dışarı çıktığında gerçek dünyanın mağarasından ibaret olmadığını görür ve hayrete düşer. Hızlı bir şekilde etrafını gezmeye başlar. Ağaçların, taşların, otların canlı cansız tüm varlıkların hali kendisini büyülemiştir. Etrafta gezdiği bir esnada çalılarla örtülmüş bir kar tavuğu yuvasına düşer. Buradaki kar tavuğu yavrularının hepsini avlayıp yer. Yuvadın çıktığında kar tavuklarının annesi dışardadır ve ona derhal saldırır. Kar tavuğunun hızlı darbeleri sonucu şaşkına dönen yavru kurdun içindeki avdı içgüdüleri devreye girer ve annenin kanadını ısırır. Kar tavuğu ne kadar vursa da kanadı bırakmaz. Kar tavuğu daha sonra burnuna gaga atmaya başlayınca canı çok yandığından kanadı bırakır ve acı içinde cıyıklamaya başlar. Tam bu sırada bir tehlike sezer ve yakındaki çalılardan içine kendisini atar. Kendisini atar atmaz üzerinden bir hava akımının geçtiğini hisseder. Yavru kurt kıl payı bir atmamacanın saldırısından kurtulmuştur. Atmaca biraz önce yavrunun hırpaladığı anne kar tavuğunu pençeleri arasına alıp uzaklaşır. Yaşadığı şoku atlatınca saklandığı yerden çıkan yavru kurt bu sefer de gelincikle mücadele etmek zorunda kalır. Etrafta dolaşan bir gelincik yavrusuna denk gelince annesi de yavru kurda saldırır. Sonra yavrusuna yuvasına bırakan anne gelincik gelip yavrunun boğazına yapışır. Dişi kurt son anda gelip yavruyu kurtarıp gelinciği öldürür.

Günler geçtikçe annesi tarafından eğitilen yavru kurt annesiyle beraber dolaşmaya da başlar. Yine av peşinde koştukları bir gün insanların kampına denk gelirler. Anne bu kamptan uzak durması gerektiğini bilir ama içgüdülerine engel olamaz ve kampa girer. Kamptaki adamlar yavru ve annenin etrafını kuşatır. İçlerinden biri anneye Kiche diye seslenir. Anne bu seslenişin ardından saldırgan tutumunu bir kenara bırakıp adam karşısında boyun eğer. Adam bu sefer de yavruyu boynundan tutup yukarı kaldırır. Yavru hırlamaya başlayınca kafasına bir yumruk yer ve sersemler. Bu adam Boz Kunduz'dur ve Kiche kardeşinin kıtlık zamanında ormanda ağaca bağladığı bir dişi kurdun yavrusudur. Kiche kamptan bir iki yıl önce kaçmıştır. Boz Kunduz'un kardeşinin köpeği olduğundan ve kardeşi de öldüğünden Boz Kunduz Kiche'yi ve yavrusunu sahiplenir. Yavru ya da bembeyaz dişleri olmasından dolayı Beyaz Diş adını verir.

Beyaz Diş insanların kampında başka köpeklerin olduğunu görür. Artık bu köpeklerle birlikte yaşayacaktır. Diğer köpekler Beyaz Diş'i görünce onun kendilerinden son derece farklı olduğunu görürler ve ona inanılmaz derecede kötü davranırlar. Özellikle de buradaki köpeklerin lideri olan Lip-Lip isimli Beyaz Diş'ten yaşça ve cüssece büyük

olan zorba köpek, Beyaz Diş'i her fırsatta zorbalamaktadır. Annesi Kiche kampta çoğunlukla bağlı haldedir. Bağlı olmadığı zamanlarda Beyaz Diş'i korusa da çoğunlukla bağlı olduğu için yavrusunu koruma imkânı bulamaz. Boz Kunduz Kiche'yi sattıktan sonra Beyaz Diş bitin tehlikelerle karşı karşıyadır. Zamanla büyüyüp güçlenen ve Lip-Lip dışındaki en iri köpek olan Beyaz Diş, diğer köpeklerle üstünlüğünü kabul ettirir. En sonunda Lip-Lip ile de bir kavga yapar ve onu da sindirir. Artık tüm kızak köpeklerinin lideridir. Hiçbir köpek sosyalleşmez. Onlardan beklediği tek şey o bir yerden geçerken yolu ona açmalarıdır ve ona saygı duyduklarını belli etmeleridir. Beyaz Diş bir kâbus gibi diğer köpeklerin korkulu rüyası olmuştur. Köpekler karşı duracak olursa şimşek gibi hızlı bir saldırıyla yaralar içinde kalırlar. Hiçbir köpek böylesine hızlı değildir ve ona biat ederler. Boz Kunduz durumdan memnun değildir ve Beyaz Diş'i kızığa koşar. Diğer köpekler de bir zamanlar Lip-Lip'e yaptıkları gibi Beyaz Diş'i kızakla koşuları sırasında fırsat buldukları her an ısırırlar. Beyaz Diş'te her defasında kampa dönünce onları cezalandırır.

Boz Kunduz belli bir müddet sonra başka bir yerde kamp kurar. Buradaki kampa yalnızca her yönden en üstün köpeği olan Beyaz Diş'i götürür. Yeni kampta altın madeni arayan beyaz adamlar bulunmaktadır. Beyaz Diş her yönden buradaki adamların dikkatini çekmeye başlar. Kendisine buradaki köpeklerden bir çete bile kurmuştur. Bu çete gemi ile kampa yeni gelen adamların köpeklerini hırpalayıp kendilerince hoş geldin demektedir. Çetede özellikle Beyaz Diş'in yaptıkları hayranlık uyandırır. Hiç beklenmeyen anda gerçekleştirdiği hızlı saldırılarla karşıdaki köpeğin işini çabucak bitirmektedir. Bu gibi yetenekleri yüzünden Güzel Smith denilen bir adamın dikkatini çeker. Güzel Smith ismiyle tezat bir şekilde son derece çirkin yaratılışlı, sinsî, kötü karakterli ve ezik bir tiptir. Beyaz Diş son derece dikkatini çektiğinden sahibine yanaşmaya başlamıştır. Her gece elinde viski şişesiyle Boz Kunduz'un yanına gelmektedir. Yerlilerin içkiye düşkün olduğunu bildiğinden istisnasız her gece Boz Kunduz'u ziyaret eder. En sonunda Boz Kunduz'un parası ve parasal değeri olan her şeyi bitmiştir. Satacağı hiçbir şeyinin kalmadığını bilen Güzel Smith Beyaz Diş'i içkiden alacakları karşılığında ister. İyiden iyiye alkolik olan Boz Kunduz çaresiz Beyaz Diş'i yakalayıp götürmesini ister. Beyaz Diş Güzel Smith ile gitmek istemez bunu üzerine Boz Kunduz onu Güzel Smith'in kampına götürüp bağlar. Birkaç kez Güzel Smith'ten kaçan

Beyaz Diş her defasında dayak yer. En sonunda onu demir zincirlerle bağlarlar ve Beyaz Diş çaresiz Güzel Smith'in malı olur.

Güzel Smith ile ilk karşılaştığı andan itibaren onun kötü olduğunu anlayan Beyaz Diş ondan nefret eder. Güzel Smith onu bir dövüş köpeği olarak kullanacaktır. Her gün ona işkence ederek ve sinirlerini bozarak iyice saldırganlaştırır. İşkence ve dayakların ardından alaycı bir kahkaha ile onu bütünüyle çılgına döndürür. Güzel Smith onun bu kahkahadan nefret ettiğini bile bile onu zıvanadan çıkarmak için her işkence ardından bunu yapar. Böylelikle Beyaz Diş kin ve nefretten ibaret bir canlı olur. Eskiden yalnızca kendi türünden olan köpeklerle karşı öfke doluyken şimdi her şeyden nefret eden bir canavara dönüşmüştür.

Güzel Smith, Beyaz Diş'i bu sürecin sonunda kamptaki diğer adamların köpekleriyle ve civardan getirilen köpeklerle bahis karşılığında dövüştürmeye başlar. Beyaz Diş Güzel Smith'e duyduğu bütün öfke ve kini karşısındaki köpeklerle kusmaktadır. Kurtlara özgü bir dövüş stili vardır. Kısa mesafelerde ani yön değiştirip son derece hızlı davranıp her defasında bir ısırik atıp tek bir yara almadan rakibinden uzak durmaktadır. Rakipleri baş döndüren bu hız karşısında çaresizce ve anlamsızca saldırılar yapmakta ama hiçbir sonuç alamamaktadır. Kısa sürede ünü her yere yayılır. Her cinsten köpekle dövüşüp hepsini mağlup eder. Güzel Smith Beyaz Diş'i gemiyle Yukon'dan Dawson'a götürür. Burada dövüş için daha büyük fırsatlar vardır. Ayrıca Smith Beyaz Diş'i bir kafes içinde sergileyip görmek isteyenlerden para almaktadır. Herkes bu vahşi savaşı kurdu görmek için sıraya girer. Burada her cins köpekle dövüşür hepsini yener.

Beyaz Diş'in karşısına çıkaracak köpek kalmamıştır. Güzel Smith bu durumdan çok memnundur. Her dövüşte cebi biraz daha dolmaktadır. Bir yandan da Beyaz Diş'i kışkırtmaya devam eder ve hemen hemen her gün onu döver. Bunu hem yaptığı kötülükten zevk aldığı için hem de Beyaz Diş'in saldırganlığını arttırmak için yapar. Kamptaki adamlar Beyaz Diş'in karşısına çıkarak köpek bulamadıkları yerliler tarafından sırf dövüş için tuzağa düşürülüp yakalanan kurtları çıkarırlar. Bunları da mağlup eden Beyaz Diş'in karşısına son olarak bir vaşak çıkar. Beyaz Diş son derece zorlandığı ve hayatta kalmak için dövüştüğü bu rakibini de mağlup eder. Bu dövüşün ardından uzun süre karşısına çıkmaya layık bir köpek olmadığından dövüşmez.

Klondike'e Tim Keenan adlı bir kumarbaz ve yanında da bir buldog gelmiştir. Herkes eninde sonunda Beyaz Diş ile bu buldoğun dövüşeceğini biliyor ve dövüşü iple çekmektedir. Zamanı gelmiştir ve Beyaz Diş, Cherokee isimli bu buldogla dövüşür. Dövüş başladığında Cherokee hiç aldırış etmeden etrafına bakınmaktadır. Beyaz Diş de ilk defa bu kadar garip yaradılışlı bir köpek görmüştür ve o da şaşkınlık içindedir. Her iki köpeğinde sahipleri köpekleri dövüş için kışkırtınca kavga başlar. Beyaz Diş ani bir hamle ile buldoğun kulağını kesip yaralar. Cherokee hiçbir yara almamışçasına sakin ve tepkisiz dövüşe devam etmektedir. Beyaz Diş defalarca Cherokee'yi ısırır ve her saldırısından sonra ani şekilde geri çekilir. Her zamanki taktiğiyle dövüşmektedir. Cherokee ise sanki doğru bir an gelmesini beklercesine sabırla Beyza Diş'in üzerine gitmektedir.

Beyaz Diş, Cherokee'nin boyu kısa ve boynu kalın olduğundan onun ölümcül yerlerine bir türlü ulaşamamaktadır. Bu yüzden onun ayağını yerden kesip boynunu açığa çıkarmak ister ve hamlesini yapar. Ama umduğu gibi başarıya ulaşamamış, Cherokee onu üstünden arkaya doğru atmıştır. Beyaz Diş'in tüm dövüş tarihinde ilk kez ayakları yerden kesilmiştir. Bu durumu fırsat bilen Cherokee hemen çenesini Beyaz Diş'in boynunun altına geçirir. Ölümcül olmasa da boğazının altına bir kanca gibi çenesini sabitlemiştir. Beyaz Diş ne kadar çabalasa da etrafında fır dönüp Cherokee'yi fırlatmaya çalışsa da başarısız olur. Cherokee ise sabırla Beyaz Diş'in boynundan boğazına doğru ilerlemektedir ve zaman geçtikçe biraz daha yol almaktadır. En sonunda Beyaz Diş pes eder artık doğru dürüst nefes dahi alamaz. Bu sırada oradan kızıyla geçmekte olan Weedon Scott isimli bir madenci kalabalığı görüp neler olduğunu görmek ister. Beyaz Diş'in ölümle pençeleştiğini, kimsenin yardım etmediğini ve Güzel Smith'in Beyaz Diş'i tekmelediğini görünce çılgına döner. Güzel Smith'in yüzüne okkalı bir yumruk yerleştirir ve yanındaki kızak sürücüsü Matt'ten yardım ister. İkisi birlikte Cherokee'nin çenesinden Beyaz Diş'i çekip kurtarır. Scott Güzel Smith'in üzerine gidip onun bir canavar olduğunu söyler ve 150 dolar karşılığında Beyaz Diş'i satın almak ister. Güzel Smith kabul etmese de onu tehdit edip hakaretler savurur ve korkutarak Beyaz Diş'in yeni sahibi olur.

Beyaz Diş, Scott tarafından tedavi edilir ve eski sağlığına kavuşmaya başlar. İlk başlarda insanlara güveni kalmadığı için Scott'a ve yardımcısı Matt'e düşmanmış gibi davranır. Hatta Scott'ın elini bile ısırır. Scott elini ısırmasına rağmen onu dövmes ve kötü muamele etmez. Aksine ona sevgiyle yaklaşır eliyle besler. Sonunda Beyaz Diş Scott'a

güvenmeye başlar ve her geçen gün yeni tanıştığı sevgiyi tatmaya başlar. Hatta artık Scott onu okşayıp sevmeye bile başlamıştır. Zaman geçtikçe Beyaz Diş ile Scott arasında inanılmaz bir sevgi bağı oluşur.

Beyaz Diş, Scott'ın yolculuğa çıkmasıyla yemeden içmeden kesilir. Hastalanıp inanılmaz derecede zayıflar. Bütün enerjisi bitmiş şekilde akşama kadar sabit bir yerde yatar. Matt Scott'a mektupla durumu bildirir. Beyaz Diş diğer kızak köpeklerine Scott yanındayken göz açtırmazken şimdi hepsinden dayak yemektedir. Tamamen tükenmiş halde sahibinin yolunu gözler. Scott'ın dönüşü ile tekrardan neşesi yerine gelen ve hayatla dolan Beyaz Diş hızla iyileşip eski mutlu günlerine dönüş yapar.

Bir gün Güzel Smith, Scott'ın arazisine izinsiz ve habersiz şekilde girmiştir. Amacı Beyaz Diş'i çalmaktır. Ancak Beyaz Diş onu bir hamlede yere serer ve Matt yetişmese onu öldürecektir. Smith'in her yeri paramparça olmuş elbiseleri yırtılmıştır. Beyaz Diş ısrarla saldırmak istemektedir ama Scott'ın tek bir komutuyla sakinleşir. Smith'in yanında demir bir zincir ve kısa bir sopa vardır. Beyaz Diş'in elinden kurtulan Smith arkasına bile bakmadan oradan kaçıp uzaklaşır.

Belli bir süreden sonra Scott San Francisco'ya ailesinin yanına gitmek ister. Gemi ile yapacağı bu seyahatine Beyaz Diş'i götüremeyecektir. Çünkü Beyaz Diş hem gideceği yerin sıcak iklimine uyumlu değildir hem de oradaki bütün köpekleri öldürecektir. Bu yüzden de Scott sürekli tazminat ödemek zorunda kalacak hatta belki de bu yüzden Beyaz Diş'i elektrik verip itlaf edeceklerdir. Böylesine bir riski göze alamayan bir yandan da gidince yemek yemeyip hastalanacak belki de ölecek olan Beyaz Diş'i düşünen Scott kara kara düşünmektedir. Matt ile yaptıkları konuşmalarda bunun imkânsız olduğunu bilmesine rağmen ne yapacağını şaşırır. Beyaz Diş'te sahibinin gideceğini günler öncesinden sezip farklı bir ruh haline bürünmüştür. Bu duruma iki adam da çok şaşırır köpeğin sezgileri karşısında hayrete düşerler.

Sonunda ayrılık yolculuk vakti gelmiştir. Scott eşyalarını hazırlamıştır ve Beyaz Diş'e veda etmek için kulübesine girer. Beyaz Diş acı dolu ulumalarla sahibinin gidişi karşısında inanılmaz üzümlüğünü belli eder. Eşyalarını yerlilerle birlikte götürecek olan Scott, Matt'e kapıları kilitlemesini söyler ve yola çıkarlar. Geminin yanaştığı limana geldiklerinde Matt patronunu ve eşyalarını gemiye yerleştirip tam vedalaşacakken Scott'ın arkasında geminin güvertesinde duran Beyaz Diş'i görüp şaşırır. Beyaz Diş'i ne

yapsa da ele geçiremeyen Matt'in ardından tek bir talimatla sakinleşmesini sağlayan Scott Beyaz Diş'i yanında götürmeye karar verir ve yola çıkarlar.

San Francisco'ya vardıklarında Beyaz Diş buradaki şehrin ihtişamı karşısında dumura uğrar. Zihninde buradaki Tanrıların daha büyük ve güçlü olduğu gibi bir çıkarım oluşur. Scott'ın yargıç olan babasının evine geldiklerinde buradaki insanların Scott için önemli olduğunu onların Scott'ı sarılarak ve sevinçle karşıladığını görünce anlar. Bu durum Beyaz Diş için bu insan-hayvanların da tıpkı sahibi Scott gibi korunması gerektiği anlamına gelmektedir. Ayrıca burada Coolie ve Dick adında iki köpek vardır. Bu köpekler Scott'ın ailesinindir. Köpeklerden özellikle Coolie bir çoban köpeği olduğu için kurtlara karşı tahammülsüz durumdadır. Coolie bir dişidir ve Beyaz Diş'in yasasına göre kendisine saldırılamaz. Bu durumdan dolayı Coolie ısrarla Beyaz Diş'e sataşmaktadır. Beyaz Diş ise sahibinin değer verdiği insanlara ait bir köpek olduğundan ve diş oluşundan Coolie'nin saldırılarını sabırla karşılamaktadır. Dick'i ise görmezden gelmektedir. Dick belli bir müddet kendisiyle arkadaş olmaya çalışsa da Beyaz Diş yüz vermeyince çabasından vazgeçer. Burada çiftlik hayvanları da vardır. Beyaz Diş bir gün kümes dışında kalmış bir tavuğu öldürüp yer. Ardından bunu diğer tavukların avlanması izler. Çiftlikteki bir çobana da saldıran Beyaz Diş Scott tarafından tokat ve azarla uyarılır ve tavukların olduğu kümeste bir gün geçirerek çiftlik hayvanlarına saldırmama konusunda eğitilir. Beyaz Diş sahip olduğu yasalara bir yenisini daha ekler ve o günden sonra çiftlikteki hiçbir hayvana saldırmaz.

Şehirdeki hayvanlara saldıramamak gibi bir yasayı harfiyen uygulayan Beyaz Diş, kendisine taş atan çocuklara da uzun müddet tahammül etmek ister. Sahibinin yasalarına itaat ettiğinden kendisini de koruması gerektiğini düşünür. Çocuklar her seferinde Beyaz Diş'e işkence eder. Bu duruma daha fazla tahammül edemeyen Scott en sonunda kırbağıyla çocukları döver ve Beyaz Diş artık bu durumdan kurtulur. Başka bir sorunda Scott'ın arabasını takip ettiği sırada sürekli olarak sahipleri tarafından üzerine salınan üç köpektir. Bu durumda bir alışkanlık şeklinde Beyaz Diş'i rahatsız edici boyuta ulaşmıştır. Scott Beyaz Diş'i hiçbir canlıyla dövüşmemek üzere son derece sert bir şekilde eğitmiştir ancak bu üç köpeğe ve sahiplerine bir ders verilmesi gereklidir ve Beyaz Diş arzuladığı izni alır. Kısa sürede üç köpeği de katleden Beyaz Diş'in ünü her tarafa yayılır ve tüm köpek sahipleri o olaydan sonra köpeklerini Beyaz Diş'ten uzak tutarlar.

Günler geçtikçe Beyaz Diş iyice gelişip serpilir. Kuzey topraklarının aksine burada yapılacak fazla bir iş yoktur. Yiyecek bol ve etrafında kendisini tehdit eden düşmanlar da bulunmamaktadır. Yalnızca Coolie kendisine azap olmaktan halen vazgeçmemiştir. Beyaz Diş belli bir süreden sonra Coolie'nin ısırtıklarının can yakıcı olmadığını fark eder. Ve bir gün Coolie kendisini evden uzak bir araziye götürür. Burada Beyaz Diş ve Coolie çiftleşirler.

Coolie onun için artık bir azap olmaktan çıkmışken tüm şehri hapishaneden kaçan bir azıllı suçlunun korkusu salmıştır. Mahkûmun ismi Jim Hall'dur ve bu mahkûmu cezaevine gönderen Yargıç Scott'tır. Mahkûm mahkemede son olarak Yargıç Scott'ı tehdit etmiştir. Bu mahkûm son derece tehlikeli olduğundan herkes korku içindedir. Başına yüklü bir ödül konmuştur ve her yerde aranmaktadır. Jim hapishaneden kaçarken birkaç gardiyanı öldürmüş ve onların silahlarını da yanına almıştır. Beyaz Diş belli bir süredir bahçede değil evin içinde alt katta yatmaktadır. Bir gece bir seziyle uyanır. Evin dışında yabancı birinin kokusunu ve sesini duyar. Adam eve girmiş üst kata çıkan merdivenlere yönelmiştir. Sessizce bir avı takip eder gibi adamın arkasından yaklaşan Beyaz Diş, aniden saldırır ve adamı yere serer. Uzunca bir müddet adamla boğuşan Beyaz Diş, en sonunda onu haklar. Ev ahalisi gürültüye uyanıp yerde ölü vaziyette yatan adama baktıklarında, onun Jim Hall olduğunu görürler. Beyaz Diş'te üç kurşun yemiş ve ağır yaralı şekilde yerde yatmaktadır.

Yargıç Scott hemen bir cerrah çağırır. Beyaz Diş'i tedavi etmesini söyler ve paranın hiçbir önemi olmadığını belirtir. Cerrah, Beyaz Diş'in çok kan kaybettiğini, kaburgalarının kırılıp ciğerlerine battığını ve üç kurşunun isabet ettiğini belirterek Beyaz Diş'in şansının çok az olduğunu söyler. Titiz bir şekilde ameliyat edilen Beyaz Diş tedaviye karşılık verir ve en sonunda iyileşip ayağa kalkar. Eski gücünde olmayan ve ayakta bile duramayacak vaziyete gelen Beyaz Diş'i ev ahalisi ve kasabadakiler bir kahraman gibi karşılar. Hep bir ağızdan ona Kutlu Kurt diye hitap ederler. Beyaz Diş'i yeni doğum yapan Coolie'nin yanına götürürler. Yavrulardan bir tanesini ona yanaştırırlar ve Beyaz Diş yavruyu son derece sevecen şekilde karşılayıp yalar. Diğer yavrularda hep birden Beyaz Diş'in yanına gelerek onun göğsüne yatar ve Beyaz Diş hem yorgunluğun hem de içini kaplayan huzurun etkisiyle uzanıp gözlerini kapatır.

3.2. ROMANLARIN KARŞILAŞTIRILMASI

Cengiz Aytmatov'un çocukluk ve gençlik yıllarına tekabül eden yıllarda Jack London, SSCB'de Rus yazarların ardından en fazla kitabı basılan dolayısıyla da okunan yazar konumundadır (Barlas, 2021:984). Şüphesiz ki bu durumun başlıca sebebi Sovyet rejiminin kendi politikalarıyla ters düşmeyen yabancı yazarların kitaplarının çevirisine izin verme konusunda daha serbest davranması yatar. Jack London bu özelliği fazlasıyla karşılayan sosyalist çizgideki bir yazardır. Üstelik sosyalizm fikrini henüz Rusya'da Bolşevik Devrimi gerçekleşmeden benimsemiş ve bu anlamda kendisini tehlikeye sokan mücadeleler vermiştir. 10 Şubat 1897 yılında mensubu olduğu Sosyalist Emek Partisi'nin düzenlediği bir açık hava toplantısına katılarak son derece ateşli bir konuşma yapmış, konuşmanın sonunda polis tarafından tutuklanmış ve bu tutuklanma okurları nazarında pek de hoş karşılanmamıştır (Haley, 2024:89). Daha sonra da sosyalist çizgisini bozmayan London, kendi ülkesinde pek de benimsenmeyen komünizmin en önemli bayraktarlarından biri olmuştur.

Aytmatov'un 1 Aralık 2007 tarihinde yayınlanan Mikhail Buzukashvili ile yaptığı bir röportajında, küçük yaşlardayken Jack London'ın eserlerini okuduğunu ve kendisinden etkilendiğini belirtmiş ve bu etkilenmenin Dişi Kurdun Rüyaları'na yansıdığını belirtmiştir (Barlas, 2021:984). Etkilenme ya da esinlenme edebi sanat geliştirme manasında olmazsa olmaz bir durumdur. Etkilenme ile gerçekleşen eylem intihal ya da aşırma olarak algılanmamalıdır. İkisi birbirinden tamamen farklı durumları ifade eder yapıdadır. Bir sanat eserinden etkilenerek bir benzerini daha farklı bakış açılarıyla ve kurgu yöntemleriyle yaratmak, önceki eseri bir üst seviyeye taşımak manasına gelir ve bu da sanatsal üretkenliği arttırdığı gibi sanatın devamlılığına da katkı sağlar. Bu bağlamda Aytmatov'un London'dan etkileniş olması son derece doğaldır ve sanat yaratma açısından da gereklidir. Metinlerarasılık kuramının savunduğu üzere yazılmış hiçbir metin bütünüyle yeni yaratılmış bir durumda olamaz. Kristeva'nın metinlerarası tanımlamasına göre hiçbir metin diğer metinlerden ayrı ya da farklı değerlendirilemez durumdadır ve yazılmış her eser başka metinlerden parçalar ihtiva eden bir yapıdadır (Dilber, 2023:35). Bu bağlamda yazarların tamamıyla orijinal bir eser yaratabilmeleri için ya hiçbir metin okumaması ya da ilk yazar olması gerekir. Bu yüzdendir ki metinlerarasılık etkilenmenin olup olmamasına değil etkilenmenin

derecesine ve nasıl gerçekleştiğine odaklanır. Kavramı karşılaştırmalı edebiyat açısından ilk kez ortaya atan Kristeva'nın bu durumu ele alış şekli şu şekildedir:

“Kristeva'nın metinlerarasılık yöntemi temel olarak üç aşamada ilerler. Bu üç aşama aslında karşılaştırmalı edebiyat teorisinin temel yapısını oluşturur. Birinci aşama bir metin başka bir metne açıkça yapılan göndermeleri içerir ve bu göndermeler genellikle doğrudan alıntılar barındırır. İkinci aşama da edebi bir geleneğe veya türe göre bir metin belirli konvansiyonları, temaları, metaforları ve stilleri karşılıklı olarak benimseyebilir. Üçüncü aşama da metinlerarasılık daha belirsiz ve örtük göndermeleri, kültürel ve sosyal katmanların incelenmesini gerektirir.” (Dilber, 2023:35).

Dişi Kurdu'nun Rüyaları'ndaki metinlerarasılık çoğunlukla yukarıda sıralanan aşamaların ikinci ve üçüncü aşamalarında gerçekleşmiştir. Bu anlamda eser kendi orijinalliği veya özgünlüğü anlamında bir problemi işaret etmez. Aytmatov'un, eserlerinde çoğunlukla halk anlatılarından kaynaklanan bir metinlerarasılığı benimsemiş olması bilinen bir gerçekliktir. Bu anlatılar kurgu içerisinde ulaşmaya çalıştığı amaçlara hizmet edecek doğrultuda ve çoğunlukla sezdirilme yoluyla yerleştirilmiştir. Ali İhsan Kolcu'nun konuyla ilgili tespitin açıklanmasını daha net anlaşılır kılacaktır:

“Cengiz Aytmatov'da metinlerarasılık organik metin transferleri biçiminde değil daha çok anlam, kült, motif, tip ve metafor bağdaşlığı biçiminde tezahür eder. Yaşanan olaylar, sonuçları ve buna sebebiyet veren unsurlardır yazarın ilgilendiği.” (Kolcu, 2008:35).

Aytmatov'un *Beyaz Diş'ten* etkilendiği noktalar tam da yukarıda tarif edilen şekilde gerçekleşmiştir. Kendi eserinde farklı bir açıyla konular yeniden ele alınmış ve daha derin anlamların yüklendiği bir kurgusal zemin oluşturulmuştur. London'ın tipleri, motif ve metaforları yeniden dizayn edilerek farklı kalıplara sokularak eser meydana getirilmiştir.

Çalışmada karşılaştırılan romanlar genel itibarıyla kurtlar özelinde bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bundan sebeple genel olarak benzerlikler ve farklılıklar konusunda sembol değer ifade eden kurt karakterlerin özellikleri sıralanmış ve bu özelliklerin iki romanda benzeme şekliyle ilgili tespitler yine romanlardan alıntılarla desteklenmiştir. Roman özetlerinde bu bölümdeki tespitleri anlamlandırabilmek için gerekli yerlerde ayrıntıya girilmiştir. Aynı mantıkla tespitin daha net anlaşılabilmesi için bazı durumlarda metin alıntılarının uzun tutulması ihtiyacı hissedilmiştir. Bu durumun sebebi metinden alınan parçanın bağlamsal açıdan bütünlüğünü korumaktır.

Benzerlikler ve farklılıklar bakış açıları ve karakterlerin davranış benzerlikleri açısından bu bölümde ayrı başlıklar halinde sıralanacaktır. Sonuç bölümünde ise çıkarımların anlaşılabilirliğini arttırmak adına karakterlerin hayvan sembolizmi ya da arketip bağlamındaki benzeşmeleri ile ilgili tespit edilen hususlardan bahsedilecektir.

3.2.1. Benzerlikleri

Benzerliklerin bariz şekilde belirgin olduğu iki romanda da halkbilimi araştırmalarında sıklıkla rastlanılan motif diye tabir edilen formel ifadelerle benzeştirilebilecek hususlara sıkça rastlanmıştır. Romanlardaki benzerliklerin en önemli sebeplerinden birisi hiç kuşkusuz ki kurtların dünyanın en sıcak iklimli coğrafyalarından tutun da en soğuk toprak parçalarına varan geniş bir şümulde binlerce yıldır yaşam sürebilmesi ve bu coğrafyalardaki insanların nazarında birbirine aşırı benzeyen tarzda çıkarımlara sebep olacak davranışlar sergilemeleridir. Benzerliklere sebebiyet veren kurtların bu denli geniş bir coğrafyada hayat sürmeleri ve insan hayatında iz bırakan birtakım özellikler sergileyebilmeleridir. Bunun içindir ki hem London'ın hem de Aytmatov'un yaşantısı içindeki gözlemlerinde bir şekilde kendilerine yer edinebilmişler ve iki yazarın da kurgusunun ilham kaynağı olabilmişlerdir. Bu bağlamda karşılaştırılan iki eser hem karşılaştırmalı edebiyatın çıkış kaynağı olan dünya edebiyatı anlayışının özelliklerini ihtiva eder hem de arketip kavramının varlığını kanıtlayan emareleri bizlere sunar. Özellikle Akbar ve Kiche'nin romanlardaki insanların zihninde tezahür edişindeki benzerlik ve bu benzerlik noktalarının gerek kelime ve kelime grubu bazında gerekse de bakış açıları bakımından aynılığa varan benzeşmeleri oldukça dikkat çekicidir. Kurtların farklı medeniyetlere mensup insanların zihninde böylesine benzer çıkarımlara zemin hazırlayacak tarzda ortak davranışlar sergilemesi de bu durumun en temel sebebidir. Boyut ve alt tür farkı olmaksızın sürü bağları, bireysel özellikleri ve davranış biçimlerindeki tekdüzeliğe varan ortak noktalar bağlamında benzeşen, binlerce belki de milyonlarca yıldır genetiği değişmeyen ve köpek gibi alt türlerine de genetik aktarımı yapabilen bir baskınlıkla soy devamlılığını sağlayan kurtlar, milletlerin kolektif bilincinde saygı duyulan, korkulan, kimi zaman baskınlıkları sebebiyle nefret edilen ve her şeyden önemlisi ise gözlemlenerek bir şeyler öğrenilen tabiat unsurları olarak telakki edilmişlerdir. Bundan sebeptir ki haklarında totemler oluşmuş, kùltlere kaynaklık etmiş ve sembolik manadaki birtakım anlatımlara özellikle destan ve efsane gibi anlatılara konu olmuşlardır.

Karşılaştırılan her iki romanda da sıralanan bu hususlar ışığında belirgin davranışlar bağlamında kurtların benzeşmesindeki en temel sebep, medeniyet çevresi ve kültürel inanışlar bağlamında Amerikan yerlileriyle Orta Asya Türk toplulukları arasında hatırı sayılır benzerliklerin olmasıdır. Türk halklarından biri olan Kırgızların diğer bütün Türk boylarında olduğu gibi ortak bir ata olarak Oğuz Kağan'ı kabul etmeleri, kurtların bir kült ya da totem olarak merkeze alan bazı destanları folklorik açıdan benimsemeleri neticesinde kurtlarla ilgili birtakım halk inanışları geliştirmelerine ve gündelik hayatlarındaki folklorik temelli birtakım davranışlarını bu anlamda temellendirmelerine zemin hazırlamıştır. Amerikan yerlilerinin de kurtları sahip oldukları inanç dünyaları içerisine bir totem olarak yerleştirmeleri, kurtları melezleyerek özellikle kızak ve koruma köpeği olarak gündelik hayatlarında etkin olarak kullanmaları neticesinde Kırgızlarla benzeyen tarzda kolektif eğilimler geliştirmeleri son derece doğal bir sonuç olarak karşılanmalıdır. Her iki toplum da kurtlardan hem gündelik hayatlarında faydalanmış hem de manevi açıdan derinlik katarak söylencelerine, mitlerine, destan ve efsanelerine adapte etmiştir. Konuyu bu şekilde ele alınca London ve Aytmatov'un benzeşmesi konusunda da çıkarımlar yapabilmekteyiz. Kurtlar son derece belirgin özellikler sergileyerek var olan bir tür olduğu için kurtları merkeze alan romanlar yazan iki yazarın birbiriyle benzeşmesi kadar doğal bir sonuç olamazdı. Benzeşme yönlerini bu nazarla değerlendirildiğinde daha sağlıklı sonuçlar elde edilebilir.

3.2.1.1. İnsandan İsim Kazanan Kurtlar

İnsanın, dünyayı ve her şeyi içerisinde barındıran evreni anlamlandırma çabasının bir sonucu olarak, değer atfettiği, ayrı tutmak istediği ya da muadillerinden ayrıldığını düşündüğü her şeye bir ad vermesi gibi bir alışkanlığı vardır. Tarih boyunca keşfettiği, ürettiği veya bir şekilde hayatın akışı içinde önem verdiği her türden canlıya, eşyaya, kendisine ya da çocuklarına bir isim vermiş, böylelikle zikredilen bu gibi unsurları daha önemli, daha bilinir ve her şeyden önemlisi de görünür kılmıştır. Bu isimlendirme işi, insanın kendi açısından değerlendirdiği bir süreç olup isim verdiği şey ya da canlının bu ismi benimseyip benimsemediği ile ilgili fikirlerinin olup olmayacağının önemsenmediği bir yaklaşımla gerçekleşmiştir. İnsanı diğer tüm canlılardan ayıran, üstün bir biliş ve farkındalığının olduğunu kanıtlayan ve dünyanın efendisi olduğu gerçekliğinin en sağlam kanıtlarından birisi olan bu dilsel beceri, zihinsel açıdan gerisinde bulunan tüm canlıların

karşı koyamadığı ya da karşı koyma gerekliliğine bile haiz olmadığı son derece bariz bir üstünlüktür.

İnsan zihninin kontrolünden bağımsız bir varlığa sahip olan dil, değişimlere kendi kuralları nispetince giden, zorlamaları kabul etmeyen canlı ve bilinçli bir yapıya sahiptir. (Ergin, 2009:3) İsimlendirme meselesi de doğal bir sürecin sonucunda gerçekleşmesi gereken zorlamanın kabul görmeyeceği bir durumdur. İnsanın yapmış olduğu adlandırma, adlandırdığı şeyin ya da canlının özellikleriyle bağdaşan bir yapıya sahip olduğunda kabul edilebilir ya da benimsenebilir bir hale gelir. İncelenen eserlerin karakterlerinin isimlendirilmesi, bahsi geçen bu niteliklere uyumlu olmaları hasebiyle tutarlı bir yapıyı ihtiva eder. Özellikle Akbar, Taşçaynar ve Beyaz Diş sahip oldukları fiziksel nitelikleri gözetilerek isim almıştır. Gerçek hayatta da hayvanların adlandırılması genel itibariyle fiziki yapıları gözetilerek yapılmıştır. Bu bağlamda her iki yazar da gerçeklik algısına riayet eden bir sürece uyumlu adlandırmalarda bulunmuştur denilebilir.

Hem *Beyaz Diş'in* hem de *Dişi Kurdun Rüyalari'nin* yazarı, bulundukları topluluk içerisinde halk anlatılarını dinleyerek zaman geçirdiğinden, bu anlatılara hâkim olan ve romanlarındaki hava göz önüne alındığında, kurgularını folklorik anlatılara yakınlaştıran birtakım unsurlarla bezedikleri çıkarımı yapılabilir. London altın avcılığı yaptığı süreçte yerlilerden bu anlamda etkilenmiş, Aytmatov ise kendi yöresindeki büyüklerinden özellikle de ninesi Ayımkan'dan halk anlatıları dinleyerek bir çocukluk ve ilk gençlik yaşamıştır. Hal böyleyken roman ve hikâye yazarlığı icra eden bu iki edebiyatçının, eserlerinde açıktan ya da sezdirme yoluyla folklorik unsurların barınması gayet mümkündür ve sanatsal açıdan da bir zenginliği beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda konuya yaklaşıldığında özellikle destan, mit ve efsane gibi türlerdeki kahramanların isim alma hadisesi bir sebebe bağlandığından, yazarların da bahsi geçen folklorik unsurlardan etkilendiğinden hareketle, bu isim alma olaylarını vaka örgüsünde belirgin hale getirmeleri gayet doğal şekilde karşılanmalıdır.

Görünüş itibariyle diğer kurtlardan ayrı tutulan, farkını büyüklüğü ve diğer pek çok niteliğiyle belli eden Akbar'ın yöre insanı tarafından adlandırılışı:

"...Yöredeki çobanların dişi kurda verdikleri ilk ad 'Akdalı' (Akcıdav) idi. Az sonra halkın dilinde bu isim Akbörü'ye dönüştü. Daha sonra da ona, en ulu, en büyük anlamında Ekber ya da Akbar dediler. O zamanlar bunun, çok başka bir geleceğin, bir kaderin, bir ayrıcalığın işareti olduğunu kimse anlamamıştı..." (DKR sf.14)

Bozkırda çobanlık yapan ahalinin diğer kurtlardan her anlamda ayrılan son derece güçlü bir fiziki yapıya sahip Taşçaynar’a isim veriş de tıpkı Akbar’da olduğu gibi fiziksel özelliklerinden kaynaklıdır: “...*Taşçaynar (taş çiğner) adını ona yöredeki çobanlar vermişti. Çünkü çenesi taşları çiğneyip ezecek kadar güçlüydü...*” (DKR sf.11). Akbar ve Taşçaynar’ın isim olarak belirgin bir hal alması ve yüceltilmesi, Türk kültüründeki ad kazanma motifiyle ilintilidir. Eski Türkler bir maharet ya da yiğitlik göstermeden isim kazanamazlardı. Bu durumun en güzel örneklerinden biri *Dede Korkut Hikâyelerinden, Dirse Han Oğlu Boğaç Han Destanında* görülür. Metnin kahramanı bir hüner veya nitelik göstermesi sonucu isim kazanmış olur:

“...*O üç oğlan kaçtı. Dirse Han’ın oğlancığı kaçmadı, ok meydanın ortasında baktı durdu. Boğa da oğlana sürdü geldi. Diledi ki oğlanı helak kılsın. Oğlan yumruğu ile boğanın alnına kıyasıya tutup vurdu. Boğa geri geri gitti. Boğa oğlana sürdü tekrar geldi. Oğlan yine boğanın alnına yumruğu ile sert vurdu. Oğlan bu sefer boğanın alnına yumruğunu dayadı, sürdü meydan başına çıkardı. Boğa ile oğlan bir hamle çekiştiler. İki kürek kemiğinin üstüne boğanın köpüğü bağlandı. Ne oğlan yener, ne boğa yener. Oğlan fikreyledi, der:*

‘*Bir dama direk vururlar, o dama destek olur, ben onun alnına niye destek oluyorum, duruyorum.*’ Oğlan boğanın alnından yumruğunu giderdi, yolundan savuldu. Boğa ayaküstünde duramadı, düştü tepesinin üstüne yıkıldı. Oğlan bıçağına el attı, boğanın başını kesti. Oğuz beyleri gelip oğlanın başına toplandılar, aferin dediler. ‘*Dedem Korkut gelsin, bu oğlana ad koysun, beraberine alıp babasına varsın, babasından oğlana beylik istesin, taht alıversin*’ dediler.” (Ergin, 2015:25).

Boğaç Han’ın isim almasına sebep olan hadise bu şekildedir. Henüz bir maharet göstermediğinden isimsiz şekilde yaşamaktadır. Boğayı öldürerek diğer insanların nazarında isim almaya layık görülmüştür. Kadim Türklerde isim alma ya da kazanma bir sebebe ve ritüele bağlıdır. Üzerinde önemle durulan bir kazanç olarak görülen ad kazanma olayı, kendini toplumda kanıtlama, saygınlık kazanma olarak telakki edilmiştir. Bu bağlamda folklorik anlatı dünyasına son derece hâkim olan Aytmatov’un Akbar ve Taşçaynar’ın isim alma olayı üzerinde detaylı şekilde durması ve bu durumu kazanılmış bir hak ya da paye olarak göstermesi son derece çarpıcı bir folklorik motifin romana kazandırılması işidir. Akbar ve Taşçaynar yöredeki çobanların gözünde diğer kurtlardan meziyetleri ve heybetleri sebebiyle ayrı tutulmak için adlandırılmışlardır.

Beyaz Diş de insan tarafından adlandırılıp diğer türdaşlarından ayrı bir yere konmuştur. Boz Kunduz’un kampına ilk geldiklerinde tanışma fırsatı bulduğu insanın dikkatini dişlerinin büyüklüğü ve beyazlığının belirginliğiyle çeken Beyaz Diş, romanda

ilk kez bu isimle anılıyor ve bir karakter kazanmış oluyor. Bu isimlendirme insan tarafından temel adlandırma esasına uygun şekilde gerçekleştiriliyor:

“...Adını söyleyen adam dişi kurdun yaklaştı. Elini başının üzerine koyduğunda dişi kurt biraz daha yanaştı sadece. ısırmadı, ısırma tehdidinde bile bulunmadı. Diğer adamlar da gelip ona dokundular, okşadılar. Dişi kurt onların geri çekilmesini sağlayacak bir şey yapmıyordu. Çok heyecanlanmıştı adamlar ve ağızlarından bir sürü ses çıkarıyorlardı. Yavru, bu seslerin herhangi bir tehlikeye işaret etmediğine karar vererek annesinin yanına çöktü. Onlara boyun eğmek için elinden gelenin en iyisini yapmasına karşın zaman zaman tüylerini kabarttığı oluyordu.

Yerlilerden biri ‘O kadar da tuhaf sayılmaz,’ dedi. ‘Zaten babası da kurttu. Evet, annesinin köpek olduğu doğru ama çiftleşme mevsiminde gidip onu ormanda bir ağaca bağlayan, benim birader değil miydi? Hal böyle olunca Kiche’nin babası da kurttur.’

İkinci yerli, ‘Kaçalı bir yıl falan oluyordur, Boz Kunduz,’ dedi.

‘Hiç şaşırtıcı değil, Balık Dilli,’ diye cevap verdi Boz Kunduz. ‘Kıtlık zamanıydı ve köpeklere verilecek et yoktu.’

Diğer yerli, ‘Demek kurtlarla birlikte yaşamış,’ dedi.

Boz Kunduz elini yavru kurdun üzerine koyarak, ‘Öyle görünüyor, Üç Kartal,’ diye cevapladı, ‘bu da onun kanıtı.’

Yavru kendisine değen eli hissedince hırladı ve o el bir yumruk olarak inmek üzere yukarı kalktı. Bunun üzerine yavru diş göstermekten vazgeçerek başını eğince el de tekrar eski yerine dönerek kulaklarının arkasını ve boylu boyunca sırtını okşamaya başladı.

Boz Kunduz, ‘Evet, bu onun kanıtı,’ diye devam etti. ‘Belli ki bunun annesi Kiche. Babası ise bir kurt. Böylece bu yavrunun çoğu kurt, azı köpek. Dişleri beyaz ve adı da Beyaz Diş olacak. Ben sözümü söyledim. Bu yavru, artık benim köpeğimdir. Kiche benim kardeşimin köpeği değil miydi? Benim kardeşim de ölmedi mi?’

Böylece bu dünyada isim almış olan yavru, yere uzanmış izliyordu...” (BD sf. 92-93)

3.2.1.2. Güçlü Erkek Kurtlara Rağmen Dişi Kurtların Liderliği

Her iki eserde de erkek kurtlar bulundukları sürü içinde güçlü fiziki yapılarıyla ön plana çıkarılır. Romanların ikisinde de böyle bir manzaranın oluşu yaşantısal argümanların eserlere yansıtıldığını gözler önüne serdiği gibi sürü lideri olarak tasarlanıp okuyucu karşısına çıkarılan dişi kurtların liderliğini meşrulaştırmaya da yarar. Zira güçlü bir bireyin herhangi bir konuda kabullenışı ya da başka bir ifadeyle biat edişi, doğal yoldan bir meşrulaştırmayı yazar açısından daha rahat sağlanabilir hale getirir. *Beyaz Diş*’te Bozkurt ismiyle anılan erkek kurdun Kiche’yi, *Dişi Kurdun Rüyaların*’da ise

gücüyle nam salıp isim almış Taşçaynar'ın ise Akbar'ı lider olarak kabul edişi, okuyucu nazarında dişi kurtları en baştan yücelten bir etkidir. Bu kabullenişle birlikte iki karakterin becerileri, zor birtakım işleri rahatlıkla yapışları olağan şekilde karşılanır. Hem modern anlatı türlerinde hem de romanla kıyaslandığında her yönüyle yaşantı temelinden daha uzak olan destan, masal, efsane gibi edebi türlerde de görülen bu hadise, kahramanı yüceltme yöntemidir. Kahraman ne kadar zorlu bir mücadele verirse ve karşılaştığı rakip ne nispette bir güce sahipse kazanılan zafer de o derece yücelir. Çenesiyle taşları bile ezecek kadar güçlü olan Taşçaynar gibi güçlü bir erkek kurda rağmen sürüsünün liderliğini yapan Akbar bu anlamda yüceltilen bir roman karakteridir. Kiche de sürüdeki alfa erkek olan Bozkurt'un saygı duyduğu sürü liderliğini teslim ettiği bir dişi kurttur.

Doğadaki kurt sürülerinde liderlik çoğunlukla alfa bir dişi ve erkek arasında paylaşılır. Bazı durumlarda da baskınlık gösteren bireylerin durumuna göre farklılık göstererek dişi ya da erkek alfa bireyler tek başlarına liderlik görevini yerine getirebilir. Erkek kurtlardan kuvvet, büyüklük, dayanıklılık, hız gibi fiziksel özellikler açısından daha geride olan dişi kurtlar, bilişsel becerilerini nesiller boyu daha fazla geliştirerek açığı kapatmış ve çoğu durumda öne geçmiştir. Bu bakımdan bireysel avlarda ya da savunmalarda daha şanslı olan erkek kurtlar, sürü halindeki yaşam içerisinde avlanma, göç etme ya da savunma gibi olaylar yaşanırken uzun vadede hayatta kalmaya yönelik stratejiler oluşturmayı daha çok önemseyen dişi kurtların, sürüye yön verme konusundaki eğilimlerine itaat eder tarzda ya da bu gibi davranışlara aşırı tepkiler göstermeyen, görmezden gelen tutumlar sergilemiştir.

Sürü halinde yaşayan her avcı memelide olduğu gibi kurtlar da birlikte hareket etmek durumundadır. Bu birlikteliğin devamlılığını sağlayan en önemli esas hiyerarşiye bağlı kalma akdinin çiğnenmemesine dayanır. Sürüdeki her bireyin yeri ve görevi bellidir. Bu yer ve görevden memnuniyet duymayan her sürü üyesi mücadeleye girmek zorunda kalır. Mücadelenin şiddetine ve kime karşı verildiğine bağlı olarak sürü içerisinde yeni kararlar alınabilir. Alfa bireye karşı kazanılan bir mücadele sürü içerisinde kendini kanıtlama ve büyük ihtimalle sürünün liderliğini ele geçirme fırsatını yarattığından, sürünün liderleri sürekli bu gibi meydan okumalara maruz kalır. Bu meydan okumalardan galip geldikçe sürüdeki yeri sağlamlaşan alfalar, sürüde alınacak yeni kararlar için de doğal yoldan bir salahiyet kazanmış olurlar. Bu mücadeleler sürünün dinamik bir yapıya sahip olmasını sağladığı gibi tüm bireyleri tetikte tutarak, güçlü olma ve fırsatları

değerlendirme gibi yönlerden güdülediğinden, sürünün devamlılığını sağlaması konusunda büyük kazanımlar elde etmesini sağlar. Bu durum da tek tek ve toplu olarak hayatta kalma şansını arttırır.

D.K.R.'da sürü liderinin kimin hangi sebepten olduğu şu şekilde ifade ediliyor:

“...Taşçaynar güçlüydü. Kürkü kalın, yumuşak ve sıcaktı. Suskun, mağrur Taşçaynar da dişi kurdun hissettiklerini algılamış, içgüdüsiyle onun ana olacağını anlamış, heyecanlanmıştı. Kulaklarını dikmiş, büyük ve köşeli başını kaldırmış, yuvalarına iyice gömülü kara gözbebeklerinin durgun bakışlarıyla, gölge gibi, belli belirsiz bir şeyler görür gibi olmuştu. Soludu, öksürür gibi sesler çıkardı ve böylece durumdan memnun olduğunu, mavi gözlü dişisine nazlanmadan, homurdanmadan itaat edeceğini, onu koruyacağını anlatmış oldu. Büyük, sıcak ve ıslak diliyle Akbar'ın başını, gökmavisi parlak gözlerini ve burnunu yaladı. Akbar onun, kan hücumu ile birden yakıcı bir sıcaklık alan, yılan gibi çevik ve hızlı hareket eden dilini, şefkatle kendisine uzandığı zaman çok seviyordu. Önce biraz aldırışsız görünse de, onun tahrik edici sürtünmelerinden pek hoşlanırdı. Bol bol taze et yiyerek karınlarını doyurdukları zaman huzurlu bir şekilde dinlenirken de çok seviyordu onun sulanan ve tatlılaşan dilini.

Bu çiftin kılavuzu, emir vereni, Akbar idi. Avı başlatma görev ve hakkı da ona aitti. Taşçaynar ise güvenliği sağlıyordu. Yenilmek bilmeyen gücünü kuvvetini ona adamıştı. Yorulmadan, yüksünmeden onun isteklerini sadakatle yerine getirirdi...” (DKR sf. 12-13)

Fiziksel açıdan son derece üstün olan Taşçaynar doğal bir kabullenişle ve deyim yerindeyse boyun eğerek Akbar'ın liderliğini tanıyor. Yukarıda değinildiği üzere dişilerin sürü için faydalı birtakım becerilere sahip olmaları hususu burada da son derece belirgindir. Bu durumun bir diğer sebebi ise dişi kurtların özellikle görünüş güzelliğiyle ve becerilerinin üstünlüğü itibarıyla çiftleşme konusunda daha cazip özellikler gösteren, sağlıklı, kuvvetli, duyu ve sezgileri güçlü olanlarının sürüdeki diğer erkek kurtlar tarafından bir gözde olarak görülmesi, istenen aranan bir yapıda olmalarıdır. Nesil devamlılığında işi şansa bırakmayan bu durum doğal yaşam içerisindeki tüm canlılarda görülen türlerin devamlılığını ve çeşitliliğini sağlayan son derece kilit bir olgudur. Taşçaynar'ın Akbar'a biat edişindeki bir diğer sebep ise onun gebe olması ve neslini devam ettirecek yavruları doğuracak olmasıdır. İçgüdüsel olarak erkek kurt da yavruları

önemseyip düşünecek olsa bile yavruların annesi kadar düşünebilmesine imkân yoktur. Bu sebeptendir ki yavrularının hayatta kalma olasılığını arttıracak önlemleri daha sağlam bir biçimde alabilecek olan dişiye, onun kararlarına en baştan uymak en akıllıca yol olacaktır. Avların ne zaman ve nasıl olacağı, nereye sığınacağı gibi hayati kararlar hep Akbar tarafından alınır, alınmalıdır.

Tıpkı Akbar gibi sürüsü tarafından lider olarak kabul edilen Dişi Kurt (Kiche) BD’de şu şekilde anlatılıyor:

“...Sürünün başını çeken iri bir erkek bozkurt vardı, sürünün liderlerinden biriydi o. Sürüyü dişi kurdun peşine koşturan oydu. Hırsla kendini geçmeye çalışan genç kurtları hırlayarak uyaran veya ısıran, oydu. Karın içinde artık yavaş yavaş koşan dişi kurdu gördüğünde sürünün hızını arttıran da oydu.

Dişi kurt, kendisi için ayrılan yer orasıymışçasına hemen bozkurdun yanına gelip sürünün hızıyla koşmaya başladı. Arada sırada attığı adımlarla bozkurdun önüne geçerse bozkurt ona ne hırlıyor ne de dişi gösteriyordu. Tersine sevecenlikle yaklaşıyor, kibar davranarak memnun etmeye çalışıyordu...” (BD sf.39)

DKR’de Taşçaynar’ın boyun eğişine, kabullenişine benzer durumu burada da görülür. İri yaradılışlı, kuvvetli sürü lideri olan Bozkurt, sürünün liderliğini dişi kurtla paylaşıyor ve hatta sürü liderliğini tüm sürüyü onun peşinden koşturarak dişi kurda bir nevi teslim ediyor. Dişi kurdun koşu sırasında kendisini geçmesini normal bir hadise olarak karşılıyor. Sürüde lider olarak kabul edilen bozkurt bu davranışıyla sürünün esas planlayıcısının dişi kurt olduğunu tüm sürüye sezdirip gösteriyor. Her iki romanda da birbirine benzer şekil ve yöntemlerle erkek kurtların dişi kurtlara sürü liderliğinin icazetini vermesi durumu belirgin bir benzerlik olarak gözlemlenmektedir. Erkek kurtlar hem becerileri sebebiyle hem de eş olabilecek cazibeleriyle dişilere liderliği teslim eder ya da paylaşır. Bu iki durumdan hangisinin ağır bastığı anlatıların devam eden seyrinde dişilere biçilen rollerle belirleyici olmuştur. Hem Akbar hem de Kiche yalnızca nesil devam ettirmede seçilen cazip bir dişi olma rolünden daha çok liderlik vasıfları ile ön plana çıkarılmıştır.

Ayrıca iki yazarın da tabiatın üreten, var eden yaşam döngüsünü sağlayan yönünü belirgin bir şekilde gösterme çabasının bir sonucu olarak, Kiche ve Akbar gibi iki anneyi, tabiat ana denilen olguyu temsil eden, görünür kılan tipler olarak tasarladıklarını söylenebilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde her iki karaktere son derece kilit misyonlar

da yüklenmiştir. Kiche yarı kurt yarı köpek fitratıyla romanın en önemli karakterinin annesi olmuş ve her iki türün fitratını da yavrusuna aktarmıştır. Böylelikle hem kurt hem de köpek davranışlarını yerinde ve olması gerektiği nispette sergileyebilen Beyaz Diş, melez bir tür olmasına rağmen tabiatın uyum sağlama ve var olma konusundaki mahirliğini de temsil etmiş olur. Akbar'ın durumu ise belirli noktalarda Kiche'den ayrılrsa da var eden, çoğaltan ve çevredeki tüm olaylara bir şekilde uyum sağlayan bir annedir. Anne olabilmek için de defalarca çabalaması yönüyle de tabiatın insana rağmen kendini var etmedeki inatçılığının en belirgin tezahürüdür. Bundan dolayıdır ki her iki yazar tamamen bilinçli şekilde sürülerinin liderliğini dişilere vererek onlara geniş çerçeveden değerlendirildiğinde bir misyonun temsilciliğini bilinçli bir şekilde teslim etmiştir.

3.2.1.3. Dişi Kurtların Erkek Kurtları Cezalandırma Biçimi

Romanların ikisinde de erkek kurtlar işledikleri suçlar ya da yaptıkları önemli hatalar neticesinde dişi kurtlar tarafından aynı şekilde cezalandırılır. Bu benzerlik son derece belirgindir ve hatta aynı kelimelerin, benzer tabirlerin kullanılmış olması da çalışma açısından oldukça önemli bir veri sunmaktadır. “Omuzdan ısırma” olarak iki romanda da yer alan bu cezalandırma biçimi ortak bir motif gibi telakki edilebilir ve karakterleri tipléstiren bir husus olarak algılanabilir.

Daha evvel de bahsedilen üzere iki kurt sürüsünün de liderleri dişi kurtlar olduğundan, sürü içerisinde işlenen hatalarla ilgili cezai müeyyide uygulama yetkisini de doğal olarak kazanmışlardır. İşlenen hayati bir hata, sürü bireylerinin hayatını tehlikeye sokan dikkatsiz bir davranış ve Taşçaynar'ın Akbar'a ihanet edişi gibi durumlar roman dişileri tarafından aynı şekilde ve aynı şiddetle cezalandırılır. Böylesine aynı kelime grubunu kullanacak kadar belirgin bir benzerliğin romanlarda görülmesi, akla etkilenme ilham alma gibi bir durumun varlığını getirebilir. Bu açıdan bakıldığında, cezalandırma biçimlerindeki benzerlik, üzerinde önemle durulması gereken, çalışmanın esas amacına ulaşmasını sağlayacak kritik argümanlardan birisidir. Bu durumla ilgili çıkarımlar çalışmanın sonuç kısmında detaylı bir şekilde açıp değerlendirmeye çalışılacaktır.

Akbar zaaf gösterip başka bir dişi kurtla kendisini aldatmış şekilde yuvasına dönen Taşçaynar'ı şiddetli bir şekilde cezalandırıyor:

“...Yalnız bir defa, tuhaf ve beklenmedik bir olay meydana gelmişti: Taşçaynar şafak vaktinde yuvadan ayrılmış, geç vakit, başka bir dişi kurdun kokusu vücuduna sinmiş olarak dönmüştü. Çok kızışan ve yörede dolaşan, kilometrelerce

uzaktan erkek kurtları tahrik eden o yabancı dişi, onun da aklını başından almıştı. O kokuya dayanamayan Taşçaynar gidip onunla buluşmuş, sevişmişti. Akbar, vücuduna yabancı dişi kokusu sinmiş olarak dönen Taşçaynar'ı bağışlamamıştı. Ansızın saldırarak omuzunu dişlemiş, yuvadan kovmuştu. Günlerce yanına yaklaştırmamıştı o budalayı...” (DKR sf.13)

İnsanlarda görmeye alışık olduğumuz bir davranışın kurtlara sembolik biçimde atfedildiği görülmektedir. Sürü halinde yaşayan, bulundukları habitat içinde tek eşlilikleriyle bilinen türlerin belki de en başında kurtlar gelir. Akbar hamile halde yuvasında doğumu beklerken kendisini başka bir dişi kurtla aldatan Taşçaynar'ı, tıpkı insanoğlunun verdiği tepkiye benzer şekilde cezalandırıp yuvadan kovuyor. Akbar'a göre Taşçaynar aralarında kabul edilen akdi bozup iki bireyden mürettep fakat yakın zamanda sayısı artacak sürüye ihanet etmiştir. Aralarında oluşan bağa zarar vermiştir. Hamile olduğu için hormonal dengesi her memelide olduğu gibi alt üst olan Akbar, Taşçaynar'a verdiği tepkinin şiddetini arttırmış, henüz doğmamış yavrularının bile masumiyetine ihanet ettiğini düşünerek, ona hiç unutamayacağı bir ders vermiştir. Böylelikle Taşçaynar yeniden ve hiç bozulmayacak şekilde hizaya sokulmuş, Akbar'a karşı bir kez daha aynı hatayı işleyemeyecek biçimde uyarılmıştır.

Aynı şekilde cezalandırma durumunu Tekgöz ve Dişi Kurt (Kiche) arasında da görülmektedir:

“...Tekgöz sindiği yerden yavaşça kalkmış onu izliyordu. Dişi kurdun boş yere sıçrayıp durmasından hoşnutsuz olduğunu belli ederek güçlü bir hareketle o da zıpladı. Dişleriyle tavşanı kaptı ve çekip aşağı indirdi. İşte tam o anda yan tarafından kuşkulu bir çatırdama sesi duydu ve faltaşı gibi açılmış gözleriyle genç bir çam filizinin ona vurmak üzere yere doğru eğildiğini gördü. Çenesi açılıp yakaladığı şeyin gitmesine izin verdi ve bu tuhaf tehlikeden kaçmak için biraz geriledi. Diş gösteriyor, gırtlğından tehdit dolu hırlamalar çıkarıyordu; vücudundaki her kıl öfke ve korkudan dikilmişti. Genç çam filizi, ince uzun boyuyla tekrar dikildi ve tavşan yine dans ederek havaya yükseldi.

Dişi kurt Tekgöz'e kızmıştı. Azar kabilinden dişlerini geçiriverdi omuzuna. Ama zaten korku içindeki Tekgöz, bu ani saldırının nereden geldiğini tam anlamadan dönüp çok daha büyük bir korku ve şiddetle cevap vererek dişi kurdun burnunun kenarını yarı. Onun bir azar karşısında bu kadar öfkelenmesini hiç beklemeyen dişi kurt, müthiş hiddetle hırlayarak üzerine atladı. Tekgöz hatasını işte o an anladı ve eşini yatıştırmaya çalıştı. Ama eşi bütün yatıştırma girişimlerinden vazgeçene ve vücudunu kıvrıp başını uzak tutarak omzunu onun cezalandıran dişlerine teslim edene kadar asla durmadı dişi kurt...” (BD sf. 48)

İki romanda da dişiler erkek kurtları hayati olmayan bölgelerinden ısırarak cezalandırıyor. Normal şartlarda vahşi benliğe sahip hayvanların saldırırken şiddeti

ayarlama gibi bir hususa dikkat etmesini beklenemez. Bunun içindir ki saldırıya uğrayan tarafın hayatta kalması gücüne ve kaçma becerisinin kuvvetine bağlı olur. Ancak yukarıda verilen örneklerde cezalandırmada kısıtlamaya giden dişi kurtlar, hata işleyen erkek kurtlara merhametli davranmakta karar kılmışlar, boyun gibi tek hamlede ölümcül darbe atılabilecek yerlerden ısırmayı seçmemişlerdir. Erkek kurtlar da karşılık vermeye güçleri yetecek olmasına rağmen boyun eğip cezalarına razı olmuşlardır. Tarafların bu tutumu, birbirlerine karşı sevgi ve saygıyı halen muhafaza ettikleri sonucunun çıkarılmasına zemin hazırlar. Bu kapsamla değerlendirildiğinde sembolik manada insani vasıfların kurtlara yüklendiği, ceza mekanizmasının sanıldığı kadar gaddarca olmadığı ve sürü bireylerinin birbirlerini kaybetmekten çekindikleri yargılarına varılmasını mümkün kılmaktadır.

3.2.1.4. Sürüde Olup Sürüden Ayrılan Kurtlar

Kahramanın yüceltilmesi durumuna önemli bir örnek olarak gösterilebilecek fiziksel farklılıklara değinme durumu, çalışmaya konu olan romanlar içerisinde özellikle olay örgüsü içinde kilit yeri olan yan karakterlere, başkarakterlere ve onların rakibi olan kurtlara atfedilmiştir. Kahramanların övülüp biricik hele getirildiği, kahramanların rakiplerinin de övülerek kahraman tarafından verilen mücadelenin yüceltildiği roman öncesi türlerde çok sık görülebilen, modern anlatılarda da karşılaşılabildiğinden bu durum iki romanı da hem sürükleyici bir unsur hem de kudret meşruluğunda kullanılan önemli bir hususiyettir. Okurun kahramanı kabullenip benimsemesini daha sağlanabilir kılan bu detaylar, aynı zamanda ilgi çeken, okuru kurmaca içerisinde tutmaya yarayan son derece elverişli argümanlar olarak kullanılmıştır.

Roman insanı yalnızca iyi yanlarıyla değil defolarıyla, yanlıgılarıyla ve başarısızlıklarıyla kısacası her yönü ve haliyle anlatma çabası içinde olan belki de ilk türdür (Tekin, 2016:63). Burada mevzu bahis olan romanlarda ise insanın değil doğanın hikâyesini anlattığından, kahramanların da hayvanlar oluşundan ve bu hayvanlarla teması olan insanların çok büyük bir bölümünün de kusurlu, yozlaşmış ve pek çok defosuyla da -özellikle doğal dengeye saygısızlık- anlatıldığını göz önüne alındığı zaman, her iki eserin romanın doğasına uyumlu bir niteliği ihtiva ettiğini de görülür. Bu bağlamda incelenen romanların müelliflerinin, kurtları hem fiziksel hem de davranışsal nüanslarıyla gözler önüne sermesi her ne kadar destan, masal, efsane gibi modern anlatı olarak kabul görülmeyen türlerdeki kahraman övgülerine yakın bir anlayışı benimsedikleri savını

işaret eder gibi görünse de anlatıların insanları kusurlarıyla yansıtmamasından sebeple algıyı tersine çevirip roman ruhuna sadık kaldıkları çıkarımının yapılmasını mümkün kılmaktadır. Daha net bir ifade ile iki romanın da derdi, insana dair birtakım olguları, davranışları ve dünyaya bakış açılarını eleştirmek olduğundan, insanı yererken doğayı, doğa özelinde de kurtları övmektir diyebiliriz. Aslında temel nokta olarak tabiatın unsurlarının hikâyesini anlatmada insana dair birtakım hususların ele alınması, amaca ulaşmak, hikâyeleri derinleştirmek ve farklı bakış açıları oluşturmada kullanılan son derece çarpıcı bir araç olmuştur.

Aytmatov yöre kurtlarından görünüş ve davranışsal açıdan ayrılan Akbar ve Taşçaynar'ı şöyle tasvir ediyor:

“...Akbar ve Taşçaynar yörenin yabancısı idiler. Gözleri keskin olanlar, görünüşlerinin bile o yöredeki kurtlara benzemediğini hemen anlarıydı. Bunların, bozkır kurtlarına özgü açık renkli bir yeleleri vardı. Bu yele, gümüş renginde kalın bir örtü gibi boyunlarını sarıyor, sonra omuzbaşlarına ve karınlarına iniyordu. Bu bozkurtların ya da boz boyunluların boyları da Isık-Göl yaylalarında yaşayan kurtlardan daha büyüktü. Akbar'ı görmeniz mümkün olsaydı, gözlerinin parlak mavisine ve yarı saydam oluşuna şaşır kalırdınız. Çünkü böylesi pek nadir görülürdü ve belki de tek örneği Akbar idi...” (DKR sf. 14)

Özellikle Akbar'ın gözlerinin türünün tek örneği olduğu yargısıyla Aytmatov, bariz bir şekilde romanının en önemli kişisini ayrı bir yere koyabilmek için övüyor. Romanlar son derece geniş yelpazede kişi kadrosu kullanır. Bu kişinin insan olması gibi bir zaruret kesinlikle söz konusu değildir. Bu anlamda roman son derece özgürlükçü bir yaklaşımı yazarına sunar. (Tekin, 2016:61). Aytmatov da bu durumdan faydalanıp özellikle Akbar ve Taşçaynar'ın gerek fiziksel gerekse de ruhsal tasvirine oldukça ehemmiyet verip kişileştirerek, şahıs kadrosunun en muhkem elemanı haline getirmiştir. Bu bağlamda Aytmatov'un kurtları eşsiz, tarifi zor melekeler her yönden sahip karakterlerdir. Bundan sebeptir ki çalışmada normal şartlarda insan ile eşanlamlı olan kişi sözcüğünü, romanların kişisi olarak tasarlanan kurtlar için kullanılacaktır.

Jack London'da da aynı anlayış hakimdir. Dişi Kurt (Kiche) bulunduğu sürüde diğer kurtlardan bariz şekilde ayrılır ve bir dişi olmasına rağmen erkek kurtlar kadar iri olması sebebiyle de farkını her haliyle belli eder:

“...Bir kurt için fazla iriydi; bir deri bir kemik haliyle bile türünün en irilerinden olduğunu gösteriyordu.

Henry, “Omuz yüksekliği 75 santim var,” dedi. “Boyuyrsa bahse girerim 1,5 metreden az değildir.”

Bill ise, “Bir kurt için ne garip bir renk,” diye eleştirdi hayvanı. “Daha önce hiç kıvı kurt görmemiştim. Tarçına benziyor.”

Aslında hayvan hiç de tarçın renkli değildi. Kürkü, normal kurt kürkü rengindeydi. Baskın rengi bozdu ama belli belirsiz kıvılca bir tonu vardı; şaşırtıcı, bir anda görünüp kaybolan bir renkle ışıldayan, hayvanın görüntüsünün serabıymışçasına, o anda belirgin bir şekilde boz renkliken, bir an sonra sıradan deneyimler çerçevesinde sınıflandırılmayacak belli belirsiz kıvıl ışıltılar saçan bir ton...” (BD sf.22)

Jack London tıpkı Aytmatov gibi roman karakterini farklı bir yere koyan, tabiri caizse efsaneleştirip yücelten bir tutum sergiliyor. Özellikle dişi kurdun rengi ile ilgili yaptığı tasvir son derece çarpıcı, zihinde farklı görüntüler uyandıracak cinsten bir yaklaşım. Kişi kadrosunda muhkem bir yer işgal eden, romanın en önemli kişisinin annesi olan Kiche’yi anlatırken kendisine bırakılan tarif sahasını sonuna kadar kullanan London, defaten zikredildiği gibi karakterini olağanüstüye yakın işleri başarabilecek becerilere sahip bir varlık olarak telakki edilmesini sağlayacak nitelemelerle okur karşına çıkarıyor. Böylelikle okur, yazarın tarif ettiği gibi tarif edilen yöne doğru adımlarını atarak, karakterle ilgili aklında şüpheye mahal vermeyecek kanıları oluşturabiliyor. Yine ilerde Beyaz Diş ismini alacak boz eniğin diğer kardeşlerinden ayırt edici özellikleriyle tasvir edilmesi durumu tespiti destekleyen bir diğer husustur:

“...Erkek kardeşlerinden de, kız kardeşlerinden de farklıydı o. Onların üzerinde analarından miras kıvılca ton varken o ise özellikle bu konuda tamamen babasına çekmişti. Yavrular arasında tek boz enikti. Kurtlara ait ne özellik varsa onlarla birlikte dünyaya gelmişti. Aslında fiziksel olarak yaşlı babasına ait ne özellikler varsa onlarla doğmuştu ve bunun tek istisnası, kendisinin iki, onunsa bir gözünün olmasıydı...” (BD sf. 61)

Doğumundan itibaren beyaz Diş’in sıradanlıktan uzak bir yapıya sahip olduğu düşüncesini okur gözünde oturtan bu roman bölümü, bir yanıyla da Beyaz Diş’in safkan kurt olan babasına daha yakın bir yapıda olmasını vurgulaması yönüyle, karakteri yarı köpek yarı kurt annesine rağmen tabiata daha yakın bir unsur olarak tasvir etme amacını taşımaktadır. Beyaz Diş annesinden gelen köpek genetiği sayesinde insanlara uyum sağlama ve hızlı öğrenme açısından kurtlara nazaran daha ileri bir seviyededir. Kurt babasından aldığı genetik miras sayesinde ise sezgi, dayanıklılık, mücadele ruhu ve diğer

pek çok duyuşsal nitelik açısından çevresinde bulunan tüm köpeklerden daha üstün meziyetlere sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda Beyaz Diş'in kurt yönü baskın bir melez oluşunun kendisine son derece kilit avantajları beraberinde getirdiğini değerlendirilebilir.

3.2.1.5. Kurtların Gözünde İlahlaşan İnsan

Doğa unsurlarıyla dünyada var olduğu süre boyunca mücadele eden, bu mücadeleyi kazanabilmek için tabiat unsurlarından farklı olarak fiziksel becerilerinden daha çok bilişsel, zihinsel becerilerini kullanan insanoğlu, tabiatı hükmü altına aldığı gibi hangi canlının ne nispette var olacağı ile ilgili de karar verici bir pozisyonu elde etmiştiri. Bu durumun dengesini korumak akıllıca ve sağlanabilir bir yaşamanın altın anahtarıdır. Her ne kadar günümüzde nüfusun artışına paralel olarak doğal denge geri dönülemeyecek bir felaketin eşiğinde olsa da binlerce yıl boyunca insan, ehlileştirdiği tabiatın her türlü unsuruyla uyum içinde karşılıklı fayda esasına dayalı bir yaşam döngüsünü oluşturabilmiştir. Bunu sağlarken de en çok faydalandığı doğal unsur hayvanlar olmuştur. Özellikle soyu kurtlara dayanan köpekler hem ehlileştirilip çeşitli alanlarda insana fayda sağlamış hem de insana itaat eder bir yapıya kavuştuğu anda hayat standartlarını arttırmıştır. Bu itaat mekanizması içinde köpekler ve daha birçok vahşı kökenli evcilleşmiş hayvanın nazarında insan, yaratma yetisi olan, hükmeden, gerektiğinde ceza lüzum gördüğünde de ödül veren bir varlık olarak kendine yer edinmiştir.

Karşılaştırması yapılan bu iki romanda da insan, kurtların bakış açısıyla İlahi, Tanrısal niteliklere sahip bir canlı olarak tasarlanmıştır. Özellikle bu durumu tabir etme şekli, kullanılan kelimelerin ve bakış açılarının ortaklığı dikkati çekmektedir. zerinde önemle durulması gereken ve romanların derdinin daha net anlaşılmaya are olacak bu kısımlar, çalışmayla ilgili önemli çıkarımlarda bulunulmasının da zeminini hazırlaması sebebiyle dikkat kesilmesi gereken bir durumdur. Diş'i Kurdun Rüyalarında "ilah varlıklar" olarak nitelendirilen insanoğlunun kurt gözünden tanrılaştırılması şu şekilde ifade edilir:

"...Koyunların yanında insanlar da vardı. O hayvanların hem esiri, hem ilâh olan insanlar!"

İnsanlar kendileri yaşıyor, ama başka canlının, özellikle de onlara bağımlı olmadan yaşamak isteyen ve buna hakları olanların yaşamalarını istemiyorlardı.

İnsanlar ‘ilâh-varlık’lar! Mujunkum bozkırında onlar da sayga avlıyordu. Önce at sırtında gelmişlerdi buralara. Üzerlerinde deri elbise, ellerinde yay ve ok vardı. Sonra ateşli silahlarla geldiler, şimşek gibi çakan ve yıldırım gibi püskürten silahlar! Bağrışarak atlarını dörtnala sürüyor ve saygalar her yöne kaçıyordu. Uçsuz bucaksız bozkırın çalılıklarında onları bulup vurmak yine de zordu. Ama bir gün bu ‘ilâh-insanlar’ arabalarla sürekliliği düzenlemeye başladılar. Tıpkı kurtlar gibi, antilopları yorgunluktan düşüp bayılınca kadar kovalıyor, sonra vuruyorlardı. Şu son zamanlarda ise helikopter kullanmaya başladılar. Önce havadan sürünün yerini keşfediyor, sonra nişancılar arabalarla oraya hareket ediyor, saatte yüz kilometreden fazla hız yaparak saygaların kaçmasını engelliyorlardı. Arabalar, helikopterler ve hızlı ateş eden filintalar, Mujunkum bozkırındaki denge ve düzeni altüst etmişti...” (DKR sf. 16-17)

Aytmatov insanın evreler halinde gösterdiği gelişimi ve bu gelişimle birlikte doğa üzerinde uyguladığı tahakkümün kısa bir özetini veriyor. İnsanın ilkel zamanlarında, önce avcı hayvanları özellikle de kurtları gözlemleyip onların metotlarını örnek alarak, sürü halinde avları yorup sonradan avladığını, daha sonra teknolojik imkânlar ışığında daha kıyıcı daha topyekûn avlar yaparak diğer avcılar üzerinde de olumsuz etkiler uyandıracak şekilde Tanrısal, sınırsız bir güç kazandığını ifade etmek istiyor. Bu durumu anlatırken takındığı tavır, bakış açısı, kullandığı kelimeler London’ın *Beyaz Diş*’te yaptığıyla büyük ölçüde örtüşüyor denilebilir. Her iki eserde baz alınan insanın doğaya ya da tam tersi şekilde ifade etmek gerekirse doğanın insana karşı verdiği mücadele konusu, *Dişi Kurdun Rüyalarında* “ilah insan”, “ilâh varlık” *Beyaz Diş*’te ise “insan-hayvan” tabirleriyle insanı adlandırmak daha çarpıcı bir anlatım şeklini eserlere kazandırmıştır. *Beyaz Diş*’te bahsi geçen anlatım şekli şöyledir:

“...Tekrar ayaklarının üzerine kalkana kadar sadece birkaç saniye geçti. Şimdi insan-hayvanların sopalarla ve taşlarla köpekleri geri sürdüklerini, onu koruduklarını, hem kendi türünden olan ama hem de olmayan bu hayvanların yırtıcı dişlerinden kurtardıklarını görebiliyordu. Ve zihninde adalet gibi berrak bir soyut kavram doğmasına gerek olmadıysa da kendi tarzında insan-hayvanların adaletlerini hissetti, onların ne olduğunu anladı: Yasa koyan ve o yasaları uygulayan yaratıklardı bunlar. Bir de yasayı uygularken sahip olduklarını beğendi Beyaz Diş. O zamana kadar karşılaştığı hayvanlar gibi ısırpı pençelemiyorlardı. Kendi canlı güçlerini, cansız nesneler aracılığıyla uyguluyorlardı. Yapacaklarını, cansız nesnelere yaptırıyorlardı. Yani bu tuhaf yaratıkların elindeki taşlar ve sopalar canlı gibi havada uçuşuyor ve köpeklerin üzerine inerek acı veriyorlardı.

Beyaz Diş’e göre bu güç normal değildi, akıl almaz bir şeydi, doğaüstüydü, tanrısal bir güçtü. Kendi doğası içinde tanrılarla ilgili herhangi bir şey bilmesi mümkün değildi halbuki, en fazla kendi algılamasının ötesinde bir şeyler bulunduğunu bilebilirdi. Onun insan-hayvanlara duyduğu bu hayranlık, korku ve saygı, bir dağın başında durup hayretler içindeki dünyaya iki elinden yıldırımlar savuran göksel bir yaratık gören insanın hissedebileceği hayranlığa ve korkuyla karışık saygıya benziyordu az çok...” (BD sf.94-95)

Beyaz Diş'in yapmış olduğu bu çıkarımlar varoluşsal bir çerçevede kendi durumunun ve konumunun değerlendirilmesidir. Annesiyle beraber vermiş olduğu mücadelelerde bulunduğu habitatta besin zincirinin en üstünde olduğunu hisseden, yenilmez bir güce boyun eğdirilemez bir hükme sahip olduğu varsayımında bulunan Beyaz Diş, insanla karşılaştığı ilk andan itibaren çaresizliğini ve aczini kabul etmek durumunda kalıyor. Daha evvelden bir vaşağı beraber alt ettiği annesi Kiche'nin bile insana karşı boyun eğişi çaresizliğini bir kat daha arttırıyor ve kendi gözüyle gördükleri, insanın zekâsı ile ürettiği aletlerle vahşi doğanın en amansız katili olan kurtlar üzerinde bu denli baskın olabilmesi, insana Tanrısal hususiyetler atfetmesine zemin hazırlıyor. Kendini insan ve tüm dünya karşısında yeni bir yere konumlandırarak varoluşunu toptan sorgulayan düşünceler içine giriyor. İnsana karşı takınacağı tavırlarla ilgili de içgüdüsel birtakım davranışların tohumları tam olarak bu ilk karşılaşmada son derece güçlü şekilde atılıyor.

“İnsanlar kendileri yaşıyor, ama başka canlıların, özellikle de onlara bağımlı olmadan yaşamak isteyen ve buna hakları olanların yaşamalarını istemiyorlardı.” (DKR sf. 16) cümlesiyle Aytmatov London gibi karakterine çıkarım yaptırmak yerine anlatıcı olarak araya girerek varoluşsal çıkarımı kurtların yerine kendisi yapıyor. Romanının nasıl ve ne şekilde anlamlandırılması ile ilgili teknik bir kusur olarak sayılamayacak kabul edilebilir bir yönlendirmede bulunuyor. Romanının sonuç kısmında yaşanacak trajedinin okur gözünde tamamen ya da nispeten meşrulaştırmasını da yapmış oluyor. Bu bağlamda Aytmatov'un bu yaptığı roman tekniği anlamında yapısal bir defo gibi görünse de buradan anlaşılması gereken şey ince bir dokunma ve yönlendirmeden ibaret olduğudur ve olay örgüsünün sonuç kısmının vuruculuğu, şok ediciliği düşünüldüğünde bir zaruret olarak görülebilir.

Aytmatov ve London'ın bu bölümlerdeki ifadelerinin birbirine benzerliği ayrı bir değerlendirmeye muhtaçtır. Tıpkı ortak bir motifi andıran *“ilah insan”*, *“ilâh varlık”*, *“insan- hayvan”* ve *Beyaz Diş'in* direkt bir ifade edişle sahiplerini *“Tanrı”* olarak anması arasındaki bağlamsal ve nispeten etimolojik benzerlik, çalışmanın sonucundaki çıkarımlarda üzerinde ayrı bir şekilde durulacaktır ve belki de çalışmanın omurga noktalarından biri konumundadır. Zira bu tespitler romanlardaki kişilerin ya da

anlatıcının, kendi hayatlarına ve başka canlıların hayatlarına dair yapmış oldukları önemli sorgulamaların meyvesidir.

3.2.1.6. Silahlarından Arındırılmış İnsanın Doğadaki Acizliği

Romanlarda insanı bir ilah gibi gören, uzak durulması ya da itaat edilmesi gereken, kendi üzerlerinde bunun baskısını şiddetli biçimde hisseden kurtlar, insanın o sınırsız zekâsıyla ve hayal gücüyle ürettiği, tüm canlılar üzerinde hüküm sürmesine yarayan alet, edevat ve silahlarından uzak haldeyken aslında ne kadar da aciz varlıklar olduğunu görürler. Dişi Kurdun Rüyalarında Akbar ve Taşçaynar böyle bir karşılaşmada Abdias'a merhamet gösterirken, Beyaz Diş'in annesi Kiche ve sürüsü, Henry ve Bill'e son derece amansız bir takiple cehennemi yaşatmışlardır. Bu tespitteki ortak nokta insanın kurtlar karşısında silah ya da benzer amaçla kullanılabilecek bir aletten yoksunken ne kadar da güçsüz olduğu ve yazarların her ikisinin de bu durumu son derece belirgin şekilde kaleme almayı seçmeleridir. Bir önceki tespitte icat ettikleriyle Tanrılaşan insandan farklı olarak burada silahlarından arınmış insanın acizliği hâkimdir. Kurtların birazdan bahsedilecek bu birbirine benzeyen olaylardaki davranış biçimindeki farklılık çalışmanın farklar kısmının ayrıca değerlendirme konusudur.

Beyaz Diş'te olay örgüsünün hemen başındaki hikâyede Henry ve Bill'in mühimmatlarının azalması sebebiyle Kiche'nin önderlik ettiği sürü karşısındaki acizliği, sürünün kızak köpeklerini Kiche vasıtasıyla aralarına birer birer çekip yemeleri, Bill'in kurtlar tarafından tuzağa çekilerek son mermilerini harcayıp onlara yem olması, London tarafından silahsız halde kurtlara karşı hiçbir şansı olmayan insanın detaylı ve çarpıcı tasvirinden başka bir şey değildir. Bu çaresizlik ve tükenmişliğin neticesinde Henry, belki de insanın doğaya hükmünün temellerini atan ilk icadı olan ateşe sığınır. Bu nazarla değerlendirildiğinde detaylı şekilde anlatılan Henry'nin ateşle kurtları uzak tutma mücadelesi, bir nevi öze dönüş ve doğaya karşı koyma manasında varoluşsal bir ket vurmaktır. Henry'nin bu çabası ateşli ya da ateşsiz silahlarla verilen mücadeleler gibi zahmetsiz ve sıradan değil bilakis her anı tetikte olmayı gerektiren Henry'nin uyumasına dinlenmesine bile müsaade etmeyen çetin bir savaştır. London bahsedilen bu mücadelede Henry'nin düştüğü durumu ve son anda kurtuluşunu şu satırlarla ifade ediyor:

“...Elindeki yanan odunları en yakınındaki düşmanlarına atan Henry, için için yanan eldivenini kara bastı ve ayaklarını soğutmak için sert adımlarla yere vurdu. Köpeklerin ikisi de yoktu ortalıkta ve Henry gayet iyi biliyordu ki onlar

günlerce önce Dobiş ile başlayıp ilerideki günlerde kendisiyle sona erecek olan uzun bir öğünün yemekleri arasında yerlerini almışlardı.

Yumruğunu canavarlara sallayarak, “Daha beni ele geçiremediniz!” diye bağırды vahşiler gibi. Sesini duyan bütün sürü tekrar heyecana geldi, hepsi hırladı ve dişi kurt karların üzerinden kayarcasına yaklaşarak arzu dolu aç gözlerle Henry’yi izlemeye koyuldu.” (BD sf.34).

Henry’nin mücadelesi tam anlamıyla bir varoluş savaşına dönüşmüştür. Elinde insanın avcı toplayıcı zamanlarındaki teknolojisine yakın bir güç vardır artık. Sığınabileceği tek şey ateşin varlığını sürdürebilmesidir. Kurtlarla arasındaki tek engel bin bir uğraşla büyötmeye çalıştığı alevlerdir:

“...Henry, aklına gelen yeni bir fikri hayata geçirmek için çalışmaya başladı. Ateşi etrafında geniş bir çember haline getirdi. Çemberin içinde eriyen kardan kendisini korumak için battaniyesini altına alıp yere oturdu. Bu şekilde alevler arasında gözden kaybolunca bütün kurtlar merakla ona ne olduğunu görmek için ateşin yanına geldiler. O zamana kadar ateşin yanında hiç bulunmamışlardı ama şimdi ateşin hemen kenarında oturup köpekler gibi gözlerini yumuyor, esniyor ve alışıık olmadıkları bu sıcaklık içinde cılız vücutlarıyla geriniyorlardı. Sonra dişi kurt, yere oturup burnunu bir yıldıza yöneltti ve ulumaya başladı. Ve hepsi teker teker onu izledi. Bütün sürü kaba etleri üzerinde oturup burunlarını göğē dikerek uluyarak açlıklarını haykırıyordu.

Şafak söktü, gün ışıdı. Alevler iyice alçalmıştı. Odun bitmişti, yenilerini getirmek gerekiyordu. Henry ateş çemberinden dışarı adım atmak istedi ama kurtlar ayaklanarak ona geçit vermediler. Üzerlerine attığı yanan odunlar artık geriye değil, kenara sıçramalarına yol açıyordu sadece. Adam kurtları geriletmek için çabaladı ama boşunaydı. Vazgeçip ateş çemberinin içine adımını attığı anda kurtlardan biri ona doğru atıldı, iskaladı ve dört ayağıyla közlerin üzerine düştü. Dehşetle çığlık atarken bir yandan da hırlayarak tekrar havalanıp ayaklarını soğutmak için karın üzerine indi...” (BD sf.34-35).

Kurtlar daha önce ateş görmemelerine rağmen kendilerine zarar verebileceğini doğuştan ve kalıtları aracılığıyla aktarılan bilgiler sayesinde bilmektedir. Henry’e ulaşmak bir an meselesi olmasına rağmen saldırı durumuna geçmeden doğru anı ateşin sönmesini dolayısıyla insanın hayvanlar karşısında sağladığı ilk üstünlüklerden birinin aradan çekilmesini beklemektedirler. Bu bağlamda insan kurt düzleminde şartlar nispeten eşitlenmiş haldedir ve tabiat insana neler yapabileceğini göstermektedir.

Adam battaniyesinin üzerine çömelmiş, oturuyordu. Vücudu öne eğilmişti. Düşmüş omuzları ve dizlerinin üzerine dayadığı kafası, artık mücadeleyi bıraktığını gösteriyordu. Arada sırada kafasını kaldırıp ateşin ne kadar alçaldığına bakıyordu. Ateş çemberi parçalara ayrılmaya ve aralarda boşluklar oluşmaya başlamıştı artık. Boşlukların büyüdüğü yerlerde ateş sönüyordu.

“Sanırım artık her an gelebilirsiniz,” diye mırıldandı. “Ne olursa olsun, ben uyuyorum.”

Bir ara uyandığında çemberin açılmaya başladığı bir yerde, tam karşısında, kendisine bakan dişi kurdu gördü.

Kısa bir süre sonra bir kere daha gözlerini açtı, sanki saatler geçmiş gibi geliyordu ona. Gizemli bir değişiklik olmuştu, o kadar gizemli bir değişiklikti ki şaşırarak uyandı. Bir şey olmuştu. Önce anlayamadı. Neden sonra fark etti. Kurtlar yoktu. Sadece ne kadar yakınına geldiklerini gösteren ezilmiş karlar vardı. Uyku onu tekrar ele geçirip başını tam dizlerine dayayacakken ani bir irkilemeyle dikildi

İnsan sesleri geliyordu; kızakların karın üzerinde giderken çıkardığı sesler, koşumların şaklamaları ve canla başla didinen köpeklerin homurtuları. Nehir yatağından dört kızak çıktı ve ağaçların arasından kampa ulaştı. Sönmekte olan bir ateşin ortasında oturan adamın başına yarım düzine adam toplandı. Sarsıp onu kendine getirmeye çalıştılar. Sarhoş gibi baktı onlara, uzak ve uykulu bir sesle anlaşılmasız laflar ediyordu: “Kızıl dişi kurt... Köpekleri beslerken geliyordu... Önce köpeklerin yemeğini yedi... Sonra köpekleri yedi... Sonra da Bill’i yedi...”

Bir adam onu sertçe sarsarak kulağına eğilip, “Lord Alfred nerede,” diye bağırdı.

Henry kafasıyla reddederek, “Hayır, hayır, dişi kurt onu yemedi...Bir önceki kampa ağacın birine tünemiş vaziyette.”

“Ölü mü?” diye bağırdı adam.

Henry, “Ve de bir sandığın içinde,” diye cevapladı. Omzunu sertçe çekerek soru soran adamın elinden kurtardı. “Bırakın artık beni...Tamamen bittim, tükendim...hadi iyi geceler millet.”

Göz kapakları bir iki kırıştı ve sonra kapandı. Çenesi göğsüne düştü. Ve daha onu battaniyesinin üzerine yatırdıkları anda horlamasının sesi buz gibi havaya yükselmeye başladı.

Havada yükselen bir ses daha vardı. Son anda ellerinden kaçırdıkları adamın yerine başka bir etin peşine düşen kurt sürüsünün, uzaklardan, belli belirsiz gelen çığlıkları...” (BD sf.34-36)

Kiche ile sürüsü iki insanın peşine ilk düştüğünde Henry ve Bill’in yanlarında çok sayıda kızak köpeği, bir tüfek ve az sayıda mermi vardı. Sürü önce köpekleri teker teker avladı. Daha sonra da ellerindeki az sayıda mermiyi panikle Bill’e harcattı. Böylelikle avlarını, sahip oldukları tüm silahlardan ve dahası kendilerine üstünlük sağlayabilecekleri tüm unsurlardan arındırmış oldular. Akabinde daha cüretkâr biçimde iki insanın üzerine varan sürü, insanın sahip olduğu zekâsının ürünü teknik donanımlardan arınmış haldeyken doğa karşısında ne kadar da müşkül durumlara düşebileceğini gözler önüne sermiştir.

London’ın bu anlatımının benzerini Aytmatov da benimsemiştir. Yine bakış açısı ve amaç aynı olmak üzere, doğa karşısında sahip olduğu irili ufaklı teknolojik unsurlarla sınırı olmayan bir pervasızlıkla tavrı takınan insanın, tek başına ve yekvücuyla ne derecede güçsüz olduğu vurgulanmıştır. Böyle bir anlatıma başvurarak güç sahibi

olmanın ve hükmetmenin aslında beraberinde büyük bir sorumluluğu getirdiğini gösterme veya sezdirme amacı vardır. Özellikle Aytmatov Abdias ile kurt sürüsünün karşılaştığı ilk anda insanı üzerinde yalnızca bir iç çamaşırı olduğu halde çıplak şekilde betimleyerek London'dan daha da ileri giden bir arınmışlık halini aktarmaya çalışmıştır. İnsanı tabir yerindeyse dünyaya ilk geldiği hale yakın betimleyerek karşı karşıya olduğu kurtlarla eşit şartlara indirgeme yoluna gitmiştir. Bu bağlamda insanoğlunun süper avcı konumundaki bir hayvan karşısındaki müşkülâtı daha çarpıcı ifade edilmiştir denilebilir. Yazarın kendi satırlarından durumun ifadesi:

“...Ama beklenmedik bir olay onları bu bölgeden süratle uzaklaşmak zorunda bıraktı. Geldikleri yöne dönerek ve bütün gece yol yürüyerek yuvalarına döndüler.

Bakın ne gelmişti başlarına: Akbar ve Taşçaynar, birdenbire yakınlarında bir insan sesi duydukları zaman, çalıkların gölgesine uzanmış yatıyorlardı. O kokulu otlar yüzünden çakır keyif olmuş, biraz dalgın gibiydiler. İnsanı, önce çukurun kenarında oynayan yavru kurtlar görmüşlerdi. Adam hemen hemen çıplaktı. Üzerinde sadece bir silip, başında, aslında beyaz olduğu halde ter ve yağdan kararmış bir panama şapka, elinde de bir sepet vardı. Sarhoşluk veren otlar arasında, kendi kendine konuşarak bir o yana bir bu yana koşup duruyordu. Doğrusu çok tuhaftı koşması. Kokulu otların en sık öbeklerine bir baştan girip öbür baştan çıkıyor, sonra aynı yerleri enlemesine katediyor ve bu coşkulu hareketlerinden büyük bir zevk alıyor, eğleniyor gibiydi. Yavru kurtlar önce hafifçe ürkmüş, şaşırarak otların arasına sinmişlerdi. Hiç böyle bir yaratık görmemişlerdi o güne kadar. Ve adam, otların arasında deli gibi koşmaya devam ediyordu. Yavruların merakı korkularından üstün geldi ve cesaretlendiler. Otların arasında daireler çizerek koşan çıplak vücutlu bu tuhaf hayvanla oynamak arzusu uyandı içlerinde. Doğrulup adama sokuldular. İşte bu sırada adam da onları gördü. Şaşılacak şey, onları görünce çekineceği, korkacağı yerde, çok sevindi ve elini onlara uzatarak konuşmaya başladı:

-Bakın hele, bakın, kimler var burada! Dedi öteki eliyle alnından şıpır şıpır akan terleri silerek. Kurt yavruları galiba! Yoksa topaç gibi döndüğüm için gözlerim mi karardı, yanlış mı görüyorum? Yoo, yanlış mıyorum, üç küçük kurt yavrusu! Ne şirin şeyler! Pek de küçük sayılmazlar ha! Ah sevgili hayvancıklar, nereden çıkageldiniz, nereye gidiyorsunuz? Ne işiniz var buralarda? Ben gırtlığına kadar çamura batmış bir insanım, ama bozkırın ortasında bu pis otların arasında sizin ne işiniz var? Haydi, korkmayın, gelin gelin sevimli hayvancıklar!

Yavru kurtlar henüz pek saftılar ve bu tatlı sese kapıldılar. Küçük kuyruklarını sallaya sallaya, neşe ile yere sürüne sürüne adama yaklaştılar. Hiç kuşkusuz onunla kovalamaca oynamak istiyorlardı.

Ama işte o anda Akbar, yattığı yerden bir ok gibi fırladı. Tehlikeyi anında sezmişti. Çıplak vücudu bozkırın batmakta olan güneşiyle pembe pembe ısıldayan adamın üzerine kulakları sağır eden bir kükreyişle atıldı. Bu hamlesiyle bir anda onun boğazını yırtması ya da karnını deşmesi hiçtendi. Neye uğradığını şaşırarak adam bir an kendini kaybetmiş, sonra başını elleri arasına alarak olduğu yere çömelmişti. Onu işte bu hareketi kurtardı. Akbar, o hücum anında birden fikir değiştirdi, bir dişlemedi yere sereceği bu savunmasız insanın üzerinden atlayıp

geçti. Bu arada onun korkudan donmuş yüzünü ve gözünü yakından görmüş, kokusunu da almıştı. Birden geri dönüp, bu defa aksi yöne, yavrularına doğru olmak üzere adamın üzerinden bir kere daha atladi. Yavrularını, kızgın homurtularla azarlayarak ve kuyruklarını ısırarak önüne kattı. Bu sırada adamı görür görmez kaslarını gererek atılmaya hazır duruma geçen Taşçaynar'a da çarptı ve ona bir ısırık atarak hücumundan vazgeçirdi.

Aile bir anda oradan uzaklaşmış, gözden kaybolmuştu.

Zavallı adam başına geleni işte o zaman anlamış, olanca hızıyla, ardına bakmadan, neredeyse soluk bile almadan bozkırdan kaçmaya başlamıştı.

Akbar ve ailesinin insanla ilk karşılaşmaları işte böyle oldu. Daha sonra neler olacağını kim bilebilirdi ki?” (DKR sf. 23-25)

Kurtlarla ilk kez karşılaşan Abdias’ın betimleniş şekli bütünüyle sembolik yönden değerlendirilmelidir. Abdias romanda mutlak doğrunun peşinde koşan, bulunduğu toplum tarafından dışlanmayı, ayıplanmayı ve hor görülmeyi mutlak doğruya ulaşabildiği sürece umursamayan katışıksız bir etikçidir. Bu anlamda varoluş mücadelesi veren ve her doğruyu her yerde söyleme düsturunu benimsediğinden hem mesleğinden olmuş hem de yakın çevresindeki insanları bile kaybetmiştir. Kurtlar ise kendi doğal alanlarında yaşamak, var olmak için çabalayan, bu çaba içerisinde insanın kısıtlamalarına ve saldırılarına maruz kalan, bulundukları habitatın tahribatında herhangi bir dahli bulunmamasına rağmen sonuçlarından en çok etkilenen tabir yerindeyse masum canlılardır. Abdias ve Akbar’ın sürüsü bu açıdan değerlendirildiğinde kader birliğine sahip aynı düzlemdeki karakterlerdir.

Abdias’ın çıplak şekilde kurtlarla karşılaşmasındaki biçimi, masumiyetinin ve vicdanının yalınlığına, saflığına işaret eden şekil özellikleri açısından bilinçli bir tasarımın sonucudur. İnsan dünyaya üryan bir şekilde kötülükten bihaber şekilde gelir. Her insan karakter özellikleri açısından kalıtımına tabi olsa da çevresel koşullar iyi ya da kötü olmada önemli bir şekillendiricidir. Kötü ortamlarda yaşamak ve iyi olabilmek için mücadele sergileyen Abdias, saf iyiyi sembolize edecek şekilde bir bebek masumiyetini sezdirebilecek kadar saf ve yalın betimlenmiştir. Kurgusal açıdan bu şekle bürünecek şekilde olayların içine dahil edilen Abdias, kurtlarla yaşadığı bu ilk karşılaşmaya bilinçli şekilde hazırlanmıştır.

Her iki tarafın bu ilk karşılaşması, Aytmatov tarafından kişilik özellikleri açısından da karakterlerin fitratları gözetilerek titizlikle tasarlanmıştır. İstese de herhangi bir canlıya zarar veremeyecek Abdias ile en tabi şekilde yavrularını koruyup kollamaya

alışan Akbar'ın karşılaşması. Abdias'ın neredeyse çıplak, her türlü araç veya teçhizattan mahrum, dünyaya gelişindeki yalınlığına yakın bir şekilde tasviri, ayrıca kendisinin iyiliğin bir timsali şeklindeki karakter tasarımı her yönüyle zarar verilmemesi gereken, okurun nazarında fenalığın her türlüsünden uzak kalması dilenecek bir karakter olarak telakki edilmesini zaruri kılmaktadır. Aytmatov bundan sebepledir ki Akbar'ın saldırısını son anda durdurmayı seçmiştir. Akbar istese Abdias'ın gırtlalığını tek hamlede paralayabilecekken, onunla göz göze gelince zararsız olduğunu belki de masum bir insan olduğunu anlayarak ya da kurtlara mahsus bir içgüdüyle sezerek saldırısını durdurmuştur. Akbar hiçbir suçu olmayan yanlış yerde yanlış zamanda bulunan Abdias'a zarar verseydi romanın en başından beri çizdiği profile aykırı davranmış olacaktı. Bağlamsal bir tutarlılığı da ihtiva eden bu vaka bölümü olay örgüsü içinde dikkati çeken bir noktadır. Abdias Akbar ile yaşadığı bu olayı ve Akbar'ın bir nevi göstermiş olduğu merhameti Grişan'ın etesi tarafından öldüresiye dövülüp trenden atıldıktan sonra tekrardan tefekkür etmiş ve olay anındaki yaşadığı dehşet dolu şoktan daha ziyade bir şaşkınlık hissetmiştir. Aytmatov bilinçli olarak Akbar'ı Abdias'a karşı kendi türünden daha adil şekilde davrandırmıştır. Akbar'ın gözündeki merhamet Abdias'ın her zerresine yayılan iyilik ve merhametten kaynaklıdır. İşte Abdias vahşi bilinci ve iradesi kısıtlı bir varlığın insandan daha hikmetli bir nazarla kendisine muamele edişine şaşırmaktadır. Bu bağlamda Carl Gustav Jung'un *“Eğer hayvanda bilinç olsaydı, ahlaken insandan daha iyi olurdu.”* cümlesi hemen akla gelmektedir. Gerçekten de insan sınırsız nispetteki iradesiyle her açıdan üstün vasıflarla bezeli muhakeme becerisiyle rl zihnine rağmen, bile isteye kötü yolları, tercihleri veya görüşleri seçebilmektedir. Akbar ise yavrularına karşı direkt olarak bir tehdit potansiyeli taşıyan bir varlığı affedebilmiş hayatını bağışlamıştır.

Silahlarından arındırılmış şekilde her iki eserde de kurtların karşısına çıkan roman karakterleri, bilişsel beceri vasıtasıyla sahip olduklarından ayrı kaldıklarında doğanın yalnızca kendilerine ait olmadığını, hatta dünyanın mutlak sahibinin insanlar olmadığı dönemlerde tabiatın insana karşı daha muhkem bir duruş sergilediğini anlamış ve hissetmiş oldular. Bu nazarla bakıldığında ev sahibi gibi değerlendirebilecek hayvanların, insanoğluna karşı daha muktedir olduğu dönemlerde bile insanın kendilerine karşı sergilediği acımasızlık nispetinde bir muamelede bulunmadığı sonucuna da varabilmekteyiz.

3.2.1.7. Esarete Direnen Kurtlar

İnsanların fitratlarının farklılığı olduğu kadar hayvanların da vardır. Kişilik özelliği gibi algılanabilecek bu farklılıklara nesiller boyunca gözlemlenen bireylerden yola çıkarak elde edilmiş veriler ışığında ulaşılmıştır. Özellikle romanların başkarakterleri olan kurtların belki de en belirleyici özelliklerinden birisi esaret karşı tavrı olarak boyun eğmemektir. Gerek insana karşı olsun gerekse de bulundukları ekosistem içindeki kendi türlerinden olan kurtlara ya da başka bir avcıya karşı olsun, tutum hep bir tutarlılık çerçevesinde aynı olmuştur. Dünya var olduğundan beri ya da daha doğru bir ifade ile kurtların dünya sahnesine çıktığı ilk andan günümüze kadar nesillerini devam ettirebilmelerini sağlayan en önemli etken budur. Esaret altında kalmaktansa sonunda ölümün bile olduğu büyük mücadeleleri göze alabilmeleri hem kendi türlerinin devamlılığını sağlamış hem de hayatta kalarak başka türlerin doğal seçilime doğrudan ya da dolaylı yoldan gitmelerine kapı aralamışlardır. Yaşadıkları habitat içinde üstün körü bir bakışla tahribata sebep oldukları izlenimi veren bu süper avcılar, detaylı şekilde değerlendirildiğinde sürdürülebilir bir yaşamı hem avladıkları canlıların sağlıklı çoğalımı açısından hem de bitki örtüsünün tamirini mümkün kılan bir süreci sağladıklarından hareketle doğanın var eden, yaşamı tetikleyen bir unsuru olarak kabul edilmeyi hak ettikleri aşîkârdır.

İncelemesi yapılan romanlardaki kurtlar bulundukları besin zinciri içerisinde yukarıda değinilen rolleri yerine getirdikleri gibi esareti kabullenmeyen, ölüm pahasına reddeden karakter özelliğini de bünyelerinde barındırırlar. *Dişi Kurdun Rüyalarının Akbar*’ı yeni geldiği coğrafyaya uyum sağladıktan sonra gücünü ve hükmetme isteğini ortaya koyarak varlığını kabul ettirmiş ve kimseye boyun eğmeyeceğini ilan etmiştir:

“... Bir yıl öncesine kadar, boz yeleli bu kurtları bu dağlarda bilen yoktu. Buraya gelişlerinden sonra da ortalıkta pek görünmemeye, uzak durmaya devam ettiler. Önceleri şurada burada dolaşıyor, daha çok bölge kurtlarının hâkim olduğu arazinin berisinde, tarafsız bir bölgede konaklıyor, o yerlerin efendileriyle, başları ile, bir çatışmaya girmekten kaçınıyorlardı. Bazen düz arazideki tarlalara ve köylerin yakınlarına kadar sokuluyor, yiyecek bulmak için baskın yapıyor, böylece idare edip gidiyorlardı.

Akbar, yabancı sürüler arasında onlara boyun eğerek yaşayacak bir yaratılıştaki değildi. Hür ve bağımsız olmayı her şeyden üstün tutardı. Ama, zamana karşı gelinemezdi. Ve zaman, yöreye yeni gelen bozkurtlara, güçlerini, üstünlüklerini gösterme fırsatı verdi. Birçok amansız dövüşten sonra Isık-Göl dolaylarında fethettikleri toprakların kendilerine ait olduğunu kabul ettirdiler...” (DKR sf.14-15)

En baştan beri ifade edildiği üzere roman karakterlerinin belirgin, baskın birtakım karakter özelliklerinin olduğu savını destekleyen bir nokta da budur. Başka bir diyardan Isık-Göl civarına gelen Akbar ve Taşçaynar önce durumu analiz etmiş sonra orta veya uzun vadedeki planlarını ortaya koyarak bu yabancı coğrafyada bölge kazanmayı başarmışlardır. Bir kendini gerçekleştirme ve ifade ediş olarak algılanması gereken bu tutum, hayvanlar arasında en fazla kurtlarda gözlemlenen, insani bir vasfın hayvanlara zuhur etmiş şeklidir. Akbar ve Taşçaynar bir bölge sahibi olmadan da bir kaçak gibi avlanarak pekâlâ hayatta kalabilirlerdi. Ama bu hayatta kalışı kendilerine yakıştıramayacaklarından bölge sahibi olma yoluna gitmişlerdir. Sadece hayatta kalma güdüsüyle açıklanamayacak bu tutumu başka avcı hayvanlar sergilemekten fitratları ya da fiziki özelliklerinin yetersizliği gibi sebepler yüzünden kaçınabilirler. Ancak kurtlar bu noktada son derece takıntılı tavırlar sergileyen bölgeci canlılardır. Hatta her an bölgelerini korumak adına, bölge sınırlarını işaretleyen ve çeşitli aralıklarla bölgelerini ihlal eden kurt sürüleri ya da başka avcılarının varlığını devriye atmak suretiyle kontrol eden alfa karakterli avcılardır. Aytmatov bu gibi hususlara dikkate alarak yaşantı temelli bir anlatımla Akbar ve Taşçaynar karakterini tasarlamıştır.

Tıpkı Aytmatov gibi London da Beyaz Diş'i özgürlük ruhuna sahip, esaret altına alınması son derece güç bir karakter olarak tasarlamıştır. Boz Kunduz'a itaat etmeyi onu bir tanrı gibi gördüğü için kabullenen ve hizmetlerini sunan Beyaz Diş, sahibi tarafından Güzel Smith'e viski karşılığında satıldığında defaten dayak yemesine karşın yeni sahibinin malı olmayı kabullenemeyip direnir:

"... Beyaz Diş, neden dövüldüğünü biliyordu. Boz Kunduz kayışı boynuna dolayıp ucunu Güzel Smith'in elini verdiğinde, onunla gitmesinin tanrısının isteği olduğunu biliyordu. Güzel Smith onu kalenin dışında bağlı bıraktığında, isteğinin orada kalması olduğunu da biliyordu. Yani her iki tanrının iradesini kırmıştı ve bunun sonucunda da cezasını çekiyordu. Geçmişte sahipleri değişen köpekler görmüş, kaçakların da aynı kendisi gibi dayak yediğine tanık olmuştu. Akıllı bir köpekti ama doğasında akıldan daha büyük güçler vardı onun. Bu güçlerden biri, sadakatti. Boz Kunduz'u sevmemesine ve iradesine kızmasına rağmen, yine de ona sadıktı. Buna engel olamıyordu. Bu sadakat, onun mayasını oluşturan hamurun niteliklerindendi. Kendi türüne özgü bir şeydi bu, onun türünü diğer bütün türlerden ayıran ve kurt ile yabani köpeğin özgür doğadan gelip insanın yoldaşı olmasına imkân veren şey, işte bu nitelikti.

Dayaktan sonra Beyaz Diş sürüklenerek kaleye götürüldü. Bu sefer Güzel Smith onu bir sırtıkla bağladı. Bir tanrı öyle kolayca bırakılamazdı ve Beyaz Diş için de aynı şey geçerliydi. Onun tanrısı Boz Kunduz'du ve Boz Kunduz'un isteğine

karşın Beyaz Diş yapışmış, bırakmıyordu onu. Boz Kunduz'un ihanetinin ve onu yüzüstü bırakmasının Beyaz Diş üzerinde bir etkisi olmamıştı. Bedenini ve ruhunu Boz Kunduz'a tamamen karşılıksız vermişti. Beyaz Diş açısından bakınca, hiçbir koşul, hiçbir itiraz kaydı bulunmuyordu ve o bağ öyle kolayca kopmuyordu.

Böylece gece vakti kaledeki herkes uykudayken Beyaz Diş dişleriyle kendisini tutan sırıgın üzerinde çalışmaya başladı. Sırık sağlam ve kuruydu, ayrıca boynuna öyle yakın bağlanmıştı ki dişlerini güçbela değdirebiliyordu. Kaslarının en ağır ve acılı çabası sonucunda boynunu iyice geriye büktü ve sırıgın ucunu dişlerinin arasına alıp zar zor tutarak saatlerce süren sonsuz bir sabırla kemirmeyi başardı. Bu, köpeklerin yapabileceği bir şey değildi. Eşi benzeri görülmemişti böyle bir olayın. Ama Beyaz Diş yapmıştı işte; sırıgın ucu boynundan sarkmış halde, sabahın erken saatlerinde koşarak kaleden uzaklaştı.

Akıllı bir köpekti. Sadece akıllı olsaydı, o ana kadar iki kere ihanetine uğradığı boz Kunduz'a gitmezdi. Onda bir de sadakat vardı ve üçüncü kez ihanete uğramak için yine geri döndü. Boz Kunduz'un boynuna kayışı dolamasına yine izin verdi ve Güzel Smith yine onu almak üzere geldi. Bu kez geçen seferkinden de beter dayak yedi.

Beyaz adam kamçısını kullanırken boz Kunduz duyarsızca bakıyordu. Korumadı Beyaz Diş'i. Artık onun köpeği değildi. Dayak bittiğinde Beyaz Diş ayakta duramıyordu. Yumuşak bir Güney toprakları köpeği bu dayaktan ölürdü ama Beyaz Diş ölmedi. Onun hayat okulu sertse, o da sert malzemeden yapılmıştı. Mükemmel bir dayanma gücü vardı. Büyük bir güçle sımsıkı sarılmıştı hayata. Vaziyeti ayakta duramayacak kadar kötüydü. Kendini sürükleyecek kadar bile güç bulamayınca Güzel Smith yarım saat kadar beklemek zorunda kaldı. Ama sonra, körleşmiş ve serseme dönmüş halde onun peşinden kaleye döndü.

Bu kez onu, dişlerinin tüm çabasına boşa çıkartan zincirle bağladılar..."
(BD sf. 164-166)

Beyaz Diş Boz Kunduz'a uzun süren çileli bir sürecin sonunda itaat etmişti. Bu itaati kabullenişinde yarı kurt yarı köpek olan annesinin Boz Kunduz karşısındaki teslimiyeti büyük rol oynamıştır. Zira yavrular rol model olarak annelerini alırlar ve onların yapıp ettiklerini taklit yoluyla tatbik etmeye çalışırlar. Beyaz Diş yine de yavru haliyle bile Boz Kunduz'a karşı isyan etmiş bedelini de büyük dayaklar yiyerek ödemiştir. Bu sürecin sonunda nispeten bir biat edişi söz konusudur. Güzel Smith'e satılışı ile bu süreci tekrardan yaşamak istemeyen yeni bir sahibin otoritesine maruz kalmak gibi bir durumu kendisine yediremeyen Beyaz Diş, ölesiye dayak yemesine rağmen her seferinde Boz Kunduz'a ümidini kaybedene dek geri dönmeye çalışmıştır. Bu isyanı kurtlara yakışır bir dirayetle gerçekleşmiş, normal şartlarda başka bir köpeğin öleceği ya da teslimiyet göstereceği şiddette dayak yemesine, işkence görmesine rağmen demir zincirlerle bağlanana dek isyanını sürdürmüştür. En sonunda ümidini kesmek zorunda kalan Beyaz Diş isyanını bu sefer de asabiyeti ve gaddarlığıyla başka canlılara

yansıtmıştır. Bu bağlamda London, Beyaz Diş'in kurt genetiğinin ağır bastığını bariz şekilde belli etmiş, kurtlara has bir karakter özelliğini Beyaz Diş'de de görünür kılmıştır. Aytmatov'un Akbar'ı ile aynı düzlemde olan Beyaz Diş, kurt geninden gelen fitratıyla esareti kabul etmese de köpek genlerinden gelen itaate uygunluğuyla akıllıca davranarak belli bir noktadan sonra duracağı yeri tayin etmiştir.

Güzel Smith'den ilk gördüğü andan beri haz etmeyen, onda kötülüğe dair emareler hisseden Beyaz Diş, despot olsa da zalimliği yerinde kullanıp bir eğlence sebebine çevirmeyen Boz Kunduz'un hükmünü Güzel Smith gibi kötülükten, acı çektirmekten zevk alan bir ruh hastasınıninkine tercih etmiştir. Beyaz Diş'in son derece akıllı bir hayvan olduğuna, analiz ve çıkarım yapabildiğine kanıt olan bu husus onu emsaline az rastlanır bir karakter konumuna getirmektedir.

Yukarıda aktarılan bölümde ve daha sonraki roman bölümlerinde de sıklıkla zikredilen, Beyaz Diş'in karşısındaki insanların ellerinin konumuna ve ellerindeki cisimleri dikkat kesilmesi bizlere, insanoğlunun salt kendinden değil kullandığı aletlere ve onlarla yaptıklarından korktuğunu gösterir. Beyaz Diş'in itaat ettiği güç salt insanın bedeni kuvveti veya cismi değil, zekâsının ürünü olan aletler ve bu aletleri kullanmadaki mahirliğidir.

Beyaz Diş ve insan arasındaki bu mücadele ile iki türün dünyevi açıdan rolleri de açığa çıkmış oluyor. Doğanın dizginlenemez yanını temsil eden kurt ile tabiatı eliyle ehlileştirme konusunda birikimli şekilde uzmanlaşıp hem besin zincirinin en tepesine yerleşen hem de besin zincirinde düzenlemelere ve ihtiyacı olduğu nispette değişime giden insanoğlunun mücadelesi, varoluşsal çerçevede kaleme dökülmüştür. Aynı bakış açısı bağlamsal birtakım farklılıklarla Dişi Kurdun Rüyalarında da barizdir. Bahsi geçen bu farklılıklar ayrıca açılacağından bu kısımda değerlendirmeye alınmayacaktır.

Güzel Smith'in dayak atarak ehlileştirmede, istediğini almada mahirliğini bilmesine rağmen her defasında kaçmayı düşünen ve zincirle bağlana kadar kaçmayı başaran Beyaz Diş, köpek yanının aklıyla bunu bilmesine veya sezmesine rağmen kurt damarından gelen direniş içgüdüleriyle durumu kabullenmiyor. Yazar Beyaz Diş'in özellikle bu tarafına vurgu yapıyor. Beyaz Diş'in bu yanı Akbar ve Taşçaynar ile bütünüyle örtüşmektedir. Her iki romandaki kurtlar dizginleri kabullenmeyen özgürce

yaşamayı isteyen ve bunu hak eden karakterler olarak London ve Aytmatov tarafından tasarlanıp olay örgüsü içinde yerini almıştır.

3.2.1.8. Bilinmeyenden Korkma İçgüdüsü

Aytmatov ve London'ın kurtları bilmedikleri veya daha önce hiç karşılaşmadıkları şeylerden korkmaları yönüyle romanlarda yer almışlardır. Tabiattaki canlıların ve hatta diğer canlılar karşısındaki tüm mağrurluğuna rağmen insanların da sahip olduğu bu son derece temel savunma refleksi, tehlikeli olabilecek bir durumla ilgili tedbirli olmayı canlılara sağlaması yönüyle önemli bir hayatta kalma mekanizmasının parçasıdır. Bu anlamda yaygın olduğu kadar da hayatta kalmayı sağlaması açısından zaruridir. İki anlatıda da bu durumun belirgin şekilde ifade edilişi, dışardan bakıldığında son derece acımasız avcılar olarak görülen canlıların, bazı durumlardaki korkusundan kaynaklanan acizliğini göstermektedir. Tabiatla hiçbir şey bütünüyle korkak ya da tamamen cesaretle örülü değildir. Daha geniş çerçeveden bakıldığında tüm vahşi yanlarına rağmen bir masumiyete sahip olan romanlardaki kurtlar, insan hegemonyasındaki dünya da güçsüz, merhamete muhtaç canlılar olarak algılanacak biçimleriyle de betimlenmiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde yaşamaya çalışan, hayatta kalma gayesine sahip ve insana doğrudan zararı dokunmayacak canlıların hayat hakkının, yine insan tarafından korunmaya muhtaç olduğu çıkarımını yapmak durumunda kalıyoruz. Her iki eser de insanı istisnai durumlar haricinde, bu hassas noktaya dikkat etmeyen veya dikkat etmemeyi seçen bir tarafıyla yansıtmayı seçmiştir. Beyaz Diş'in yavruyken ininde yaşadığı korku, süper avcı payesi verilen kurtların dahi değinilen bu noktaya uygun bir örnek teşkil edebilecek şekilde korkabileceğini göstermektedir:

“...Sonunda bir gün içindeki hayatın saldırısıyla korkusu ve itaati yok olunca minik enik paytak paytak mağaranın ağzına yürüdü.

Daha önce dokunduğu diğer duvarın tersine bu duvar, yavru ilerledikçe geri çekiliyordu sanki. Kararsızca ileri uzattığı minik yumuşak burnu, herhangi bir sert yüzeye çarpmadı. Duvarın yapıldığı madde, ışık gibi gevşek ve geçirgen görünüyordu. Ona göre bu biçimsel benzerlik yeterliydi ve bu yüzden duvar olarak gördüğü şeye girerek onu oluşturan maddenin içine daldı.

Allak bullak edici bir şeydi. Paytak adımlarıyla güvenilir yuvasından çıkıyordu. Işık giderek parlaklaşıyordu. Korkusu onu geri dönmeye ama büyümesi ileri gitmeye zorluyordu. Birden kendini mağaranın ağzında buldu. İçerideyken duvar olarak düşündüğü şey, bir anda ölçülere sığmayacak bir mesafeye kadar geri çekilmişti. Işık ise acı verecek kadar parlaktı artık. Gözleri kamaştı. Aynı şekilde boşluğun ansızın bu kadar müthiş bir şekilde genişlemesi de başını döndürmüş, sersemletmişti onu. Gözleri parlaklığa otomatik olarak uyum sağlıyor, nesnelerin artan uzaklıklarına ayak uyduracak şekilde kendiliğinden

odaklanıyordu. Başta duvar, gözlerinin önünden kaçmıştı. Onu şimdi tekrar gördü ama çok uzaktaydı artık. Görünüşü de değişmişti. Renk renk, çeşit çeşitti; derenin kenarına dizilmiş ağaçlardan, ağaçların arkasında bütün cüssesiyle yükselen karşiki dağdan ve dağın üzerindeki gökyüzünden oluşan bir duvar vardı artık karşısında.

Büyük bir korkuya kapıldı. Daha çok bilinmeyenden duyulan bir korkuydu bu. Mağaranın ağızına yatıp dünyaya baktı. Çok korkuyordu. Bilinmeyendi çünkü karşısındaki, düşmandı ona. Ensesindeki tüyler dikildi; minik dudakları küçük bir hareketle geri çekilerek yırtıcı ve korkutucu bir hırlama olmaya çalışan bir ses çıkardı...” (BD sf. 69-70)

Romanın ilerleyen bölümlerde amansız bir avcıya, dizginlenemez bir dövüş köpeğine dönüşecek olan Beyaz Diş, bu haliyle yansıtılarak özündeki masumiyetiyle eserde yer almıştır. Özellikle Boz Kunduz’un kampında geçirdiği süreçle başlayıp Güzel Smith’in elinde bir nefret ve şiddet objesine dönüşmeden önce doğada kendi rolünü oynamaya çalışan bir varlık olan Beyaz Diş’i, kendi doğasından kopararak bozup başka bir varlığa dönüştüren insanın duyarsızca takındığı tavrın vahameti, yukarıdaki bu bölüm göz önüne alındığında daha çarpıcı bir hal almış olur.

Daha ininden bile çıkmaya cesaret edemeyen bir yavru kurt, zamanla bu duruma alışıp annesinden de aldığı eğitimlerin neticesinde bir avcıya dönüşecek, ihtiyacı nispetinde avlayıp doğal dengenin muhafazasına katkıda bulunacak ve yalnızca yaşamak için öldüren, fitratı gereği avlanmak mecburiyetinde olan, tabiatın doğal yollarla şekillendirdiği bir bireyi haline gelecekken, Güzel Smith gibi yoz bir karakterin elinde insan zevki ve eğlencesi için dövüşen, kan döken ve hatta öldüren bir katile dönüşür. Tüm süreci kronolojik açıdan bu şekilde sıralayan bir vaka örgüsü tasarımına giden London, vermeye çalıştığı mesajı daha tutarlı hale getirmeyi de başarmıştır.

London gibi bir yol izleyen Aytmatov da kurtlarının korkuları olabileceğini, bu korkularının da umumiyetle bilmedikleri veya müdahale edemedikleri şeylerle ilgili olduğunu vurgulama yoluna gitmiştir. Romanlardaki vakaların geçtiği kurgusal alanları bir evren olarak düşünüldüğünde, incelemeye konu olan her iki eserdeki evrenin efendisi insandır. Yapıp ettikleri ve yarattıklarıyla bahsi geçen bu evrenlerde yaşayan diğer canlılara karşı haksız bir rekabet oluşturan insanoğlu, Akbar ve Taşçaynar’ın karşısına daha önce görmedikleri tarzda şeylerle çıkmıştır.

Kurgunun hemen başında bir helikopterle karşı karşıya gelerek dehşeti yaşayan Akbar ve Taşçaynar, daha evvel bahsedilen üzere bilmedikleri ve dolayısıyla

öğrenemedikleri bu araçtan kaçmayı seçmişlerdir. Hayal ettikleri veya hazırlıklı oldukları hiçbir güce benzemeyen bu şey karşısında hiçbir şanslarının olmadığını peşinen kabullenmişlerdir. Bu korku ve dehşet içerisinde kaç ya da savaş refleksiyle hareket edip içgüdüsel olarak kaçıp saklanmaktan yana tercihte bulunan kurtlar, yeni bir yuva arayışı içeresine girseler de kolektif bilinçaltılarının doğru yönlendirmesi sayesinde hayatta kalmayı başarmışlardır. Bilinmeyenden duyulan bu korku hali tıpkı yavru Beyaz Diş'te olduğu gibi başkarakterleri kurtaran temel ve en elzem refleks olarak görülmelidir. Bu bağlamda iki yazar da karakterlerinin bu yönünü kurgularına ekleyerek gerçekçiliği elde etmiş olurlar. Kusursuza yakın niteliklerle tasarladıkları bu ölüm makinelerinin de güçsüz görüldüğü sahneleri okuyucu karşına çıkarmışlardır. Aytmatov'un kendi kaleminden Akbar ve Taşçaynar'ın yaşadığı dehşet dolu anlar:

“...Yalnız, büyük bir helikopterin sürüp giden ve inatla yaklaşan gürültüsü bozuyordu sessizliği. Helikopter, günün bu ilerleyen saatinde, Uzun-Çatı kanyonundan, Ala-Mengü dağının rüzgârlı yüksek yamaçlarında saçaklanan bulutlarla puslanmış soğuk vadisine doğru uçuyordu. Her geçen dakika dana da yaklaşarak, homurtusunu arttırarak havayı şişiriyor, sonunda bütün gökyüzünü dolduruyor, zorba bir kükreyişle tepelerin, dorukların ve yalnız ses ve ışığın ulaşabildiği ebedî kar yığınlarının üzerinden geçiyordu. Uğultusu, vadilere ve kayalara çarparak yankılanıyor, büyüyor, karşı gelinmez bir güçle yırtıp parçalaniyordu gökyüzünü. Tıpkı deprem öncesindeki gibi korkunç bir olayın eşiğindeydik sanki.

Uğultu en yüksek noktasına ulaştığı bir anda olan oldu: önce helikopterin geçtiği yerin aşağısında bulunan ve rüzgârın çıplak bıraktığı dik bir yamaçta, hafif bir göçme görüldü. Bazı kayalar ses şoku ile, donmuş parmaklara kan yürümesi gibi hafifçe kımıldamış ve hemen durmuştu. Ama az sonra, bu küçük sarsıntı, bu oynak arazide daha büyük bazı kayaların kopmalarına, gittikçe artan bir hızla yamaçlardan yuvarlanmasına yetmişti. Yuvarlanan kayalar tozu dumana katarak, daha küçük taşları da sürükleyerek iniyorlardı aşağıya. Yamaç mermi yağmuruna tutulmuştu sanki. Sarıçalıları, aksöğütleri ezerek, kar yığınlarını çökerterek inen kayalar, kurtların barındığı büyük bir kovuğun üzerine gelip çarptı. Yarı donmuş bir derenin kenarında bulunan bu kovuğun ağzını, yöreye özgü bitkiler örtüyordu.

İnine taş yağan, çığ düşen dişi kurt Akbar, kovuğun dibine, karanlık dehlize doğru kaçtı. Yay gibi fırlamış, sonra durup tüylerini kabartmış, dövüşmeye, meçhul düşmanının üzerine atılmaya hazır bir durum almıştı. Karanlıkta ısıltısı artan gözlerinde vahşi şimşekler çakıyordu.

Akbar'ın korkusu boşuna idi. Helikopter ancak, kaçılacak ve saklanacak yeri olmayan düz ovada tehlikeli olabilirdi. Düz ovada onun peşini bırakmaz, yetişir, vınlaması ile onu sersemletir, iyice yaklaşınca da mitralyöz ateşine tutardı. Bu durumda sinecek bir kuytu, sığınacak bir köşe bulamaz, postunu kurtaramazdı. Çünkü kaçan bir yaratığın ayakları altında yer yarılmaz ve onu saklamazdı.

Dağlarda durum başka idi. Kaçmak, tehlike geçinceye kadar saklanmak mümkündü. Onun için helikopter korkulacak bir şey olamazdı. Aslında dağlar

helikopter için de tehlikeliydi. Ama korkunun mantığı yoktur; hele bu, daha önce yaşanmış bir korku ise.

Helikopterin sesi yaklaşınca dişi kurt inlemeye başladı. Bir top gibi büzülerek başını ayakları arasına aldı. Sonra sinirleri iyice gevşedi, acı acı uludu, uludu... Çaresizdi. Amansız, kör bir korkuya kapılmıştı. Dişlerini hiddetle, aynı zamanda umutsuzca gıcırdatarak kovuğun kapısına doğru süründü. O haliyle, kovuğun üzerinde homurdanıp duran ve kayaları bile söküp yuvarlayan madeni canavarı korkutup kaçırmak ister gibiydi.

Akbar gebe olduğu için eşi Taşçaynar daha çok dışarıda dolaşıyordu. O sırada çalılar arasına sinmişti. Akbar'ın acı acı uluduğunu duyunca, kalkıp inlerine doğru süzüldü.

Taşçaynar (taş çiğner) adını o yöredeki çobanlar vermişti. Çünkü çenesi taşları çiğneyip ezecek kadar güçlüydü.

Taşçaynar, “korkma artık, ben geldim” dercesine, yatıştırıcı bir homurdanma ile dişisine sokuldu. Dişi kurt da sıkı sıkı sarılır gibi ona süründü. Yavaş yavaş inlemeye, homurdanmaya devam ediyordu. Gök'ün adaletsizliğine, bilinmeyen bir güce ve belki de korkunç kaderine karşı idi bu sızlanışlar, bu yakınmalar. Helikopter Ala-Mengü buzulunun gerisinde kaybolup gittiği ve gürültüsü bulutlar arasında boğulup duyulmaz olduğu halde, hâlâ bütün vücudu titriyordu. Kendine gelmesi epey uzun sürdü...” (DKR sf. 9-11)

Akbar'ın bu korkusu Abdias'ın kendisiyle karşılaştığı andaki çaresiz korkuyla benzer bağlamda değerlendirilebilir. Karşı konulamaz güçteki bir varlığın tahakkümü altına giren Akbar tıpkı Abdias gibi şok ve korku içinde tehlikenin geçişini beklemekle yetiniyor. Kimi güçlü kimin güçsüz halde olabileceği bazı durumlarda talihin veya kaderin bir cilvesi ile belirlenebilir. Maddi kuvvetiyle her şeye hükmedebilen insan, yeri geldiğinde Abdias gibi her türlü insan icadından münezzeh bir halde yekvücutla, tabiatın gücü ile baş başa kalıp tehlikenin savuşmasını beklemek zorunda kalabilir. Akbar da karşısında hiçbir şansının olmadığı insanoğlunun cıvatalardan mürettep canavarıyla yüzleştğinde, korkunun hâkim olup yönlendirdiği cılız direniş çabaları eşliğinde tehlikenin geçmesini, fark edilmemeyi ve dolayısıyla da talihin merhametini bekleyerek kurtulmayı umuyor. Kurtulmayı umuyor çünkü en temel beklentisi olan yaşamak ve yaşarken de çoğalacağı, doğuracağı ve yavrularını büyüteceği günleri görmek istiyor. Bu en temel arzu, onu kazanamayacağı başka mücadelelere girmedeği gibi tonlarca ağırlığındaki bu metal canavara da dış geçiremeyeceğinden, savaşmaktan alıkoyup tehlikenin bertaraf olmasını beklemeye mecbur kılıyor. Fütursuzca bir taarruzla kazanabileceği bir şeyin olmadığı bilgisi, belki de milyonlarca yılı alan bir kolektif bilinç aktarımının ona öğüdüdür. Bu sayede belki bilinçli belki de bilinçsiz şekilde pek çok tehlikeyi savuşturabilmiştir. Yaşadığı travmanın büyüklüğü nedeniyle helikopter

uzaklaştığında bile korkuya dair emareleri bariz olan Akbar, bilinmez, doğanın yetiştirip karşısına çıkarmadığı bu yapay ama çok kuvvetli varlığın karşısında zayıflığı iliklerine kadar hissediyor.

İnsanoğlunun insafına bağlı bir yaşam hakkına sahip olan her türden canlı bu korkuyu yaşamaya namzettir. Daha evvel de bahsi açılan bu konuya temas ediş şekli, özellikle Aytmatov'un eserinde daha kökten bağlamsal çıkarımlar yapmaya imkân veren bir bakış açısıyla, okura salt tahkiye sunumu gibi değil, evrensel bir sorunun ya da insanlığın tümünün ortak olduğu bir günahın itirafı gibidir. London ise bakış açısı bağlamında Aytmatov kadar derin mesaj babından söylemler barındırmayan, doğanın acımasızlığıyla insan acımasızlığını aynı düzleme indirgeyip, güçlünün haklı olduğu materyalizm esintili kurgusal bir evren tasarlayarak, tabiatın tahribi konusunda hassasiyet geliştirmekten daha uzak, tabir yerindeyse taraf tutmayan ve acımasız bir söylem geliştirmiştir. Çünkü ona göre insan da doğanın parçası olduğundan, insanın icat ettikleri ve icat ettiklerinden aldığı güce dayanarak yapıp ettiği olumlu olumsuz her şey de doğanın bir parçasıdır. Defaten Beyaz Diş'in zikrettiği "*Güçlüye itaat et zayıfı ez*" söylemi yazarın bakış açısının ana omurgasını oluşturmaktadır. Bağlamsal farklarına rağmen her iki yazar da bilinmeyenin korkusunu karakterlerinde görünür kılmıştır. Bu temel korku ve doğurduğu reflekslerle meydana gelen olayların benzerliği barizdir. Bahsi geçen bakış açısı farklılıkları, çalışmanın hem farklar kısmında hem de değerlendirme yapılan kısımlarında ayrıntılı şekilde irdelenecektir.

3.2.1.9. Zayıfı Ez Güçlüye Boyun Eğ

Özellikle Beyaz Diş romanında bariz şekilde dile getirilen bu kavram her iki yazarın da insanın tabiattaki bakış açısının eleştirel bir anlayışla tahribata, dengesizliğe sebebiyet verdiği gerçekliğini ortaya koyduğu bir durumdur. London defaten Beyaz Diş'e bir motto gibi bu anlayışı ifade ettirmiş, Aytmatov ise İsa ile Roma Valisi Pontius Platus'un diyalogları içerisinde bu olguya değinmiştir. İki eserde de bu anlayış olumsuz şekilde dile getirilerek doğanın ya da tüm dünyanın üzerinde tahakküme sahip olan yozlaşmış bir fikir olarak yerleştirilmiştir. Beyaz Diş bu anlayışı insanla hemhal olduktan sonra acımasızca uygulama yoluna gitmiştir. Daha önceden doğada verdiği mücadelelerde elzem olan anlarda belirli bir ölçüde uymaya çalıştığı bu düsturu, insanların oluşturduğu sürüye dâhil olduğunda insanların beklediği derecede düzenin bir parçası olmada kullanmıştır. Yalnızca insana itaat eder tarzda eylem geliştiren bir yapıya

bürünmüştür. Çünkü insan itaat edilmesi gereken itaat edilmediğinde can acıtmada maharet sahibi bir güçtür. Bu bağlamda Beyaz Diş romanda sürekli ifade edildiği üzere en güçlü olan, tanrılaşan insan dışındaki her şeyi ezme hakkını kendinde bulur ve uygular. Bu davranış biçimi doğal hayat dengesi içinde ihtiyacı nispetinde hükmeden bir canlının, insan eliyle insana benzer yapıda bir ihtirasa kavuşmasının vücut bulmuş halidir. Scott haricindeki hiçbir sahibinden iyi muamele ya da barışçıl bir yaklaşım görmeyen Beyaz Diş, kendi gördüğü muameleyi kendinden zayıflara uygulama alışkanlığı kazanır. İnsanın tahrip ettiği bir karakter yapısına bürünmesi hasebiyle dolaylı yoldan bozulan bir doğa unsuru konumuna gelerek, sosyalleşemeyen sağlıklı bir iletişim kurulması mümkün olmayan tabir yerindeyse bir canavara dönüşür:

“... Beyaz Diş ile diğer köpekler arasında bir ilişki vardı ama bu bir savaş ve düşmanlık ilişkisiydi. Onlarla birlikte oyun oynamayı öğrenmemişti hiçbir zaman. Tek bildiği savaşmaktı ve onlarla savaşıyordu. Üstelik Lip-lip’in sürünün lideri olduğu günlerde ona attıkları dişleri, yüz katıyla iade ederek. Ama Lip-lip, arkalarında hoplaya hoplaya gelen kızağı çeken ipin ucunda koşarak takım arkadaşlarından kaçtığı anlar dışında, artık lider değildi. Kampta Mitsah’a, Boz Kunduz’a veya Kloo-kooch’a yakın olmaya gayret ediyordu. Artık bütün köpeklerin dişleri kendisine karşı döndüğü için Beyaz Diş’e çektiindiklerini şimdi kendisi çekiyor ve bu yüzden tanrıların yanından ayrılmaya cesaret edemiyordu.

Lip-lip’in devrilmesiyle birlikte beyaz Diş sürünün liderliğine geçebilirdi. Ama bunun için fazla aksi ve yalnızlığı seven bir hayvandı. Takım arkadaşlarını paralıyor, bunun dışında da görmezden geliyordu onları. O gelirken yolundan çekiliyorlardı. En yürekli bile etini ondan çalmaya asla cüret edemiyordu. Tersine etlerini aceleyle ve Beyaz Diş ellerinden alır korkusuyla yiyorlardı. Beyaz Diş ise yasayı gayet iyi biliyordu: Zayıfı ez, güçlüye boyun eğ. O da kendi etini mümkün olduğunca çabuk yiyordu. Vay o bitirdiği sırada henüz etini yemeyen köpeğin haline! Bir hırlama, dişlerin şimşek gibi çakması ve o köpek bütün hırsını yıldızlara haykırdığı halde kendini avutamazken beyaz Diş’in onun payını mideye indirmesi...” (BD sf. 126-127)

Dişi Kurdun Rüyaları’nda iç içe geçen kurgusal düzlemde Hz. İsa’nın idama giderken o dönemin Roma valisi Pontius Platus ile yaptığı son bir mülakat yer alır. Bu kısımdaki diyalogda Platus’un Hz. İsa’ya sarf ettiği cümleler içerisinde insanoğlunun hâkim düşünce yapısıyla ilgili çok mühim noktalara temas edilir. Malumun ilanı gibi değerlendirilebilecek bu cümleler, tıpkı Beyaz Diş’teki güçlü olanın kazandığı, güçsüzün yenilgiye ve ezilmeye mahkûm olduğu acımasız çizgideki realiteyi gözler önüne sermektedir:

“...-Senin durumun bir istisna değil vali bey. Herkes, ya da hemen hemen herkes, iktidar sahibi olmak, başkalarına, kendi benzerlerinden bir tek kişi

üzerinde olsa bile, hükmetmek ister. İşin fena tarafı da bu zaten. Dünyanın böyle kurulduğunu, başka türlü olmadığını söyleyeceksin. Kötü bir şey için her zaman mazeretler bulunur, ama kudret sahibi olma isteğinin, insan türünde ilk uğursuzluğu, ilk felaketi oluşturduğunu pek az kişi düşünür. Ve, pazarlardaki çöpcübaşından en kudretli imparatorlara kadar hepsi yakalanır bu hastalığa. İşte bu fenalık, fenalıkların en büyüğüdür ve insanlık bir gün bunu çok pahalı ödeme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Daha üstün, en üstün olmak ve yeni topraklar edinme susamışlığını dindirmek için mücadele eden bütün milletler mahvolup gidecekler, birbirlerini mahvedeceklerdir.

-Yeter! Ben hiçbir şey söylemeden seni dinleyecek müridlerinden, hayranlarından değilim! Bu kadar yeter! Krallıkları lafla devirmek kolaydır. İstedğin kehanette bulunabilirsin, fikirlerin hükümsüz sözler olarak kalacaktır. Dünya her zaman bir kuvvetler topluluğu olmuştur ve bu hiç değişmeyecektir. Kuvvetli zayıfa hükmedecek, gelecekte de kuvvetli olanlar hükmetmeye devam edeceklerdir. Bu değişmez bir kanundur, gökte parlayan yıldızlar kadar değişmez bir kanun. Onların konumunu kimse değiştiremez. İnsanların kaderi için bunca sıkıntıya katlanmakla ve onları hayatın pahasına kurtarmaya çalışmakla hata ediyorsun. Tapınakta söylenen hiçbir vaaz, hatta göklerde yankılanan hiçbir ses, onlara bir şey öğretmez! Çobanın peşinden giden sürü gibi yine Sezarların peşinden gideceklerdir. Yine zenginliği, kuvveti onurlandıracak, yine en acımasız, en otoriter olanı sayacaklardır. Generallere övgüler düzecek, seller gibi kan savaşlardan sonra galiplerin zaferini, mağlupların aşağılanmasını kutlayacaklardır..." (DKR sf. 194-195).

Abdias'ın uyuşturucu kaçakçılarından öldüresiye dayak yiyip trenden atıldığı olayın sonunda Hz. İsa ile Roma Valisi Pontius Platus'un hikâyesine geçilmesi, kurgusal açıdan bir sezdirme ve belki de yönlendirme metodudur. Direkt olarak Abdias ile İsa arasında bir fikir ve kader birliği olduğu çıkarımını yaptırabilmek için Aytmatov bu yolu izlemiştir. Roman özelinde Abdias ile İsa aynı düzlemin karakterleridir. Her ikisi de mutlak iyiyi ve doğruyu savunma noktasına mutlak etikçi zihniyete sahiptir. Başlarına gelebilecek her türden felaket ve fenalığı, doğrunun peşinden gittikleri müddetçe umursamayan karakterlerdir. Her ikisi de bu izledikleri yol neticesinde işkenceye maruz kalmış ve aynı şekilde idam edilmiştir. İsa ile Platus'un diyalogunda Platus'un kuvvetlinin her daim zayıfı ezip hükmedeceğini savunması ile Beyaz Diş'in insanla münasebetiyle beraber kazandığı *güçlüye itaat et zayıfı ez* prensibi aynı durumun farklı kelimelerle ifade edilışıdır. Hem London hem de Aytmatov realist çizgide güçlü zayıf münasebetini olduğu gibi yansıtmıştır. Bu yansıtma biçimiyle doğruyu ve güzellikleri temsil edip savunmaya çalışan Beyaz Diş ve Akbar mağlup olsalar bile izledikleri yol bağlamında birer kazanan olmayı başarmışlardır.

3.2.1.10. İçki Karşılığında Satılan Kurtlar

İki eserde de yozlaşmış ve kendi değerleri noktasında bir çizgiye sahip olamayan karakterler romanların kurt karakterlerini içki bağımlılıkları yüzünden satmışlardır. Dişi Kurdu'nun Rüyalari'nda Bazarbay Akbar'ın son olarak doğurduğu dört yavrusunu inlerinden çalarak hayvanat bahçesine içki parası çıkarabilmek için satmıştır. Hem aile yaşantısında eşine kötü davranan, sosyal çevresinde de insanları hor görüp küçümseyen, aynı zamanda çevresindeki çalışkan insanları bütünüyle kıskanan bir yapıdaki Bazarbay, romanın başkarakteri olan Akbar'a ve eşi Taşçaynar'a son derece büyük bir yıkım yaşatan her yönüyle kötü çizgideki bir karakterdir. Bazarbay Boston ile de çekişme halinde olan iyiye güzele karşı dizginlenemez boyutta karşıt tavırlara sahip, her yönüyle kötülüğün vücut bulmuş hali olarak tasarlanmıştır. Boston'un uyarılarına rağmen Akbar'ın yavrularını teslim etmemiş, dişi kurdu ve eşini tüm bölgeye musallat etmiş ve en sonunda da hiçbir günahı olmayan Akbar, Boston ve ailesine acıların en büyüğünü yaşatmıştır. Bağımlılığı ile ilgili yoksunluğunu karşılamak gibi basit bir ihtiyaç için birden fazla insan ve hayvanın hayatlarını karartmıştır.

Bazarbay karakter tasarımı ve eylemleri ile romanda kötünün, yozlaşmışlığın, değer yargılarına sırt dönüşün timsali olarak yer alır. Yazarın planladığı sona hizmet eden kararlar alır ve uygular. Bu kararlarının neticesini düşünmeden salt kendi faydasını gözetecek şekilde hareket eder. Bu yönüyle değerlendirildiğinde insanın tabiata ve kendi türüne getirdiği felaketin kısa ve uzun vadedeki en büyük tezahürüdür. Aytmatov böyle çarpıcı bir kötüyü, Akbar, Taşçaynar ve Boston'un karşısına anlatacağı şeylerin ve vereceği mesajların çarpıcılığını arttırmak için yerleştirmiştir. Bazarbay hiç tereddüt etmeden tabir yerindeyse cahilane bir kötülük cesaretiyle ve arzusuyla yavruları inlerinden ve annelerinden koparmıştır. Üstelik bu eylemine de gerçek kötülere yaraşır bir şekilde kılıf da uydurmuştur. Ona göre yavruların imhası, devletin uzun vadedeki zararlı hayvanların neslini kırma noktasındaki politikalarına da uyumludur. Kendisini, yavruları kaçırarak devlet politikasına hizmet eden bir vatandaş kisvesine bile büründürmüştür. Onu uyaran herkes hükümet politikalarını alenen eleştiren birer vatan hainidir. Gerçek kötülerin kötülük yaptığının farkında olmadığından yola çıkarsak, Bazarbay'ın da aynı zihniyette bir gerçek kötü olduğu çıkarımını yapmak bahsi geçen hususlar göz alındığında son derece yerinde olacaktır.

Bazarbay'ın Akbar'ın yavrularını çalışı ve hatasını görmezden gelip haklı çıkmaya çalışması fitratı gereği son derece doğal bir eylemdir. Boston'un günlerce evinin etrafında uluyarak kendisini uyutmayan Akbar'a sitemi durumu olduğu gibi açıklamaktadır:

“...Bu dayanılmaz ulumalara bir son verebilirdi, ana kurdu susturabilirdi. Öfkelenmiyor da değildi ona: ‘Nedir bu inadın dişi kurt! Ne istiyorsun benden! İnan bana, seni bu acılardan kurtarmak, yardım etmek istedim. Yemin ederim ki bu işte benim bir suçum yok. Bırak artık ulumayı Akbar! Yavruların burada değil. Onları aldılar, kaçırdılar, sattılar! Votka için sattılar! Hiç bulamayacaksın yavrularını! Unut ve sus artık! Daha ne zamana kadar bize işkence edeceksin? Git artık Akbar, git, defol! Nasıl acı çektiğini biliyorum, ama yine de gitmelisin. Eğer gitmezsen ve yoluma çıkarsan, seni öldürmek zorunda kalacağım zavallı hayvan! Emin ol tereddüt etmeden vururum seni...” (DKR sf.329).

Bazarbay yavruları satıp övünmek için arkadaşlarına mükellef içki sofraları kurmaktadır. Yaptığı şeyin nelere sebep olabileceği konusunda hiçbir çıkarım yapmadan hareket etmiş yalnızca kendi faydası doğrultusunda iş yapmıştır. Boston kurtlarla uğraşılmayacağını, koyunlara, çobanlara ve karşılaştıkları insanlara intikam için saldırabileceklerini bilmektedir. Dahası açıktan kendilerine saldırmayan uzak durup kendi dünyalarında insanın kısıtlamalarına rağmen hayat sürmeye çalışan bu canlılar, tabiatın dengesini sağlayan insana ve diğer tüm canlılara faydası bulunan canlılardır. Dolayısıyla kötü muamelenin bu kadarını da hak etmemişlerdir. İş bu seviyeye geldiği içindir ki artık ortada uyulması gereken yasaların zorunluluğu Akbar ve Taşçaynar açısından ortadan kalkmıştır. Nesiller boyunca açıktan insan saldırmama kuralının artık bir hükmü yoktur ve intikam alınmalıdır.

Tıpkı Bazarbay gibi Boz Kunduz da içki için kurt satmıştır. Aytmatov ve London'ın eserlerinde ortak şekilde irdelediği bir sorun olan bağımlılık sonucu maddi değer yitimi ayrıca manen de değerlerin yitimini işaret eder. Hem Bazarbay hem de Boz Kunduz bu anlamda ortak biçimde yozlaşmışlığa sahiptir. Boz Kunduz'un değer yitimi Bazarbay'a nazaran daha farklıdır. Bazarbay hiç bağ kurmadığı kurt yavrularını satarken Boz Kunduz sahibi olduğu ve iyi kötü bir hukukunun olduğu Beyaz Diş'i içki karşılığında Güzel Smith gibi bir şeytanın eline teslim etmiştir:

“...Ancak Güzel Smith yerlileri iyi taniyordu. Boz Kunduz'un kampına sık sık geliyor ve her zaman paltosunun altına gizlenmiş siyah veya benzer renkli bir şişe oluyordu. Viskinin en büyük güçlerinden biri, insanda şiddetli bir istek uyandırmasıydı. Boz Kunduz'da da uyandı o istek. Ateş içindeki iç organları ve alev gibi yanan midesi o yakıcı sıvıdan giderek daha, daha çok içmek için yanıp kavrulurken aynı olağandışı uyarıcı nedeniyle iyice çarpıklaşmış beyni ise içkiyi elde etmek için artık her şeyi yapmasına izin veriyordu. Kürkleri, eldivenleri ve

mokasenlerini satarak kazandığı paralar erimeye başlamıştı. Parası giderek daha hızlı eriyip cüzdanı boşaldıkça Boz Kunduz'un da asabı bozuluyordu.

Sonunda parası da, malları da, sinirleri de tamamen tükendi. Onu bütünüyle ele geçiren ve ayık kafayla aldığı her nefeste biraz daha büyüyen bir susuzluk dışında, hiçbir şeyi kalmadı. İşte o zaman Güzel Smith, Beyaz Diş'in satışı konusunu tekrar konuştu. Ama bu kez onu dolarlarla değil, şişelerle almak istiyordu ve Boz Kunduz'un asıl duymak istediği şey de buydu.

Son lafı, 'Yakala ve al git, tamamdır,' oldu.

Şişeler el değiştirdi. İki gün sonra Güzel Smith'in Boz Kunduz'a ettiği laf, 'Köpeği sen yakala,' idi...." (BD sf.161).

Güzel Smith içkiyle Boz Kunduz'a yaklaşmadan önce para karşılığı Beyaz Diş'i satın almak istemiş ancak Boz Kunduz Reddetmiştir. Yerlilerin kolonicilerden öğrendiği belki de en kötü alışkanlık içkiye olan düşkünlüktür. Bu durumun farkında olan ve Beyaz Diş'i elde etmek için kolay bir yol olarak gören Güzel Smith, planını ustalıklı tasarlayıp hayata geçirmiştir. Boz Kunduz böylesine bir zafiyet göstererek hem kendine ait son derece önemli bir köpeği kaybetmiş hem de Beyaz Diş'in yaşayacağı sıkıntılı günleri başlangıcını yapmıştır. İhtiyaç halinde insanlarla ellerindeki malları satabilir. Bu durum hayatın içerisinde gayet olağandır ve her insan bunu yaşamaya adaydır. Ancak sırf zevk ve bağımlılık uğruna bütün mallarını satıp beş parasız kalmak ve sonunda da hiç satılmasının teklifinin dahi edilemeyeceği değerdeki şeyleri gözden çıkarmak yozlaşmışlığın göstergesidir ve iradenin zayıflığına işaret eder. Boz Kunduz bu açıdan değerlendirildiğinde Bazarbay ile aynı düzlemde.

3.2.2. Farklılıkları

Karşılaştırılan romanlarda tespit edilen farklılıkların oluşmasında, iki eserin birbirinden farklı dönemlerde, farklı coğrafyalarda ve farklı kültür çevrelerinin etkisiyle kaleme alınmış olmaları gibi sebepler etkilidir. Zira birçok benzer yanın, ifadenin, karakter tasarımının ve bakış açısı ortaklıklarının olmasına rağmen farklı vaka örgüleriyle birbirinden son derece farklı sonlarla biten iki romanın arasında sıralanan sebepler ışığında farklarının oluşması son derece doğal bir sanatsal sürecin sonucudur.

Sovyet Rusya döneminde umumiyetle Kırgızistan coğrafyasında geçen olayları konu alan Diş Kurdu Rüyaları, hem yerel manada Kırgız kültürünün izlerini ihtiva eden hem de devletin hâkim unsuru olan Slav halklarının kültürel özelliklerini çerçeve şeklinde hâkim kılan bir yapıyı barındırmaktadır. Bu bağlamda iki dilli ve kültürlü bir yapıya sahiptir. Karakterler birden fazla etnik kökenden mürettep çok kültürlü ve uluslu bir imparatorluğun niteliklerini yansıtan bir yapıdadır. Aytmatov folklorik açıdan yalnızca

Kırgız kültüründen değil farklı etnik kökenlerin anlatılarından da beslenmiştir. Gürcü balatının romanda yer alması, Akbar ve Taşçaynar'ın yaşadıkları olaylar ve karakter özellikleriyle Türk destanlarındaki kurtlara benzer tarzda tasarlanması, Abdias gibi dindar bir papaz eskisi olan etikçi karakterin, İsa Peygamber ile eşdeğer bir düzlemde değerlendirilerek yaratılması, Aytmatov'un çok sesli ve kültürlü bir tahkiye yarattığını kanıtlamaktadır. Aytmatov romanındaki doğal çevrenin bozulması ve canlıların yaşam haklarına riayet edilmemesi gibi bağlamlarla eser verme yoluna giderek, ülkede bulunan hangi kökenden olursa olsun tüm halkın aynı derecede bu durumun olumsuzluklarından etkileneceği mesajını vermiştir. Konu bu nazarla değerlendirildiğinde Aytmatov kapsamı geniş bir toplumcu gerçekçilik sergilemiştir. Bu sebeple London'dan ziyadesiyle ayrışır.

London'ın anlatısında işlediği sorunlar hayvan ya da insan bağlamında fark etmeksizin daha bireysel ve sınırlıdır. Ayrıca işaret ettiği bu sorunlar mahiyet açısından değerlendirildiğinde tespit sınırları içerisinde kalan realist çizgideki yansımalarıdır. Yapmış olduğu tespitlerde istisnai noktalar hariç umumiyetle bir tarafı tutmayan gözlemci rolünü oynayan bir anlatıcılığı seçmiştir. İnsanın kurmuş olduğu tahakküm hayvan gözünden geliştirilen bakış açısıyla insana yüklenen Tanrısal vasıfların varlığına delalet eden bir çizgiye ulaştırılmıştır ve bu bakış açısı hayvanın ilkel zihni göz önüne alındığında meşru bir yakıştırma değildir.

Beyaz Diş romanının ihtiva ettiği kişiler kadrosunun sosyokültürel ve tarihsel altyapısını değerlendirildiğinde karşılaştırma neticesindeki farklılıkların sebepleriyle ilgili daha net tespitlere ulaşma imkânı sağlamış oluruz. Anlatının geçtiği ülke içerisinde yaşayan halk, Amerika kıtasının keşfiyle beraber Avrupa devletlerinin kurmuş olduğu koloni topluluklarının yerli halk ile kültürel bağlamda karşılıklı etkileşimi neticesinde ortaya çıkan, köken anlamında doğal yollarla oluşmayan şartların zorlaması neticesinde meydana gelen bir yapıdadır. Koloni toplumunun kıtaya bir milletler topluluğu şeklinde yerleşmiş olması, tüketimi ve yayılımı merkeze alan bir politikayla yerli halkın becerilerinden ve sahip olduğu topraklardan sınırsız nispette faydalanması neticesinde maddeci materyalist düzlemde bir sosyal bağ oluşmuştur. Bu bağlamda hareket eden Avrupalı halkların tümü yerlilere de kendilerine ait birtakım alışkanlıkları kazandırmıştır. Özellikle Boz Kunduz'un içki zafiyeti ile Güzel Smith'e borçlanıp Beyaz Diş gibi bölgenin belki de ülkenin en değerli köpeğini kaptırması tespit için son derece yerinde bir örnektir. Uzun yıllar boyunca maruz kaldığı asimilasyonla toplumsal manada bir çözülüş

yaşayan ve kolonicilere benzeyen yerli Amerikan halkı, uzun bir sürecin ardından kendi benliğini kaybetmiş ve eriyip gitmiştir. Kolonicilerin hep kötü yanlarını örnek almış, tüketim çılgınlığına kapılarak dışı güzel görünen fakat içi bir sürü kötülükle dolu alışkanlıkları kazanarak benliklerini yitirdikleri gibi kökten bir yozlaşma uğramışlardır.

Beyaz Diş'te genel çerçevede böyle bir sosyal yapının hâkim olduğu insanların hikâyesi bulunduğundan, anlatıdaki karakterlerin hayata bakış açısı istisnai karakterler haricinde maddecidir. Bundan sebeple bahsi geçen bu insanların duruşuna karşı çıkan karakterlerin varlığı, Dişi Kurdun Rüyalarına nazaran daha az sayıdadır. Dişi Kurdun Rüyalarına konu olan toplum da asimilasyona uğramıştır ve baskı görmektedir ancak Beyaz Diş'te yer alan yerlilere kıyasla daha az bir değişime uğramış, en azından yerel manada kendi benlikleriyle ilgili özellikleri koruyabilmeyi başarmışlardır. İki eser arasındaki bağlamsal ve karakter dizaynlarındaki farklılıkların en büyük sebebi budur.

Genel değerlendirmelerin ışığında iki roman arasındaki tespit edilen farklılıklar tabiatın algılanış biçimi, kurtların melezlik safkanlık durumundaki farklar, kurguların sonuçlanışındaki insanla hesaplaşma biçimi ve iki romanda da ortak bir nokta olan sömürülerdeki farklılıklar şekliyle ele alınmıştır.

3.2.2.1. Tabiatın Algılanma ve Betimlenme Biçimi

Beyaz Diş'te doğa korkulması gereken ve insanları umutsuzluğa sürükleyen bir yapıda tasavvur edilmiştir. Bu anlamda Jack London doğanın içerisinde yer alan ve romanına etkin birer karakter olarak seçtiği kurtları insana yıkım ve ölüm getiren çekinilen birer canlı olarak resmettiği bölümlere yer vermiştir. Bu tutumunda hiç kuşkusuz ki romanındaki olayların geçtiği mekânların umumiyetle buz ve karlarla kaplı, ıssız ve canlılığın zayıf olduğu topraklardan seçilmiş olması büyük rol oynar. London bahsi geçen bu mekânları “*ıssız diyar*” şeklinde bir tabir ile ifade etmiştir. Özellikle Henry ve Bill ile Kiche ve sürüsü arasında geçen, tam bir ölüm dirim mücadelesine dönüşen olayların anlatıldığı bölümlerde tabiatın şartları insana karşı son derece amansız ve acımasız bir boyuttadır. Kuzey Toprakları diyerek de ifade ettiği bu mekânlardaki kurtlar da mekânların acımasızlığına nazire eder derecede amansız düşmanlar olarak Henry ve Bill'in karşısında bulunur. Mekânların betimleniş şekli, kişileştirme yoluyla atfedilen ve anlamı derinleştirip ifadeyi pekiştiren detayların bulunuşu ve bu betimlemelerde tabiatın bahsi geçen bölgedeki sert mizacı, London'ın mekânlarını

Aytmatov'dan siyah ve beyaz kadar ayırır. Aytmatov Dişi Kurdun Rüyaları'nın vaka örgüsünde en fazla yer işgal eden Isık-Göl ve Mjunkum bölgelerini London'ın aksine daha barışçıl, beğenilebilir ve insan huzurunu bozmayan taraflarıyla betimlemeyi seçmiştir. Yine bu mekânlarda barınan bölgenin avcıları Akbar ve Taşçaynar insanı kendilerine bir zararı dokunmayana dek açıkça ve hedef gözeterek av ya da düşman olarak görmez. Bu bağlamda London'ın mekânlarını oluşturan tabiat çevresi fiziksel açıdan açık bir alan ya da mekân olsa da insan psikolojisine etkileri açısından kapalı mekânlardır. Aytmatov'un mekânları ise umumiyetle tabiatla derdi olmayan insanlar için olumlu çağrışımlara sebebiyet verdiğiinden hem fiziki hem de psikolojik açıdan açık mekânlar olsa da içinde barınmak ve yaşam sürmek zorunda olan kurtlar ve diğer canlılar için kapalı mekânlara dönüşmüştür. Bunun başlıca ve en önemli sebebi insanın fütursuz bir hükmetme arzusuyla Akbar ve ailesi başta olmak üzere bölgede yaşayan diğer tüm canlılara dayatmalarda bulunması ve hayatlarını ellerinden almasıdır.

Doğa ile ilgili Henry ve Bill'in hikâyesinin anlatıldığı bölümden bir parça:

“...Derin bir sessizlik egemendi tüm o diyara. Her yer kasvete bürünmüştü, cansızdı, hareketsizdi; yerin ruhu o kadar yalnız, o kadar soğuktu ki, hüznü bile denemezdi ona. İçinde ufacık bir kahkaha kırıntısı vardı ama hüznünden de beter bir kahkahaydı bu; Sfensk'in tebessümü kadar donuk, buz gibi soğuk, yanılmazlığın kibirli güvenini ve nemrutluğunu taşıyan bir kahkaha. Sonsuzluğun egemen ve ketum bilgeliği, hayatın nâfile gayretine, yaşamın beyhudeliğine kahkahalarla gülüyordu. Orası Issız Diyar'dı, yabandı; orası buz kalpli Kuzey Topraklarıydı. ...” (BD sf. (3).

Jack London'ın Kuzey topraklarını böylesine sembolik bir dille anlatmasını psikanalitik çerçevede yorumlamak mümkündür. London'ın doğal ortamları bu denli kasvetli ve deyim yerindeyse düşman gibi betimlemesindeki en temel sebep, tabiatla ilişkilerindeki olumsuz anılarıdır. Kendisi belki de en büyük ızdırapları tabiatla iç içeyken geçirdiği zamanlarda çekmiştir. Altın avı gibi maceralara çıkan London tabiatın çetin yüzünü gördüğü zamanları tecrübe etmek durumunda kalmış, bu tecrübelerinden hem fiziksel hem de psikolojik tahribatlar almıştır. Altın avları sırasında ağır bir hastalığa yakalanmış ve dört dişini kaybetmiştir. Bu anlamda romanının fikrinin oluştuğu bu coğrafyayla ilgili yıkıcılıktan, sertlikten başka bir şey düşünemez. Bunlara ilaveten London Aytmatov'dan farklı olarak tabiatın içinde büyümediğinden, çocukluk yıllarında doğayla iç içe ve uyum sağlayabilecek nispette tecrübeler yaşamadığından, bahsi edilen altın avı ve balıkçılık gibi meslekleri icra ederken tabiatın doğrudan doğruya çetin yüzüyle karşılaşmış ve zihninde doğayla ilgili bu minvalde şemalar oluşmuştur. Bu

bağlamda mekân tasvirlerine paralel bir kişiler düzlemi oluşturmuş, Kiche ve Beyaz Diş gibi kurtlar tabiatın mekânsal anlamdaki durumlarını ihtiva eder tarzda sarsılmaz, aşılması güç çetin mizaçlı karakterlere dönüşmüştür. İnsanın güç kullanarak ve daha fazla bilişsel beceri geliştirerek ehlileştirip dizginleyebildiği tabiat unsurları olarak romanda yerlerini almışlardır. Bu yüzdendir ki romanda bulunan kurt karakterler insanlardan genel itibariyle sertlik ve işkenceye varan muameleler görmüştür. Boz Kunduz tarafından tavizsiz bir despotlukla eğitilen Beyaz Diş itaat mekanizmasıyla ilgili zihninde son derece acımasız çağrışımlar oluşturmuştur.

London hem Beyaz Diş'i hem de annesi Kiche'yi, insanlardan eziyet gören, esaret altında tutulan karakterler olarak işleyerek, doğa karşısında barışçıl yaklaşım sergilemeyen ve ondan korktuğu nispette güç kullanıp faydalanacağı kıvama getirme amacı taşıyan saldırgan ve sömüren insanı tasvir etmiştir. Bu yüzdendir ki bir zamanlar insanla beraber yaşayan Kiche, insandan ayrıken düşmanca bir tavır sergileme yoluna gitmiştir. Tıpkı Beyaz Diş de annesi gibi insandan genel itibariyle eziyet gördüğünden son sahibi olan Scott'a karşı ilk başlarda güvensiz ve iletişimden uzak tavırlar sergilemiştir. Ayrıca Scott'ın yanındayken Güzel Smith ile karşılaştığında doğrudan saldırı yolunu seçmiş, yaşadığı tüm işkenceyi unutmadığını kanıtlar nitelikte bir davranış biçimi geliştirmiştir.

Aytmatov'da ise tam tersi bir yaklaşım hâkimdir. Ona göre doğa her unsuruyla güzeldir ve en vahşi görünen taraflarında bile bir cazibe ve merhamet gizlidir. İnsana düşen bu dengeyi bozmadan doğanın bir parçası olmaya çalışarak yaşamaktır. Özellikle Akbar ve Taşçaynar'ın Isık-Göl sonrasındaki yeni yuvası olan Mjunkum bozkırı yarı çöl durumundaki bir bölge olması hasebiyle son derece çetin yanlarıyla tasvir edilse de içinde barınan canlıların uyum sağladığı ve yaşamaktan memnun olduğu bir mekân olarak anlatılmıştır. Çöle yakın özellikler barındırması rağmen insan elinin henüz tam anlamıyla değmediği bu bölge, her şeye rağmen canlılığın bütün hızıyla sürdüğü kendi içinde bereketi ihtiva eden bir habitat olarak tasarlanmıştır:

“...Şafağın ilk ışıklarından az önce hava hafifçe serinlemişti. Şimdi atmosfer daha az boğucu idi ve savanın sakinleri nihayet rahat bir nefes alıyordu. Ağır ve sıkıcı gecenin sona ermesiyle, az sonra tuzlu toprağı kavuran bir sıcakla gelecek yeni gün arasındaki bu zaman günün en güzel saatidir. Gökyüzünde dolunay büyük bir sarı top gibi parlıyor, tatlı mavi bir ışıkla dünyayı aydınlatıyordu. Bozkır her yönde uçsuz bucaksız uzanıyor, yeni yeni açılmaya başlayan ufuk yerle göğü birleştiriyordu. Ama Mjunkum'un sessizliği cansız

değildi. Yılanlardan başka diğer bütün yaratıklar da bu geçici serinlikten nasiplerini almak için koşuşturmaktaydılar. En erken uyanan kuşlar ılgın ağaçları arasında kanat çırparak cıvıldaşıyor, kirpiller öteye beriye koşuyor, bütün gece öten ağustosböcekleri şimdi boğazlarını yırtarcasına bağırıyor, uyanan köstebekler inlerinden çıkıp yere düşen saksavul tanelerini toplamak için harekete geçmeden önce, sağa sola göz atıyorlardı. Yassı kafalı, gri renkli büyük bir gecekuşu tüyleri büyümüş beş yavrusunu gezintiye çıkarmış, uçmayı öğretiyordu onlara. Bir çalıdan ötekine geçen yavrular, gözden kaybolmak korkusuyla cik cik ötüyorlardı. Yeni günün eşiğinde daha birçok hayvan savaını doldurmuştu...” (DKR sf. 22).

İki yazarın tabiatı betimleyiş tarzındaki bu farklılık daha evvel de bahsedildiği üzere kurgularında yer alan mekânların kendi kişisel algılayış biçimlerindeki bakış açılarıyla ilgilidir. Hem Mjunkum hem de Kuzey Toprakları insan yaşamı için aynı derecede elverişsizdir. Birisi olabildiğince soğuk diğeri ise çöl ikliminin bütün çetin yanlarını yansıtan bir coğrafyadır. London bütün kasvetiyle insan üzerine hücum eden bir kurgu mekânı oluşturmuş, Aytmatov ise bütün handikaplarına rağmen yaşamın ısrarla ve insan ihtirasına inatla devam ettiği mekân tasarımıında bulunmayı seçmiştir.

3.2.2.2. Melez Safkan Ayrımı

Kişiler kadrosu bağlamında son derece benzer yanları ihtiva eden iki roman, son derece bariz bir noktada birbirinden ayrılır. Beyaz Diş romanının baskın kurt karakterleri melez haldeyken Dişî Kurdun Rüyalari romanının başkarakterleri olan kurtlar safkandır. Bu farklılık hem fiziksel özellikler bağlamında iki romanın kurtlarını birbirinden ayırır hem de insanlarla ilişki ve davranış biçimleri anlamında ayrışan noktaların oluşmasına zemin hazırlar. Kiche’nin annesi, Boz Kunduz’un abisinin ormanda ağaca bağladığı bir kızak köpeğidir. Babası ise vahşî bir kurttur. Beyaz Diş’in babası Tekgöz de bir kurt olduğundan Beyaz Diş annesi Kiche’den dörtte bir oranında köpek geni almıştır ve büyük oranda kurt genetiğine sahip bir melezdır:

“...Aylardan nisandı ve Beyaz Diş köye varıp Mitsah tarafından koşumlarından çözüldüğünde bir yaşındaydı artık. Gerçi tam bir yetişkin olmasına daha çok vardı ama köydeki bir yaşını doldurmuş köpekler arasında, Lip-lip’ten sonraki en iri köpekti. Boyu posu ve gücü, hem kurt babasından, hem de Kiche’den miras kalmıştı ve daha şimdiden yetişkin köpeklerle aynı boydaydı. Ama daha vücudu sıkılaşmamıştı. Bedeni ince, uzun ve zayıf, kasları ise yoğun değil ip ipti. Kürkü tam bir kurt bozuydu, kendisi de nereden bakılırsa bakılsın tam bir kurttu. Kiche’den gelen dörtte birlik köpek kanının fiziksel bir izi yoktu. Daha çok zihinsel yapısını oluştuyordu...” (BD. sf. 133).

London'ın da ifade ettiği üzere Beyaz Diş fiziki açıdan tamamen kurt babasının özelliklerini baskın olarak taşıyan ancak annesinden aldığı köpek genlerinin getirdiği bilişsel yetenekler sayesinde, insan yaşamına uyum sağlama ve amaçlarına yönelik strateji geliştirme gibi hususlarda ön plana çıkan bir köpek olmayı başarabilmiştir. Bu gibi yetenekleri içinde bulunduğu köpek grubunun en gözde ferdi olmasını sağlamış, sahibi tarafından ayrı bir noktaya konmuştur. Bu anlamda Boz Kunduz Beyaz Diş'i ilk gördüğü anda onun büyük oranda kurt kanı taşıyan değerli bir melez olduğunu anlamış ve Kiche'nin de bir zamanlar kardeşinin köpeği olmasından hareketle Beyaz Diş'i sahiplenip ismini bile kendisi vermiştir. Ayrıca bu olay esnasında Beyaz Diş'in meleziği konusunda da görüşünü ifade etmiştir:

“...Yerlilerden biri, ‘O kadar da tuhaf sayılmaz,’ dedi. ‘Zaten babası da kurttu. Evet, annesinin köpek olduğu doğru ama çiftleşme mevsiminde gidip onu ormanda bir ağaca bağlayan, benim birader değil miydi? Hal böyle olunca Kiche'nin babası da bir kurttur.’

İkinci yerli, ‘Kaçalı bir yıl falan oluyordur, Boz kunduz,’ dedi.

‘Hiç şaşırtıcı değil, Balık Dilli,’ diye cevap verdi Boz Kunduz. ‘Kıtlık zamanıydı ve köpeklere verilecek et yoktu.’

Diğer yerli, ‘Demek kurtlarla birlikte yaşamış,’ dedi.

Boz Kunduz elini yavru kurdun üzerine koyarak, ‘Öyle görünüyor, Üç Kartal,’ diye cevapladı, ‘bu da onun kanıtı.’

Yavru kendisine değen eli hissedince hırladı ve o el bir yumruk olarak inmek üzere yukarı kalktı. Bunun üzerine yavru diş göstermekten vazgeçerek başını eğince el de tekrar eski yerine dönerek kulakların arkasını ve boylu boyunca sırtını okşamaya başladı.

Boz Kunduz, ‘Evet bu onun kanıtı,’ diye devam etti. ‘Belli ki bunun annesi Kiche. Babası ise bir kurt. Böylece bu yavrunun çoğu kurt, azı köpek. Dişleri beyaz ve adı da Beyaz Diş olacak. Ben sözümü söyledim. Bu yavru, artık benim köpeğimdir. Kiche benim kardeşimin köpeği değil miydi? Benim kardeşim de ölmedi mi?..’ (BD sf. 92-93)

Dişi Kurdun Rüyaları'nın kurt karakterleri ise Orta Asya ve diğer pek çok bölgede yayılım sahasına sahip olan bozkurt diye tabir edilen safkan kurtlardır. Hal böyleyken Akbar ve Taşçaynar vahşi doğalarını bütünüyle muhafaza etmiş insanla iletişim ve ilişki noktasında hiçbir surette olumlu yaklaşım sergilemeyen bir yapıya sahiptir. Onlara göre insan uzak durulması gereken, varlığıyla her açıdan tehdit oluşturan bir canlıdır. Akbar ve Taşçaynar bu düstur üzerine davranış sergilemiş, bölgelerini insanlardan uzak noktalardan seçmiş ve karşılaştıkları anda insandan derhal uzaklaşmıştır. Ayrıca Beyaz Diş ya da Kiche gibi de esaret altına alınamamışlardır. Yalnızca Akbar'ın son dört

yavrusu karşı koyabilecek durumda olmadıklarından insan esareti altına girmek mecburiyetinde kalmışlardır. Bu bağlamda Beyaz Diş zor da olsa insanla yaşama uyum sağlamış ve insanın dünyasında insanın kurallarının işlediğini kabul ederek kendince bir itaat mekanizması geliştirmiştir. Boz Kunduz'a bağlanması itaat edişi tam olarak da bu yüzdendir. Çiğnenmemesi gereken kırmızı çizgileri aşmadığı sürece Boz Kunduz'u ve Boz Kunduz'un sahip olup değer verdiği her şeyi koruyup onlara zarar vermediği takdirde, kendi türünden olan köpeklerle ne yaptığının ve nasıl muamelede bulunduğu hiçbir önemi yoktur. Durum bu açıdan değerlendirildiğinde Beyaz Diş'in Boz Kunduz elindeki esareti, sınırları esnetilmiş nispeten kabul edilebilir bir esaret olarak tanımlanabilir. Beyaz Diş bu yönüyle Boz Kunduz'a bağlanmış Güzel Smith'i en fazla bu sebepten dolayı benimseyememiştir. Boz Kunduz'un esaretini benimseme noktasında onu kendi tabiriyle bir insan-hayvan olarak görmesi ve hayvan üstü bir varlık olarak gücü ona atfetmesinden kaynaklanır. Beyaz Diş bir anlamda insana Tanrısal hususiyetler yüklediğinden ve ilk kez yavruyken karşılaştığı insanın da Boz Kunduz olması hasebiyle ona karşı bağlılığını farklı bir noktaya taşımıştır. Bu çıkarımlar ışığında insanla yaşama uyum sağlamasının sebebinin melezliği olduğu söylenebilir. Köpek kanı taşımasından dolayı vahşi kurtların kabullenip uyum sağlayamayacağı bu normlara adaptasyonu gerçekleşmiştir. Akbar ve Taşçaynar bu yönüyle Beyaz Diş'ten ayrılan özelliktedir. İki eserin arasındaki bu melezlik safkanlık ayrımı karakterlerin insanla hangi düzlemde ve seviyede ilişki kuracağını belirlemiştir. Akbar ve Taşçaynar doğaları gereği insanla ilişkiye bütünüyle kapalıyken, Beyaz Diş mecburi bir kabulleniş, varoluşsal manadaki birtakım çıkarımlar neticesinde oluşan, hayranlıkla karışık korkuyla ve fitratının da getirdiği vasıflarla insanın hükmü karşısında boyun eğmiştir. Yine de bu boyun eğiştten memnuniyet duymaz. Kendince birtakım sebepler bularak şirinleştirmeye çalıştığı bu hali, daha sonradan Scott ile tanıştığında yaşadıkları neticesinde değerlendirildiğinde açıkça görülen gerçeklik, Beyaz Diş'in bir şekilde isyanını ve gerçek duygularını bastırıp hayatına devam edebilmek için uyum sağlama çabası içinde olduğudur. Bastırılmış duygularıyla yaşam süren Beyaz Diş, Scott 'tan sevgi gördüğünde şüpheye düşmüş kendisine bir tuzak kurulduğunu düşünerek tabir yerindeyse gerçeklik algısını yitirip dengesiz bir ruh haline bürünmüştür:

“...Dayak yine ertelenmişti. Tanrı sadece elindeki eti Beyaz Diş'in burnuna doğru tutuyordu. Ette herhangi bir terslik yoktu görünürde. Yine de Beyaz Diş kuşkuluydu; et kısa ve davetkar hareketlerle burnuna doğru uzatılmasına karşın ona

dokunmadı. Tanrılar çok kurnazdı ve bu zararsız et parçasının ardında ustalıklı hazırlanmış hangi kallesliğin kendisini beklediğini bilemezdi. Geçmiş deneyimlerinden, özellikle de yerli kadınlarla yaşadıklarından biliyordu ki et ve dayak, birbiriyle feci biçimde ilişkiliydi...” (BD sf. 196).

Beyaz Diş, bu duygu halinde olsa da zamanla uyum sağlayarak yeni bir insan türüyle tanıştığını fark etmiş, önceden karşılaştığı türden insanların davranışlarıyla tamamen zıt şekilde kendisine yaklaşan Scott’ı sevebilmiştir. Bu uyum sürecini atlatmasında melezliğin payı yadsınamaz bir gerçekliktir. Aynı durumda Akbar ya da Taşçaynar’ın olabilmesine imkân yoktur. Safkan kurtların insanla yetişkinlik evresindeyken böyle bir bağ kurabilmesi eşyanın tabiatına aykırıdır. Beyaz Diş’in yerinde Akbar ve Taşçaynar olsaydı Scott yüksek ihtimalle ölür ya da ağır şekilde yaralanırdı. Kurtların fitratı gereği ve Dişi Kurdun Rüyalarında çizilen Akbar ve Taşçaynar karakterlerinin özellikleri düşünüldüğünde böyle bir sonucun kuvvetle muhtemel olacağı görülecektir.

3.2.2.3. İnsanın Sömürüsündeki Farklılık

İki eserin merkeze aldığı en muhkem konulardan birisi de insanın tabiatın unsurlarını kendi çıkar ve ihtiyaçları doğrultusunda sömürmesidir. Ancak iki roman bu sömürünün şekli, türü ve boyutları noktasında birbirinden açık şekilde ayrılır. Beyaz Diş’teki tabiatın topyekûn sömürüsü üzerinde net şekilde durulmamış ve hatta böyle bir yaklaşıma ihtiyaç dahi duyulmamıştır. Dişi Kurdun Rüyaları bu anlamda Beyaz Diş’ten farklı bir anlayışı ihtiva etmektedir. Dişi Kurdun Rüyaları’nın en bariz şekilde işlediği konu ya da tema tabiatın hem fiziken hem de duygusal açıdan topyekûn ezilmesi ve sömürüsüdür. Et üretim miktarını tutturmak için saygaların toplu katliamı, madencilik faaliyeti için yakılan bitki varlığı, Akbar’ın defalarca yavrularının insan eliyle öldürülmesi ve çalınması tabiatın toptan şekilde fiziken tahribine ve sömürüsüne örnektir. Bunlara ilaveten Akbar’ın çektiği acılar, yavrularına duyduğu özlem ve mitik bir şekilde Börü Ana’ya yalvarışları tabiattaki varlıklar üzerinde insanın manevi açıdan oluşturduğu yıkımın Akbar’ın psikolojisi üzerindeki olumsuz etkilerinin kanıtıdır. Börü Ana’ya yalvarış folklorik temelli bir unsurun romana yerleştirilmesidir. Aytmatov bu tarz folklorik ya da mitolojik motifleri eserlerinde kullanma konusunda son derece cesur davranmış, halk anlatılarına ait hususiyetleri yeri geldiğinde eserlerine yedirerek farklı boyutta bir derinlik kazandırmıştır. Bu şekildeki kullanımına Beyaz Gemi isimli

romanında da rastlanır. Dişi Kurdun Rüyalari romanındaki *Börü Ana* kullanımına benzer şekilde Beyaz Gemi eserinde de *Maral Ana* motifi bulunur ve aynı bağlamdaki anlamın yüklendiği, Akbar'ın yardım istemesine benzer şekilde müşkül bir anda Maral Ana'dan yardım istendiği görülür:

“...Zaman çok çabuk geçti. Erkek çocuk güçlü bir delikanlı oldu, kız çocuk ise ergin bir kadın. O zaman evlenip karı koca oldular. Boynuzlu Maral Ana da Isık-Göl'den ayrılmadı, hep Isık-Göl'ün ormanlarında yaşadı.

Bir gün, tan ağarırken, Isık-Göl iyice kabardı, dalgalar uğul uğul coştı. Genç kadının da doğum sancıları tuttu ve acılarla kıvrınmaya başladı. Genç adam ise korkuya kapıldı. Koşup yüksek bir kayalığın tepesine çıkarak olanca gücüyle bağırmaya başladı:

-Maral Anaa! Maral Anaa! Neredesin? Isık-Göl'ün coştüğünü, taşıtığını duymuyor musun? Kızın doğuruyor, kızın! Çabuk gel, bize yardım et!

İşte o zaman uzaklardan, kervan çingiraklarını hatırlatan şingir şingir bir ses duyuldu. Bu ses yaklaştı, yaklaştı ve birden Boynuzlu Maral Ana göründü. Koşa koşa geliyordu. Boynuzuna bir beşik takmıştı. Ak kayından yapılmış bir bebek beşiği idi bu. Beşiğin kemerine asılmış gümüş bir çingirak şingirdiyordu. Bugün de, Isık-Göl beşiklerinde aynı çingiraklar vardır. Anneler beşiği sallayınca, Maral Ana'yı, akkayından yapılmış çingiraklı beşiği görür gibi olurlar...” (BG sf.63-64).

Akbar ve Taşçaynar birden fazla kavramı ve olguyu sembolize eden karakterlerdir. Bir yönüyle mitolojik unsurların güncel temsilcileri gibi özellikleri ihtiva ederken diğer bir yönleriyle de sömürülen, hırsla yakılıp yıkılan tabiatın görünür hale gelmiş halidirler. Diğer yanıyla da her türden zorluğa ve hatta insanın kendisine rağmen, insanın geleceğini kurtaracak olan, ona hayat verip besleyecek olan tabiatın geleceğini düşünen, ısrarla var olmaya ve çoğalıp yaratmaya çalışan tabiat unsuru halinde romanda yerlerini almışlardır. Bu bağlamda toptan bir sömürüye karşı başkaldıran doğanın temsilcisi, sözcüsü gibi davranmışlardır. İnsan eliyle doğrudan ya da dolaylı şekilde yurtlarını ve yavrularını kaybetmelerine, defalarca yeniden başlamalarına rağmen yılmadan yüksünmeden üzerlerine düşen ve fitratları gereği yapmakla yükümlü oldukları her şeyi yapıp mücadele etmişlerdir. *“...İnsanlar kendileri yaşıyor, ama başka canlıların, özellikle de onlara bağımlı olmadan yaşamak isteyen ve buna hakları olanların yaşamalarını istemiyorlardı...” (DKR sf. 15).* Aytmatov'un bu cümlesi durumun net bir izahıdır. İnsanlar tarih boyunca kendi ihtiyaçlarını karşılama noktasında diğer canlıların geleceğini çoğunlukla düşünmeyen bir türdür. Bu bağlamda her geçen çağda biraz daha çoğalan ve dolayısıyla da yayılım göstermek mecburiyetinde olan insanoğlu tabiatın dengesini doğal bir avlayanı olmadığından fütursuzca bozmuştur. Birtakım salgınlar, doğal felaketler ve savaşlar haricinde insanoğlunun nüfusunun azalmasına olağan hiçbir

sebebe yoktur. Bunun da bilincinde olan insanlık yalnızca son yüzyıl içerisinde çevresel anlamda kendi eliyle açtığı felaketler konusunda duyarlılık oluşturma gereksinimi duymaya başlamıştır. Aytmatov romanında bu hususta bir hassasiyet oluşturmuş, geleceğe dair bir tehlike konusunda kendi çekincelerini paylaşmıştır. Bu anlamda değerlendirildiğinde evrensel boyutta bir konuya dikkat çektiğinden daha geniş perspektife sahip bir anlayıştır.

Dişî Kurdun Rüyalari ile kıyaslandığında Beyaz Diş'te ele alınan sömürü kavramı, tabiatın bir unsuru olan kurdun birey düzlemindeki sömürüsü, sömürüye karşı mücadelesi ve bu süreçte çektiği sıkıntılar çerçevesinde kalmıştır. Beyaz Diş'in yazıldığı dönemin Amerika'sının şartları düşünüldüğünde London'ın tabiat çevresinin sömürüsünü ele almak gibi bir önceliğinin olamaması gayet doğaldır. Zira Amerika Birleşik Devletleri'nin toprakları Avrupalıların keşfettiği ilk andan itibaren sömürülmesi gereken bir yer olarak telakki edilmiştir. Bu sömürü yeraltı ve yerüstü kaynakları ile sınırlı kalmayıp yerli halkın önce sömürülmesi, sonrasında soykırıma uğratılması ve asimilasyon yoluyla bastırılması ile devam etmiştir. Klasik Avrupalı koloni zihniyetinin, böylesine net ve hazırlıklı biçimde tezahür ettiği kıtada, oraya birkaç nesil önce yerleşen insanların torunlarının, ev sahiplerinin haklarına riayet etmesi gibi bir hassasiyet oluşturmadıkları gerçektir. Bundan sebeple altın için yapılan her türden arama faaliyetleri, hayvanların yaşam alanlarının daraltılması, diğer madencilik ve petrol aramaları hep toplu halde akınlarla gerçekleşmiştir. Bu anlayış Amerikan Edebiyatına da sirayet etmiş, London'ın da temsilcisi olduğu doğalcılık anlayışının bir önceki akımı olan gerçekçilik akımının bir düstur olarak benimsediği, doğalcılık anlayışını da tabiatı ve eşyayı algılamada kullandığı, gelişmeyi ve büyümeyi önceleyen, en iyinin ve güçlü olanın kazanıp hayatta kalabildiği kurguları meydana getirmiştir (Budun, 2021:28). Bu bağlamda London'ın da benimsediği edebiyat anlayışı, tabiatı tahrip eden insanın güçlü olmasından hareketle çevrenin bozulmasından, sömürülmesinden insanı sorumlu tutmayıp bir de üstüne insanı güçlü olduğu için haklı gören bir fikri benimsemiştir. Böylece normalleşip sıradan bir rutin haline gelen sömürü durumundan bir sorunmuş gibi romanında bahsetmeyip yalnızca yansıtmada karar kılmış ve kıtanın gerçek manadaki yerlisi olmadığından da gayet doğal bir durumunun ifadesi olarak anlatısına yerleştirilmiştir. London yalnızca Beyaz Diş'in üzerindeki insan tahakkümünün etkisine

parmak basmakla yetinmiş daha bireysele indirgenmiş bir sorundan, dertten bahis açmıştır.

Beyaz Diş'in sömürölme biçimi yeteneklerinin kötüye kullanılarak hiç ihtiyaç duymadığı dövüşlere, insanın eğlencesi ve ego tatmini için zorla sokulmasıdır. Elinde sopa ve zincirlerle yeni Tanrısı Güzel Smith bunu istemektedir. Ondandır nefret etse dahi hali hazırda güç onun elindedir ve Tanrı odur. Onun isteklerine karşı boyun eğmeli emrettiği üzere dövüşmeli ve onun kazanmasını sağlayıp övünmesine sebep olmalıdır. Neredeyse hayatına mal olacak Cherokee ile yaptığı dövüş kadar bu durumu bir döngü halinde yaşamıştır. Dövüş, dayak yiyip kötü muamele gör, Güzel Smith'e öfkelen, öfkene başka bir köpeğe yansıt. Bu kısır döngünün sonucunda kendisini Cherokee'nin çenesinden kurtararak satın alıp sahiplenen Scott ile tanışana kadar kötü muamele gören Beyaz Diş, tekrardan insan-hayvanlara güvenebilmek için zamana ihtiyaç duymuştur.

Beyaz Diş'in dövuştüğü Cherokee'ye ayrı bir parantez açmak, insanın hayvanlar üzerindeki etkisini ve onları ne şekilde büründürüp amaçlarına yönelik nasıl kullanabildiğinin görülmesi açısından son derece önemlidir. Cherokee insan eliyle doğal olmayan biçimde oluşturulmuş bir dövüş köpeği türünün temsilcisidir. Beyaz Diş, Güzel Smith esaretindeyken her türden köpeği yenmiş, bunu üzerine karşısına vahşi kurt ve vaşak bile çıkarılmış ve onları da bir şekilde mağlup etmiştir. Bahsi geçen bu dövüşleri kazanabilmesini sağlayan yeteneklerini ilk olarak annesi Kiche ile vahşi doğada geçirdiği zamanlarda hayatta kalabilmek için verdiği mücadeleler esnasında temellendirmiştir. Daha sonra Boz Kunduz'un esaretine girince, kendi türünden olan kızak köpeklerine kendisini kabul ettirmek için sürü içi mücadelelere girmiş ve zamanla bu sürü içindeki tüm köpeklere üstünlüğünü kabul ettirmiştir. Bu doğal süreç sayesinde de annesinin yanında temellerini attığı ve fitratı gereği sahip olduğu mücadele ve dövüşme yeteneklerini daha da güçlendirmiştir. Ancak tam manasıyla bir ölüm makinesine dönüşmesi, Güzel Smith'in elindeyken olur ve gitgide büyüyerek neredeyse sınırsız bir seviyeye ulaşır. Daha önceki hayatındayken güçlünün kazandığı zayıfın ezildiği bir mottoyla hareket eden ve doğal mücadelelere girip rakibi aksini istemedikçe öldürme gayesiyle saldırmayan Beyaz Diş, Smith'in elinde hiçbir şekilde doğal olmayan kavgalara girmek mecburiyetinde bırakılarak ölümüne dövüştürülmüş, bu kavgalardaki motivasyonun temelini ise sahibine duyduğu derin öfke ve nefret duyguları oluşturmuştur. Sahibine duyduğu ve atamadığı nefretini karşısına dövüşmek üzere çıkan

köpeklerle yansıtmıştır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde Beyaz Diş'in kavgaları ve bu kavgalara kendisini sevk eden duygu ve düşünceleri tamamıyla sunidir, insan tarafından yaratılıp kışkırtma yoluyla şekillendirilmiştir. Tıpkı bu yapaylığa benzer bir şekilde dövüş kaybetmemesi için şekillendirilen, insanın kazanma hırsının ve egosunun vücut bulup köpek olarak tezahür ettiği bir köpek olan Cherokee'nin durumu da bütünüyle yapaydır. Beyaz Diş'in duygu ve bu duygulara bağlı oluşan dürtüleri sonradan kazanılmış şekilde yapayken, Cherokee ise cismi, fıtratı ve dürtüleri ile bütün olarak ve doğuştan yapaydır. Zira Cherokee'nin türü olan bulldoglar pek çok dövüş köpeği cinsinde olduğu gibi melezlenerek üretilen safkan sayılamayacak bir türdür. Nesiller boyunca dövüş özellikleri baskın olan pek çok köpek türünün çiftleşmesi neticesinde insan eliyle melezlenen bir dövüş köpeği türüdür. Acıyı hissetmemesi, korku duymaması, yaralarının etkisini azaltan deri, boyun, sinir sistemi ve kas şekline sahip olması ayrıca anatomik açıdan son derece kalın boyunlu oluşundan dolayı boğazının kavranmasının güç oluşu, kısa bacaklı olup yere yakın duruşu gibi özellikleri sayesinde dövüş kaybetmesin diye yaratılıp üretilen zorlu bir rakiptir:

“...Beyaz Diş'in kafasını karıştırdı bu. Hiç böyle bir köpek görmemişti. Kendini koruyacak kıllardan yoksundu. Yumuşacıktı ve kolayca kan çıkıyordu vücudundan. Kendi türünden köpeklerde genellikle olduğu gibi, Beyaz Diş'in dişlerini engelleyecek kalın bir kürk tabakası da yoktu üzerinde. Onu ısırıldığı her seferinde dişleri teslim olmuş yumuşak etin içine kolayca batıyor, hayvan kendini savunabilir gibi görünmüyordu. Kafasını karıştıran bir başka şey de şimdiye dek dövüştüğü bütün köpeklerde alıştığına tersine, bu köpek hiç çılgılık atmıyordu. Bir gurlama, bir de domuzlar gibi homurdanma dışında hayvan başına ne gelirse sessizce katlanıyordu. Ve Beyaz Diş'i takibinden asla vazgeçmiyordu...” (BD sf. 174-175).

London Cherokee ile Beyaz Diş'in bu amansız dövüşünü kurgulayarak, doğala en yakın şekilde tasarladığı, dörtte bir oranında köpek olan Beyaz Diş'in, Cherokee gibi tamamıyla yapay, insan üretimi olan bir köpek karşısındaki acziyetini gözler önüne sermiştir. Göstermeye çalıştığı şey “vahşi doğanın tanrıları” olarak adlandırdığı insanoğlunun doğa karşısında yalnızca ürettiği aletler vasıtasıyla değil, melezleyerek ürettiği canlılar aracılığıyla da üstünlük kurduğudur. İnsan beyniyle bir kez daha tabiatın bir ferdi karşısında galip gelmiştir. Ayrıca burada dikkati çeken bir diğer husus, insan eğlencesi için üretilen Cherokee'nin de doğal olmayan dürtülerle gerekli olmayan kavgalara girebilsin diye üretildiğinden, Beyaz Diş gibi sömürüldüğüdür. Ancak Cherokee Beyaz Diş gibi bu durumu algılayamaz ve farkındalık oluşturamaz. Beyaz Diş gibi sonuca varamayacağını bildiği halde bir isyan mekanizması geliştiremez.

Vahşi hayatta kavgalar geçerli sebeplere bağlı olmalıdır. Bu sebeplerin en geçerlisi hayatta kalmaktır. Her iki köpek de insan zorlaması olmasa ölümüne bir dövüşü seçmeyecektir. En azından Beyaz Diş böyle davranacaktır. Bu bağlamda temele inip düşünüldüğünde her iki köpek de mağdur ve sömürülen pozisyonundadır. Daha evvel de ifade edildiği üzere buradaki sömürü ferdi düzlemedir. Bireysel manada haksızlığa uğrayan, zorla birtakım işlere koşulan köpeklerin durumunun ifadesidir. Aytmatov'un işlediği sömürü durumu daha geniş çerçeveli olduğundan, bireysel düzlemden toplumsal düzleme taşındığından sebeple London'dan siyah ve beyaz gibi ayrılır. Çünkü Aytmatov romanının geçtiği mekânların ev sahibidir, yerlisidir. Aslen Kırgız olmasından hareketle yaşadığı toprakların gerçekten de kanayan bir yara haline gelen sorunlarına eğilmiştir ki kendisi de bu sorunların, sıkıntıların hepsine maruz bırakılan bir ferttir. Komünizm ile yönetilen SSCB içerisindeki bütün etnik kökenler birtakım zorlamalarla ve despot politikalarla karşı karşıya kalmışlardır. Romanda da bu durum bariz şekilde pek çok atıfla ele alınmıştır.

Petrol boru hatlarının inşası, madencilik faaliyetlerine yer açmak için yakılan bitki varlığı, et üretimi noktasındaki hedeflerin tutturulması adına yapılan süreklilikli avları ve vahşi birer yırtıcı olan kurtların yavrularının ele geçirilip toptan bir neslin tüketilmesi gibi olaylar hem doğal çevrenin fertlerini hem de insanları kısa ve uzun vadede çok zor durumda bırakacak olan tahribatlardır. Bu ve buna benzer politikaları tasarlayıp kırsalda toprağı işleyerek var olan ve şehirli nüfusu besleyen insanlara zorla uygulatmak tabiatın içinde var olmayıp uzak şehirlerin konforundayken son derece kolaydır. O dönemde ve günümüzde de gözden kaçan önemli nokta kırsalda yaşayan insanın üreticilik vasfıyla rahat edememesi halinde topraklarını terk edip şehrin rahatına koşacağıdır. Bu noktada bütün şehirli nüfusu hayvancılık ve tarımla besleyen bir nüfus kitleleri halinde şehirlere akın edecek ve kırsal alanlar üretim yapılmayan topraklara dönüşecektir. Roman bir yönüyle de bu bahsi edilen kırsal nüfusun sorunlarına da dikkat çekmektedir. Boston'un nesiller boyunca atalarının da yaşadığı topraklarda yeni mera ve otlak arazileri bulma konusundaki fikirlerinin Sosyalist partinin politikalarına ters düştüğü gerekçesiyle görmezden gelinmesi apayrı bir baskılama şekli ve bahsi edilen bu duruma iyi bir örnektir. Boston'un bu gibi faaliyetler içerisinde bulunmak istemesinin bir isyan olarak algılanarak parti üyeliğinden atılmasının gündeme gelmesi de durumun ne kadar ciddi olduğu konusunda son derece önemlidir. Aytmatov kurgusal düzleminde bulunduğu

toplumun sıkıntılarını dile getirmek adına bu ve buna benzer pek çok noktaya açık bir şekilde eğilmiştir. Bu yönüyle London'ın ferdi temel alan sömürüye değinişinden daha kapsamlı ve daha ehemmiyetli bir durumu ele alır ve işler.

3.2.2.4. Romanların Sonlarındaki İnsan-Tabiat Uzlaşısındaki Farklar

Romanların arasındaki belki de en bariz farklılık olay örgülerinin sonuçlandırılmasında göze çarpar. Beyaz Diş'te Jack London, doğa unsuru olarak romanına yerleştirdiği ve başkarakter olarak kurgusuna dâhil ettiği kurtla insanın barışmasında ve uzlaşmasında karar kılmıştır. Beyaz Diş insanla tanıştığı ilk andan itibaren, insanla hiç beraber olmak istememesine rağmen buna zorlanmış ve bir yavruyken esir alınmıştır. Bu süreçte itaat mekanizması geliştirine kadar Boz Kunduz ve onun ahalisinden işkence görmüş, daha sonra ise Güzel Smith'in elinde günlerce süren dayak ve işkenceye maruz kalarak insan eğlencesi için kendi türünü katleden bir canavara dönüşmek zorunda kalmıştır. Hem fiziken hem de ruhen esaretin en büyüğünü, işkencenin her türlüşünü yaşasa da direnmiş ve Cherokee'ye yenilene kadar bu süreci tekrar tekrar yaşamıştır. En sonunda Scott tarafından zorla satın alınarak iyi bir muamele gördüğü süreci yaşamaya başlamıştır. Olaya bu açıdan bakarsak Beyaz Diş'in de tıpkı Akbar ve Taşçaynar gibi insanla uzlaşmaması gerekirdi. Ancak London'ın göstermeye çalıştığı iyi muamele ederek, doğru davranış geliştirerek en vahşi haldeki hayvanların bile sevgi bağıyla insan için canını vermeye hazır bir evcil hayvan olabileceğidir. Daha evvel de değinildiği üzere bütün süreç boyunca Beyaz Diş, sosyalleşmenin mümkün olmadığı bir canlı olarak tasavvur edilmiştir. Bu bağlamda Scott'ın yaptığı iş imkânsız başarmaktır. Doğru yaklaşımla insan-kurt bağının mümkün olabileceğini işaret eden London, bu canlılarla birlikte barış ve huzur içinde bir yaşamın mümkün olabileceğini de anlatmaya çalışmıştır.

Boz Kunduz'un elinde mükemmel bir koruma köpeği olan Beyaz Diş, Boz Kunduz'un değer verdiği her şeyi koruma anlamında son derece güçlü bir içgüdü geliştirmiştir. Ona göre Boz Kunduz bir insan-hayvan dolayısıyla Tanrıdır ve Tanrının kendisiyle birlikte sahip oldukları, aile fertleri ve diğer her şey korunmalıdır. Bu motivasyonla hareket eden Beyaz Diş Boz Kunduz tarafından bu vasfı sayesinde takdir edilip diğer köpeklerden ayrı bir noktaya konmuştur. Aynı anlayışı Scott'a bağlandıktan sonra da devam ettirmiş bu sefer de yeni sahibini ve onun için değerli olan herkesi ve her şeyi koruma anlamında davranış oluşturmıştır. Boz Kunduz'u korurken yalnızca

zihnindeki yasalara uyma zorunluluğu ile hareket ederken Scott'ı ve onun sahip olduklarını korurken yasaya uyuma ek olarak duyduğu sevginin de yönlendirdiği tutumlar sergilemiştir.

Boz Kunduz'un elindeyken iyi kötü bir düzen oturtan Beyaz Diş, güçlüye itaat et zayıfı ez düsturuyla kendi çapında kısıtlı bir mutluluk ve huzuru bulabilmiştir. Bulunduğu topluluk içerisinde kime ne zaman nasıl davranacağını gayet iyi algılamış, kendi karakterini de bu bağlamda hem insanlara hem de sürü halinde beraber yaşadığı diğer kızak köpeklerine kabul ettirmiştir. Sözün özü kendisini ifade ediş şekli sosyallikten uzak dahi olsa Boz Kunduz'a karşı gösterdiği itaat mekanizması sayesinde güvenli sayılabilecek bir ortamda yaşamını sürdürmektedir. Bu düzen ve kısıtlı huzur hali Boz Kunduz'un içki karşılığında kendisini Güzel Smith'e sattığı ana kadar devam eder. Güzel Smith'i kampta gördüğü ilk andan itibaren onda yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu sezen Beyaz Diş, olabildiğince ondan uzak durmaya çalışır ve onu görmeye bile tahammül edemez. En sonunda korktuğu başına gelir ve yeni sahibi Güzel Smith'in elinde azap dolu bir hayatı yaşamaya başlar. Sevgi ya da hoşgöründen nasibini alamamış, kendisini toplum nazarında ifade etmekten uzak, kompleksleri ve mağlubiyetleriyle ördüğü karakteri ile son derece itici ve ezik bir tip olan Güzel Smith, bütün bastırılmış duygularıyla ve şiddette meyyal yapısıyla Beyaz Diş'i bir canavara dönüştürmüştür. Beyaz Diş Güzel Smith'e karşı hissettiği bütün öfke ve nefreti olduğu gibi dövüştüğü köpeklerle aktarmıştır. Bu yönüyle bakıldığında hissettiği duyguları ifade etme ihtiyacını karşılamak için dövüştüğü köpeklerle yönlendirme yolunu seçmiştir. Scott'ın onu Cherokee'nin çenesinden kurtarıp üstüne Smith'i yumruklaması ve akabinde para karşılığında satın alması Beyaz Diş'in hayatını değiştirir. Belli bir süre sonunda insanlara duyduğu korku ve güvensizliğin yerini Scott'a karşı duyduğu ve daha önceden hiç yaşamadığı yabancı bir duygu olan sevgi alır. Daha evvel ki sahiplerine yalnızca itaat ederken Scott'ı sevmeyi de başarmıştır:

"...Weedon Scott, Beyaz Diş'e yapılanları telafi ederek onu kazanmak, daha doğrusu insanoğlunun Beyaz Diş'e yaptıklarının kefaretinin ödemek gibi bir görev biçmişti kendine. Bu bir ilke ve vicdan sorunuuydu. Beyaz Diş'e reva görülen kötülüklerin insanoğlu tarafından yapıldığını ve bunun da ödenmesi gereken bir borç olduğunu hissediyordu. Bu yüzden Savaşan Kurt'a özellikle nazik davranma yöntemi izledi. Her gün Beyaz Diş'i sevip okşamaya ve bunu uzun uzun yapmaya özen gösteriyordu.

Önceleri kuşkulanan ve düşmanca davranışlarından vazgeçmeyen Beyaz Diş, giderek bu okşamalardan hoşlanmaya başladı. Fakat asla vazgeçmediği bir

şey vardı: alttan alta gurlaması. Okşamanın başlamasından bitişine kadar sürekli gurluyordu. Ama artık bu gurlamanın içinde yeni bir nota daha vardı. Yabancılar bunu anlayamazdı. Onlara göre Beyaz Diş'in bu şekilde gurlaması onun vahşiliğinin, eski çağlardan kalmasının sinir bozucu ve kan dondurucu bir ifadesiydi. Oysa bebekliğinde yuvasındaki ilk öfke patlaması sonucu gıcırta gibi çıkan o küçücük sestten bu yana vahşi ve yırtıcı sesler çıkarmaya alışmış, o halde şekillenip katılaşmış gırtlığı, şu anda hissettiği güzel duyguları ifade edebilecek biçimde yumuşatamıyordu çıkan sesleri. Yine de Weedon Scott'ın kulakları ve ona hissettiği duygudaşlık, yırtıcılığa boğulmuş diğer notalar dışındaki o yeni notayı, yumuşak bir sesle ve büyük bir hoşnutlukla ama çok düşük perdeden mırıldandığı şarkının en zayıf ve ürkek belirtisi olan o notayı yakalamaya yetecek kadar ince ayarlıydı..." (BD sf.201-202).

Aytmatov ise Akbar ve Taşçaynar'ı insanla uzlaşma noktasında Beyaz Diş'ten tamamen zıt bir tavır sergileyecek şekilde bilinçli olarak roman boyunca tasarlamış ve kurgu sonundaki trajik noktaya ulaştırmıştır. Akbar ve sürüsü insanla ilişki bağlamında hep mesafeli davranmış, insan varlığını hep tehlikeyle ve yıkımla birlikte anmıştır. Israrla insanın bulunduğu bölgelerden uzak durmaya çalışsalar da insanoğlunun doğadaki yayılımının hızında bir sınır bulunmadığı için ve üretirken bile pek çok şeyi tüketmeyi bir alışkanlık haline getirdiği için Akbar ve Taşçaynar doğadaki diğer canlılar gibi yerlerinden edilmiş göçe ve kaçışa zorlanmıştır. İnsan sadece yayılım alanlarını genişletmekle kalmadığından yayıldığı alanlardaki popülasyonu da bütünüyle ele geçirdiği ve tükettiğinden doğal çevrenin içindeki canlılar yalnızca yerlerinden olmakla kalmamış hayatlarından da olmuşlardır.

Akbar ve Taşçaynar Beyaz Diş'ten farklı olarak insan elinde esaret yaşamamıştır. Beyaz Diş'in bir yanıyla köpek oluşu onun insan esaretini kabul etmesine zemin hazırlamıştır. Safkan kurt olan Akbar ve Taşçaynar için böyle bir durumun yaşanabilmesine olanak yoktur. Fıtratları gereği insan tahakkümünü kabul etmeyecek olan bu iki kurt her ne pahasına olursa olsun insanın hükmünü kabul edemez şekilde tasarlanan karakterlerdir. Yavruları çalındıktan sonra bile insan hükmüne karşı çıkmak için günlerce insanları kendi evlerinde tedirgin etmiş ve normal şartlarda insan gördüklerinde kaçmaları gerekirken, üzerlerine kurşun bile gelse kırsalda yalnız yakaladıkları insanlara intikam için saldırmışlardır:

"...Kurtlar bir daha dönmemesiye inlerini terk etmişlerdi. Kaygılar içinde, rastgele, nerde akşam orda sabah, amaçsız dolaşıyorlardı. İnanılmaz bir cüretle, insanları gördükleri zaman bile kaçıp saklanmıyorlardı. Sanki insanlar korkulu olmaktan çıkmıştı onlar için. Dişi kurt yine hep önde gidiyordu: Başı hep öne eğikti. Sanki bunamıştı artık. Erkeği de adım adım takip ediyordu onu. Artık öylesine tedbirsiz hareket ediyorlardı ki ölmek istiyorlardı sanki. Yörenin

çobanları birçok defa onları hiç ummadıkları yerlerde gördüler. Birçok defa da ağulların, evlerin yakınından geçmiş, köpeklerin her yöne koşuşarak, saldıracaklarmış gibi havlamalarına sebep olmuşlardı. Ama kurtlar onlara hiç aldırış etmiyordu. Hatta, üzerlerine ateş edildiği zaman bile duymazlıktan geliyor, hızlarını arttırmadan yollarına devam ediyorlardı. Bu iki kurdun tuhaf davranışları, bu çılgınlıkları az sonra efsane haline geldi. Hele, soylarına özgü bir yasayı çiğneyerek insanlara saldırmaya başladıkları zaman şöhretleri daha da arttı.

Genç bir traktör sürücüsü az daha ilk kurbanları olacaktı. Olay, akşam karanlığından önce, bir yolun ortasında meydana gelmişti. Bir römorkla ot taşıyan sürücü, direksiyonda bir sıkışma olunca traktörden inmiş, arızayı gidemeye çalışmıştı. Motoru kurcalarken fark etmişti iki kurdun üzerinde doğru geldiklerini. Korkunç ve sabit bakışlarından irkilmisti. Dışisinin gözleri mavi ve ıslaktı. Göz kırpmadan bakıyorlardı. Bereket versin genç sürücü aklını başına toplayıp hemen oturma kabinine geçmiş, kapıları çarparak kapatmıştı. Şans eseri, motor da çalışmıştı marşa basar basmaz. Oysa normal olarak motoru çalıştırmak için çok defa manivela kullanmak zorunda kalırdı. Traktör motorunun sesini duyan kurtlar biraz uzaklaşmış, ama kaçmamışlar, hatta saldıracakları bir açığı aramışlardı...” (DKR sf. 309-310).

Yaşadıkları onca acıya rağmen çoğunlukla kabulleniş göstererek insanlara saldırmaktan uzak duran kurtlar, son yavrularının ellerinden alınmasıyla insanla aralarına mesafe koyup intikamı arzulamadan kaderlerine boyun eğme anlayışını bütünüyle terk etmişlerdir. Artık bütün güçleriyle insanoğlunun arasından birilerine suçlu suçsuz ayrımı yapmaksızın saldırmaya karar vermiş ve büyük bir cüretle korku salmaya başlamışlardır. Yaşadıklarının bedelini birilerine ödetmekte kararlı bir yapıya bürünmüşlerdir. Bu durum daha sonra Taşçaynar’ın Boston tarafından vurulmasıyla da sona ermemiştir. Hatta eşinin de elinden alınmasıyla beraber hayatta tutunacak bir dalı kalmayan Akbar iyiden iyiye her şeyi göze alan bir yapıya bürünmüş, doğru anı kollamaya başlamıştır. Taşçaynar’ı kaybettikten sonra belli bir müddet kendisinden haber alınamamış gayet temkinli şekilde fırsat kollamıştır. Bir süre sonra fazla dikkat çekmeden, büyük bir üzüntü içinde ve yavrularına dair bir iz bulabilmek adına Boston’un evinin etrafında günlerce dolaşır. Aradığı fırsatı Boston’un yaylaya göç ettiği bir sırada etrafta çobanların ve çoban köpeklerinin olmadığı bir anda yakalar. Boston’un bahçesinde oynayan oğlu Kence’nin yanına sokulur ve sonu büyük bir trajediyle bitecek olay başlar:

“... Ana kurt, şafaktan beri dolaşıyordu oralarda. Ne ses, ne havlama vardı, ortalıkta kimseler görünmüyordu. Onun için analık acısının dürtüsü ile ve hiç yok olmayan bir umut kalıntısıyla, oraya kadar sokulmuştu. Daha önce bomboş iki ağılı dolaşmış, yavrularının en ufak bir izine rastlamamıştı. Anlaşılmaz bir içgüdü ile, Kence’nin de kendi yavruları gibi bir yavru olduğunu hemen anlamıştı. Ne var ki bir insan yavrusuydu...”

...

Yanına gelip onun yanağını yaladı. Çocuğun hoşuna gitmişti bu. Kollarını uzatıp sevinçle boynuna doladı. Akbar mest olmuş, gönlünü kaptırmıştı bile. Onunla oynamak için uzanıp ayaklarının dibine yattı. Ah bir de memelerine yapışıp sütünü emse ne kadar mutlu olacaktı...

...

'Bu insan yavrusunu bomboş duran inime götürsem, orada hep benimle kalsa ne iyi olur' diye de düşünüyordu. Böyle düşündü ve onu küçük ceketinin yakasından, canını acıtmamaya dikkat ederek usulca yakaladı ve çevik bir hareketle sırtına attı. Kurtlar kuzuları da böyle götürürlerdi.

...

Boston Akbar'ın, sırtında cıyak cıyak bağırarak oğlu ile kaçtığını görüyordu.

-Dur Akbar! Dur! diye koştu peşinden

-Bırak oğlumu Akbar! Yalvarırım bırak! Sana hiçbir şey yapmayacağım artık. Senden olanlara hiç dokunmayacağım! Dur! ver oğlumu bana Akbar! Ver oğlumu!

Şaşkınlıktan, kurdun onun sözlerinden bir şey anlamayacağını unutmuştu. Onun sesini duyan kurt ise daha hızlı koşuyordu şimdi.

Boston peşlerinden koşarak yalvarmaya devam ediyordu:

-Akbar, ver oğlumu! Akbar! Akbar!

Gülümhan ile Aslıgül de, umutsuz çığlıklar atarak, kargışlar yağdırarak olanca güçleriyle koşuyorlardı.

-Ateş et! Ne duruyorsun, ateş et! diyordu Gülümhan. Kurşunun çocuğa isabet edebileceğini düşünemiyordu.

...

Boston çaresizdi. Üzüntüden ölecekti. Ne yapacaktı şimdi? Kence'yi nasıl kurtaracaktı? Böylesine büyük bir felaket nasıl olabilirdi? Hangi suçun cezasıydı bu?

...

Üçüncü defa havaya ateş etti. Kayalıklar pek yakındı ve şarjörde iki mermi kalmıştı bir dakika sonra çok geç kalmış olurdu. Çaresiz, hayvana nişan alacaktı artık. O hızla koşarken diz çöktü, hayvanın ayaklarına nişan almaya çalıştı, ama nefesini tutamıyor, göğsü körük gibi kabarıp iniyor ve elleri titriyordu. Tüfeğin gezi de titriyor ve ana kurt, kabarmış bir denizin dalgaları arasında koşuyor gibi görünüyordu. Sonunda çekti tetiği. Vuramamıştı. Çok aşağı nişan almış ve kurşun toprağı sıyrarak bir toz bulutu kaldırmıştı. Yeniden nişan aldı. Şimdi tek kurşunu kalmıştı. Çekti tetiği. Patlamanın sesini hiç duymuyordu, ama dişi kurdun sendeleyip yere kapaklandığını görmüştü.

Bir rüya imiş gibi atıldı ileriye. Çok, çok yavaş koşuyormuş gibi geliyordu ona. Uçsuz bucaksız bir boşlukta koşuyor gibi bir türlü ulaşamıyordu çocuğuna...

Nihayet, dehşet içinde, vurduğu kurdun yanına gelip durdu, eğildi, sendeleyip iki büküm oldu. Çığlığı boğazında tikanıp kalmış, sesini çıkaramamıştı. Hala nefes alan, can çekişen kurdun yanında, oğlu cansız yatıyordu. Kurşun göğsünden geçmişti. ...” (DKR sf.394-396).

Akbar yavrularını kaybettikten sonra Taşçaynar'ın da ölümünü görmüştür. Boston istemese de Taşçaynar'ı öldürmek zorunda kalmıştır. Bazarbay'ın düşüncesizce hareketi sonucunda ailesini ve sahip olduğu her şeyi koruyabilmek adına böyle bir eylemde bulunmak zorunda kalmıştır. Akbar acı ulumalarla gecelerini zehir ederken sanki anlayacakmış gibi kendisine yalvarıp gerçek suçlunun Bazarbay olduğunu ifade etmeye çalışmıştır. Ancak tabiat ceza keserken kim suçlu kim suçsuz ayıt etmez. Yarattığı felaketlerle bir tamir mekanizması çalıştırır. Mutlak bir adalet anlayışıyla bozulanı düzeltmeye gayret gösterir. Boston'un başına da böylesi bir

Hiç ihtiyaç yokken kurtları hedef almak, yavrularını ellerinden alıp varoluş amaçlarını yok saymak son derece zalimcedir ve bu zalimliğin geri dönülemez sonuçları vardır. Aytmatov London gibi insan kurt uzlaşısında karar kılmamıştır. Kurtların ve diğer doğa unsurlarının yaşamlarını elinden almak onları çeşitli yönlerden kısıtlamak, doğada yaşayan ve doğanın nimetlerine muhtaç olan insanın da olumsuz yönden etkilenmesine zemin hazırlar. Aytmatov bu hususa dikkat çekmek için herkesin aynı gemide olduğunu göstermek adına, kurtları çalıp votka parası için satan Bazarbay'ı değil tabiatın yasalarıyla uyum içinde hayvancılık yapıp kendisini ve ailesini geçindirmeye çalışan olumlu yönleriyle romanında yer verdiği bir adamı hem de masum yavrusunu elinden alarak cezalandırmıştır. Boston ilahi adalet mekanizmasının tıpkı Akbar gibi önce bedel ödeyen sonra da en ağır şekilde bedel ödeten önemli bir dişlisi olarak kurguya yerleştirilmiştir. Önce kendi çocuğunu kendi elleriyle vurduğu hazin olayı yaşamış ardından bu olayın mutlak sorumlusu olan Bazarbay'ın canını almıştır. Akbar ise yavrularını kaybettikten sonra onları halen Boston'un ağılında sanmış, bu yüzden tacizlerini ve baskısını buraya yoğunlaştırmış en sonunda Kence'yi görüp annelik içgüdüleriyle onu beslemek yuvasına götürmek istemiştir. Bu hareketinde bilinci hiçbir şekilde devrede değildir. Çektiği acının nispetinde analık duyguları beslemektedir ve bu duygu hasebiyle Kence gibi bir insan yavrusunu kendi yavruları yerine koymuş ve onu kaçırmıştır. Zarar vermek isteseydi Kence'nin gırtlığına atacağı tek darbe yeterli olurdu. Ancak Akbar yoksunluk duygusunu bastırmaya çalışan acılı bir anne olduğundan dürtüleri onu bu davranışa sürüklemiştir. Böylelikle hem kendinin hem de Kence'nin ölümü gerçekleşmiştir. Sonuç olarak da gerçek sorumlu olan Bazarbay'ın Boston tarafından öldürülmesinin yolu açılmış mutlak adalet anlayışı göz önüne alındığında ise zaruret halini almıştır. Bazarbay'ın ölümü ile hem masum dört kurt yavrusunun hem de hayatla dolu neşeli ve

sevecen masum Kence'nin intikamı alınmıştır. Tabiat insan ve hayvandaki birtakım duygu ve dürtüleri devreye sokarak, intikamını her davranışıyla dengesini bozan insana kendi elleriyle aldırıştır da denilebilir.

Bu intikam yavru hasretiyle Boston'un evinin etrafında dönüp duran Akbar'ın istemeden aldığı bir intikamdır. Çünkü Akbar daha evvelde belirtildiği üzere Boston'un oğlunu öldürme gayesi gütmaz. Anelik içgüdüleriyle küçük çocuğu kendi yavrularının yerine koyma arzusu taşımaktadır. Ancak yazar bir ilahi adalet mekanizmasını işletmiştir ve Boston'a yani insana Akbar'a yaşattığı acının daha büyüğünü yaşatır. Çünkü Akbar'ın yavruları başkalarının elinde can verirken, Boston kendi oğlunun katili olmuştur.

Boston temel noktalarda masum bir düzlemdeyir. Kurtların intikamını hak edecek bir kötülükte bulunmamıştır. Bazarbay, yavruları çalıp Boston'un evine sığınıp bir gece konakladıktan sonra sabah erkenden kendi evine gitmiş ancak, Akbar ve Taşçaynar bunu fark edememiştir ve yavrularını Boston'un evinde sanmaktadır. Bu yüzden tüm hınçlarını Boston'a yöneltmişlerdir. İki iyi karakter yazar tarafından bile isteye kurgu dizaynıyla karşı karşıya getirmiştir. Şöyle ki Akbar ve Taşçaynar'ın Bazarbay'ı evine giderken gözden kaçırmazına kesinlikle imkân yoktur. Havadaki her türlü kokuyu yer, yön ve konum tayini yapabilmek için analiz edebilecek bir koku duyusuna sahip olan, yavrularının sesini yüzlerce metre uzaktan tanıyacak olan kurtların böylesine kilit bir ayrıntıyı kaçırmış olmaları eşyanın tabiatına aykırıdır. Böyle bir detayın kurguda görmezden gelinmesinin sebebi yazarın mesajındaki etkiyi arttırmak adına uyguladığı bir tasarımıdır. Aytmatov romanlarında vermeye çalıştığı mesajların çarpıcılığını arttırmak için erdem sahibi, her yönüyle iyiyi temsil eden ve olay örgüsünde mühim bir yer işgal eden karakterlerini tabir yerindeyse harcamaktan kaçınmaz. Onların yenilmesine, hor görülüp aşağılanmasına, büyük mücadeleler verseler de her defasında kötülere yenilmelerine bakmaksızın kurgulama yapar. Bu kararıyla eserlerinde hep bir derdin, sorunun ifade edilmesini mümkün kılabilmektedir. Akbar ve Boston da bu prensibinin en önemli örneklerini teşkil etmektedir. Aytmatov sonuç olarak gerçek ve mutlak kötünün temsilcisi olan Bazarbay'ın sonunu böyle bir gidişatla aşamalı olarak hazırlamış olayı daha yüksek ölçekte dramatize etmiştir. Okurun daha fazla çıkarımda bulunarak daha fazla mesajı algılamasına zaman hazırlayacak mahiyette bir kurgu tasarısında karar kılmıştır. Ezcümle Aytmatov kurt ve insanın uzlaşısının gerçekleşmediği bir sonla

tabiatın bir şekilde intikamını alabileceğini göstererek, acı veren ve yıkan insanın bedel ödemesini, yıkılmasını sağlamıştır.

Aytmatov'un kurgu sonunun aksine London, insanla kurdun uzlaşmasında, barışmasında karşılıklı olarak birbirleri için fedakârlık yapıp güçlü ve sarsılmaz bağlar oluşturmada karar kılmıştır. Weedon Scott'ın Beyaz Diş'in ehlileşmesinde gösterdiği üstün sabır sayesinde Beyaz Diş ile arasında sevginin kaynaklık ettiği derin bir bağ kurulmuştur. Her yönüyle vahşi yalnızca sopadan anlayan bir kurt olan Beyaz Diş, Scott'ı ısırmasına rağmen dayak yememiş üstüne sevgiyle muamele görmüş ve en sonunda yelkenleri indirerek Scott'ın oluşturduğu sevgi iklimine kendisini teslim etmiştir. Ayrıca Yargıç Scott da kendi canını kurtaran Beyaz Diş'e karşı ilk başta önyargılı davranıp vahşi yanına vurgu yaparak onun güvenilmez oluşunu defaten belirtmesine rağmen Beyaz Diş, tam aksi davranarak belki de tüm ailesini kurtarmış ve kendisini mahcup etmiştir. Borcunu ödemek isteyen Yargıç Scott tüm imkânları seferber ederek can borcunu öder. En baştan beri Weedon Scott'ın ona yaklaşımı karşısında Beyaz Diş sadakat ve cesareten örölü bir savunma gerçekleştirmiş ve bu davranışı Scott'ın ailesi tarafından roman sonunda yüceltilmiştir. İnsan ve kurdun uzlaştığı, her iki tarafın da mutlu ve karlı çıkabildiği bir sonla kurgu nihayete ermiştir. Ayrıca romanın sonunda Yargıç Scott önceki tutumuna atıf yaparak ve bir özeleştiri gibi değerlendirilebilecek şu cümleleri kurar:

"... Bu zayıflığı nedeniyle tanrılara borçlu olduğunu hizmeti yapmakta başarısız olmuşçasına biraz utandı. Bu nedenle de kahramanca bir mücadele vererek sonunda dört ayağı üzerine kalkmayı başardı; ileri geri sallanıyor, yalpalıyordu.

Kadınlar koro halinde, 'Kutlu Kurt!' dediler.

Yargıç Scott, büyük zafer kazanmışçasına bakıyordu.

'Kendiniz söylüyorsunuz işte,' dedi, 'tam benim iddia ettiğim gibi. Onun yaptığını hiçbir köpek yapamaz. O bir kurt.'

Karısı 'Kutlu Kurt,' diye düzeltti.

'Evet' diye kabul etti Yargıç. 'Bundan sonra adını Kutlu Kurt koydum.' ..."
(BD sf. 257).

Beyaz Diş'e önyargıyla bakan, onu işkence ile esaret altında tutan insan en vahşi özelliklerle tasarlanmış bir hayvandan en büyük dersi almıştır. Beyaz Diş kendisine karşı ne verildiyse onu yansıtmıştır. Güzel Smith ve Boz Kunduz ona acı ve korkudan başka

bir şey vermemişti ve karşılığında da olumsuz olaylar yaşayarak cevaplar aldılar. Boz Kunduz Beyaz Diş'i sevmeyi başaramadığı ve onu diğer sıradan köpekleri gibi sandığı için son derece basit bir zevk uğruna elinden çıkarıp Smith'e satmıştır. Scott'ın yaptığı onu sevebilse ve değer verebilseydi içki için satmayı aklının ucundan ile geçirmezdi. Güzel Smith ise öfke ve kinle bezediği, her türlü zulmü yaptığı Beyaz Diş'ten aynı şiddette karşılıklar almıştır. Scott ise sevgiyle yaklaştığı empati kurup değer verdiği Beyaz Diş'ten karşılığını asla ödeyemeyeceği büyük bir fedakârlık görmüştür. London bu kurgusal tasarı ile tabiata ne ekersen onu biçersin mesajını vermiştir. Aynı mesaj Aytmatov'da da mevcuttur. Dişi Kurdun Rüyaları'nda da Akbar genel manada insanlığa aralarında Boston, Kence, Gülümhan gibi masum karakterler olsa dahi bir bedel detmiş, her insanın tabiatın dengesi söz konusu olduğunda aynı gemide oldukları mesajını vermiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Karşılaştırması yapılan iki romanda birbiriyle örtüşen noktaların barizliği dikkat çekici seviyededir. Eserlerin özetleri bu noktalara dikkat çeken yerlere daha ayrıntılı değinilerek verilmiştir. Yazarların biyografileri de çalışmaya konu olan romanlarında psikanalitik nüansların varlığı sebebiyle ilgili noktalara temas edilerek verilmiştir. İki romanın karakterlere yüklediği özellikler, betimlemeler ve dizaynlar, bu karakterlerin kurgu içerisine yerleştirilme şekli birbirine yakınlık gösterir. Çalışmada tespit edilen benzerlik ve farklılıklar ışığında farklı coğrafya, tarih ve yazarlar tarafından yazılmış bu iki eserdeki benzerliklerin bu denli fazla oluşu oldukça dikkate değer bir durumdur. Her iki roman da uluslararası platformda kendini bir klasik olarak kabul ettirmiştir. Bu bağlamda iki eser de sanat camiasında telif olarak kabul görmüş, birbirine benzeyen noktaları ihtiva etseler de genel bakış açısı, kurgu sonu, insana ve tabiata bakışın dayandırıldığı noktalar bağlamında bütünüyle ayrılmaktadır. Benzeşmeler genel itibariyle karakter bazlı ve bu karakterlerin davranış biçimleri etrafında toplanmıştır.

Çalışmada tespit edilen ve ayrı ayrı başlıklar halinde sıralanan benzerlikler, ele alınan konu, karakter benzerlikleri, bakış açısı gibi noktalarda yoğunlaştığından ayrı ayrı başlıklar halinde sıralanmıştır. Ancak çalışmanın sonucuna varılacak bu bölümde hem bahsi geçen bu benzerlikler değerlendirilecek hem de sembolik değerler açısından benzeşim ve farklılıklar nihai bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Sembol değer olarak romanlarda ilk fark edilen karakterler *Dişi Kurdu'nun Rüyalari'nin* Akbar'ı ve *Beyaz Diş'in* Kiche isimli karakterleridir. Her ikisi de dişi kurt olan ve sürülerinin meşru liderleri olan bu dişi kurtlar, aynı zamanda anne olmaları ve bu annelik görevini belirgin bir şekilde yerine getirmeleri ve ilk anne arketipi hususiyetlerini yansıtabilecek şekilde kurguda yer almaları sebebiyle birbirine oldukça benzemektedir. Akbar defalarca yavru kaybetmesine karşın anne olmak arzusuyla ve inatla gebe kalmış roman sonundaki olayla da yavrularına düşkünlüğü yüzünden insanoğluna karşı direniş göstermiş bir doğa unsurudur. Bu yönüyle tabiatın başkaldırısının sözcülüğünü ve temsilciliğini yapmıştır. Ayrıca Aytmatov mitolojik bir bağdaşım kurarak *Börü Ana* diye ifade ettiği, kurtların mitik atasına Akbar'ın dua etmesini, yakarmasını kurgusuna ekleyerek Akbar'a da gerçeküstü bir hususiyet yüklemiştir. Akbar bireysel bir kurdu değil kurt kavramını ya da kurt değerini temsil eden bir noktaya taşınmıştır. Buna ilaveten Akbar'ın Kence'yi kaçıırken beslediği duygular Türk destanlarından Bozkurt ya da

Türeyiş destanını andıran bir havaya da sahiptir. Bu yönüyle Akbar hem kurgu içerisine gerçekçi bir anlayışla yerleştirilen karakter özelliklerini sergiler hem de mitolojik yönüyle değerlendirilmesi gereken bir karakter ve arketiptir. İnsanın hatalarının kaynaklık ettiği olaylarla defalarca yavrularını kaybetse de direkt olarak saldırıya geçmemiş en son doğurduğu dört yavrunun çalınmasıyla savaşmakta karar kılmıştır. İnsan ile kurdun yazılı olmayan yasasına işaret eden Aytmatov, bu durumu *“Hele Soylarına özgü bir yasayı çiğneyerek insanlara da saldırmaya başladıkları zaman şöhretleri daha da arttı.”* (DKR sf.309) cümlesiyle ifade etmiştir. Akbar ve Taşçaynar yavrularını ellerinden alan insana açıktan ve hedef gözeterek saldırmaktadır. Bu durum o bölgede şaşılacak bir şeydir. Normal şartlarda insanın yakınından bile geçmeden uzak durmaya gayret eden kurtlar bu sefer bir maksatla insanı hedef almıştır. Bu maksat romanda tabiatın değerlerine saygı duymaya muktedir karakterler tarafından anlaşılmıştır. Bu karakterlerin en belirginini Boston’dur. Boston günlerce kendilerine azap eden kurtlara hemen saldırmamış işler içinden çıkılmaz hale geldiğinde Taşçaynar’ı öldürmüştür. Bu eyleminde mecbur kalmış Bazarbay gibi yaptığı şeyden büyük bir zevk duymamıştır.

Beyaz Diş’teki Kiche karakteri de tıpkı Akbar gibi bir annedir. Yavrusunu büyütme için mücadele etmiş baba Tekgöz öldükten sonra da bu mücadelesini tek başına yürütmek zorunda kalmıştır. Kiche’nin roman açısından en önemli hususiyeti Beyaz Diş’in annesi olmasıdır. Romanın en önemli karakterini dünyaya getirmiş ve ona köpek genetiği de aktararak insanlarla uyum sağlaması noktasında çok önemli olan fitratını miras bırakmıştır. Beyaz Diş fiziksel açıdan tamamıyla babası Tekgöz’e benzese de Kiche’den aldığı dörtte birlik köpek kanı sayesinde insanın hüküm sürdüğü dünyada uyum mekanizmaları geliştirerek hayatta kalmayı başarabilmiştir. Kiche de tıpkı Akbar gibi bu hususlar göz önüne alındığında anne arketipi bağlamında değerlendirilebilir.

Taşçaynar ve Tekgöz çalışmada incelenen romanların erkek kurtlarıdır. Her ikisi de baba rolünün gerekliliklerini ellerinden geldiği nispette yerine getirmeye çalışan, korumacı, güçlü yapıdaki kurtlardır. Hem Taşçaynar hem de Tekgöz sürüde dişilerine itaat eder durumdadır. Sürü ile ilgili hayati kararları alma noktasında salahiyeti dişilerine teslim etmişlerdir. Bu teslimiyetin altında yatan sebeplerden birisi, nesil devamlılığı açısından lider kabul ettikleri dişilerin bir gözde olarak görülmesi yatmaktadır. Ayrıca dişi kurtlar da son derece kurnaz, avlanma ve tehlike sezme konusunda mahir karakterlerdir. Bu ve buna benzer nitelikler yüzünden erkek kurtlar sürü liderliğini

dişilerle paylaşmakta ya da onlara teslim etmektedir. Tekgöz ve Taşçaynar koruyan, gücüyle güven veren gerektiğinde sevdikleri için mücadele edip ölen baba figürünü sembolize edecek şekilde romanlarda yerlerini almıştır.

Cinsiyet farklılığına rağmen Beyaz Diş ve Akbar her iki romanda aynı düzlemde yer alır. İki karakter de doğanın insana karşı direnişinin sembolü konumundadır. Akbar, Beyaz Diş gibi esir alınamamıştır. Beyaz Diş bu esaretine rağmen kendi karakter özelliklerini kabul ettiren tavırlar sergilemiştir. Boz Kunduz ve Güzel Smith'in hükmü altındayken bile işkence göreceğini bile bile direnmekten belli noktalarda vazgeçmemiştir. Bu yönüyle etrafındaki köpeklerden ayrılmaktadır. Akbar ise son yavrularını kaybettiği noktada tam manasıyla savaş bayraklarını açarak insana her yönden hücum etmiş, bedelini hayatıyla ödeyeceği bir sonu hazırlamıştır. Her iki kurt da tabiatın temsil ettiği değerleri yansıtan, insan hükmü karşısında tabiatın bir sesi olmayı başaran ve her anlamda insanın ders çıkarması gereken eylemlerde bulunan canlılardır. Doğanın inatçı ve çetin yanlarını sembolize eden bir yapıları vardır ve bu yapı bastırılrsa da tam manasıyla mağlup edilmesine imkân tanımayan bir dirence sahiptir.

Romanlardaki insan karakterlerin de temsil ettiği değerler ve semboller bulunmaktadır. *Dişi Kurdun Rüyaları*'ndaki Boston ve Abdias Karakterleri ile *Beyaz Diş'in* Weedon Scott'ı bazı farklarına rağmen aynı düzlemde değerlendirilebilecek çizgideki karakterlerdir. Abdias mutlak bir etikçi olması ve kötülüğün her zerresinden uzak durması yönüyle incelenen romanlardaki diğer iyi karakterlere nazaran aşırı derecede uç noktada değerlendirilmesi gereken bir yapıdadır. İyiliğe ve doğruya mutlak manada sarılması kendisine zarar veren noktalara erişmiş, toplumsal manada uyum sağlamasına ve kabul görmesine engel olan derecededir. Bu durumun sebebi Aytmatov'un Abdias'ı İsa Peygamber ile benzeştirmesi ve ona peygamberlere yaraşacak karakter özellikleri yüklemesindendir. Ali İhsan Kolcu'nun bu durumla ilgili cümlelerini paylaşmak tespitin desteklenmesini sağlayacaktır:

“Abdias ile çağdaş bir İsa yaratan yazar, aynı zamanda onun kaderini de olduğu gibi aktarmayı başarır. Burada birini etkileyen iki metinden değil iki fenomenden söz edebiliriz. Gök kubbe altında insanoğlunun trajedisi mahiyeti değiştirmeden başka kılıklar, görünümüler ve bahaneler altında sürüp gitmektedir.” (Kolcu, 2008:35).

Abdias, gerçeklik algısının sınırları içerisinde değerlendirilemeyecek yapıdaki bir roman karakteridir. Bu anlamda Boston ve Weedon Scott gibi normal bir insan gibi

değerlendirilemez. Yine de kurgu içerisinde tabiata karşı gösterdiği duruş noktasında Boston ve Scott ile benzeşen, aynı tarafta yer alan bir yapıya sahiptir. Abdias, uyuşturucu ile halkın zehirlenmesine, saygaların toplu bir şekilde avlanıp imha edilmesine karşı gösterdiği duruş ile doğrunun savunucusu konumundadır. Bu savunuculuğu ölümü pahasına sürdürmüştür. Bu yönüyle de diğer karakterlerden daha uç bir noktada davranış sergilemiştir.

Dişi Kurdun Rüyaları'nda Boston, Bazarbay'ın çaldığı kurt yavrularını teslim etmesini istemiştir. Bazarbay yaptığı işin hükümet tarafından da destekleneceğini, politikalara uygun bir iş yaptığını öne sürerek yavruları teslim etmez ve onları götürüp satarak parasıyla içki alır. Sergilediği davranışın kötü olduğunun bile farkında olamayacak kadar kötüdür. Yaptığı şeye kılıf uyduran, arkasına otoritenin gücünü alıp meşruluk kazanmaya çalışan cinsten bir karakterdir. Tıpkı Abdias'ın karşısında duran Boss Kandalov ya da Grişan gibi kötülüğünün farkında olamayacak derecede mutlak bir kötüdür. Boston ise tabiattın içerisinde tabiatla uyum içerisinde yaşamaya mecbur olduğunu bilen bir çiftçi ve hayvancıdır. Kurtların yavruları yüzünden insanlara bu kadar yaklaşmasından tehlikenin büyüklüğü hakkında çıkarımlarda bulunmuş ve imkânsız dahi olsa Bazarbay'ı ikna etmeye çalışmıştır. Boston'un, Taşçaynar'ı öldürmesi de bir zaruret halini aldığı içindir. Bu bağlamda Boston Bazarbay yüzünden hiç yapmak istemediği bir şey yapmak zorunda bırakılmıştır. Defalarca kurtlar tarafından kendi evinde rahatsız edilmesine rağmen hemen silahına sarılmamış, silahı da çoğunlukla havaya ateş edip kurtları kaçırmak için kullanmıştır. Bu yönüyle Boston, daha gerçekçi bir iyidir. Scott'a yakın düzlemedir ve Abdias gibi uç noktada değerlendirilemez.

Weedon Scott, Beyaz Diş'in son sahibi ve ona insanlarla bağ kurabileceğini gösteren yegâne insan olarak romandaki kişi kadrosunda yer almıştır. Beyaz Diş, Boz Kunduz ve Güzel Smith'in elinde işkence ve aşağılanmadan başka bir şey görmemiş, yalnızca insan ihtiyacını karşılayan bir mal olarak görülmüştür. Üstelik Güzel Smith'in elindeyken insanın aşağılık kompleksinin nasıl kötü sonuçlar doğurabileceğini de görmüştür. Güzel Smith başka insanlara göstermediği otoritesini Beyaz Diş üzerinde tatbik etmiş bütün aşağılanmalarının acısını masum bir canlıdan çıkarmıştır. Scott ise Güzel Smith'in elinde zorla denilebilecek şekilde Beyaz Diş'i kurtarmış, ardından kendisine sevgiyle ve sabırla yaklaşarak Beyaz Diş'in insanlara karşı duyduğu önyargının bir bölümünü kırmıştır. Beyaz Diş tüm insanları Scott gibi görmez ve bütün hayatı

boyunca bastırılan, köreltilen sevgi duygusunu yalnızca Scott'a karşı yöneltir. Scott London'ın da romanında ifade ettiği üzere insanlığın Beyaz Diş'e reva gördüğü her türden kötülüğü sonlandıran ve ona hak ettiği gibi muamelede bulunma konusunda kararlı olan bir karakterdir. Hatta yanında çalışan Matt ve babası Yargıç Scott'ın bile ona defalarca itiraz etmelerine, Beyaz Diş'in vahşi bir canavar olduğunu söylemelerine rağmen yılmadan ve ısrarla Beyaz Diş ile bağ kurmaya çalışmış ve başarıya ulaşmıştır.

Çalışmada incelenen romanlardaki aynı düzlemde yer alan kötü insan karakterlere ayrı bir parantez açmak gerekiyor. Dişi Kurdun Rüyaları'nda Bazarbay, Boss Kandalov ve Grişan; Beyaz Diş'te ise Güzel Smith ve Boz Kunduz kurt karakterlere ve diğer insanlara davranış şekilleriyle aynı düzlemde bulunan ve aynı yozlaşmışlığın ifadesi olacak kötü hasletleri sembolize eden karakterlerdir.

Bazarbay, Boston gibi çalışkan, yanındaki çalışanlarına iyi davranan ve hem insanlarla hem de doğa ile uyum içinde yaşamaya gayret gösteren bir adam değildir. Üstelik Bazarbay işlerinin Boston kadar iyi olmamasını tembelliğine değil Boston'un yetkililer tarafından kayrılmasına bağlar. Ona göre kendisine de aynı imkanlar verilse en azından Boston kadar alet edevatı ve adamı olsa daha başarılı olabileceğini düşünür. Boston'un kendinden genç olan Gülümhan ile evliliğini bile kıskanır. Hatta Ernezar'ın ölümünden bütünüyle Boston'u sorumlu tutarak onun dul karısıyla evlendiğini, bunun yanlış olduğunu bile düşünür. Sürekli sarhoştur ve eşine kötü davranır. Etrafındaki herkesle seviyesiz konuşur ve arkadaşlık kurduğu tipler avare takımındandır. Akbar'ın yavrularını çaldığında bunu bir ganimeti ele geçirmek gibi görür. Doğuracağı sonuçları düşünmez ve başka insanların da zarar görebileceği gerçeğini göz ardı eder. Bu bağlamda aynı roman içerisinde yer alan Grişan ve Kandalov ile aynı tarafta yer alan aynı derecede yozlaşmış bir karakterdir.

Dişi Kurdun Rüyaları'nda içi içe geçmiş hikayelerden birisi de uyuşturucu çeteleri ve bu çetelerdeki insanları doğru yola sevk etmeye çalışan Abdias'ın maceralarıdır. Abdias, Aytmatov'un tahkiyesinde birden fazla karaktere temas eden, birden fazla hikâyenin ortak kahramanı, buradaki karakterleri iyiye sevk etmeye çalışan bir kişidir. Abdias'ın uyuşturucu çetesi içine gazeteci kimliğini saklayarak girdiği ve burada çetenin mutlak manadaki kötü ama son derece kurnaz lideri Grişan ile yapmış olduğu mülakatlar, romanın esas gayelerinden birinin de anlatıldığı kısımlardır. Grişan, kendi etrafına

toplumda herhangi bir başarıya ulaşamamış, doğru düzgün bir iş ya da yol tutturamamış insanları, yasadışı uyuşturucu kaçakçılığına kolay yoldan para kazanabilecekleri ümidiyle sokan, onları organize edip hiyerarşik bir sistemle yöneten bir çete lideridir. Organize bir suç örgütü gibi değerlendirilebilecek bu oluşum, tren vasıtasıyla kenevir tarlalarına gidip buradan toplanan uyuşturucuyu ülke içinde ve ülke dışında satan bir organizasyonun parçasıdır. Abdias son yıllarda oldukça sıklaşan bu girişimlerle ilgili haber yaparak, zehir tacirlerinin ülkesindeki gençleri batağa nasıl sürüklediğini ortaya çıkarmak istemektedir. Grişan ise Abdias'ın yolculuk boyunca sergilediği tuhaf davranışlardan şüphelenmiş ve onu doğru yola sevk etmeye çalıştığı insanlar aracılığıyla cezalandırarak kendince bir ders vermiştir. Kendi açısından bakıldığında mutlak bir başarıya ulaşmış, karşılaşabileceği en büyük etikçiye, çetesinin verdiği cevapla kazandığını düşünmüştür. Ancak Abdias kendisini belki de ölüme atan çeteyi nezarethanede gördüğünde onlara acımış ve kendi yöntemiyle yardım etmeye çalışmıştır. Bu bağlamda Grişan, tıpkı Bazarbay gibi iyilikten ve doğrudan anlamayacak kadar kalbi kararmış, kötünün kötü olduğunu bile ayırt edemeyen mutlak bir kötüdür. Sembolize ettiği mutlak kötülüğün doğru yol olduğuna inanan bir zalimdir.

Boss Kandalov da Grişan gibi kötülüğün vücut bulmuş hali gibi romanda yerini almıştır. Eski bir asker olan Kandalov, son derece sert mizaçlı, disiplinden taviz vermeyen, uygulanacak emirler konusunda etik değerleri ya da vicdani hassasiyetleri önemsemeyen bir adamdır. Abdias'ın daha evvel de değinildiği üzere temas ettiği karakterlerden biridir. Abdias, İnga'nın apar topar eski eşiyle sorunlarını halletmek üzere Calpak-Saz'dan ayrılıp Cambul'a gitmesi üzerine ne yapacağını bilemeyip tren istasyonuna gittiğinde bir anlık boşlukla ve biraz para kazanmanın iyi olacağını düşünerek, Boss Kandalov'un sayga avı için topladığı adamların arasına katılır. İşin vahametini kestiremeden teklifi kabul eden Abdias, saygaların helikopterlerle ve ciplerle sürülüp toplu şekilde makineli tüfeklerle öldürüldüğü avı görünce dehşete kapılır ve bütün adamların gözü önünde isyan ve itiraz ederek bir nevi sonunu hazırlar. Kandalov son derece sert mizacıyla önce onu yargılar ve hükümet adına iş yapışından aldığı güç ve cüretle Abdias'ı çarmıha gererek idam eder. Kandalov da sergilediği davranışların iyi olduğunu düşünecek kadar kötü çizgideki bir karakterdir. Bu bağlamda sembolize ettiği şey Grişan, Bazarbay ya da Smith'ten farksızdır.

Beyaz Diş'in ilk sahibi olan Boz Kunduz, Beyaz Diş'i ehlileştirebilmek için daha küçük bir yavruyken bile dayağa sıklıkla başvurmuştur. Bundan daha önemli bir husus ise Beyaz Diş'in insan esaretiyle ilk kez Boz Kunduz yüzünden tanışmış olmasıdır. Bu bağlamda Beyaz Diş'in daha sonradan yaşayacağı pek çok hazin olayın başlıca müsebbibi Boz Kunduz'dur. Annesi Kiche ile birlikte Boz Kunduz'un kurduğu kampa gelmeseler doğal hayatları içinde kendilerine biçilen rolü oynayacak ve ömürleri ne kadar olursa olsun mutlu olabileceklerdi. İnsanın ihtirasının bir kurbanı olarak esir alınmış, kızığa koşulmak veya bekçilik görevi için insana hizmet etmeye başlamışlardır. Daha sonra Boz Kunduz, altı avcılarının yakınında kamp kurmuş burada beyaz adamın viskisiyle kendinden geçmiş ve nihayetinde içki için Beyaz Diş'i Güzel Smith'e satarak ona ihanet etmiştir. Beyaz Diş ise sadakatini sunduğu bu insan tarafından terk edilmeyi hazmedememiş defalarca Boz Kunduz'un kampına kaçmıştır. Bu bağlamda Boz Kunduz'un Beyaz Diş'e yaptığı kötülük dayak atmaktan ya da zorla dövüştürülmekten daha vahimdir. Boz Kunduz, Beyaz Diş'i yüzüstü bırakmış her türlü vahşi yanına rağmen onun da duygularının olabileceğini ve kendisine duyduğu sadakatin derecesini idrak edememiş ya da daha doğru bir ifadeyle umursamamıştır. Boz Kunduz Beyaz Diş'i yüz üstü bırakmış aralarındaki bağa ihanet etmiştir. Bunu da viskiye ulaşabilmek gibi ucuz bir sebep uğruna yapmıştır. Bu bağlamda Boz Kunduz da bahsi geçen diğer kötü karakterlerle aynı çizgide benzer düzlemde bir karakterdir ve hemen hemen aynı kavramları sembolize eder.

Beyaz Diş romanının belki de kötülükle bütünüyle donanmış karakteri Güzel Smith'tir. Güzel Smith romanda çirkin yaradılışlı, sünepe ezik bir tip olarak betimlenmiştir. Bu gibi defoları sebebiyle kompleks sahibi bir adamdır ve başka insanlara karşı duruş sergilemeyen, kabulleniş ve itaat eden bir yapıdaki korkak bir tiptir. Bu gibi eksikliklerinden dolayıdır ki kendisine karşı edilen en ufak itirazda sinen bir yapıya sahiptir. Ancak bu gibi eksiklerine karşın son derece kurnaz, menfaati için girişimlerde bulunabilen bir adamdır. Beyaz Diş'i ilk gördüğü andan itibaren aklında onun için çeşitli planlar kurmuş ve doğru zamanı kollayarak amacına ulaşmıştır. Güzel Smith bastırılmış bütün duygularını, kaybedişlerinin ve hor görülüşünün acısını Beyaz Diş'ten çıkarmıştır. Diğer insanların üzerinde hiçbir otoritesi olmadığından hınçla ve öfkeyle Beyaz Diş'in üzerinde dayak ve işkence vasıtasıyla otorite kurmuş ve bundan inanılmaz bir haz duymuştur. Kahkahasından nefret ettiğini bile bile her dayağın ardından Beyaz Diş'i

kışkırtmak için olanca gücüyle gülmüş ve Beyaz Diş'i iyiden iyiye zıvanadan çıkarmıştır. Sürecin sonunda Beyaz Diş yalnızca kendi türünden değil her şeyden ve herkesten nefret eden bir canavara dönüşmüştür. Güzel Smith Beyaz Diş'i kendi çizgisine çekmeye onun da nefretle ve bastırılmış duygularıyla hareket etmesini sağlamaya çalışmıştır. En nihayetinde başarıya ulaşmış ve Beyaz Diş bütün öfkesini boşaltabildiği dövüşler dışında mutlu olamamıştır. Böylesine sıkıntılı bir ruh haline giren Beyaz Diş, Güzel Smith'ten önce de insanlara güven konusunda şüpheli davranan bir köpekken bütünüyle insandan korkan ve büyük oranda nefret eden bir varlığa dönüşmüştür. Güzel Smith yukarıda bahsedilen kötü düzlemdeki karakterlerle aynı düzlemde değerlendirilmesi gereken bir karakterdir.

Her iki yazar da insanın doğal yaşam sürme isteği taşıyan kurtlar için en tehlikeli canlı olduğunda hemfikirdir. Dünyayı şekillendirdiği nispetçe de değiştirip bozan insanlığın, vahşi hayattaki kurtlar tarafından çaresiz durumlara düşürüldüğü noktalar iki romanda da ustaca yerleştirilmiştir. Beyaz Diş'te Henry ve Bill'in yaşadığı olayların olduğu bölümlerde doğa kurt sürüsü dahil olmak üzere tüm unsurlarıyla insanı yok etmeye çalışan bir canavar gibi tasvir edilmiştir. Bu durumun sebebi London'ın özellikle bu coğrafyalardaki tabiatın yıkıcılığıyla karşılaşmasıdır. Klondike ve Dawson gibi muhitlerde son derece zorlu koşullar içinde yolculuk yapmış, sırtında büyük yükleri taşımış ayrıca iskorbüt hastalığına yakalanarak ölümden dönmüştür (Haley, 2024: XX-XXI). Doğa konusunda anlatılarında böyle bir yaklaşım sergilemiş olması son derece doğaldır. Bu bakımdandır ki Aytmatov gibi doğal yaşama uyumlu bir yapısı yoktur. Aytmatov'un tabiatı algılayışı London'dan tamamen zıt bir düzlemdeydir. Kendi memleketinin kırsalında babasız dahi olsa diğer aile fertlerinin yardımıyla güzel sayılabilecek, doğala en yakın bir çocukluk ve gençlik geçirmiş böylelikle tabiatla arasında son derece olumlu ilişkiler geliştirmiştir. İki eser arasındaki tabiata bakış açısı farklılıklarını oluşturan en önemli hususlardan birisi budur.

Her iki romanda bulunan kurt karakterler kadar belirgin olmasa da karşıt bir şekilde Akbar, Taşçaynar ve Beyaz Diş'in karşısında duran köpeklerin varlığı sembolize ettikleri kavramlar açısından dikkat çekicidir. Beyaz Diş'e düşmanca davranan Lip-Lip ve Coolie, Beyaz Diş'i vahşi doğanın bir temsilcisi ve köpeklerin kadim bir düşmanı olarak görmektedir. İki tarafın temsilcileri binlerce yıl boyunca mücadele içinde olmuştur. Koruyan ve saldıran tarafların temsilcileri birbirlerine kolektif bilinç aktarımı

sebebiyle kin gütmede, düşmanlık etmektedir. *Dişi Kurdun Rüyalari'nda* da Akbar ve Taşçaynar doğanın temsilcisiyken Boston'un ve civardaki değer çobanların köpekleri kadim düşmanlarını etrafta dolaşırken gördükleri her an sahiplerine haber vermektedir. Ayrıca biraz önce değinilen kolektif bilinç aktarımına ve ilkimge kavramına örnek gösterilebilecek bir durum da Akbar'ın yavrularının Boston'un evindeyken karşılaştıkları çoban köpeklerini korkutması olayıdır. Birkaç aylık kurt yavrularının yetişkin köpekleri korkutabilmesi köpeklerin doğuştan getirdiği fitratlarının emrettiği bir korkudur.

Karakterlerin benzeştiği noktaların ardından iki romandaki konu ve karakter davranışlarının benzerlikleri ışığında, benzerliğin derecesini belirlemek ve ayrılan noktaların da sebeplerini sıralamak yerinde olacaktır. Çalışmaya konu olan romanlar birbirinden çok ayrı zamanlarda kaleme alınmış olmalarına rağmen özellikle kurt karakterlerin yapıları bağlamında benzeşmektedir. Her iki romanda da belirginleştirilmeye çalışılan kurtlar, sahipleri ya da başka insanlar tarafından isimlendirilmişlerdir. Bu isimlendirilmede mantık aynı olmakla beraber, fiziki özellikleri ve maharetleri gözetilerek yapılmıştır. Beyaz Diş yalnızca bir isim almamış dövüşlerdeki meziyetleri sebebiyle *savaşan kurt* ismiyle de anılmıştır.

Bir diğer belirgin benzerlik dişi kurtların erkekleri cezalandırma şeklinde ortaya çıkar. Omuzdan ısırma kelime grubuyla tabir edilen bu cezalandırma biçimi kurtlara özgü karakteristik bir davranış biçimi olarak iki romanda da zikredilir. İnsanın doğa karşısında sahip olduğu gücün ifade ediliş şekli de iki romanda hemen hemen aynı kelime veya kelime gruplarıyla ifade edilir. Bu bakımdandır ki romanlardaki kurtların insanı tanımlama şekli aynıdır. İnsan diğer hayvanlardan farklı olarak mücadele ederken salt fiziki gücünü kullanmayıp ürettiği aletler vasıtasıyla iş gören bir canlı olarak her iki yazar tarafından kurtların bakış açısına indirgenerek tanımlanmıştır. İnsanın bu gücüne rağmen silahlarından arındırılmış şekilde kurtlar karşısındaki acizliği de iki romandaki ortak bir diğer hususiyettir. Özellikle Abdias'ın Akbar karşısındaki acizliğiyle Henry ve Bill'in Kiche ve sürüsü karşısındaki zor duruma düşüşü yine iki roman arasındaki belirgin bir benzerlik olarak romanlarda yer alır. Romanlarda bulundukları habitatlarda üstün nitelikli bir avcı olarak değerlendirilip tasarlanan kurtlar, insanla durumu eşitlediğinde üstün gelmişlerdir. İçki parası elde etmek için kurtların satılmış olması da çalışmada incelenen romanlarda görülen dikkat çekici bir diğer benzerliktir. İnsanın değer kaybını işaret eden bir detay olarak iki romana da yerleştirilmiş bir durumun ifadesidir.

Sonuç olarak, çalışmaya konu olan romanlardaki benzerliklerin fazlalığı göz önüne alındığında ve daha evvel de zikredildiği üzere Aytmatov'un bir röportajında London'ın *Beyaz Diş* romanından etkilendiği belirtmesine rağmen, *Dişi Kurdun Rüyalari'nin* orijinal fikirlere sahip olması, farklı bakış açılarıyla ele aldığı konuları işlemesi, esas maksat ya da tema bağlamında Beyaz Diş'ten bütünüyle ayrılması gibi sebeplerden dolayı telif, orijinal bir eserdir. Karşılaştırmalı Edebiyat Biliminin her ne kadar esas gayesi bir eserin orijinalliğini belirlemek olmasa da fazla sayıdaki benzer yanın çalışmada tespit edilmesinden dolayı bu konuya değinilmek zaruri olmuştur. Aytmatov işlediği konular bağlamında çevresel çizgide hassasiyetleri önceleyen bir yaklaşımla kurgu dizayn etmiş ve çok sevdiği ülkesinin coğrafyasının ve bu coğrafyada yaşayan her canlının uğradığı ya da uğrayacağı felaketlere dikkat çekme amacı gütmüştür. London ise ürküttüğü ve dolayısıyla saygı duyduğu vahşi doğanın bir fotoğrafını çekerek, doğal hayat içerisinde önemli bir parça olan kurdun başından geçen maceralar çerçevesinde insan-kurt ilişkisini bireysel çizgide anlatan bir kurgu tasarımına gitmiştir. Bu anlamda Aytmatov çeşitli yönlerden London'dan etkilenmiş olsa da ortaya orijinal bir eser çıkarmıştır ki bugün bile pek çok yabancı dile çevrilen ve bir dünya klasiği sayılabilecek eserini kaleme almıştır. Daha önce de zikredildiği üzere karşılaştırmalı Edebiyatın esas gayesi bu değildir. Zaten esas amaç farklı yazarların farklı kültür çevrelerinde ve coğrafyalarda yaşasalar dahi ortaya birbirine benzer eserler çıkarabileceği gerçekliğinin kanıtlanmasıdır. Bu anlamda benzeşme Karşılaştırmalı Edebiyatın istediği, malzeme olarak kullandığı ve varlığını borçlu olduğu bir durumdur. Çalışmada ele alınan romanlara bu açıdan bakıldığında Karşılaştırmalı Edebiyat için son derece önemli benzerlikleri içermesi açısından önemli bir çalışma alanı olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akalın, Ş. H. (haz)... (ve başk.). (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Altun, Z. (2019). “Türk Kültüründe ‘Kurt Kavramı’ Üzerine Bir İnceleme”. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, Cilt 8, Sayı 22, 91-108.
- Arslan, E. (2010). *Türk Halk Edebiyatı*. Ankara: Maya Akademi.
- Aytaç, G. (2021). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Aytmatov, C. (2022). *Dişi Kurdun Rüyaları*. Refik Özden (çev.). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Aytmatov, C. (2022). *Beyaz Gemi*. Refik Özden (çev.). İstanbul: Ötüken Neşriyat
- Barlas, S. (2021). “İnsan ve Kurt İlişkisinin “Beyaz Diş” ve “Dişi Kurdun Rüyaları” Adlı Eserlerde Ekoeleştirel Bağlamda Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı 10/3, 980-995.
- Budan, C. (2021). *Çağdaş Amerikan Edebiyatı ve Jack London*. Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Cihangir, M. (2020). “Kültürlerarası Ve Disiplinlerarası Boyutuyla Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi”. *Journal of Turkish Language and Literature*, Cilt 6, Sayı 3, 328-343.
- Clausen, G. (2021). Mustafa Levent Yener (çev.). “Türkler ve Kurtlar”. *Dil Araştırmaları*, Sayı 28, 185-198.
- Dıykanbayeva, M. (2015). “Hatıralar Işığında Cengiz Aytmatov ve Eserleri”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı: 4/1, 169-188.
- Enginün, İ. (2017). *Mukayeseli Edebiyat*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Ergin, M. (2015). *Dede Korkut Kitabı*. Ankara: Boğaziçi Yayınları.
- Haley, J. (2024). *Jack London*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İbraimov, O. (2018). *Devrinin Büyük Yazarı Cengiz Aytmatov Hayatı ve Edebi Kişiliği*. Halit Aşlar vd. (çev.). Ankara: Bengü Yayınları.
- Jung, C. G. (2021). *Dört Arketip*. Zehra Aksu Yılmaz (çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Kahraman, A. (2020). “AYTMATOV, Cengiz”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt Ek 1, 147-149 <https://islamansiklopedisi.org.tr/aytmatov-cengiz> (Erişim Tarihi: 09/03/2024)
- Kara, H. (2013). “Sömürgeciyi Tahayyül Etmek: Cengiz Aytmatov'un Kurmacasında Rusların Edebî Temsili”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt 45, Sayı 45, 113-138.

- Kolcu, A. İ. (2008). *Cengiz Aytmatov Üzerine Yazılar*. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi.
- Kolcu, A. İ. (2015). *Bozkırdaki Bilge Cengiz Aytmatov*. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi.
- London, J. (2022). *Beyaz Diş*. Levent Cinemre (çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özkartal, M. (2012). “Türk Destanlarında Hayvan Sembolizmine Genel Bir Bakış (Dede Korkut Kitabından Örnekler)”. *Milli Folklor*, Cilt 24, Sayı 94, 58-71.
- Rousseau, A. ve C. Pichois (2022). *Karşılaştırmalı Edebiyat*. Mehmet Yazgan (çev.). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sönmez, T. (2018), “Uygur Türklerinin Anlatma, İnanç ve Ritüellerinde Hayvan Sembolizmi”. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, Sayı 2018/12, 213-225.
- Şahin, E. ve K. Dilber (ed.) (2023). *Karşılaştırmalı Edebiyat Kuram ve Uygulamaları*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Tekin, M. (2016). *Roman Sanatı*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.